

Luke**Chapter 1**

1 Madakel a tomipeng a ipephorangan niran shorat so mga tothol makapantag ko miyasowasowa sii rekitano. **2** datar angkai ya inibegay iran rakami mabantog a mga tothol a miyakapoon ko mga taw a miyamakailay sangkai a manga totholan ago mga taw a miyamakalangkap mambo ko katharo o Allah ipoon sa kiyapakapoon iran. **3** Na kagiya miyapariiksa aken phiyapiya angkai langon ipoon sa poonan na miyapikir aken a aya mapiya na isorat aken mambo angkai ya matatanor a tothol makapantag sii para reka a Tiopilo. **4** Ka an ka katokawi so titho a benar ko manga nganin a inipangendao reka. **5** Sii sangkaoto a masa a kandadato i Hirod a maporo sa Yodiya na aden a imam a bebethowan sa Sakariyas a ped ko kathopo o manga imam a kiyababadan ki Abiyah. So karoma niyan a si Ilisabit na kababadan mambo i Aron. **6** Siran a dowan na manga oontol ko hadapan o Allah a petomanen iran so langon o manga sogoan ago kokoman o Kadnan sa da a ba kiran khidaway. **7** Ogaid na da a wata iran ka balek si Ilisabit, na malo den minitolod a idad iran. **8** Sii sa angkaoto a gawii na phagimam si Sakariyas ko hadapan o Allah, ka riyat so kapephanalagad o salompok a kaapedan on. **9** Miyatoman so adat o manga imam na pinili sekaniyan a nggolalan ko ripa a aya phakatotong sa doka sii ko Timplo o Kadnan. **10** Sii ko wakto a kathotonga ko doka na dii shasambayang so malilimod a madakel a taw sa liyo o Timplo. **11** Samaoto na aden a sakataw a malaikat o Tohan a miyaki ilay ki Sakariyas a tomitindeg sa kawatanan o aparang a pethotongan sa doka. **12** Si Sakariyas na kiyatekawan kagiya mailay niyan so malaikat ago tanto a miyalek. **13** Ogaid na gominiraw so malaikat, "Di ka pekhalet Sakariyas, ka inampon o Allah so pangningka. So karomangka a si Elisabet na ipembawata iyan so wata aka a mama na bethowingka sa Yahya. **14** Khababaya ka ago phakapiya a ginawangka sabap ko kiphembawataan non, na ikhababaya ini mambo o madakel a taw **15** Ka pembaloy sekaniyan a mala sii ko hadapan o Kadnan. Di sekaniyan maginom sa arak o di na ped a panginginomen a pakabereg ka sumesenepon so Soti a Roh Ipoon ko kiphembawataan non. **16** Madakel a manga mbawataan no Israil a pakapembalinganen niyan ko Kadnan a Tohan iran. **17** Magona sekaniyan ko Kadenan, makangolalan ko niyawa ago kabatowa a madadalem ki Iliyas. Phakasangoren iyan so manga poso o manga ama ko manga wata iran, ago so manga pamikiran o manga taongkir sii ko kaontrol ka an iyan matiyagar so manga taw sii ko masa o Kadnan. **18** Na pitharo i Sakariyas ko malaikat a "Andamanaya i kakhatendo ako sa khatoman angkai ya pitharo ka? Ka miyalokes ako den, na so karoma ko na minitolod den a idad iyan." **19** Somimbag so malaikat a gominiraw, "Saken so Diyabarail a tomitindeg ko hadapan o Allah, Saken na siyogo ako Niyan a makipembitiyarai reka ka anaken reka matharo go kapaki tukawi angkai a mapiya a tothol. **20** Ogaid na kagiya da ka pangimbenar ko manga katharo aken a kitoman ko tarotop a gawii

na khapengaw ka iganat imanto a di ka makapetharo taman ko gawii a kanggolaola ini." ²¹ So peman so manga taw a gii menayaw ki Sakariyas na miyamemesa siran o ino sekaniyan khathay roo ko soled o Timplo. ²² Kagiya lomiyo sekaniyan na di kiran makipembitiyarai, na miyapamikir iran a miyakailay sekaniyan sa pangingilain roo ko soled o Timplo. Na kagiya di den makapetharo, na pishiniyasan iyan siran baden. ²³ Kagiya mapasad iyan so galebek iyan sii ko Timplo na miyaling sekaniyan sa walay. ²⁴ So kiyalipos o mga gawii sa angkaoto a masa, na si karoma niyan na Elisabet na miyaogat, na da den awa sa walay ko soled o miyaka lima olan. ²⁵ Gominiraw si Elisabet a, "So Kadnan e minggolaola sii, Inikalimo ako niyan sii sa angkai a manga gawii na kinowa niyan raken so kababalek aken a ipekhaya aken sii ko manga taw." ²⁶ Sii ko ikanem olan a kiyaaogat i Elisabet na siyogo o Allah so malaikat a si Diyabarail roo sa Nasarit, a isa a siti sa Galili. ²⁷ Somiyong sekaniyan ko raga a matataalik a kaphangaromaa on o mama a bebethowan sa Yusop a kababadan o Daod. Aya ngaran angkoto a raga na si Mariyam. ²⁸ Somiyong on so malaikat na pitharo iyan a "Pakapiiya angka a tanto a ginawangka ka rarakmatan ka! So Tohan na shi sii reka!" ²⁹ Kagiya manegi Mariyam angkai a manga katharo o malaikat na tanto a kiyalibogan na pephamesa o antonaa i maana angkai a pitharo o malaikat. ³⁰ Gominiraw so malaikat rekaniyan, "Di ka pekhalek Mariyam, ka riyakmatan ka o Allah. ³¹ Khailayingka, Khaogat ka ago pembawata ka sa mama, na bethowingka sa Isa. ³² Pembaloy sekaniyan a malai menang, na khabethowan sa Wata o Lebi a Maporo. So Kadnan a Tohan na jmbegay niyanon so kapaar sa kapendatoi niyan ko ndatoan o Daod a apo iyan. ³³ Na pendatoan iyan so kiyababadan ko Yakob sa taman sa pakataman; na di den kepos so ndatoan iyan." ³⁴ Tig e Mariyam ko malaikat a "Andamanaya e kakitoman ai a da a miyaka pamakay raken na ³⁵ mama?" Somimbag so malaikat a tig iyan, "Phakaoma reka so Soti a Roh, na khakendongan ka o kabarakat o lebi a maporo. Kagiya ka maoto na so Soti a ipembawata a ka na mbetowan sa Wata o Allah. ³⁶ So tonganay ngka a si Elisabit na pembawata mambo sa mama sii sangkai a kiyalokes iyan. Bebetowan sekaniyan gowani sa balek, ogaid na miyakanem den olan imanto a kiyaaogat iyan. ³⁷ Ka da den a ba di kegaga o Allah!" ³⁸ Tig i Mariyam a "Oripen ako o Kadnan. Phangning ko a manggolaola raken so pitharo o ka." Na inawaan sekaniyan den o malaikat. ³⁹ Da mathay sangkoto a manga gawii na miyaninimo si Mariyam na minggagaan somong ko isa a siti ko kapalawan sii sa Yodiya. ⁴⁰ Somiyoled sekaniyan ko walay i Sakariyas na siyalam iyan si Elisabit. ⁴¹ Kagiya maneg i Elisabit so salam i Mariyam na mikhaokhaog so wata sa soled a tiyan iyan. Sarta a sominep so Soti a Roh sii ki Elisabit. ⁴² Na mitharo sa matanog a "Tanto ka a rarakmatan a di so kalangolongan a ped a babay, na rarakmatan mambo so wata a ipembawata a ka! ⁴³ Inowai mapengola ola sa kinibentelen raken o ina o Kadnan aken? ⁴⁴ Ka sii den ko

kiyanega ko ko salam ka na so wata sa soled a tiyan aken na mikhao-khaog sa kababaya. ⁴⁵ Rarakmatan ka a miyaratiyaya a kitoman den so pitharo reka o Kadnan!" ⁴⁶ "Mandiyadi na pitero i Mariyam a "Pephodin ko so Kadnan sa iklas ko poso aken. ⁴⁷ Tanto a mabababaya so niyawa ko sii ko Allah a Pephabet raken ⁴⁸ Ka tiyago iyan sa ginawa niyan so mababa a kapakambebedad aken a oripen iyan. Ipoon imanto na so langon o manga apid a manosiya na mbethowan ako iran sa rarakmatan ingaran iyan. ⁴⁹ Sabap ko manga ala a pinggolaola raken o Lebi a Mala i Kabatowa. Soti so ingaran iyan. ⁵⁰ Ipekhapedi iyan so langon a maaleken rekaniyan sii ko oman i phakatalingoma a masa. ⁵¹ Piyakiilay niyan so kabager o barokan iyan; piyakambelabelag iyan so manga takabor a ipoporo iran a ginawa iran ⁵² Kinowaan iyan sa kadato so manga olowan na iniporo iyan so manga dii mangalimbabaan. ⁵³ Piyakaosog iyan sa manga pipiya a nganin so pephanga aaor na piyakaawa iyan so manga kawasa sa a pekhaor. ⁵⁴ Inogopan iyan si Israil a oripen iyan ka da niyan kalipati a kipekhapediin iyan ⁵⁵ (pitharo iyan ko mga kaapo apoan tano) Ki Ibrahim ago so langon o kiyababadan on sa dayon sa dayon a so den so initopa niyan ko manga apo tano." ⁵⁶ Na manga miyakatelo olan a kagegenek i Mariyam ko walay i Elisabit na go bo kasoy ko walay niyan. So Kinimbawataan ki Yahiya a Pananalawat ⁵⁷ Riyaot so masa a kapembawata Elisabit na mimbawata sa mama. ⁵⁸ So manga siringan iyan ago manga tonganay niyan na miyaneg iran a tanto a inikalimo o Kadnan si Elisabit, na miyanga bababaya siran langon a ped iyan. ⁵⁹ Sii ko ikawalo gawii ko kinimbawataan ko wata na miyamanong siran on ka thoriin iran. Na mbethowan iran o kowan sa ngaran a "Sacariyas" a datar o ngaran ni ama iyan, ⁶⁰ Ogaid na pitharo i ina iyan a "Di, ka mbethowan sekaniyan sa Yahiya!" ⁶¹ Na pitharo iran ki Elisabit a "Da a ba isabo ko mga tonganay niyo a ba bebethowan sa angkanan a ngaran!" ⁶² Na pitiniyasan iran so ama iyan ka iniise iran on o antonaa i kabaya iyan a ngaran o wata. ⁶³ Miyangni si Sakariyas sa karatas na inisorat iyan on a "Aya ngaran iyan na si Yahiya," na palaya siran den miyamemesa. ⁶⁴ Tekaw den miyabengat a ngari iyan a mtiharo a pephodin niyan so Tohan. ⁶⁵ Miyanga alek so langon a siringan iran, na lomiyangkap sii sa angkoto a dalem a kapalawan a inged sa Yodiya so langon angkai a miyanggolaola. ⁶⁶ So langon a miyamakaneg on na tiyago iran sa ginawa iran a tig iran a "Antonaa mangaday i bobolos angkai a wata?" Ka marinayag a matatago rekaniyan so kabatowa o Kadnan. ⁶⁷ Si Sakariyas a ama iyan na sumesenepon so Soti a Roh na piyayag iyan a tig iyan, ⁶⁸ "Podin tano so Kadnan a Tohan o Israil, ka somiyong sekaniyan sii sa kasebeta niyan ko manga pagtaw niyan." ⁶⁹ Piyakagemaw niyan so mala i kabatowa a Pephabet rekitano, a so kiyababadan ko oripen iyan a si Daod ⁷⁰ Ka giyoto i pitharo iyan a nggolalan ko manga soti a nabi niyan ko miyanga oona a manga gawii. ⁷¹ Initopa niyan a shabeten tano niyan poon ko manga

ridoay tano ago poon ko kapaar o langon a magogowad rektano. ⁷² Pinggola ola niyan nai a ipephananadem iyan ko kipekhalimoon niyan ko mga apo tano, ⁷³ Ka iniphasad iyan nai ko apo tano a so Ibrahim ⁷⁴ Ini phasad iyan a mbokaan tano niyan ko kapaar o manga ridoay tano ka an tano sekaniyan kapanalagadi sa da a ba tano kalek ⁷⁵ Sii ko kasosoti ago kaontol tano ko hadapan iyan ko tenday a omor tano. ⁷⁶ Oway, go seka, wata aken na mebthowan ka sa nabi a Lebi a Maporo, ka magona ka ko Kadnan kaan ka matiyagar so lalan iyan. ⁷⁷ Phakhitokawan ka ko manga pagtaw niyan a khasabet siran a nggolalan ko kakharilai kiran ko manga dosa iran, ⁷⁸ Miyanggolaola ini ka makapediin ago masalinggagaw so Tohan tano. Sabap sii na piyakasebang yan rekitano so alongan a phoon sa surga ⁷⁹ Ka an kalindawi so siran a manga taw a matatago ko maliboteng ago sii ko along o kapatay. Pinggola ola niyan nai ka antano niyan manggonanao ko lalan ko kalilintad." ⁸⁰ kagiya kamawto na miyakala so wata na mimbalo a mabagr a malaikat, ago skiyen na uto na gumegenek sa Israel ko da tamanan iyan.

Chapter 2

¹ Sa kapapantagan oto a masa, na si Cesar Agostos a Solutan sa Roma na inisugo iyan a milista so langon a bibiyag a taw sa doniya. ² Giyai e paganay a kinilistaan ko manga taw sako kapapantagan a si Kiriniyo e governador sa Siriya. ³ Kagiyakamaoto na Somiyong so oman e isa a taw ko siti a pimbawataan on ka an milista. ⁴ Si mambo si Yusop na giyanatan iyan so siti a Nasarit roo sa Galili na somiyong sa Bitlihim sa Yodiya ka giyoto e mapapayag a inged e Daod sabap sa kababahan sekaniyan e Daod. ⁵ Somiyong roo si Yusop a pediyan si Mariam ka an siran milista a matataalik a kakhawinga rekiran na sa maoto na si Mariam na pakatatalingomaan a kapembawata iyan. ⁶ Sii ko katatago iran sa Bitlihim na miyaoma den so gawii a kapembawata e Mariyam. ⁷ Inimbawata iyan so kaka a wata iyan na mama, na biyongkasan iyan so wata sa manga dinis ago liyokan iyan sii ko manga ragami ko pekhanan o manga ayam, ka da den a kiyaminan kiran ko walay a pembolosan. ⁸ Sangkoto a gagawii na aden a manga tomatagikor sa bilibili sii ko manga pangomaan a kena a ba mawatan sa Bitlihim ka pephagipaten iran so manga bilibili iran. ⁹ Na miphayag kiran so isa a malaikat o Kadenan, na sominindaw kiran so sigay o Kadnan, na tanto siran a miyanga alek. ¹⁰ Ogaid na gominiraw kiran so malaikat a "Di kano pekhalet, ka inowitan ko sekano sa mapiya a tothol a tanto a ikhababaya o langon a taw. ¹¹ Sii sa angkai a gawii na inimbawata sa siti o Daod so Pephabet rekano. Sekaniyan so Al Masih a aya Kadnan. ¹² Giyai e khikilala niyo ron: khatoon iyo so maito a wata a bobongkasan sa manga dinis a lolokanen sii ko manga ragami ko pekhanan no mga ayam." ¹³ Na sagogonaa den na tekaw den miyakadakil so manga malaikat a poon sa kasorgaan a pephodin iran so Allah a tig iran a, ¹⁴ "Mababantog so Allah roo sa kasorgaan,

na sii sa doniya na lomilintad so manga taw a ikasosoat iyan!" ¹⁵ Kagiya mama-kakasoy so manga malaikat sa kasorgaan, na mimbibitiyarai so manga tomatagikor ko manga bilibili na tig o oman e isa ko ped iyan a "Sumong tano sa Bitlihim ka an tano mailay angkai a miyanggolaola a piyakitokawan rekitano o Kadnan." ¹⁶ Na minggagaan siran roo somong, na miyatoon iran si Mariyam ago si Yusop, na miyailay iran so wata a pakaiigaan ko pekhanan no manga pangangayamen. ¹⁷ Na oriyen o kiyailaya iran on na piyakalangkap iran so pitharo kiran o malaikat makapantag sangkaoto a wata. ¹⁸ Na so langon o miyamakaneg sii na miyamemesa ko pitharo rekiran o manga tomatagikor sa bilibili. ¹⁹ Ogaid na si Mariyam na tiyanodan iyan langon angkai a miyanggolaola a di niyan dii pamimikiranen. ²⁰ Na mimbabaling so manga tomatagikor sa bilibili a pembantogen ago pephodin iran so Allah sabap ko langon a miyaneg iran ago miyailay iran, ka giyoto e pitharo rekiran o malaikat. ²¹ Sii ko ikawalo gawii a aya den katoria ko wata na iningaranan sekaniyan sa Isa, a so ngaran a inibegay rekaniyan o malaikat sa daon pen kikeraringen. ²² Kagiya maipos so manga gawii a gii kashoti e Mariyam ago si Yusop a miyatoman so sogoan o Kitab o Mosa na inowit iran so wata roo sa Yarosalim ka phaladen iran ko Kadnan. ²³ Ka misosorat ko Kitab o Kadnan a "Oman e kaka a wata a mama na paliyogat a ishenggay a rek o Kadnan." ²⁴ Inawidan iran mambo so ishapaat iran ko Allah a aya iran kiyatomana ko katharo o Kitab o Kadnan a "apiya anda ko dowan timan a marapatik o di na dowan timan a kangodaan a pagapak." ²⁵ Sa masa oto na aden a mama a mababaling sa Yarosalim a aya ngaran iyan na si Simiyon. Maontol sekaniyan ago baraamal a gii niyan penayaon a kaphakalintad a Israil. Sumesenep rekaniyan so Soti a Roh. ²⁶ Na miyaphayag on o Soti a Roh a di phatay taman sa di niyan mailay so Al Masih a initopa o Kadnan. ²⁷ Somiyong si Simiyon ko Timplo a phagona so Roh, na samaoto na so wata, a si Isa, na inowit roo o manga lokes iyan sa kathomana iran ko sogoan o Kitab makapantag rekaniyan. ²⁸ Na kinowa e Simiyon so wata na siyakopo niyan, na piyanalamatan iyan so Allah a tigiyan a ²⁹ "Imanto, Kadnan, na khapakay den a matay so oripen ka a lomilintad, ka initoman ka so initopangka raken,." ³⁰ Na so den so manga mata ko e miyakailay ko kaphanabet ka ³¹ A miyatiyagar ka ko kamamasaan o langon a taw. ³² Sekaniyan e solo a phakapayag ko lalan ka sii ko langon o manga nasiyon ago mabantog mambo so manga pagtaw ngka a Israil." ³³ Miyamemesa so ama ago so ina o wata kagiya maneg iran so pitharo e Simiyon makapantag ko wata iran. ³⁴ Mandiyandi na inipangangarapan siran e Simiyon, na pitharo iyan ki Mariyam a ina o wata a "Giyangkai a wata na khabaloy a khasabapan ko kakhabinasa ago kakhasabet o madakel a manga taw sa Israil; na khabaloy mambo a nanao a sopaken o madakel a taw ³⁵ Seka mambo na tanto a pekharata a ginawa ngka a datar a khasokhar a pedang. a aya khasabapan ko kakhapayag o manga pamikiran a migagaib ko manga poso iran. ³⁶ Aden a babay roo a pephakapayag ko lalag o Allah a aya ngaran iyan

na si Ana, a wata e Panowil a maaped ko kababadan ni Asir. Miyalokelokes sekaniyan a miyakathapi ago so karoma niyan ko miyakapito ragon ipoon ko kararagai ron, ³⁷ Na miyabalo ko miyakawalo polon ago pat ragon. Da sekaniyan den awa ko Timplo, ka gagawii daondaw na ron den peshimba a sarta a gii phowasa ago pephangangarapan. ³⁸ Sii den sangkoto a masa na miyakaoma sekaniyan ago piyanalamatan iyan so Allah, na pitharo iyan so makapantag sangkoto a wata ko langon a taw a phenayaon iran so kakhasabet a Yarosalim. ³⁹ Kagiya matoman e Yusop ago si Mariyam so langon a ipapaliyogat o Kitab o Kadnan na miyaling siran ko siti iran a Nasarit roo sa Galili. ⁴⁰ Miyakala den so wata ago mimbaloy a mabager. Mapepeno sekaniyan a ongangen, na shisii rekaniyan so limo o Allah ⁴¹ Oman ragon na peshong so manga lokes e Isa sa Yarosalim ka an iran gii mashelasela so Pista a Paska. ⁴² Isako makapagidad sekaniyan sa sapolo ago dow a ragon na somiyong siran roo paman ka aya iran olaola. ⁴³ Kagiya mapasad so Pista na mimbabaling siran, ogaid na mithalimbagak so wata, a si Isa, sa Yarosalim, na di ini katawan o manga lokes iyan. ⁴⁴ Aya katao iran on na lomolook sekaniyan ko manga ped iran, na miyakalalakaw siran den ko miyakasalongan. So kiyasagipaa iran sa diiran ped si Isa na inipangingisha iran ko manga tonganay iran ago so manga ginawai iran. ⁴⁵ Kagiya da iran sekaniyan matoon na komiyasoy siran sa Yarosalim kaan iran mapeloloba. ⁴⁶ Oriyan o miyakatelo den gawii na miyatoon iran sekaniyan sii ko Timplo a moontod a lomolook ko manga guro a pephamachinegen iyan ago pephangingishaan iyan siran. ⁴⁷ So langon a pephamachineg rekaniyan na miyanga bebengang ko kapakasasabot iyan ago manga sembag iyan. ⁴⁸ Kagiya mailay sekaniyan o manga lokes iyan na miyamemesa siran den, na pitharo on i ina iyan a "Wata aken, ino ngka rekami ai kidian? Saken ago si ama a ka na tanto a miyakaawid a akal ami sa gii ami reka giii kapelolobaa?" ⁴⁹ Somimbag si Isa a gominiraw, "Ino ako niyo pen gii pelolobaa? Ba niyo di katawi a disomala a shisii ako ko Walay o Ama aken?" ⁵⁰ Ogaid na da iran kasaboti so pitharo iyan kiran. ⁵¹ Na miyonot kiran si Isa sa kiyabaling iran sa Nasarit na pepharatiyayaan iyan siran. Ogaid na si ina iyan na tatagoon iyan ko poso iyan angkai langon a miyanggolaola. ⁵² Na sii ko kapephakala e Isa na pepakala mambo so ongangen iyan, ago pekhababayaon sekaniyan o Allah ago so manga taw.

Chapter 3

¹ Sii ko ikasapolo ago lima ragon a kandadato o Solutan Tibiriyo sa inged a Roma na si Pontiyo Pilato na aya gobirnadador sa Yodiya, si Hirod na aya ndadato sa Galili, si Pilipi a pagari niyan na ndadato sa inged a Itoraya ago giya Trakonitis, si Lisaniyas na ndadato sa Abilini, ² Na si Anas ago si Kayapas na aya manga puporo a imam. Na sii den sangkai a masa na minioma so katharo o Allah ki Yahiya a wata e Sakariyas roo ko mitataog a kaden. ³ Na ineneb iyan so dalem a inged a midadair ko lawasaig a Yordan a ipephangosiyat iyan ko

manga taw a thaobat siran ko manga dosa iran ago pamakisalawat siran ka an karilai so manga dosa iran. ⁴ Giyanan e kinitoman o misosorat ko Kitab o Nabi Isayas a tig iyan a "Aden a pephanaanalo roo ko mitataog a kaden a: "Tiyagara niyo so lalan para ko Kadnan, pakatithowa niyo so manga lalan a pagokitan iyan. ⁵ Uman ni tambo na khatabonan, uman ni palaw go bobongan na pembaloy a pantar, so mga mapepeko a lalan na khabeter, ago so mga lalan na mipingkopinkol na mbalowin na matitho. ⁶ So langon na taw na khailay iran so kaphanabet o Allah." ⁷ Madakel a taw a miyamanong ki Yahiya a phamakisalawat rekaniyan, na pitharo iyan kiran a "Hey sekano a manga wata a nipay! Antawaa e miyaka ektiyar rekano sa kapalagowi niyo ko phakatalingoma a rarangit o Allah? ⁸ Salinga niyo a manga olaola niyo ka an mailay o ba kano miyaka thaobat ko mga dosa niyo. Di niyo pipikira o ba niyo kaphalagowi so kashalaa rekano sabap sa manga mbawataan kano o Ibrahim. Ka tharoon ko rekano a apiya angkai a manga wato na khagagao Allah a mbaloyin niyan a mga kababadan no Ibrahim. ⁹ Matitiyagar den so asha a iphata ko manga kayo sii ko manga bekaw niyan. Oman e kayo a di magonga sa mapiya na phataan na ipelebad ko apoy." ¹⁰ Na iniisha o madakel a taw ki Yahiya a "Antonaa bes e penggolaolaan ami?" ¹¹ Somimbag si Yahiya a "So dowa timan i gerab na began iyan so isa on ko taw a da a gerab iyan, na so aden a pangenengken iyan na begi niyan on so da a pangenengken iyan. ¹² Miyamanong roo mambo so manga panenekat sa bowis ka phamakisalawat na iniisha iran ki Yahiya a "Guro, antonaa e penggolaolaan ami?" ¹³ Tig iyan a "Di kano phanekat sa lawan ko inisugo rekano." ¹⁴ Na aden mambo a manga sondaro a iniisha iran on a "Sekami, na antonaa e penggolaolaan ami?" Inisembag iyan a "Di niyo thegela so apiya antawaa sa kambegi niyan rekano sa pirak, na di niyo mambo phagembaali sa kasalaan so mga taw a di benar, go shukor kano ko mga sukay niyo." ¹⁵ Sa moto na so mga taw na maiinam iran a kaphaka oma o Al Masih ago malilibog siran o antawaa si Yahiya o ba sekaniyan den si Al Masih a pephenayaon iran. ¹⁶ Sabap roo na pitharo kiran langon e Yahiya a "Aya ipephanalawat aken rekano na ig, ogaid na aden a phakaoma a lebi pen a mala e gees a di saken, na apiya so gakot o sinilas iyan na diyako dait a phakaboka on. Iphanalawat iyan rekano so Soti a Roh ago apoy. ¹⁷ Phagawidan niyan so nigo niyan a iphagokap iyan ko bantad iyan go thagoon iyan so mga lilimegas on ko taliyong iyan, ogaid na totongen iyan so okap ko apoy a di den khapadeng." ¹⁸ Sii ko kapepakalangkapa e Yahiya ko Mapiya a Tothol ko manga taw na madakel a ped a inipangosiyat iyan kiran. ¹⁹ Ogaid na inisageda iyan si gobirnadador Hirod sabap ko kiyapangaromaa niyan ki Hirodiyas a karoma o pagari niyan, ago so madakel pen a ped a pinggolaola niyan a manga rarata. ²⁰ Na minggolaola pen si Hirod sa lebi pen a marata ka piyaki bilango iyan si Yahiya. ²¹ Sako mapasad den manalawat e Yahiya so mga taw, na miyaki salawat on mabo si Isa. Na sii ko gii niyan kapangangarapan na kiyalekaan a surga. ²² Na tomiyana rekaniyan so Soti a Roh a romoropa sa

paras a marapatik, go sarta a aden a sowara a miyakapoon sa kasorgaan a tig iyan a "Seka so pakatatayaan ko a Wata aken. Tanto aken seka a ikasosoat." ²³ Sa maoto na si Isa na miyaka telopolo ragon na idad iyan sa kiya phoon niyan mangosiyat. Aya katao ron o manga taw na wata sekaniyan e Yosop a aya wata e Hili, ²⁴ A aya wata e Matat, a aya wata e Libi, a aya wata e Mileki, a aya wata e Yanay, a aya wata e Yosop ²⁵ A aya wata e Matatias, a aya wata e Amos, a aya wata e Naom, a aya wata e Isli, a aya wata e Nagay, ²⁶ A aya wata e Maat, a aya wata e Matatias, a aya wata e Simin, a aya wata e Yosik, a aya wata e Yoda ²⁷ A aya wata e Yoanan, a aya wata e Risa, a aya wata e Sirobabil, a aya wata e Siyaltiyal, a aya wata e Niri ²⁸ A aya wata e Mileki, a aya wata e Adi, a aya wata e Kosam, a aya wata e Ilmadam, a aya wata e Ira ²⁹ A aya wata e Yosowa, a aya wata e Iliyasar, a aya wata e Yorim, a aya wata e Matat, a aya wata e Libi ³⁰ A aya wata e Simiyon, a aya wata e Yoda, a aya wata e Yosop, a aya wata e Yonam, a aya wata e Iliyakim ³¹ A aya wata e Miliya, a aya wata e Mina, a aya wata e Matata, a aya wata e Natan, a aya wata o Daod ³² A aya wata e Yasay, a aya wata e Obid, a aya wata e Bowas, a aya wata e Salmon, a aya wata e Nason, a aya wata e Yoda ³³ A aya wata e Aminadab, a aya wata e Admin, a aya wata e Arni, a aya wata e Hisron, a aya wata e Piris, a aya wata e Yoda ³⁴ A aya wata e Yakob, a aya wata e Iskak, a aya wata o Ibrahim, a aya wata e Tira, a aya wata e Nahor ³⁵ A aya wata e Sirog, a aya wata e Raw, a aya wata e Pilig, a aya wata ei Ibir, a aya wata e Sila, ³⁶ A aya wata e Kainan, a aya wata e Arpaksad, a aya wata e Sim, a aya wata o Nok, a aya wata e Lamik, ³⁷ A aya wata e Matosala, a aya wata e Inok, a aya wata e Yarid a aya wata e Mahalaliil, a aya wata e Kainon ³⁸ A aya wata e Inos, a aya wataei Sito a aya wata o Adam, a aya wata o Kadenan.

Chapter 4

¹ Si Isa a sesenepen a Soti a Roh na miyawa sa lawasaig a Yordan. Inowit sekaniyan o Roh roo ko mitataog a kaden ² Na roo miphuwasa ko suled o miyakapat pulo ka kadadawondaw go kagagawii na daa miyakan niyan. So kiyapasad angkaoto a miyaka pat pulo gawii na riyaot a kaor. ³ Pitero on o Iblis a "O seka so Wata o Allah na sogo angka angkai a wato a mbaloy a paan." ⁴ Somimbag si Isa, "Misosorat ko Kitab a 'Kena bo a ba paan e ipekhaoyag o manga taw," ⁵ Na inowit sekaniyan o Iblis roo ko maporo a darpa, na sakotika den a piyakiilay niyan on so langon a ndatoan sa doniya. ⁶ Na pitharo rekaniyan o Iblis a "Began ko seka sa kadato sa angkai langon a pendatoan ago so kakawasaan iran, ka miyapalad ai raken na apiya antawaa e khabayaan aken a mbeganon na khakowa niyan. ⁷ Na o sudiyod ka go simba ka raken na reka den nai langon." ⁸ Somimbag si Isa a "Misosorat ko Kitab a "Simbaa ngka so Kadnan a Tohan ka, na sekaniyan bo e pangongonotani ngka." ⁹ " Oriyan oto na inowit o Iblis si Isa sa Yarosalim na piyakatindag iyan ko poroporo o Timplo a

tig iyan a "O Wata ka o Allah na phatiyolog ka a poon sii. ¹⁰ Ka misosorat ko Kitab a 'Sogoon niyan so manga malaikat iyan sa kapagipata iran reka piyapiya; ¹¹ Na papaladen ka o manga lima iran ka an di khisushong a aingka ko manga wato.' ¹² Somimbag si Isa a "Pitharo o Kitab a 'd ngka pethepengi so Kadnan a Tohan ka." ¹³ Kagiya mapasad tompeng o Iblis si Isa na da mathay na inawaan iyan si Isa. ¹⁴ Komiyasoy si Isa roo sa Galilia miyakangolalan ko kabatowa o Roh, na lomiyangkap so tothol mipantag rekaniyan sangkoto a dalem a inged. ¹⁵ Pephangosiat sekaniyan sii ko manga sinagoga iran na pephodin sekaniyan no langon a taw. ¹⁶ Miyakaisa a gawii na sumiyong, si Isa sa Nasarit ka ron miyakala, na somioled ko sinagoga ko Gawii a Idedekha ka aya niyan olaola. Tominindag sekaniyan ka mbatiyaan iyan so Kitab. ¹⁷ Na inidawag iran on so Kitaban a inisorat o Nabi Isayas. Inokab iyan ko kasosoratan na miya toon niyan angkai ya misusurat a gominiraw. ¹⁸ "So Roh o Kadnan na shisii raken, ka pinili ako niyan ka an aken mapakalangkap so mapiya a tothol sii ko manga miskin. Siyogo ako niyan sa kaphakalangkapa ko kakha bukai ko miyanga bibiyag, ago so kaphakailaya pharoman ko miyanga bobota, ago so kambalokasi ko khikararasay, ¹⁹ Ago an aken kapakitokawi a giyai e ragon a kashabeta o Kadnan ko manga pagtaw niyan." ²⁰ Na liken e Isa so kitaban na inikasoy niyan ko katib na miyontod. Tetentengan sekaniyan o langon a taw ko sinagoga. ²¹ Na pitharo iyan kiran a "Imanto a gawii na miyatoman angkai a misosorat ko Kitab sii ko kapephamakinaga niyo ron." ²² Na palaya siran mithataro sa mapiya mipantag rekaniyan, na miyamemesa siran ko manga pipiya a katharo iyan. Ogaid na gominiraw siran: "kena a giyai so wata e Yusop?" ²³ "Na pitharo rekiran e Isa a "Mataan a petharoon iyo raken angkai a pananaroon , 'Seka ri a pamomolong, na bolongi ngka a ginawa ngka! Nggolaolaa ngka sii ko phoonan ka a inged so miyaneg ²⁴ ami a miyanggolaola ngka roo sa Kapirnaom." "Tharoon ko rekano" a tig e Isa "a da a nabi a ba tarimaa o manga taw sii ko inged iyan." ²⁵ "Tharoon ko rekano a benar a madakel a manga balo a babay sa Israil sii ko masa e Iliyas a da den oran ko miyakatelo ragon ago tenga, na aden a mala a taon ko dalem a inged. ²⁶ Ogaid na da sogoa si Iliyas ko apiya antawaa kiran, ka sii baden siyogo ko balo a mababaling sa Saripat sa inged a Sidon. ²⁷ Madakel mambo a pekhabowa sii sa Israil ko masa o Nabi Ilias, ogaid na da a isa kiran bo a ba miyapakapiya, ka si bo si Naaman a taw sa Siriya." ²⁸ Kagiya maneg ai o manga taw roo ko sinagoga na tanto siran langon a kiyararangitan. ²⁹ Na miyamanindag siran na inidendeg iran si Isa ko liyo o siti, na inowit iran ko kilid o bobongan a katagoan ko inged iran ka pagulogen niran si Isa ko pingas ³⁰ Ogaid na lomiyalakaw baden si Isa a sii miyokit ko pamageletan o madakel a taw ago miyawa roo. ³¹ Somiyong si Isa sa Kapirnaom a isa a siti sa Galili na ron miyangendao ko manga taw ko Gawii a Idedekha. ³² Miyamemesa siran ko kapepangendao niyan, ka aden a kapaar o katharo iyan. ³³ Sii ko soled o

sinagoga na aden a mama a sosookan a saitan, na kominisek sa matanog a tig iyan a, ³⁴ "Hey Isa a Taw sa Nasarit, antonaa e paganginen ka rekami? Ba aya inisong ka sii na mbinasaan kami ngka? Katawan aken o antawaa ka! Seka so Soti a Siyogo o Allah!" ³⁵ "Na siyaparan e Isa so saitan a tig iyan a "Renek ka! Liyo ka rekaniyan!" Na inilampes o saitan so mama ko hadapan o kalangolongan, na lominiyo ron a da niyan den pakasakiti. ³⁶ Miyamemesa siran langon, na tig o oman i isa ko ped iyan a "Antonaa ini a ndao? Aden a kapaar angkai a mama ago kabatowa sa kapeshogoa niyan ko manga saitan na pepihakaliyo siran." ³⁷ Na lomiyangkap so tothol mipantag ki Isa ko dalem angkoto a inged. ³⁸ Inawaan e Isa so sinagoga na somiyong sekaniyan ko walay e Simon. Sangkoto a masa na tanto a gii khayaw so panogangan a babay e Simon, na piyangni iran ki Isa a tabangi niyan. ³⁹ Miyobay sekaniyan ko babay na tominideg ko kilid o iigaan niyan na siyaparan niyan so mayaw, na miyada on. Na mimbawat somambot so babay na piyanalagadan iyan siran. ⁴⁰ Kagiya pharoman den na so langon a aden a manga tonganay niyan a pekhasakit ko mbarambarang a gedamen na piyangowit iran ki Isa. Na inipandapenet iyan a lima niyan ko oman e isa kiran na piyamakapiya niyan siran. ⁴¹ Aden pen a madakel a manga saitan a somosook ko taw a mililiyo kiran a ipekhisek iran a "Seka so Wata o Allah!" Ogaid na tiyapaosan siran e Isa sa di siran pethataro, ka katawan a sekaniyan so Al Masih. ⁴² Kagiya khalibabas na giyanatan e Isa so siti na somiyong ko darpa a mitataog. Na piloloba sekaniyan o manga taw, na kagiya matoon iran na inakolan iran sa di niyan siran pagawai. ⁴³ Ogaid na pitharo iyan kiran a "Disomala a phakalangkopen aken so Mapiya a Tothol makapantag ko Ndatoan o Allah sii ko ped a manga inged, ka giyoto e sabap a kiyasogoa raken." ⁴⁴ Na domiyayon sekaniyan lomalakaw a dii mangosiyat sii ko manga sinagoga sa Yodiya.

Chapter 5

¹ kagiya kuwan na sii ko dii ka sasaseka o madakel a taw sii sa ubay e Isa a phamakineg siran ko mga katharo o kadenan. Miyakaisa a gawii a tomitideg si Isa ko kilid a Ranaw a Ginisarit. ² Na miyailay niyan so dow a timan a awang a domodongko ko kilid a ranaw a inawaan o manga panginginseda, ka pepipian iran so manga poket iran. ³ Na miyageda si Isa ko isa sangkai a awang a rek i Simon, na piyangni niyan ki Simon a pakasunguwa niyan a i sa maito ko ig, na domiyayon sekaniyan mangosiyat ko manga taw ko kauontod iyan ko awang. ⁴ Kagiya makapasad mangosiyat na pitharo iyan ki Simon a "wita nga a awang aya ko madalem a ig na tayuthona niyo so manga poket iyo kano maka panginsda." ⁵ Somimbag si Simon sa tig iyan "Kadenan, kararamaga kami den manginsda, na da a ba ami miyakowa. Ogaid na sabap ko katharo o ka na thayuthonen aken so manga poket." ⁶ Na kagiya nggulaolaan iran ai na tanto a madakel a seda a miyanga kukuwa iran, na pepanga beberat so manga poket. ⁷ Giyuto a piyangapay iran so manga ped iran roo ko isa a awang kaan makaubay kiran ago makaugop. Miyamangubay siran on na pino iran a seda so duwa a

awang iran taman sa ba siran baden khigaled. ⁸ Ugaid na kagiya mailay i Simon Pedro, skiyan na somiyujud sa hadapan i Isa a tig iyan a "Pakawatan ka raken, Kadenan, sabap sa baradusa ako a mama!" ⁹ Na miyamemesa sekaniyan ago so langon a ped iyan ko tanto a madakel a manga seda a miyakowa iran, ¹⁰ Na miyamemesa mambo si Santiyago ago si Yahiya a manga wata i Sibidi a manga dokapila i Simon. Na pitharo i Isa ki Simon a "Di ka pekhalek; ka ipuon imanto na pangingsda kaden a manusiya." ¹¹ Na kagiya ko mabaton iran so manga awang iran na inawaan iran so langon taman na miyunot siran ki Isa. ¹² Miyakaisa a gawii a ndodoo si Isa ko isa a siti na aden a mama on a lalangkapen a bowa. Kagiya mailay niyan si Isa na gomipha sekaniyan ko hadapan iyan na miyangangampedian on a tig iyan a "Kadnan, o khabaya ka na mapekapiya ko ngka." ¹³ Mapasad na kiyawa sekaniyan i Isa na kiyapetan iyan a tig iyan a "Khabaya ako. Miyakapiya ka den!" Na tekaw den miyada so bowa iyan. ¹⁴ Na phitaroan niyan a O ba niyan ini pamakitukawi ko apiya antawaa, so ramig ko tig iya a "sung ka ko kabaya ka a sunguwan pakiilay ko mga imam na sapaaten ka so soasoat ka makapantag ko inisogo o Mosa ka an kapemataani so kasabhenaran " ¹⁵ Ogaid na baden tanto a lomiyangkap so tuthol makapantag ki Isa, ago tanto a madakel a taw a pemakineg rekaniyan ago an siran mapamakapiya ko manga gedamen iran. ¹⁶ Ogaid na umanuman pheshong si Isa ko mitataog a kaden na roo miyangangarapan. ¹⁷ Miyakaisa a gawii sii ko kapepangendao i Isa na aden a domadarpa roo a manga Parisi ago manga goro ko Kitab a miyamakapoon ko oman i inged sa Galili ago Yodiya ago sii sa Yarosalim. Na ndodon so kabarakat o Kadnan a phephamakapiyaan niyan so mga pepanga sasakit. ¹⁸ Na aden a miyakaoma a manga mama a domadalagan sa mama a mapaparalais so lawas iyan, na piyanamaran iran a kisoleden iran rekaniyan ko walay kaan iran mibetad ko hadapan i Isa. ¹⁹ Ogaid na da siran makailay sa ukit sa kapakasoled iran sabap ko kadakel o manga taw roo. Na miyamanik siran baden ko mapapantar a atep o walay na biyabasan iran, na inalogan iran so dalagan a ndodon so mapaparalais a mama sii ko seronsarongan o manga taw ko hadapan i Isa. ²⁰ Kagiya mailay i Isa so paratiyaya iran na pitharo iyan ko mama a "Pagaria, kiyarilaan den so manga dosang ka." ²¹ Kagiya maneg uto o manga Parisi ago manga goro ko Kitab na mapipikir iran a "Antawaa angkai a mama a pephagitowitooon niyan so Allah? Antawaa i phakarila sa dosa a rowar ko Allah?" ²² Katawan den i Isa so mapipikir iran na ini iza iyan a "Ino niyo anan pephamikira?" ²³ Anda i malebod; so katharoa sa 'Kiyarilaan den so manga dosang ka,' o di na m'bowat ka na lalakaw ka den?' ²⁴ Phakiilay aken rekano a so wata o manosiya na aden a kapaar iyan sii sa doniya sa karilai niyan ko manga dosa." Na giyuto a pitharo iyan ko mapaparalais a mama a "M'bowat ka! Awiding ka so dalagan ka na baling ka sa walay ngka." ²⁵ Sakotika den na tominindeg sekaniyan sii ko hadapan o kalangolangan, na inawidan iyan so igaan iyan na miyaling a pepodin iyan so Allah. ²⁶ Palaya siran den miyamemesa ago tanto a

miyabengang, na biyantog iran so Allah a tig iran a "sabida a manga nganin a miyailay tano imanto!" ²⁷ Kagiya maipos ai na lumiyalakaw si Isa na miyailay niyan so isa a panenekat sa bowis a aya ngaran iyan na si Libi a muontod ko darpa a pephanehatan ko bowis. Pitharo rekaniyan i Isa a "Phagunot ka raken." ²⁸ Na tuminideg si Libi na inawaan iyan so langon taman na miyunot ki Isa. ²⁹ Oriyan iyan na miyagadil si Libi sa mala a kandori para ki Isa sii ko walay niyan, na madakel a panenekat sa bowis ago ped a manga taw a pephagatoang kiran. ³⁰ Ogaid na so manga Parisi ago manga guro iran ko Kitab na miyanarotaro siran ko manga sokbat i Isa a tig iran a "Ino kano dii pakipamagatoang ko manga panenekat sa bowis ago manga baradosa?" ³¹ Simbag siran i Isa a "So manga pipiya i lawas na di iran awid a akal so pamomolong, ka so bo so pephanga sasakit." ³² Kena a ba aya ko sii inisong na so katawaga ko ko manga oontol, ka so manga baradosa sa katalikodi iran ko manga dosa iran." ³³ Pithro iran ki Isa a "So manga sokbat i Yahiya na lalayon dii phuphuwasa ago pephangangarapan a datar mambo o manga sokbat o manga Parisi. Ogaid na so manga sokbat ka na baden pekhan ago phaginom." ³⁴ Somimbag si Isa a "Ba niyo mapakapephuwaso so manga banto ko kakewing sii ko kaaped kiran pen o mangangaroma?" ³⁵ Kena, ogaid na phakawma so masa a khabelag kiran so mangangaroma, na sii sangkawto a manga gawii na pephuwasa siran den." ³⁶ Piyanuthol kiran i Isa angkai isa ko mga bayambayanan, "Da a taw a ba niyan redita a bago a n'ditaren ka an mitapi iyan ko miyarunot a nditaren. O nggolaolaa niyan ai na baden miyakisi so bago a n'ditaren na so redit on a itapi ko miyarunot na di ron dait." ³⁷ Na da a taw a ba niyan thagua so bago a arak ko miyarunot a pananaguay a kubal. O nggolaolaa niyan ai na khabensi o bago a arak so kubal na khawlaan so arak ago khabinasa so pananaguay. ³⁸ Kena, ka so bago a arak na sii thagua ko bago a pananaguay. ³⁹ Da a taw a ba makapasad iyan panginumen so bago a arak na amay ka mapasad iyan minom so andang a arak na petharuon iyan a "Lebi a mapiya so andang."

Chapter 6

¹ Miyakaisa a Gawii a Idedekha na phelalakaw si Isa a sii phagokit ko pangomaan. So manga sokbat na phephangowa ko manga saway o bantad na pekhosokoso iran sa lima iran na pekhen iran so od iyan. ² Ogaid na so ped ko manga Parisi na tig iran a "Ino kano di inggolaola ko inisapar ko kitab amay ko gawii a galbek a Idedekha?" ³ Simbag siran i Isa a "Ba niyo da mabatiya so pinggolaola o Daod isako pekhakaor siran ago so manga kaom iyan?" ⁴ Somiyoled sekaniyan ko walay o Allah na kominowa sa paan a isasapaat ko Allah, na komiyan on na piyamegan iyan on pen so manga kaom iyan apiya pen da sa Kitab i ba kana o apiya antawaa, ka so bo so manga imam i pekakan on." ⁵ Na pitero kiran pen i Isa a "So Wata o Manosiya na aya dii mbayabaya ko Gawii a Idedekha." ⁶ Miyakaisa peman a Gawii a Idedeke a somiyoled si Isa ko

sinagoga na miyangendao. Aden a mama roo a kekampis so kawananan a lima niyan. ⁷ So manga goro ko Kitab ago manga Parisi na di ran dii simaan si Isa o ba niyan pakabagera angkoto a mama ko Gawii a Idedekha, ka kabaya iran a midimanda iran si Isa. ⁸ Ogaid na katawan iyan so mapipikir iran na pitero iyan ko mama a kekampis a lima niyan a "Tindeg ka na song ka sii ko hadapan ami. Na gomiyanat so mama na tominindeg roo. ⁹ Na pitharo kiran a Isa a "Ipagisha aken rekano: antonaa i sisii ko Kitab a khapakay a nggolaolaan ko Gawii a Idedekha? So kanggolaola sa mapiya o di na so kanggolaola sa marata? So kasabeta ko kaoyagoyag o di na so kabinasaa on?" ¹⁰ Na liyayas iyan milay so kalangolongan iran na pitharo iyan ko mama a "Betera ngka a lima ngka." Na biter iyan na miyakapiya den a lima niyan. ¹¹ Ogaid na tanto siran a kiyararangitan na miyagopakat siran o antonaa i ikidia iran ki Isa. ¹² Sa masa oto na tomiyakedeg si Isa ko bobongan ka pengangarapan, na roo sominimba ko Allah ko miyababasa gawii. ¹³ Kagiya mapita den na tiyawagiyan so manga sokbat iyan na pinili iyan so sapolo ago dowa kiran a bitowan iyan sa manga siyogo." ¹⁴ Si Simon a bitowan iyan sa Pidro, si Andriyo a pagari i Pidro, si Santiyago, si Yahiya, si Pilipi, si Bartolomiyo, ¹⁵ Si Matiyo, si Tomas, si Santiyago a wata i Alpayo, si Simon a bebethowan sa Mala i Paninindeg, ¹⁶ Si Yodas a wata i Santiyago ago si Yodas Iskariyot a miyabaloy a makatipo. ¹⁷ Tomiyondagay si Isa ko bobongan a oonotan o manga sokbat iyan na tominindeg siran ko pantar a darpa a ron mitimotimo so tanto a madakel a manga kaom iyan ago madakel pen a manga taw a miyamakapoon sa dalem a inged a Yodiya, ago sa Yarosalim ago sii ko manga siti a Tiro ago Sidon sa kilid a ragat. ¹⁸ Miyamanong siran ki Isa kaan iran mapamachineg ago an siran mamakapiya ko manga sakit iran. Miyamakapiya pen so dii shasamoken a saitan. ¹⁹ So langon angkoto a manga taw na palaya pephanamar sa kasekhoa iran ki Isa, ka pephakapoon rekaniyan so kabatowa a inipakabager iran langon. ²⁰ Inilay i Isa so manga sokbat iyan na pitharo iyan a "Rarakmatan kano a manga miskin ka rek iyo so Ndatoan o Allah. ²¹ Rarakmatan kano a pekhakaor imantoka phamakaosogen kano bo. Rarakmatan kano a penggoraok imanto ka makapekhakala kano bo. ²² Rarakmatan kano igira a ipekhagowad kano o manga taw, ago di kano iran itatapian, ago pepagongatongaten kano iran ago di ran dii tharoon a manga rarata kano sabap ko Wata o Manosiya. ²³ "Pakapipiyaa niyo a ginawa niyo amay ka manggolaola ini ago peletholetho kano sa kakhababaya iyo, ka mala a balas a ititiyagar para rekano roo sa kasorgaan. Ka so manga apo iran na datar anan so inikidia iran ko miyanga oona a nabi. ²⁴ Ogaid na kemorkaan kano a manga kawasa ka kiyasagadan iyo den imanto so kapakadadaya iyo. ²⁵ Kemorkaan kano a kikaoosog imanto ka penga aaor kano bo. Kemorkaan kano a dii kekala imanto ka mamakapemboko kano ago pemakagoraok. ²⁶ Kemorkaan kano amay ka dii teroon o langon a taw so mapiya makapantag rekano ka datar ai mambo so inikidia o manga apo iran ko di tito a manga nabi. ²⁷ "Ogaid na tharoon ko rekano a pephamachineg

raken a kababayai niyo so manga ridoay niyo, na nggolaola kano sa mapiya ko pephanga gogowad rekano. ²⁸ Sembaga niyo sa mapiya so pephamaninta rekano, na pangangarapanen iyo so pephamanatro rekano. ²⁹ O aden a somiyontok reka sa bias na pakisontoken ka on pen so sabala a bias ka. Na o aden a magagaw ko bangkala a ka na di ngka peshapari sa kakowaa niyan pen ko balekhas ka. ³⁰ Begi ngka so oman i pemangni reka, na o aden a kominowa ko manga rek ka na di ngka on den pangniya pharoman. ³¹ Nggolaolaa niyo ko manga taw so kabaya iyo a penggolaolaan iran rekano." ³² "O aya bo a pekhababayaan iyo na so siran oto a pekhababaya rekano, na antunaa e bantugan kaon? Apiya so manga baradosa na pekbhaabayaan iran so pekhababaya kiran. ³³ Na o aya bo a penggolaolaan iyo sa mapiya na so di rekano dii nggolaola sa mapiya, na ino kano pen peginam sa balas? Apiya so manga baradosa na dii nggolaola sa datar anan. ³⁴ Na o aya bo a phagotangan iyo na so manga taw a sasarigan iyo a pekabadal rekano, na ino kano peginam sa balas? Apiya so manga baradosa na pepagotangan iran so manga baradosa a iinamen iran a kabadalan siran sa ishan o inotang iran. ³⁵ "Kababayai niyo baden so manga ridoay niyo, na nggolaolai niyo siran sa mapiya. Pagotangi niyo siran sa di niyo iinama a ba kano kebadali. Amay ka giyanan na mbalasan kano sa mala, na giyanan i kapekhiilain iyo sa manga wata kano o Lebi a Maporo, ka makalimoon sekaniyan ko siran oto a di manalamat ago manga rarata. ³⁶ Sabap san na pangalinggagaw kano a datar o Ama iyo a masalinggagaw." ³⁷ "Di niyo khokoma so ped a taw, ka di kano mambo khokomen. Di niyo siran selaa, ka di kano mambo selaan. Rilai niyo siran, ka perilaan kano mambo. ³⁸ Begi niyo siran, ka mbegan kano mambo sa osto a takes a ndekenan ago khokogen, na pelontowan pen so imbegay rekano taman sa pephanga oodod. Ka saden sa ipethakes iyo ko ipembegay niyo na aya mambo itakhes ko imbegay rekano." ³⁹ Piyanothol kiran pen i Isa angkai a bayambayanan: "So bota a mama na di pekhaagak sa isa pen a bota, ka phanga oolog siran a dowa ko kakar. ⁴⁰ Da a morit a ba makalalawan ko goro niyan, ka amay ka makapasad maganad so morit na khidatar iyan so goro iyan. ⁴¹ "Ino ngka pekhaana so bayanek ko mata o pagari ngka a di ngka bo peshagipaan so troso sa mata ngka? ⁴² O di ngka khailay so troso sa mata ngka na ino ngka petharoa ko pagari ngka a 'Pagari ko, pakikowaan ka raken so bayanek sa mata ngka'? Seka a dii magomanta! Daan ka a kowaa so troso sa mata ngka na go ka bo makailay phiyapiya sa kakhowaa ngka ko bayanek sa mata o pagari ngka. ⁴³ "Da a mapiya a kayo a ba magonga sa marata, aya pen o ba makaonga sa marata a kayo sa mapiya. ⁴⁴ Ka aya kakhatendua ko oman i isa a kayo na so onga niyan. Ka so mga taw na di phragon sa igos sii ko mga soroken na utan, aya pen o ba so manga obas ko balethekan a pamomolan. ⁴⁵ So mapiya a taw na dii nggolaola sa mapiya sabap ko mapiya a madadalem ko poso iyan, na so marata a taw na dii nggolaola sa marata sabap ko marata a madadalem ko poso iyan. Ka saden sa mipepeno ko poso o taw na aya niyan mambo dii

matharo." ⁴⁶ "Ino wa akongka pembethowi sa 'Kadnan, Kadnan' a dingkabo thomanen so di aken rka dii tharuon? ⁴⁷ Oman i isa a pheshong raken a pephamakineg ko manga katharo aken ago pethomanen iyan na phakiilay aken rekano o antonaa i datar iyan. ⁴⁸ Datar sekaniyan o taw a mimbalay. Komiyalot sa madalem na piyakaontod iyan so onayan sii ko lakongan. Na sii ko kiyambagiyo o lawasaig na diyashangan o reges angkoto a walay, ogaid na dapiya niyan kiyakoyong na da ka mabager a kiyapakatindega ko walay. ⁴⁹ Ogaid na so taw a phepamakineg ko manga katharo aken a di niyan bo thomanen na datar o taw a mimbalay sii ko botha a da niyan betadi sa onayan. Na so den so kiyadashangi ron o bagiyo na miyaothang den so walay, na tarotop a kiyageba iyan."

Chapter 7

¹ Kagiya mapasad a langon pitharo e Isa ko manga taw a pephamakineg ron, na somiyong sekaniyan sa Kapirnaom. ² Roo na aden a Iromanen a olowan o manga sondaro a aden a oripen iyan a pekhasakit a pakapapatayen. ³ Kagiya maneg o olowan so makapantag ki Isa na piyakasong iyan on so ped ko manga pelokelokesen o manga Yahodi sa kapangniya iran ki Isa a somong sekaniyan roo kaan iyan mapakabager so oripen iyan. ⁴ Kagiya makarani siran ki Isa na miyangangampedian siran on sabenar a tig iran a "Giyangkai a mama na mapapatot a ogopan ka, ⁵ Ka pekhababayaen iyan so inged tano na inimbabay kami niyan sa sinagoga." ⁶ Na giyoto a miyonot kiran si Isa, na sii ko kapephakarani niyan ko walay na somiyogo so olowan sa manga ginawai niyan sa kapetharoa iran ki Isa a "Kadenan , di ngka den pesamoka a ginawa ngka, ka kena a ba ako mapapatot a ba aken seka pakabolosa ko walay aken ⁷ Aya pen o ba aken bilangen a ginawa ko a mapapatot a sumangor reka. Ogaid na begay ka sa isa bu a katharo na phakabager so oripen aken . ⁸ Ka mataan a saken na mapapadalem ko o aden a kabarakat iyan ago aden a manga sondaro a mipapaar aken. O tharoa ko ko isa kiran a 'Lalakaw ka' na melalakaw den; na o tharoa ko ko ped a 'Song ka sii,' na miyubay; ago sii ko oripen aken a 'Nggolaolaa ngka ini,' na penggolaola niyan." ⁹ Kagiya maneg uto i Isa na miyamemesa sekaniyan ko olowan, ago sii ko kasasangor iyan ko madakel a taw a tomotondog on na tig iyan a "Tharuon ko rekano a apiya sii ko manga taw sa Israil na da ako pen makatuon sa mala a paratiyaya a ba datar a e." ¹⁰ mapasad na kumiyasoy sa walay so manga siyugo o uluwan na miyauma iran so uripen a miyakabager den. ¹¹ Da paman mathay na somiyong si Isa sa siti a bebethowan sa Nain na miyonot on so manga sokbat iyan ago so madakel a manga taw. ¹² Sii ko kapephakarani niyan ko pintuan o siti na aden a miyatay a mama a aawidan o manga taw ko liyo o siti sa kiphlebengen iran on. Bothong sekaniyan a wata o ina iyan a miyabalo, na madakel a magiinged sangkaoto a siti a pephamangonot rekaniyan. ¹³ Kagiya mailay o Kadnan so balo na kiyagagawan sekaniyan on, na pitharo iyan on a "Di ka pengguraok!" ¹⁴ Na miyubay si Isa ko kabebetadan o miyatay a mama a manguda, na tomiyareg so

manga taw a maawid on. Na pitharo i Isa a "Hay manguda, m'bowat ka!" ¹⁵ Na mimbowat so miyatay na miphoon tharo, na inikasoy sekaniyan i Isa ki ina iyan.

¹⁶ Palaya siran den miyanga alek na biyantog iran so kadenan a tig iran a "Barakat a nabi a miyaped tano!" ago "Somiyong sii so kadenan ka shabeten iyan so manga pagtaw niyan!" ¹⁷ Na lomiyangkap angkai a tuthol mipantag ki Isa sa dalem a Yodiya ago sii ko midadair on a manga inged. ¹⁸ So manga sokbat i Yahiya na piyanuthol iran on so langon uto a miyanggulaola. ¹⁹ Na tiyawag iyan so dowa kiran Na piyakasong iyan siran ko Kadnan kaan iran on matharo a "Ba seka so pitharo e Yahiya a phakaoma, o di na ba aden a salakaw a ba ami pen phenayawa?" ²⁰ Kagiya makarani siran ki Isa na tig o mga mama a "Piyakasung kami reka i Yahiya a Phananalawat kaan ami reka miiza o ba seka so miyatharo iyan a phakaoma, o di na ba aden a salakaw a ba ami pen phenayawa?" ²¹ Na sii den sangkuto a masa na madakel a taw a piyamakapiya i Isa ko manga gedamen iran ago manga paniyakit, ago madakel a saitan a piyamakaliyo niyan ko khisusuokan, na madakel a buta a piyamakailay niyan.

²² Na simbag iyan so manga siyugo i Yahiya a "Kasoy kano ki Yahiya na panuthola niyo ron so miyailay niyo ago miyaneg. So manga buta na miyamakailay, so manga sadir na miyamakalalakaw, so manga pekhebowa na miyanga pipiya, so manga bengel na miyamakaneg, so miyamatay na miyanga uuyag, na sii ko manga miskin na ron pephakitokawan so mapiya a tuthol. ²³ Rarakmatan so taw a di den khadaan sa paratiyaya sabap ko mga pinggulaola ko." ²⁴ Kagiya mamakaawa den so manga siyugo e Yahiya, na mitharo si Isa ko madakel a taw mipantag ki Yahiya a tig iyan a "Sii ko kiyasong iyo ki Yahiya ruo ko mitataog a kaden na antonaa i pipikiren iyo a mailay niyo? Ba so gi a pekhipipapipay o n'do?" ²⁵ Ogaid na antunaa den i siyonguwan iyo ruo a pagilain iyo? Ba so mama a n'diditar phiyapiya? Siran uto a manga pipiya i n'ditaren ago pephaginetaw a kawasa na aya mababaling ko turogan o dato. ²⁶ ogaid na antunaa e siyungowan iyo ruo a pagilain iyo, Ba nabi? Oway, na tharuon ko rekan a lawan sekaniyan pen sa nabi. ²⁷ Si Yahiya na aya minisorat ko Kitab a tig o Allah a 'Suguon ko so siyugo aken a khaona a di seka a pekhatiyagar ko lalan a pagokitan ka.' ²⁸ "Tharuon ko rekano," a tig pen i Isa, "a sii ko langon o manga manosiya na da a isa kiran bu a ba lawan ki Yahiya. Ogaid na so lebi a mitatana a taw ko n'datoan o kadenan na lawan rekaniyan pen." ²⁹ So langon a miyamakaneg ko manga katharo i Isa, a rakes o manga panenekat sa bowis, na tiyarima iran a untol so inipaliyugat kiran o kadenan, ka miyakisalawat siran ki Yahiya. ³⁰ Ogaid na so manga Parisi ago manga guro ko Kitab na da iran tarimaa so takdir kiran o kadenan, ka da siran pakisalawat ki Yahiya. ³¹ "Antonaa i karibaratan aken ko manga taw a kapapantagan sangkai a masa? Antonaa i khidataran kiran?" ³² Datar siran o manga wata a dii ng'gitagita sa padian a iphepelalis iran ko manga ped iran a 'Mimbubunibuniyan kami sa kakawing para rekano, na da kano shasayaw. Na miyakambuko kami, na da kano guraok.' ³³ Kagiya makauma si Yahiya a

Pananalawat a dii powasa ago di maginom sa alak na pitharo iyo a 'Susuokan sekaniyan a saitan.' ³⁴ Ogaid na miyakaoma so wata o manusiya a phekan ago phaginom, na pitharo iyo a 'Ilaya niyo man angkai a busaw ago tamereg, a ginawai o manga panenekat sa bowis ago manga baradosa!' ³⁵ Ogaid na so ongangen o kadenan na pephamataan a untol o langon a tomiyarima on." ³⁶ Imanto, na aden a Parisi a biyuyo iyan si Isa a ugop kiran kuman. Na sumiyong si Isa ko walay o Parisi na miyakipagatuang on. ³⁷ Sii sangkauto a siti na aden a babay ron a mala e dusa, na kagiya maneg iyan a pekhan si Isa sii ko walay o Parisi na somiyong sekaniyan on a maawid sa umoy a mapepeno a lana mamot. ³⁸ Kagiya makaoma na tomitindeg ko katatalikodan i Isa a tampar sa a-e niyan. kagiya kuwan na iniphuonan niyan basaan sa lu a a-e i Isa, na inishising iyan on a bok iyan. Piyangangarekan iyan a a-e niyan na inududan iyan sa lana a mamot. ³⁹ Kagiya mailay ai o Parisi a miyanto ki Isa na tig iyan sa ginawa niyan a "O benar a nabi angkai a mama na kakhilala niyan o antawaa ini a babay a somesheko rekaniyan ago antonaa i ulaula niyan, ka baradusa." ⁴⁰ Na guminiraw si Isa a tig iyan a "Simon, aden a petharuon ko reka." Tig i Simon a "Tharo angka den Guro." ⁴¹ Tig i Isa a "Aden a duwa a mama a miyakautang ko dii mamagutang sa pirak. So isa on na miyakautang sa lima gatos a pelata a pirak, na so isa paman na lima pulo. ⁴² Ogaid na kagiya di siran phakabayad a duwa na inirila iyan baden so utang iran. Na, antawaa ko duwa uto kataw i lebi a khababaya ko miyagutang kiran?" ⁴³ Sinisembag skaniyan e Simon a tig iyan, "Aya pamikiran ko ron na aya titho a kiyarilaan iyan na so mala i utang." pitharo e Isa "Benar so sembag ka," ⁴⁴ Na diningilan iyan so babay na pitharo iyan ki Simon a "Miyailay ngka angkai a babay? Somiyuled ako sa walay ngka na da ako ngka begi sa ig a ipagunab sa manga a-e aken, ogaid na miyabasa iyan a manga lu so manga a-e aken na inishising iyan on a buk iyan. ⁴⁵ Da ako ngka salama a arek, ogaid na giyangkai a babay na pephagarekan iyan den a manga a-e aken ipuon ko kiyapakauma ko. ⁴⁶ Da ngka lanai a ulo aken, ogaid na liyanaan iyan sa lana mamot a manga a-e aken. ⁴⁷ Kagiya ka mauto na tharuon ko reka a kiyarilaan den so madakel a manga dusa niyan a aya kiyasabapan ko mala a kababaya iyan. Ogaid na so taw a kiyarilaan sa maito na maito mambo so kababaya iyan." ⁴⁸ Na pitharo i Isa ko babay a "Kiyarilaan den so manga dusa ngka." ⁴⁹ Na so manga ped a manga banto a khirerenda na tig iran sa manga ginawa iran a "Antawaa si aki ini a phakarila sa manga dusa?" ⁵⁰ Na pitharo i Isa ko babay a "So paratiyaya ngka na aya reka miyakasabet. Baling ka a makalilintad a ginawa ngka."

Chapter 8

¹ Mapasad na so manga Babay a Miyamangonot ki Isa Oriyan oto na inipanagad i Isa so mala maito a manga inged a dii mangosiyat ago pephakalangkapen iyan so Mapiya a tothol makapantag ko ndatoan o Allah. Moonot on so sapolo ago dow a sokbat ² Ago so pen so ped a manga babay a

miyapamakapiya ko kiyasooki kiran a saitan ago manga gedamen. Siran si Mariyam a bebethowan sa Magdalina a ron miyakaliyo so pito a saitan, ³ Si Yowana a karoma i Kosa a komikiber ko walay i Hirod, ago si Sosana, ago madakel pen a ped a manga babay a pephagperen iran si Isa ago so manga sokbat iyan a phoon ko manga tamok iran. ⁴ Madakel a manga taw a poon ko manga pagingedgedan a miyamanong ki Isa, na kagiya matimo siran na piyanothol iyan kiran angkai a bayambayanan. ⁵ "Aden a mama a somiyong ko lopa iyan ka sheod sa oniin. Sii ko kapesheod iyan na so ped ko oniin na miyaolog ko lalan, na pindapodapoan o manga taw ago piyanoka o manga papanok. ⁶ Miyaolog so ped on sii ko saliwaton a lopa, na so den so kiyalonaw niyan na miyalayon ka di maorameg so bote. ⁷ So ped ko oniin na sii miyaolog ko manga soroken a otan na mitho siran merengan, na so otan na kiyatanongan iyan so pamomolan. ⁸ Na so sabagi ko oniin na miyaolog ko masibokar a lopa, na kagiya makatoa na miyamangonga sa mbabagatos." Kagiya matharo ai i Isa na inipananalo niyan a "So aden a tangila niyan a iphemakineg iyan na pamakineg baden!" So Antap o manga Bayambayanan." ⁹ Iniisha o manga sokbat iyan ki Isa o antonaa i maana angkoto a bayambayanan. ¹⁰ Na somimbag si Isa a "So kasabota ko manga pageemaan makapantag ko ndatoan o Allah na inibegay rekano den, ogaid na so ped a taw na so di aken kiran dii tharoon na pephakaokiten aken ko manga bayambayanan. Aya sabap iyan na 'an siran makapangililay a di siran bo phakakilala, ago an siran makapamakineg a di siran bo phakasabot. ¹¹ "Giyai i maana o bayambayanan: so oniin na giyoto so katharo o Allah. ¹² So oniin a miyanga oolog ko lalan na giyoto so manga taw a miyamakineg ko katharo, ogaid na miyakaoma so Iblis na inagaw niyan so katharo a phoon ko manga poso iran kaan siran di phakaparatiyaya ago di khasabet. ¹³ So oniin a miyanga oolog ko saliwaton a lopa na giyoto so manga taw a amay ka phepamakinegen iran so katharo na tharimaan iran a mabababaya siran ogaid na da ini makambekaw ko poso iran. Phepharatiyaya siran sa di bo mathay, ogaid na amay ka phanepengan na phephamangawa siran on. ¹⁴ So oniin a miyanga oolog ko manga soroken na giyoto so phepamakineg ko katharo, ogaid na so manga awid a akal, so manga kakawasaan, ago so kadodoniya i a manga kabaya sangkai a kapephaginetaw iran na phemakatanong ko katharo na di den khalotoan soonga iran. ¹⁵ So oniin ko masibokar a lopa na giyoto so phepamakineg ko katharo na tatagoon iran ko mapiya ago maontol a poso iran, na ipetharos iran den taman sa mamangonga. ¹⁶ "Da a taw a petentem sa palitaan a ba niyan t ongkopa, o di na ba niyan betaden ko didalem a katri, ka imbatog iyan baden sa poro kaan makailay sa maliwanag so phepamanoled ko walay. ¹⁷ Ka so langon a isosolen na khipayag bo, ago so langon a pageemaan na khatokawan bo ago kharinayag. ¹⁸ Kagiya ka maoto na iiktiyar kano ko kapephamakineg iyo. Ka so aden a rek iyan na khabegan pen, ogaid na so da a rek iyan na apiya so ibibilang iyan a rek iyan na khowaan on." ¹⁹ Mandiyadi na somiyong ki Isa so ina iyan ago so manga pagari niyan a mama, ogaid na da siran on makaobay sabap ko kadakel

o manga taw. ²⁰ Na aden a mitharo on ki Isa a "Si ina a ka ago so manga pagari ngka na khititindog sa liyo a khabaya siran reka makiphagilaya." ²¹ Pitharo kiran langon i Isa a "Aya ina aken ago manga pagari aken na siran oto a pephamakineg ko katharo o Allah ago pethoman on." ²² Miyakaisa a gawii na miyageda si Isa ko awang a ped o manga sokbat iyan, na pitharo iyan kiran a "Romipag tano ko ranaw, " na tomiyolak siran. ²³ Sii ko di ran dii kapelayalayag na tiyorog si Isa. Na somiyamber so tanto a mabager a ndo sa ranaw na pekhapeno so awang a ig, na tanto siran a kiyapasangan. ²⁴ Miyobay ki Isa so manga sokbat iyan na piyokaw iran a tig iran on a "Kadnan, Kadnan, magaan tano den migaled!" Mimbawat si Isa na siyaparan iyan so ndo ago so ig a dii mbagel sa manga aala. Na gominek so ndo ago so manga bagel na lomingen den. ²⁵ Na pitharo iyan ko manga sokbat a "Anda den so paratiyaya niyo?" Na miyalek siran ago miyamemesa na iniisha o oman i isa ko ped iyan a "Antawaa ini a mama? Apiya so ndo ago so ig na peshogoon iyan na pethoman siran rekaniyan?" ²⁶ Tomiyaros siran lomayag roo sa inged o manga Girasin roo ko sabala a ranaw a Galili. ²⁷ So kiyatepad i Isa sa lopa na inalaw sekaniyan o mama a sosookan a manga saitan a poon ko siti. Miyathay den na da den nditar angkai a mama ago da den makabaling sawalay, ka sii gegenek ko manga lebengan. ²⁸ Kagiya mailay niyan si Isa na kominisek sekaniyan, na gomipha ko hadapan iyan a inilalis iyan sa matanog a "Hey Isa, Wata o Allah a Lebi a Maporo, antonaa i pagangin ka raken? Phangnin ko reka a di ako ngka perasaya!" ²⁹ Pitharo iyan ai ka siyogo i Isa so saitan a liyo ko mama. Ka lalayon sekaniyan ipapaar o saitan, na apiya pen pephagipaten a papatongen a rantay a manga lima niyan ago manga ai na pekharedot iyan baden so manga rantay, na iphendendeg sekaniyan o saitan ko mitataog a manga darpa. ³⁰ Iniisha rekaniyan i Isa a "Anta i ngaran ka?" Inisembag iyan a "Sagorompong," ka madakel a manga saitan a somosook rekaniyan. ³¹ Na miyangangampedian ki Isa so manga saitan sa di niyan siran sagoon sa kashong iran ko landeng a da a pithamanan a kadalem iyan. ³² Marani sangkoto a darpa na aden a talon roo a manga baboy a pephangangan ko silid o bobongan, na inakol o manga saitan ki Isa a pharon iyan a kapakasook iran ko manga baboy. Miniyog si Isa, ³³ Na giyoto a mililiyo so manga saitan ko mama na miyamanook siran ko manga baboy. Na minggagaan siran malalagoy ko silid na miyanga oolog ko pampang o ranaw na palaya siran den miyanga aaled. ³⁴ So manga tomatagikor ko manga baboy na kiyabantayan iran so miyanggolaola o manga baboy, na miyalalagoy siran ago piyamanotol iran ko siti ago sii ko dii pagonayonayan. ³⁵ Miyamanong roo so manga taw ka pagilain iran angkoto a miyanggolaola. Kagiya makaoma siran ki Isa na miyailay iran a moontod ko obay a ai i Isa so mama a miyakaliyo ron so manga saitan a ndiditar sekaniyan ago miyakapiya i pamikiran, na miyanga alek siran. ³⁶ Siran oto a miyakamasa ko kiyapakapiyaa ko sosookan a mama na piyanothol iran ko manga taw a somiyong roo. ³⁷ Na so langon angkaoto a madakel a taw a phoon ko inged o manga Girasin na inakol iran ki Isa a awai niyan siran, ka riyat siran a tanto a

kalek. Sabap roo na miyageda si Isa ko awang ka khasoy sa sabala a ranaw. ³⁸ So mama a lominiyo ron so manga saitan na piyangni niyan ki Isa a makaonot on, ogaid na piyakabaling i Isa a tig iyan a ³⁹ "Kasoy ka ko walay ngka na panothola ngka so pinggolaola reka o Allah." Na komiyasoy sekaniyan na piyakalangkap iyan ko solesoled a siti so pinggolaola rekaniyan i Isa. ⁴⁰ Kagiya makakasoy si Isa ko sabala a ranaw na miyabayabaya so madakel a taw sa kiyatarimaa iran on, ka phakatalingomaan iran langon. ⁴¹ Samaoto na miyakaoma on so isa a mama a bebethowan sa Yairos a olowan sa sinagoga, na somiyodiyod sekaniyan ko hadapan i Isa na piyangni niyan on a somong ko walay niyan ⁴² Ka pakapapatain so bothong a wata iyan a babay a manga sapolo ago dow a ragon a idad iyan. Sii ko kapeshong roo i Isa na madakel a manga taw a makarorompir rekaniyan. ⁴³ Lomolook kiran so isa a babay a di on khada so kapherogoi ron ko miyakasapolo ago dow a ragon. Miyanggasto iyan den so langon o tamok iyan ko kapephakipamolong iyan, ogaid na da a pamomolong a ba niyan miyapakapiya so babay. ⁴⁴ Na miyobay sekaniyan ko talikhodan i Isa na siniko niyan so sagayadan o kimon iyan, na sakotika den a gominek so kapendogayas o rogo iyan. ⁴⁵ Iniisha i Isa a "Antawaa i somiko raken?" Kagiya makaphawal siran langon na tig i Pidro a "Kadnan, madakel a manga taw a lomilibet reka a makarorompir reka." ⁴⁶ Ogaid na pitharo i Isa a "Aden a somiko raken, ka miyagedam aken a lominiyo raken akabatowa." ⁴⁷ Kagiya mailay o babay a kiyatokawan den so pinggolaola niyan na miyobay ki Isa a sarta a tatabaden. Gomipha sekaniyan ko ai niyan na piyanothol iyan ko kamamasaan o langon oto a taw o ino niyan sekho a ago so kiyapakapiya niyan sa sakotika. ⁴⁸ Na pitharo rekaniyan i Isa a "Wata aken, so paratiyaya ngka na aya ngka inipakabager. Baling ka a lomilintad." ⁴⁹ Sii ko di sii pen dii katharoa i Isa na aden a miyakaoma a phoon ko walay o olowan sa sinagoga, na pitharo iyan ki Yairos a "Miyatay den so wata a ka. Di ngka den dii thakora so Goro." ⁵⁰ Miyaneg ai i Isa na pitharo iyan ki Yairos a "Di ka pekhalek. Paratiyaya ka baden, ka phakabager so wata a ka." ⁵¹ Kagiya makaoma si Isa ko walay i Yairos na da a ba niyan on piyakoled a ped iyan a rowar ki Pidro, si Yahiya, si Santiyago ago so ama o wata ago so ina iyan. ⁵² So langon a taw sii ko walay na dii nggogoraok ago dii ndidiyagaw sabap ko wata. Ogaid na tig i Isa a "Di kano phenggoraok; da matay so wata, ka totorogen baden." ⁵³ Na inikhala iran si Isa, ka katawan iran a miyatay den so wata. ⁵⁴ Ogaid na tiyayongan i Isa a lima niyan na tiyalowan iyan a tig iyan a "Wata ko, mbowat ka!" ⁵⁵ Na komiyasoy so niyawa niyan na sarta den a mimbawat. Na inisogo kiran i Isa a began so wata sa pangenengken. ⁵⁶ Tanto a miyamemesa so manga lokes iyan, ogaid na pisana kiran i Isa a di iran pethatharoa ko apiya antawaa so miyanggolaola.

Chapter 9

¹ Tinimo i Isa so sapolo ago dow a so kbat iyan na bigan iyan siran sa

kabarakat ago kapaar sa kapakaliyowa ko langon a saitan ko khisosookan ago so kapamolongi ko manga gedamen. ² Na piyakalalakaw niyan siran sa kapakalangkapa iran ko Ndatoan o Allah ago an iran mapakabager so aden a mga balisakit iyan. ³ Pitharo iyan kiran a "Sii ko kaphelalakaw niyo na di kano pagawid sa apiya antonaa; di kano pagawid sa teken, o di na pontir, o di na pangenengken, o di na pirak, aya pen o ba so ishambi iyo a nditaren. ⁴ Apiya anda a walay a pakabolosen kano ron na roo kano den taman sa mawa kano sa angkaoto a inged. ⁵ Na apiya anda a di kano tharimaan o manga taw ron na awai niyo angkoto a inged na pophoga niyo so bayanek ko manga ai niyo a saksi iyo kiran." ⁶ Na gomiyanat so manga sokbat a ipephanagad iran so oman e inged a pepakalangkapen iran non so Mapiya a tothol ago pephamakapiyaan iran so pephanga sasakit ko apiya anda a inged. ⁷ Si Hirod a aya ndadato sa Galili na miyaneg iyan so langon ai a gii nggolaolaan na tanto sekaniyan a kiyalibogan, ka gii tharoon o ped a taw a miyaoyag bo si Yahiya a poon ko miyamatay. ⁸ So pen so ped na gii iran tharoon a miyaki ilay si Iliyas, na tig o manga ped a miyaoyag bo so isa ko miyanga oona a nabi. ⁹ Ogaid na tig e Hirod a "Piyakipotaa aken sa olo si Yahiya, na antawaa bes angkai a mama a madakel a manga nganin a pekhaneg aken makapantag rekaniyan?" Na tiyokawan ni Hirod meloloba sa okit a mailay niyan si Isa. ¹⁰ Kagiya makakasoy ki Isa so manga siyogo iyan na piyanotol iran on so langon a miyanggolaola iran. Na piyakaonot iyan siran na somiyong siran sa da a ped iran ko isa a siti a bebethowan sa Bitsaida. ¹¹ Ogaid na kiyatokawan ai o madakel a taw na miyamanondog siran rekaniyan. Tiyarima siran e Isa na pitero iyan kiran so makapantag ko Ndatoan o Allah, na piyamakapiya niyan pen so pepanga sasakit. ¹² Sii ko kapherimon iyan den na miyobay ki Isa so sapolo ago dow a sokbat a tig iran a "Pakalalakawangka angkai a madakel a taw ko melilibeta rektano a manga inged ago gii mbabasokan ka an siran on makapangowa sa khakan niran ago ron mamakaiga, ka shisii tano sa angkai a mitataog a darpa." ¹³ Na pitharo kiran i Isa a "Sekano den e pamegay kiran sa khakan iran." Tig iran a "Lima timan bo a pan ago dow a timan a seda a shisii rekami. Ba ngka kabaya a lomalakaw kami ago mamasa sa pangenengken a phagikan ko langon ai a manga taw?" ¹⁴ Ka manga lima nggibo a manga mama a ndodoo. Ogaid na pitharo e Isa ko manga sokbat iyan a "Pakaontoda niyo siran a phelompolompoken siran sa manga ndilima polo." ¹⁵ Pinggolaola ini o manga sokbat na piyakaontod iran siran langon. ¹⁶ Kinowa e Isa so lima timan a pan ago so dow a timan na seda na lomiyangag sa langit ago miyanalamat. Na piyangopak iyan so pan ago so manga seda na inipamegay niyan ko manga sokbat ka an iran mipagana ko madakel a taw. ¹⁷ Na palaya siran den komiyan ago miyanga oosog, na piyanim o manga sokbat so miyasama iran na minipeno ko sapolo ago dow a reban. ¹⁸ Miyakaisa a gawii na miysarbak a sekaniyan bo a gii mangangarapan, na miyobay rekaniyan so ma nga sokbat iyan. Na iniisha iyan kiran a "Antawaa ako a kabasa o manga taw?" ¹⁹ Pitero iran a "Seka kon si Yahiya a Pananalawat, na pitero o manga ped a seka si

Iliyas, na so pen so ped na tig iran a isa ka ko miyanga oona a nabi a miyaoyag bo." ²⁰ Na iniiza kiran e Isa a "Sekano, antonaa e mapetharo iyo o antawaa ko?" Somimbag si Pidro a "Seka so Al Masih a siyogo o Allah." ²¹ Na liyalangan siran e Isa sa di iran ai pethatharoa ko apiya antawaa. Inaloy e Isa so Kakharasay ago Kaphatay niyan, ²² Na tig iyan pen a "So Wata o Manosiya na disomala a madakel a ikharasay niyan, na di sekaniyan tharimaan o manga phelokelokesen o manga Yahodi, ago so manga poporo a imam ago so manga guro ko Kitab. Mbonoon sekaniyan na khaoyag bo sii ko ikatelo gawii." ²³ Na pitero iyan ko langon o manga taw a "O aden a khabaya raken monot na disomala a inapi niyan a ginawa niyan, merasay rasay a iramigiyan sa matay oman gawii ago phagonot raken. ²⁴ Ka apiya antawaa e kabayaan iyan shabeten niyan so niyawa niyan na giyotoden ni kiyada iyan. Ogaid na apiya antawaa e iperila iyan so kaoyagoyag iyan sabap raken na khasabet so niyawa niyan. ²⁵ Antonaa e khalaba o taw o makowa niyan so dalem a doniya ugaid na miyalaga so niawa niyan? ²⁶ Apiya antawaa e ikhaya ako niyan ago so manga katharo aken na ikhaya sekaniyan mambo o Wata o Manosiya amay ka makaoma a misasarta on so bantogan iyan ago so bantogan o Ama ago so soti a manga malaikat. ²⁷ Tharoon ko rekano a mataan den a aden a ped ko makadadarepa sii a khamasaan iran so Ndatoan o Allah sa di iran pen kaphatay." ²⁸ Kagiya mamakawalo den gawii ko kiyatharoa niyan sii na tomiyakedeg si Isa ko palaw ka pengangarapan, na piyakaonot iyan si Pidro, si Yahiya ago si Santiyago. ²⁹ Sii ko kapepangangarapan iyan na miyasaling a paras iyan, na kominindat so manga nditaren iyan sa kapoti iyan. ³⁰ Na minitekaw a miyakagemaw so dowata kataw a mama a si Mosa ago si Iliyas a gii makimbitiyarai ki Isa. ³¹ Lomilindaw so menang iran na aya iran gii mbibitiyaraiyan na so kaphatay e Isa a disomala a khaokitan iyan roo sa Yarosalim. ³² Si Pidro ago so manga ped iyan na tanto siran a piyangenepan a torog, ogaid na kagiya mamakanaw siran na miyailay iran so menang e Isa ago so dowata kataw a tomitindeg a maabay ron. ³³ Sii ko kapagawai o dowata kataw ki Isa na pitharo rekaniyan e Pidro a "Kadnan, mapiya kagiya shisii tano. Magembaal kami sa telo a lawig, a so isa on na para reka, so isa on na para ki Mosa, na so isa on na para ki Iliyas." Ogaid na di katawan e Pidro e giii niyan tharoon. ³⁴ Sii ko gii niyan pen katharo na miyakagemaw a gabon na minisayap rekiran, na miyanga alek so manga sokbat ko kiyalibeta kiran o gabon. ³⁵ Miyakapoon a sowara ko gabon a tig iyan a "Giyai so Wata aken a pinili aken. Pamakinega niyo sekaniyan!" ³⁶ Kagiya makatharo so sowara na miyailay iran a si Isa na da a ped iyan. Sa masa oto na piyagma ini o manga sokbat, ka da iran thataroa ko apiya antawaa so kiyamasaan iran roo. ³⁷ Kagiya makatalondog a gawii na tomiyondagay siran ko palaw na inalaw si Isa o tanto a madakel a taw. ³⁸ Na miyananalalo so isa a mama a lomolook kiran a tig iyan a "Goro, kapedipedi ka bo na ilaya ngka a wata aken ai a mama, ka aya ko bo wata. ³⁹ Pepakapasangan sekaniyan o saitan a sarta a pekhisek, na di

niyan gii pakathataliyaan a lawas iyan ago pephemorabora a ngari iyan. Di khathay a katataregi niyan on ka lalayon iyan pepheranegen. ⁴⁰ Piyangni aken ko manga sokbat ka a pakaliyowa iran, ugaid na da iran magaga." ⁴¹ "Na pitero kiran e Isa a "Sekano a da a paratiyaya niyan ago matesgas e olo a manga taw. Ay kathay pen a kipag geepedaan aken rekano ago kapanginginsabari ko rekano?" Na pitharo iyan ko mama a "Wita ngka sii so wata a ka." ⁴² Kagiya pepakarani so wata a mama na inilampes sekaniyan o saitan na miyangengereg sa kasakit. Ogaid na siyaparan e Isa so saitan,ago piyakabager iyan so wata a mama na piyaka kasoy niyan ki ama iyan. ⁴³ Na palaya siran miyamemesa ko kala e gees o Allah Sii ko gii iran kapamemesa ko langon a pinggolaola e Isa na pitharo iyan ko manga sokbat iyan a ⁴⁴ "Tanodi niyo angkai a petharoon ko rekano. So Wata o Manosiya na phaladen ko kapaar o manga taw." ⁴⁵ Ogaid na da iran sabota e maana angkoto a pitharo iyan. Piyagma ini kiran kaan iran di kasaboti, na inikalek iran o ba iran on ishaan so makapantag sii. ⁴⁶ So kiyapasad oto na miphoon ndadaowa so manga sokbat o antawaa e lebi kiran a mala. ⁴⁷ Ugaid na katawan e Isa so mapipikir o mga pamusungan niran na kominowa sekaniyan sa wata na piyakatindeg iyan ko obay niyan, ⁴⁸ Na pitharo iyan kiran a "Apiya antawaa e tharima sa angkai a wata sii ko ingaran aken na saken e tiyarima iyan. Na so tumiyarima raken na tiyarima iyan mambo so somiyogo raken. Ka saden sa ibababa iyan a ginawa niyan ko kalangolongan iyo na aya lebi a mala." ⁴⁹ Sumimbag si Yahiya a gominiraw, "Kadnan, miyakailay kami sa mama a phephakaliyon niyan so manga saitan sii ko ingaran ka, na siyaparan nami ka kena a ba rektano phagonot." ⁵⁰ "Di niyo pheshapari," a tig e Isa, "ka so kena rekano a somosopak na tomatampil rkano." ⁵¹ Sii ko kapepakarani den o masa a kimbayaon ki Isa sa kasorgaan na piyasad iyan sa ginawa niyan a shong sa Yarosalim. ⁵² Somiyogo sekaniyan sa manga sogo a miyaona rekaniyan, na somiyong siran ko isa a inged sa Samariya, ka phetiyyagar siran roo ko kaphakaoma niyan. ⁵³ Ogaid na so manga magiinged roo na da iran tarimaa si Isa, ka marayag a pagantap sekaniyan sa Yarosalim. ⁵⁴ Kagiya mailay ai o manga sokbat a si Santiyago ago si Yahiya na tig iran a "Kadnan, ba ngka kabaya a isogo ami a moran sa apoy a poon sa langit ka an siran mabinasa?" ⁵⁵ Ogaid na dominingil kiran si Isa na pimbongetan iyan siran, ⁵⁶ 56Na tomiyaros siran den lomalakaw roo ko salakaw a inged. ⁵⁷ Sii ko kapelalakaw iran ko lalan na pitharo o isa a mama ki Isa a "Magonot ako reka apiya anda ka shong." ⁵⁸ Pitharo rekaniyan e Isa a "So manga taksing na aden a manga lekowa iran, ago so manga papanok sa kawang kawangan na aden a manga salaga iran. Ogaid na so wata o Manosiya na da a darpa a banianbo khaigai." ⁵⁹ Na pitero e Isa ko salakaw a mama a "onot ka raken."Ogaid na gomiraw so mama a "Kadnan, h daan a kilebeng o ama aken." ⁶⁰ Ugaid na somimbag si Isa a gominiraw: "Pakasagadangka den so miyamatay sa kipelebengen niran ko miyatay iran. Ogaid na seka no, na lalakaw kano den na iphephangusiyat iyo ko mga inged makapantag ko Ndatoan o Allah." ⁶¹ Na

pitharo o ped a taw a "Magonot ako reka, Kadnan, ogaid na pharua ngka a makaodas ako a daan ko pamilya ko." ⁶² Ugaid na pitharo rekaniyan e Isa a "Apiya antawaa e gii ndado a lalayon domidingil ko kiya poonan niyan na di khapakay a ba maped ko ndatoan no Kadenan."

Chapter 10

¹ Oriyan ai na miyamili si Isa sa pito polo ago dow a ped a manga mama na piyakalalakaw niyan siran a nggaga duwa kataw a piyakauna niyan ko oman e inged ago darpa a magaan niyan shunguwan. ² Pitharo iyan kiran, "Madakel a pheragonen, ogaid na mainot so gii ron gii nggagalbek. Kagiya ka maoto na pangangarapan kano ko Kadnan a khirek ko ragonen, ka an makapangilay sa taw a makaugop meragon. ³ Tarus kano den ko lalakaw niyo. ilaya niyo man, ka siyugo aken sekano sa lagido manga bilibili a milolook ko manga wawaraw a aso. ⁴ Di kano pagawid sa taguay sa pirak, go taguay a aadilen ko kalalakaw apiya so manga talumpa na di kano ron pagawid, ago di niyo peshalama so apiya antawaa e gii niyo mishumbak sa lalan. ⁵ Aapiya anda ko manga walay e khaumaan niyo, na mauna niyo ronai matharo, "mambagian angkai a walay so kalilintad." ⁶ O aden a taw ron a mababaya sa kalilintad, naso salam iyo na mambagian niyan, ugaid na o da paman na taw ron phakakasoy rekano so salam iyo. ⁷ Tatareg kano den sa walay uto,. kang kano ago inom kano ko apiya antonaay imbegay iran rekano, ka so gumagalebek na patot so kasukay ron. di niyo penggulaola so kapagalatalat ko manga walay. ⁸ Saden sa siyongowan niyo a darpa, a tiyarima kano iran, na kan kano ko apiya antonaay iphagana iran rekano, ⁹ Ago pakabagera niyo so aden a manga gedamen niyan a ndodoo. ago tharua niyo kiran, So ndatuan o kadnan na mararani rekano den.' ¹⁰ Ugaid n apiya anda kano phakasong ko manga pagingedan, a da kano iran non tarimaa, na song kano ko manga karsada on na tharua niyo, ¹¹ 'Apiya so thepong a phoon ko manga inged iyo a dumiket ko manga ai ami na pephunasen ami makapantag rekano! Ugaid na tuntay niyo ai, so ndatuan o kadnan na marani dn.' ¹² Tharoon ko rekano a so gawii a kaphangokom, na mas malebod matiger so Sodom a diso mga taw sa angkaoto a inged. ¹³ "Kiyamorkaan kano a manga taw sa Korasin!, ago kiyamorkaan kano a mga taw sa Bitsaida, ka so manga ala e kabatowa a galebek a miyanggolaola rekano san, na o miyanggolaola roo sa Tiro ago sa Sidon na miyathay siran den okowan mithaobat, a kibabalekhas sa sako ago mo-ontod ko ombi. ¹⁴ Ugaid na miyakatiger pen a Tiro ago Sidon ko gawii a kapangokom a di skano. ¹⁵ Seka mambo Kapirnaom, aya katao ngkawon na kipangkat ka taman sa kasorgaan? Kena, ka khibaba kano baden roo sa kanarakaan!" ¹⁶ Na tig e Isa ko manga sokbat iyan a "So pepamakineg rekano, na miyamakineg raken, ago so sumasangka rekano na sumasangka raken, ago so sumasangka raken na sumasangka ko sumiyogo raken. ¹⁷ Oriyan iyan na miyakakasoy so pito polo ago dow a kataw a mama a phekhababaya siran, na pitharo iran a "Kadnan, "apiya so manga saitan na miyakimbaya rekami igira a siyugo ami siran sii ko

ingaran ka." ¹⁸ Somimbag si Isa a "Miyailay aken so Iblis a miyaulog a datar o kilat a poon sa kasorgaan. ¹⁹ Ilaya niyo, bigan aken sekano sa kapaar sa kandapoi niyo ko manga nipay ago so manga orang, ago so langon a kapakagaga o Ridoay, na da den a ba rekano pekasakit. ²⁰ Ogaid na di kano phekha babaya sabap sa miyakimbaya rekano so manga saitan, Ka kababaya kano baden sabap sa miyamangisorat so manga ngaran iyo roo sa kasorgaan."

²¹ Samaoto na tanto a miyababaya si Isa a nggolalan ko Soti a Roh, na tig iyan a "Hey Ama a Kadnan sa kasorgaan ago giya doniya, phepodin ko seka, ka so page 'emaan ka ko manga somasabot ago manga oongangen na piyayag ka ko da a manga peleng iyan. Mataan den, Ama, a pinggolaola ngka ini ka ikasosoat ka." ²² "So Ama aken na inisarig iyan raken so langon taman. Da a matao ko Wata a rowar ko Ama, na da a matao ko Ama a rowar ko Wata ago so khabayaan o Wata a phayagan iyan on." ²³ Na somiyangor si Isa ko manga sokbat iyan na pithaero iyan kiran a siran bo", Rarakmatan kano a phepakailay ko manga nganin a phekailay niyo. ²⁴ Ka tharoon ko rekano a madakel a manga nabi ago manga dato a khabayaan iran mailay so pekhailey niyo, ogaid na da iran mailay. Na khabayaan iran maneg so miyaneg iyo, ogaid na da iran ai maneg. ²⁵ Ilaya niyo, miyakaisa a gawii, na aden a guro ko mga pangitaban no mga Judio a tuminendeg ka an niyan katepenggi si Isa, na pitharo iyan, "Guro, antunaa e penggolaolaan ko ka an ako makakowa sa kaoyagoyag a daa taman niyan?" ²⁶ Pitharo e Isa rekaniyan, "antunaa e misosorat ko kitab? Antonaay e kiyasobotingka on ²⁷ Sumimbag sekaniyan a tig iyan, "Kababayaingka so Kadnan a Tohan ka sa iklas ko poso ka, ago iklas ko niyawangka, ago iklas ko bager ka, ago iklas ko iman ka, na kababayaingka so siringan ka a datar a kaphekhababayaingka sa ginawangka." ²⁸ Tig e Isa rekaniyan, 'benar so inis'mbag ka, ngulaola angka ini ka angka maoyagoyag."

²⁹ Ugaid na kabaya angkaoto a guro a makilala sekaniyan a maontol, na iniisha iyan ki Isa, "Antaunon bes e mga siringan naken?" ³⁰ Inisembag e Isa a "Aden a mama a phelalakaw a poon sa Yarosalim ka peshong sa Yariko, na inayanan sekaniyan o manga tanganiyaya. Likasan iran, na kagiya maperaneg iran na inawaan iran a samabo di phatay. ³¹ Miyasalak a aden a imam a miyokit sa lalan oto, na kagiya mailay niyan angkaoto a mama, na siyagadan niyan baden a sii miyokit ko sabala a kilid o lalan. ³² Datar uto mambo a sumiyagad so ustad na kagiya mailay niyan so mama a makakantang na suminilay ko sabala a lalan na siyagadan niyan baden.so mama a pakapapatayin. ³³ Ugaid na aden na mama a phelalakaw roo a miyaoma niyan angkaoto a mama, na kagiya mailay niyan na inikapedi iyan. ³⁴ Inobay niyan so mama na inudodan iyan sa lana ago arak so mga pali iyan gonianbo biyongkosi. Kagiya mapasad na Piyakakuda iyan ko koda iyan na inowit iyan ko walay a pembolosan na piyamolongan niyan. ³⁵ Na kagiya mapita na kuminuwa sekaniyan sa duwa timan na pirak, na inibegay niyan ko komikibir ko walay a pembolosan niyan, na pitharo iyanon na, "Siyapangka angka a mama na amay ka komasoy ako na

bayadan ko seka ko miyanggastongka o aden na da sii kagarotopi. ³⁶ Antaunon sangkaoto ko thelo kataw e mapipikir ka a tomiyoman ko okitokit ko kasisiringana ko mama a inayanan o mga rarata e ulaola? ³⁷ Na tig o guro, "So bo so miyapedi on." Na simbag e Isa, "uway na lalakaw ka den na giyuto mambo e nggolaola ngka. ³⁸ Sii ko kaphetaros lomlalakaw i Isa ago so manga sokbat iyan na miyakaoma siran ko isa a inged a aden a babay ron a aya ngaran iyan na si Marta, na piyakabolos iyan si Isa ko walay niyan. ³⁹ Aden a pagari niyan a babay a bebetowan sa Mariyam, na miyontod sekaniyan ko obay o ai o Kadnan a pepamakineg ko gii niyan tharoon ⁴⁰ Ogaid na matetembang si Marta ko madakel a manga galebek iyan a iphananakawan niyan. Na miyobay si Marta ki Isa a tig iyan a "Kadnan, sayana a madakel a galebek aken sa giiko rekano katilagad, ugaid na si Mariyam na baden oontod, bangkaon di mapetharo a ugopi ako niyan?" ⁴¹ "Marta, Marta," a tig o Kadnan, "pephakaawiden ka a akal ka ko madakel a mga nganin, ⁴² Ogaid na isaisa bo a di mipendarainon. Miyapili e Mariyam so lebi a mapiya, na di ron den nai khaagaw.

Chapter 11

¹ Miyakaisa a gawii na pepangangarapan si Isa roo ko isa a darpa. Kagiya makapasad mangangarapan na pitero on o isa ko manga sokbat iyan a "Kadnan, pangendaowa kamingka sa kapangangarapan a datar o kiyapangendaowa i Yahiya ko manga sokbat iyan." ² Pitero kiran i Isa a "Igira a pephangangarapan kano na teroa niyo a, Ama ami sa Surga, Kadenan, phodin nami so ingaran ka, makatalingoma so giingka kandato sii sa doniya datar o giingka kandato sa surga. ³ Begi kamingka sa pekhakan ami oman gawii. ⁴ Rilai kami ngka ko manga dosa ami a datar o kapherilai ami ko langon o miyakashala rekami. Na di kami ngka pekigawiin ko mga bataloan." ⁵ Pitharo i Isa sii rekiran, "antaa rekanoi siyongowan niyan so ginawai niyan sa look a gawii na gominiraw, pagariya, shembaya kongka sa telo timan na pan ⁶ ka aden na miya ka oma so layok aken a phoon sa mawatan na daa mipthagana ko ronko ⁷ Na sumimbagb so pagariya iyan a guminiraw, "diyakongka peshamoka kasirado den so paytaw go saken ago so mga wata aaken na miiga kami den na diyako phakam buwat." dengiyoto a isembag rekaniyan o ginawai niyan sa soled a walay a 'Di ako ngka pesemoka, kiyalekheban den so pintoan, na miiga kami den ago so manga wata aken, diyako den phakam buwat na diko seka khabegan sa pan. ⁸ Na teroon ko rekano," a tig i Isa, "a apiya pen di den pembowat so ginawai niyan sa kambegi niyan on sabap bo ko di ran dii kangginawai, na pembowat sekaniyan den sabap ko kipetarosen o mama ko kapepamangni niyan, na mbegan iyan sa apiya antonaa i kebayaan iyan. ⁹ "Kagiya ka maoto na teroon ko rekano a pepamangni kano ka mbegan kano, peloloba kano; ka pekatoon kano; pephanonotok kano ko pintoan ka pelekaan rekano. ¹⁰ Ka oman i isa a pepamangni na mbegan, na so dii mloloba h na pekatoon, na so pepanonotok ko pintoan na pelekaan. ¹¹ "Ba aden a isa rekano a khiwata a mbegan iyan sa nipay so wata iyan a pepemangni ron sa seda? ¹²

O di na ba ngka sekaniyan mbegi sa orang o pepamangni sa orak a manok? ¹³ Ka apiya kano pen o manga rarata i olaola na matao kano megay sa manga pipiya apamemegayan ko manga wata iyo. Kagiya ka maoto na taralebi pen a imbegay rekano o Tohan iyo a ndodoo sa kasorgaan so Soti a Roh ko siran oto a pepamangni ron." ¹⁴ Samaoto na piyakaliyo i Isa so isa a saitan a somosook ko mama a pengaq, na kagiya makaliyo den so saitan na miyakatero so mama na miyamemesa so madakel a taw. ¹⁵ Ogaid na pitero o ped kiran a "Pephakaliyon iyan so manga saitan a nggolalan ko kapaar i Bilsibob a dato o manga saitan." ¹⁶ Aden a manga ped a tipengan iran si Isa, ka piyamangni iran on a pakiilain iyan kiran so piyakamemesa a nanao a poon sa kasorgaan. ¹⁷ Ogaid na katawan i Isa so mapipikir iran na pitero iyan kiran a "Oman i isa ka ndatoan a maooparik a mamagonaya tidawa so manga taw ron na khamarataan; na oman i isa ka tiwalay a maooparik a mamagonaya siran shosopaka na kebinasa. ¹⁸ So mambo so Iblis, na o pesopaka niyan so ndadatoan iyan a manga saitan na andamanaya i kaphakabager o ndatoan iyan? Ka pitero iyo a pephakaliyon ko so manga saitan a nggolalan ko kapaar o Bilsibob. ¹⁹ Na o pephakaliyowa ko so manga saitan a nggolalan ko kapaar o Bilsibob na andamanaya i kapepakaliyowa kiran o manga kaom iyo? Siran den i pekikilala sa manga ribat kano den. ²⁰ Aya mataan na pepakaliyon aken so manga saitan a nggolalan ko kapaar o Allah, na giyai i poriba sa miyakaoma rekano den so gii kandato o Allah. ²¹ Amay ka so mabager a mama a nggogomaan phiyapiya na iipaten niyan so walay niyan na di mapanekew so manga pagigimo niyan. ²² Ogaid na o aya gomobaton na so mabager a di sekaniyan na kepeges iyan angkoto a kiwalay na pagagaon iyan on so langon o gomaan a sasanaan iyan, na pembagibagiin iyan so manga nganin a piteban iyan. ²³ "So kena a ba raken tomatampil na sumosopak raken, na so di raken magogop go makipetimo na misisbay." ²⁴ "Amay ka makaliyo so saitan ko lawas o taw na pegenebeneb ko manga darpa a mamara a pepheloloba sa khabalingan iyan. O di ron pekatoon na petharoon iyan a 'Komasoy ako baden ko andang a babalingan a inawaan ko.' ²⁵ Amay ka makakasoy ron na maoma niyan a miyaka daya ago miyaka piya. ²⁶ Na khasoy ron go phagowit sa pito kataw a saitan a lebi pen a marata a di sekaniyan, na pemanookan iran angkoto a taw na roo siran mbaling. Na marata a kha sowa angkoto a mama a diso miya ona a masosowa iyan." ²⁷ Sii ko di sii dii kateroa i Isa na aden a babay a lomolook ko madakel a taw a inipananalo niyan a "Rarakmatan so babay a mimbawata reka ago kiyasosowan ka!" ²⁸ Ogaid na aya inisembag i Isa na "Aya lebi pen a rarakmatan na so siran oto a pepamakineg ko manga katero o Allah ago petoman on!" ²⁹ Sii ko kapekelimod o madakel pen a manga taw ki Isa na pitero iyan a "Manga rarata so manga taw a kapapantagan sangkai a masa! Pepamangni siran sa piyakamemesa a nanao, ogaid na da den a imbegay kiran a nanao a rowar ko nanao ki Yonas. ³⁰ Ka si Yonas na miyabaloy a nanao ko manga taw sa Niniba, na datar oto mambo a so Wata o Manosiya na kebaloy a nanao ko

kapapantagan imanto a manga taw. ³¹ "Sii ko gawii a kapengokom na magembowat so Bai sa Pagabagatan na ndewain iyan so kapapantagan imanto a manga taw, ka lomiyalakaw sekaniyan a poon sa tanto a mawatan kaan iyan mapamakineg so ongangen i Solaiman. Na sisii den imanto so lawan pen ki Solaiman. ³² Sii ko gawii a kapengokom na pemangembowat mambo so manga taw sa Niniba na ndewain iran so kapapantagan imanto a manga taw, ka piyamanalikodan iran so manga dosa iran sii ko kiyanega iran ko kiyapangosiyat i Yonas. Na sisii den imanto so lawan. ³³ "Da a taw a tomenthem sa palitaan a ba niyan solenen, o di na ba niyan pelgebi sa gantang, ka imbatog iyan sa poro kaan makailay sa maliwanag so pepamanoled roo. ³⁴ So mata ngka na aya solo o lawas ka. O mapiya so manga mata ngka na kaliliwanagan so lngon na lawas ka, ogaid na o marata so manga matangka na kalilibotengan a lawas ka. ³⁵ Kagiya ka maoto na iktiyari ngka o ba kalibotengi so kaliwanag a madadalem reka. ³⁶ Sabap roo na amay ka kaliliwanagan so langon a lawas ka a da den a baon kalilibotengan na maliwanag den piyapiya a datar bo sa kasisindaw angkaoto a soko a somisindaw reka." ³⁷ Kagiya makapasad tharo si Isa na biyoyo o isa a Parisi a roo siran khan sa walay niyan. Na giyoto a somiyoled si Isa ko walay o Parisi na miyakiyagatoang on. ³⁸ Miyamemesa son Parisi ka miya inengka iyan a da buwanao si Isa ko da niyan pen kakan ³⁹ Na pitero rekaniyan o Tohan a "Sekano a manga Parisi na phelompiyon iyo so liyo o tagayan ago lapad, ogaid na sii ko soled iyo na mapepeno kano a kapanalimbot ago kamarataan! ⁴⁰ Manga lalong kano! So Allah a mimbaal ko liyo ago aya mambo mimbaal ko soled? ⁴¹ Ogaid na pamegan iyo a sadka ko manga miskin so sisii sa soled rekano na so langon taman na miyabaloy a lompio sii rekano." ⁴² "Ugaid na khamurkaan kano a manga Parisi! Ka apiya so ba bo palapa a lagid o kemi ago anis ago oman i pishosonan a lelethaan na di niyo gii ndiyakatan, ogaid na indadarainon iyo so maontol a kokoman ago so kapekhababayai niyo ko Allah. Giyanan i dait a penggolaolaan iyo a sarta a di niyo pendarainonen so ped a peshowaan. ⁴³ "Khamorkaan kano a manga Parisi! Ka pekhababayaan iyo so mga pipiya a untoda ko sinagoga ago so gii rekano kashela selaa roo ko manga padian. ⁴⁴ Khamorkaan kano! Ka datar kano o manga lebenga da a manga toos iyan a dii kandapodapoan o manga taw sa di iran katawan." ⁴⁵ So isa ko manga goro ko Kitab na gominiraw ki Isa a "Goro, so giingka sii i kahtarua na pephagitowitoo kami ngka mambo." ⁴⁶ Tig i Isa a "Khamorkaan kano mambo a manga goro ko Kitab! Ka pephakiawidan iyo ko manga taw so manga reregen na awid a mapened a kaphagawidi ron. Ogaid na sekano na da niyo siran ogopi mawid apiya giyabo a satiman sa kemer iyo. ⁴⁷ Khamorkaan kano! Ka pepangembaal kano sa manga pipiya a kobor para ko manga nabi, na so den so manga apo iyo na aya kiran miyamono. ⁴⁸ Nggolalan sii na pepamataan iyo a makaaayon kano ko pinggolaola o manga apo iyo, ka siran i miyamamono ko manga nabi na sekano i pepangembaal ko manga kobor iran ⁴⁹ Sabap sii na pitero o Allah sii

ko kaongangen iyan na 'Sogo ako kiran sa manga nabi ago manga sugo, na phamonoon iran so ped kiran, na so ped na shatroon iran.' ⁵⁰ "Sabap sii na thontoten ko ko kapapantagan a mga taw imanto so langon no rugo o mga nabi sa kiyapamonoa rekiran ipoon ko kiyaadena sa doniya ⁵¹ A ipoon ko kiyabonoa ki Kabil taman ko kiyabonoa ki Sakariyas a miyabono ko pageletan o aparang ago so Timplo. Tharoon ko rekano a mataan den a palaya den ai thontoten ko kapapantagan imanto a manga taw. ⁵² "Khamorkaan kano a manga goro ko Kitab! Ka kinowa niyo so gonsi a ipheleka ko pintoan a isoled ko kakhatokawi ko tithe a benar. Da kano ron soled na peshaparan iyo so siran oto a khabaya on somoled." ⁵³ Kagiya mapasad ai tero i Isa na tanto a kiyararangitan so manga goro ko Kitab ago so manga Parisi. Na inipoon roo den na marangit a kariridoa miyakin dauwa siran non. ⁵⁴ Ka petepengan iran a kapakipetharo iyan sa kasabapan sa kipendimandaan niran non.

Chapter 12

¹ Sa maoto a masa na malilimod so bariboribo den a manga taw taman sa gii siran makandadapoay. Na gominiraw a daan si Isa ko manga sokbat iyan a tig iyan a "Pananggalai niyo so tapay o manga Parisi a so gii iran kapamagomanta. ² Ugaid na oman i pageemaan na khapayag, na so langon a isosolen na khatokawan bo. ³ Sabap sii na saden sa pitharo iyo sii ko maliboteng na khaneg sii ko maliwanag, na saden sa inipangetong iyo sii ko misosolen a rowang na phakalangkapen a poon ko boongan o manga walay. ⁴ "Tharoon ko rekano, manga ginawai aken, a di niyo khaleken so siran oto a pephamakapatay sa lawas na mapasad oto na da den a ped a mapenggolaola iran rekano. ⁵ Pekitokawan ko rekano o antawaa i dait a ikalek iyo: kaleken iyo so Allah a amay ka miyakapatay sa taw na aden a kapaar iyan sa kipelebaden iyan on sa kanarakaan. Oway, teroon ko rekano a sekaniyan i kaleken iyo. ⁶ "So lima a ogona na giphasaan sa dowalad bo a kowarta? Oway, ogaid na da a isa kiran bo a ba khalipatan o Allah. ⁷ Na lawan sii pen na apiya so manga bok sa olo niyo na palaya den bibilangen. Di kano pekelek, ka mala kano i bali a di so madakel a ogona. ⁸ "Teroon ko rekano a apiya antawaa i tharoon niyan a makikilalal ako niyan ko hadapan o manga taw na kikilalaan mambo o Wata o Manosiya ko hadapan o manga malaikat o Allah. ⁹ Ogaid na so taw a ipephalaw ako niyan ko hadapan o manga taw na ipephalaw aken mambo ko hadapan o manga malaikat o Allah. ¹⁰ Oman i isa a petharo sa marata makapantag ko Wata o Manosiya na kharilaan, ogaid na apiya antawaa i pephagitowitooon iyan so Soti a Roh na di den kharilaan. ¹¹ "Amay ka ipendimanda kano sii ko manga sinagoga, o di na sii ko hadapan o manga gobirnadador ago manga dato, na di niyo phagawiden a akal o andamanaya i kipetindegen iyo sa ginawa niyo o di na antonaa i petharoon iyo. ¹² Ka sii sa angkoto a oras na paginsaratan kano o Soti a Roh o antonaay dait a petharoon iyo." ¹³ Aden a sakataw a mama sangkoto a malilimod a mga taw a gominiraw ki Isa a "Goro, thaeroa ngka ko pagari aken a mama a pemaaden nami den so tamok a migaganatan no ama

ami." ¹⁴ Tig i Isa a "Gari, antawaa i mitharo raken a khokomen ko sekano o di na tomanor?" ¹⁵ Na pitero iyan kiran pen a "Iiktiyar kano! ka so napso,ko kakawasaan o taw na kena a ba ron khipoon so tito a kaoyagoyag iyan." ¹⁶ Na piyanothol kiran i Isa angkai a bayambayanan: "Aden a kawasa a mama a mala a miyaragon ko lopa iyan. ¹⁷ Miyapamikir iyan a 'Antonaa i sowaan ko, ka da a khatagoan ko ko miyaragon aken?' ¹⁸ Na tig iyan a 'Giyai i penggolaolaan ko. Gebaan ko so manga boniga ko na pembalay ako sa labaw den a mala a di giyanan, na ron aken thagoa so langon o miyaragon aken ago manga pagigimo. ¹⁹ Na tharoon naken sa ginawa ko a "Ginawa ko, mala a miyatimo o ka na dingka kelengan apiya mamaka pira ragon. Na ndadayaday baden pekhan, peginom ago pekebabaya ka." ²⁰ "Ogaid na pitero rekaniyan o Allah a 'Lalong ka! Sii den sangkai a kagagawii na kowaan reka so niyawa ngka; oriyen oto na antawaa i phakatangan sa angkanan a piyanim o ka para sa ginawa ngka?" ²¹ Na pitero pen i Isa a "Giyanan i khaolaola o taw a pephanim o sa kakawasaan para sa ginawa niyan a di mala sa ginwa niyan so soa-soat iyan ko Allah." ²² Pitero i Isa ko manga sokbat iyan a "Giyanan i sabap a kapetharoa ko rekano sa di niyo phagawiden a akal so pangenengken a kailangan iyo a ekhaoyag iyo, o di na so manga nditaren a ipesholot ko lawas iyo. ²³ Ka so kaoyagoyag na mala i kipantag a di so pangenengken, na so lawas na malai kipantag a diso balekhas. ²⁴ Pipikira niyo so manga kakowak. Kena a ba siran peshad aya pen o ba pephagon, na da a ba iran manga taliyong o di na boniga, ka pephakaken siran baden o Allah. Na lebi kano pen a mala i kipantag a di so manga papanok. ²⁵ Antawaa rekano i maphakalendo niyan a omor iyan sa apiya isa bo ka oras a nggolalan ko kiaawiden iyan on a akal? ²⁶ O di niyo kegaga apiya giyangkai a maito a betad, na ino niyo aawiden a akal so ped a anga nganin? ²⁷ "Pandapati niyo so mga liriyo sa kapephakala iran; kena a ba siran gii nggagalebek aya pen o ba pephangaol. Ogaid na tharoon ko rekano a apiya si Solaiman a tanto a mala i kakawasaan na da a ba niyan nditaren a datar sa kapiya i paras o isa sangkai a manga obarobar. ²⁸ O gii ndiditari o Allah sa datar ai so manga otan ko pangomaan a imanto na shasaya na mapita na miyalayon na mbisolan bo, na mas taralebi pen a penditaran kano niyan. Sayana kano a maito i paratiyaya! ²⁹ Di niyo rarataa a ginawa niyo a lalayon iyo iphaegawid a akal o antonaa i khakan iyo ago khainom. ³⁰ Ka giya angkai a langon taman na pananamaran komowa o daa paratiyaya niyan ko Allah sii sa doniya, na katawan o Tohan iyo a manenget iyo angkai a manga nganin. ³¹ Ogaid na onai niyo melolobaa so so gii kandato o Allah na go rekanobo mibegay langon angkai a manga nganin. ³² "Di kano pekhalek, a maito a talon a bilibili, ka ikasosoat o Tohan niyo a kimbegan iyan rekano ko Ndatoan. ³³ "Phasaa niyo so manga tamok iyo na ibegay niyo ko manga miskin. Mbaal kano sa manga pitaka a di kharonot, a maana niyan na so kapepanimoa niyo ko kakawasaan roo sa kasorgaan, a daa ikhada iyan, ago di ron mapanekhaw o tekhaw aya pen o ba mabinasa o manga bobok. ³⁴ Ka apiya anda matatago so kakawasaan iyo

na roo mambo matatago so mapipikir o poso iyo. ³⁵ "Shasabitan kano go thataganes kano na tetentemi niyo so mga palitaan iyo ³⁶ A datar o manga oripen a nanayawn niran a kaphaka oma o Kadnan iran a poon ko kalilang o kiyakhawing kaan amay ka makaoma a penonotok na kelekaan iran nggagaan so pintoan. ³⁷ Kebalasan angkoto a manga oripen a keoma o kadnan iran a mageenaw ago makatitiyagar. Teroon ko rekano a mataan den a pesambitan sekaniyan, na pekaontoden iyan siran ko lamisaan, na pagenatan iyan siran. ³⁸ Na kebalasan angkoto a manga oripen o maoma niyan siran a makatitiyagar siran den, apiya kelookan a gawii a kapekaoma niyan o di na kepita den. ³⁹ "Tanodi niyo ai: o katawi o kiwalay o anda i kaphakaoma on o tekhaw na di niyan den pepharon o ba makasoled so tekhaw ko walay niyan. ⁴⁰ "Titiyagar kano mambo, ka pekaoma so Wata o Manosiya ko oras a kena a ba niyo sekaniyan pakatatalingomaa." ⁴¹ Pitero i Pidro a "Kadnan, ba para rekami bo a kiyapanothola ngka sangkai a bayambayanan, o di na para ko langon a taw?" ⁴² Tig o Kadnan a "Antawaa bes i kasasanaan ago maongangen a talasogoay? Sekaniyan so phakakibiren o kadnan iyan ko ped a manga talasogoay kaan iyan siran kabegi sa bagian iran ko pangenengken ko osto a oras. ⁴³ Khabalasan angkoto a talasogoay amay ka makaoma so kadnan iyan o maoma o kadnana dii nggolaola sangkai a galebek iyan. ⁴⁴ Tharoon ko a mataan den a phakikibir rekaniyan o kadnan so langon o tamok iyan rekano. ⁴⁵ Ogaid na opama ka tharoa ngkoto a talasogoay ko ginawa niyan a 'Mathay pen makaoma so kadnan aken,' na pephooni niyan meraraneg so ped iyan a manga talasogoay a mama ago babay ago tomaralo koman ago maginom ago pemberebereg, ⁴⁶ Na phakaoma so kadnan angkoto a talasogoay ko alongan a kena a ba niyan pakatatalingomaa sii ko oras a di niyan katawan. Na shalaan sekaniyan o kadnan iyan na ishibay niyan sa darpa a goso mga pediyan a da pamaratiyaya ⁴⁷ So talasogoay a katawan iyan so kabaya o kadnan iyan ogaid na da pagadil ago da niyan ingolalan so pekhbabayann no kadenan niyan na malai kasalaan. ⁴⁸ "Ogaid na so talasogoay a di niyan katawan o antonaa i kabaya o kadnan iyan ago miyakanggolaola sa patot a ihsalaon on na mbadasan sa maito. Oman i isa a taw a bigan sa mala na mala a phakisangan on, na so taw a siyanaan sa mala na lebi pen a mala a kipaliyogat on. ⁴⁹ "Somiyong ako sii a phagawid sa apoy. sa doniya, tanto aken a mashisinganin a a giyayi na pekhadeg den ⁵⁰ Aden a ishalawat raken na tanto ako ron na kareregenan taman sa di ini mapasad! ⁵¹ Ba aya katao niyo ron na aya inisong aken sii na pagowitan ko sa kalilintad so doniya? Kena, ka tharoon ko rekano a kena a ba kalilintad, ka so kapakambagibagi. ⁵² Ipoon imanto na so lima kataw ko isa ka walay na mapembagibagi siran, ka so telo na makiperidoay ko dow a, na so mambo so dow a na makiperidoay ko telo. ⁵³ So ama na makiperidoay ko wata iyan a mama, na so wata a mama na makiperidoay ko ama iyan; so ina na makiperidoay ko wata iyan a babay, na so wata a babay na makiperidoay ko ina iyan; so panogangan a babay na makiperidoay ko miyakamong on a babay, na

so miyakamong a babay na makiperidoay ko panogangan iyan a babay." ⁵⁴ Pitero pen i Isa ko madakel a taw a "Igira miya ilay niyo a makapal so gabon a pepihakapoon sa sedepan na petharoon iyo a 'Magaan den moran,' na mataan a pekhatuman. ⁵⁵ Na amay ka peshamber so abagat na peteroon iyo a 'Pekeyaw a doniya,' na khatoman. ⁵⁶ Sekano a dii mamagomanta! Katawan iyo o andamanaya i kapemaanai niyo ko mapeparas o doniya ago so langit, na ino niyo di katawi i kapemaanai ko pekesowasowa sangkai a masa? ⁵⁷ "Ino niyo di khokoma sa ginawa niyo o antonaa i patot a penggolaolaan iyo? ⁵⁸ O aden a pendimanda reka a phagowiten ka niyan ko gii kokoman na panamari ngka a kapasada ngka ko rido iyo sii ko kapeshong iyo roo ka anka niyan di mipendimanda ko phangokom. Ka so phangokom na phaladen ka niyan ko polis, ago so polis na thagoon ka niyan sa kalaboso. ⁵⁹ Tharoon ko reka a di ka roo den phakaliyo sa taman sa di ngka kabayadana kasalaan neka."

Chapter 13

¹ Sa masa oto na aden a manga taw roo a piyanothol iran ki Isa so makapantag ko manga taw sa Galili a piyamono i Pilato sii ko kipeshapaaten iran ko manga korban ko Allah. ² Pitharo kiran i Isa a "Sabap sa piyamono angkoto a manga taw sa Galili sa datar oto, na ba aya katao niyo ron na lebi siran pen a baradosa a di so langon a ped a taw sa Galili? ³ Kena, na tharoon ko rekano a o di niyo thaobati so manga dosa niyo na phamatay kano mambo langon a datar iran. ⁴ Datar mambo angkoto a sapolo ago walo kataw roo sa Silowam a miyamatay isako kaothangan siran ko barit, na ba aya katao niyo ron na lebi siran pen a miyakashala a di so langon a khibabaling sa Yarosalim? ⁵ Kena, na tharoon ko rekano a o di niyo thaobati so manga dosa niyo na phamatay kano mambo langon a datar iran." ⁶ Na piyanotol kiran i Isa ngkai a bayam-bayanan: "So sakataw a mama na aden a kayo niyan a korma a maito sii ko asinda niyan a obas, na somiyong roo ka phangiloba sa onga ogaid na da a miyatoon niyanon a onga. ⁷ Na pitharo iyan ko komikibir ko asinda a "Ilayangka man, ka miyakatelo den ragon na peshong ako sii ka pepangiloba ako sa onga angkai a kayo a korma, na da den a miyatoon aken on a onga, Na, pataangka ini, ka baden maka oongen sa angkaiya lupa." ⁸ "Ogaid na somimbag so komikibir a "Pakasagadang ka pasin, Sir, sii sa angkai a ragon; na sibokaran aken so lupa ko melilibeta on ago pagabonowan aken. ⁹ Oway, na o onga sa angkai a makasaragon na mapiya ogaid na o di monga na pakipataan ka!" ¹⁰ Miyakaisa a Gawii a Idedekha a pephangendao si Isa roo ko isa a sinagoga. ¹¹ Na ndodoo so sakataw a babay a sosookan a saitan a ipekhasakit iyan ko miyakasapolo ago walo ragon. Sabap roo na mapepeko sekaniyan a malo malo a di phakaganat. ¹² Kagiya mailay sekaniyan i Isa na tiyalowan iyan sa kapagobay niyan on na pitero iyan a "Babay, miyaka bager ka den ko gedamen ka." ¹³ Na inidapenet on i Isa a manga lima niyan, na sakotika den na miyabeter a lawas o babay na piyodi niyan so Allah. ¹⁴ Ogaid na kiyararangitan so olowan ko sinagoga sabap

ko kiyapamolong i Isa sii ko alongan a Idedekha, na pitharo iyan ko manga taw a "Nem bo gawii a dait a ipenggalebek tano. Song kano sii sangkanan a manga gawii sa kapemolongi rekano, ugaid na kena a ba sii ko gawii a Idedeke." ¹⁵ Na somimbag so Kadnan a "Sekano a dii mamagomanta! Sii ko Gawii a Idedekha na oman i isa rekano na pembokaan iyo so sapi iyo, o di na koda ko taambedan non, na phagowiten iyo roo sa ig ka pephakainomen iyo. ¹⁶ Na giyangkai a babay a kababadan o Ibrahim a gagaposen o Iblis ko miyakasapolo ragon ago walo na ba di khapaakay a kabokaan sekaniyan ko kagagaposaon o iblis sii ko Gawii a Idedekha?" ¹⁷ So kiyatharoa niyan sa angkai ya mga nganin na so langon no mga suranga iyan na miyaka khaya, ugaid na miyangababaya so ped a manga taw sabap ko langon a piyakamemesa a gii niyan nggolaolaan. ¹⁸ Pitero i Isa a "Antonaa i datar o Ndatoan o Allah, na antonaa i khaibaratan aken on?" ¹⁹ Giyai na datar o od a mostard a piyamola o mama ko sapadan iyan. Mitho den ai ago mimbaloy a kayo, na mishasalagon so manga papanok ko manga sapak iyan." ²⁰ Iniisha peroman i Isa a "Antonaa i keibaratan aken ko Ndatoan o Allah?" ²¹ Datar ai o tapay sa pan a inisaog o babay ko telo ka asada a tapong taman sa palaya." ²² Na inipanagad i Isa so mala maito a inged a pephangendao sii ko kapeshung iyan sa Yarosalim. ²³ Aden a mama a iniisha iyan on a "Sir, ba maito bo a manga taw a khasabet?" Pitero re kiran i Isa a ²⁴ "Panamari niyo a kapakasoled iyo ko masimpit a pintoan, ka tharoon ko rekano a madakel a thepeng somoled, na di iran haegaga a kaphakasoled iran. ²⁵ So khiwalay na magembowat na pelekheban iyan so pintoan, na amay ka mamanindeg kano sa liyo a pepamanogotok ko pintoan na pengiraw kano, a 'Sir, lekaingka rekami so pintoan,' na sembagen kano niyan a 'Di aken sekano katawan, o di na anda kano poon.' ²⁶ Na isembag iyo a 'Miyakapamagatoang tano, na miyangendao ka sii ko manga inged ami.' ²⁷ Ogaid na petharoon iyan peroman a 'Di aken sekano katawan, o di na anda kano poon .Awai akosii langon niyo a manga rarata i olaola!' ²⁸ "Na tanto kano a pendidiyagaw a di niyo dii pakakitebaan a ngipen iyo amay ka mailay niyo so Ibrahim, so Iskak, so Yakob ago so langon o manga nabi a makasosoled ko Ndatoan o Allah, ogaid na sekano na ipelebad baden sa liyo. ²⁹ Madakel a taw a pemakaoma a poon sa sebang, sa sedepan, sa pagotaraan ago sapagabagatan a pemangontod siran roo ko Ndatoan o Allah a makapemagatoanga. ³⁰ Tanodi niyo a aden a maori imanto a keona roo, na aden a maona imanto a keori roo." ³¹ Sangkoto den a gawii na miyamanong ki Isa so ped ko manga Parisi na pitharo iran on a "Aya tumo a mawa ka sii ago song ka ko salakaw a inged, ka phakibono ka i Hirod." ³² Somimbag si Isa a "Song kano sangkoto a tagakal na tharoa niyo ron a 'Imanto ago mapita na phamakaliyon ko so manga saitan ko kisosookan ago phamaka bageren ko so pephanga sasakit, na sii ko ikatelo gawii na pagimasaden ko so galebek aken.' ³³ Apiya oto na disomala a tharos ako melalakaw imanto ago mapita ago sii ko tomalondog on a gawii, ka di dait o ba mabono so isa a nabi sa liyo a Yarosalim. ³⁴ "Aidaw, Yarosalim, Yarosalim, a aya

pephhamono ko manga nabi ago peperobak sa wato ko siran oto a siyogo reka! Madakel a manga masa a khabayaan ko a kaphelimoda ko ko langon a taw ngka a datar o gopoan a titimoon iyan so manga piyak iyan sii ko didalem o manga papak iyan, ogaid na di ngka kabaya o ba aken ai nggolaolaa. ³⁵ Ilaya niyo man, ka kiyaawaan den so kababalingan iyo. Tharoon ko rekano a di ako niyo den khailay taman ko masa a petharoon iyo a 'Phodin tano so pephakaoma sii ko ingaran o Kadnan.' "

Chapter 14

¹ Miyakaisa a Gawii a Idedekha na somiyong si Isa ko walay o isa a olowan o manga Parisi ka khan, na gii sekaniyan gii shimaan o manga taw roo. ² Na ndodoo so isa a mama sii ko hadapan iyan a pephangorbaw a lawas iyan. ³ Na iniisha i Isa ko manga goro ko Kitab ago so manga Parisi a "Ba sisii ko Kitab iran a so kaphamolongi ko pekesakit ko Gawii a Idedeke, o di na di den?" ⁴ Ogaid na da siran pamanembag. Mandiyadi na tiyayongan i Isa angkoto a mama na piyakapiya niyan ago piyakalalakaw iyan. ⁵ Oriyan iyan na pithaero kiran i Isa a "Ba aden a isa rekano a aden a wata iyan a mama, o di na sapi, a miyaolog ko galebo ko Gawii a Idedeke a ba niyan on di khowaa somambot?" ⁶ Na da den a khisembag iran ki Isa mipantag sii. ⁷ Miyainengka i Isa a aden a ped roo a manga banto a piyamamili iran so tindos a ontoda ko katitimoan sa taw, na giyoto a piyanohtol iyan kiran langon angkai a bayambayanan, ⁸ "Amay ka bantowan ka o isa a taw ko kandori o di na kakhawing, na di ka pagontod ko lebi a tindos a ontoda ko darpa ka amay yamayy na aden a banto a pagadatan a diseka. ⁹ Na so miyanto rekano na baanda reka magobay na petharoon iyan a awaka san, ogalin ka roo sa oriyan ka an san maka ontod angkai ya bisita na khayaan ka. ¹⁰ "Aya tomo na amay ka bantowan ka, na roo ka ontod ko lebi a mababa a darpa ka an amay ka makaoma so miyanto reka na petharoon iyan reka a 'Pagari ko, ogalin ka sangkai a lebi pen a mapiya a ontoda.' Na khabantogan ka ko kamamasaan o langon a biyantowan. ¹¹ Ka so oman i isa a mangimpoporooan na imbaba, na so mangangalimbabaan na iporo." ¹² Na pitero i Isa ko miyanto ron a "Amay ka pekhandori ka, na di ngka mbantowi sa sugo so tatamoken ko manga ginawai ngka, o di na so manga pagari ngka, o di na so manga tonganay ngka, o di na so manga sirangan ka mbantowan ka iran mambo, na khabadalan ka ko pinggolaa ngka. ¹³ Ogaid na amay ka pekendori ka na bantowi ngka so manga miskin, manga lepo, manga piang, ago so manga bota, ¹⁴ Na kharakmatan ka. Ka apiya pen di siran reka pekabadal na mbalasan ka bo o Allah amay ka manga ooyag so manga oontol a miyamatay." ¹⁵ Kagiya maneg ai o isa a mama a ped iran a pekhan roo, na pitharo iyan ki Isa a "Rarakmatan so taw a khaped ko bangkiti roo ko Ndatoan o Allah." ¹⁶ Pitharo rekaniyan i Isa a "Aden a mama a mikhandori sa mala, na madakel a manga taw a piyamantowan iyan. ¹⁷ Kagiya maoma so gawii a kapekhandori na siyogo iyan so talasogoay niyan sa kapeteroa niyan ko piyamantowan a song

siran on, ka miyatiyagar den so langon taman. ¹⁸ Ogaid na domiyaowa so oman i isa kiran a biyantowan sa sugo. Pitero o paganay "miyakapamasa ko sa lopa na disomala a phariksaan aken. rilai ako ngka, ka di ako phakadarpa.' ¹⁹ Tig o ped a, "'miyakapamasa ko sa lima ka parisan a manga sapi, na song ako roo ka phanepengan aken siran. rilai ako ngka, ka di ako phakadarpa' ²⁰ Na tig o ped pen a 'gopen ako kiyawing, na di ako hakadarpa.' ²¹ Komiyasoy so talasogoay na piyanthol iyan ai langon ko kadnan iyan. Tanto a kiyararangitan angkoto a khiwalay, na pitharo iyan ko talasogoay niyan a 'Song ka nggagaan ko manga karsada ago sii ko manga lalan ko siti na witangka sii so manga miskin, so manga lepo, so manga bota ago so manga piang.' ²² Da mathay na pitero o talasogoay a 'miyatoman den so inisogo o ka, Kadnan, ogaid na aden pen a sama a a mga ontoda a da kaontodi mga taw ko walay ngka.' ²³ "Na pitharo o kadnan ko talasogoay a 'Lalakaw ka roo ko manga lalan ko mga alad o walay na saden sa mailayingk a taw na tegelangka a maka song sii ka an mapeno so walay aken. ²⁴ Tharoon ko reka a da a isa bo ko miyaona a piyamantowan sa sugo i ba pekataam ko inggabi a piyagadil aken.'" ²⁵ Tanto a madakel a manga taw a pephamangonot ki Isa ko kaphelalakaw niyan, na siyangoran iyan siran ago tig iyan a ²⁶ "Apiya antawaa i magonot raken na di khapakay a sokbat aken taman sa di niyan ikagowad si ama iyan, si ina iyan, si karoma niyan, so manga wata iyan, so manga pagari niyan a mama ago babay ago giya ginawa niyan. ²⁷ Apiya antawaa i di niyan iperamig sa ikharasay niyan odi na iphatay niyan a kapagonot iyan raken na di khapakay a sokbat aken. ²⁸ "Opama ka aden a isa rekano a khabaya mbalay sa turogan, na daan iyan a phagitongen ago ipekharanan o pira i mapenggasto niyan on ka an iyan mangeda geda o pethoon so pirak iyan a kiphasad ko pembalayin niyann. ²⁹ ²⁹ O di mapasad angkaoto a kimibetaden iyan ko onayan o torogan na, so langon a phaka ilay ron na ipekhala iran sekaniya ³⁰ ³⁰ A tig iran a 'Giyangkai a mama na miphoon mbalay sa turogant, ogaid na da niyan bo mapasad.' ³¹ "Opama ka aden a dato a makipetidawa ko salakaw a dato a aden na mga sondaro niyan na sapolo ngibo na daan niyan a peng gedagedaan o phaka ato ko salakaw a dato a aden na mga sondaro niyan a dowapolo ngibo a pepamanong on. ³² O di sekaniyan pekaato na na mathay pen maoma so kapethidawa na shogo sa manga tomanor sangkoto a dato, na maki pephasada sa kalilintad. ³³ Na datar oto mambo a da a isa rekano a ba khapakay a sokbat aken taman sa di niyan itapenaay raken so langon taman iyan. ³⁴ "Mala i kipantag so timos ogaid na o mada so katimos iyan na anda manayay kikhikasoy angkaoto a katimos iyan? ³⁵ Giyai na kiyadaan sa kipantag ka diden khitipmla ka ipelebad baden. So aden a tangila niyan na pamakineg baden!"

Chapter 15

¹ Miyakaisa a madakel a panenekat sa bowis ago manga baradosa a miyamanong ki Isa, ka pemakinegen iran. ² Ogaid na so manga Parisi ago

manga goro ko Kitab na gii mamanaro taro a tig iran a "Si aki ini na itatapian so manga baradosa ago di kiran pen gii makipagatoang." ³ Sabap sii na piyanotol kiran i Isa angkai a bayambayanan, ⁴ "Ibarat na so isa rekano a aden a magatos timan iyan a bilibili na miyalaga so isa on, na antonaa i showaan iyan? Pagawaan iyan pasin so siyaw polo ago siyaw a bilibili ko pananathaba iran na phelolobaan iyan so miyalaga a bilibili taman sa matoon iyan. ⁵ Amay ka matoon iyan na phosain niyan a pekhababaya. ⁶ Imbaling iyan ai sa walay na shogoan niyan so manga ginawai niyan ago manga siringan niyan na petharoon niyan kiran a 'Mababaya tano, ka miyatoon aken so bilibili aken a miyadadag.'

⁷ Na tharoon ko rekano a datar oto mambo a lebi pen a mala a kakhababaya roo sa kasorgaan sabap ko isa a baradosa a pithaobatan niyan so manga dosa niyan a di so siyaw polo ago siyaw kataw a magi inontolan ugaid na di siran pethaobat ko mga dosa iran." ⁸ Ibarat na so babay a aden a sapolo timan iyan a pelata a pirak na miyada so isa on, na antonaa i penggolaolan iyan? Tentem sekaniyan sa palitaan ago peyopasan iyan so soled a walay niyan, na pengilobaan iyan sebenar taman sa matoon iyan. ⁹ Amay ka matoon iyan na tewagen iyan so manga ginawai niyan ago manga siringan na peteroon iyan kiran a 'Mababaya tano, ka miyatoon aken so pelata a miyada raken.' ¹⁰ Na teroon ko rekano a datar oto mambo a penga bababaya so manga malaikat o Allah sabap ko isa a baradosa a tomiyali. ¹¹ Tig pen i Isa a "Aden a sakataw a mama a dowa kataw i wata a mama. ¹² Na pitharo o ari ron ki ama iyan a "Ama, began ka raken so bagian aken ko tamok ka." Na giyoto a biyagi o ama so tamok iyan na inibegay niyan so sabagion ko ariya wata iyan. ¹³ "Kagiya mamakapira den gawii na miyaninimo so arya wata iyan na lomiyalakaw sa mawatan a inged, na ron iyan piyagolaan langon so pirak iyan sa kalalalongan a kapaginetaw. ¹⁴ Kagiya manggasto niyan langon so pirak iyan na riyat a mala a taon angkoto a inged, na sekaniyan na riyot a kamregen an ka daden na kawyagan niyan. ¹⁵ Sabap roo na miyakipangongoripen sekaniyan ko isa a taw sangkoto a inged, na piyakasong iyan ko pangomaan iyan kaan makatagikor sa manga baboy. ¹⁶ Sabap sa kapekhaor iyan na khabaya koman ko manga onga a pamomolan a pephakikan ko manga baboy, ogaid na da den a ba on migay sa apiya antonaa a khakan niyan. ¹⁷ "Na kagiya mapamikiriy an go kiyssabotan iyan a ribat so pingola ola niyan na pitharo iyan sa ginawa niyan a 'So langon a gomagalebek o ama aken na mitataralo so kaoyagan iran, ogaid na saken na wata iyan na pephata y ako sii a ongos. ¹⁸ Na gomanat ako ago maling ako roo ko ama aken na tharoon ko ron a "Ama, miyakashala ako ko Allah ago sii reka. ¹⁹ Na di ako den dait a mbetowan sa wata a ka. Bilangen ako ngka baden a isa ko mga gomagalebek keka." ²⁰ "Na gomiyanat roo den ka miyaling ko ama iyan. Ogaid na kagiya mawatan pen sa walay na miyapataw i ama iyan na tanto niyan a inikapedi. Na miyalalagoy sekaniyan ko wata iyan na giyakes iyan ago inarekan iyan. ²¹ Pitero o mangoda a 'Ama, miyakasela ako ko Allah ago sii reka, na di ako den dait a mbethowan sa wata a ka." ²² Ogaid na tiyalowan o

ama iyan so manga talasogoay niyan a tig iyan a, 'Nggagaan kano! Wita niyo sii so lebi a mapiya a kimon na pakisoloten iyo rekaniyan, na pakashisinga niyo pen ago pakathalompaa niyo. ²³ Na kowaa niyo so kaolit a nati a sapi na sombalia niyo, ka pekhandori tano. ²⁴ Ka giya angkai a wata aken na miyatay den, ogaid na miyaoyag bo; miyalaga sekaniyan ogaid na miyatoon bo.' Na mipoon siran khariyala. ²⁵ "Sangkoto a kapapantagan na so kaka a wata iyan na ndodoo ko dii mbasokan. Sii ko kiabaling iyan a pephakarani sa walay na miyaneg iyan so manga gii mboboniboniyen ago so gii shasayaw. ²⁶ Na tiyalowan iyan so isa ko manga talasogoay na iniisha iyan a 'Antonaa oto a gii ran gii nggolaolaan?' ²⁷ Tigo talasogoay a miyakabaling so pagari ngka, na piyakisombali i ama a ka so kaolit a sapi, ka miyakakasoy sekaniyan a da a rayorayo a ginawa niyan.' ²⁸ "Na kiyararangitan so kaka a wata na da soled sa walay. Na lominiyo si ama iyan na piyangangapinan iyan an makasoled. ²⁹ Ogaid na pitharo iyan ki ama iyan a 'Ilaya ngka man, ka sii ko miyathay den a manga ragon na pephanalagadan aken seka a datar o isa ko manga oripen ka, na da ako den makasopak ko manga sogoan ka. Ogaid na apiya so nati a kambing na da ngka raken mibegay an kami makakhariyala ago so manga layok aken. ³⁰ Ogaid na kagiya makabaling angkai a wata a ka a miyagola ko tamok ka sii ko manga sondal, na siyombalian ka baden sa kaolit a nati a sapi!' ³¹ "Tig o ama iyan a 'Wata aken, lalayon aken seka mipageepeda, na rek ka so langon taman a rek aken. ³² Ogaid na dait a kendori tano ago khariyala, ka giya angkai a pagari ngka na miyatay den na imanto na miyaoyag bo; miyalagaa sekaniyan na imanto na miyatoon bo.'"

Chapter 16

¹ Pitharo i Isa ko manga sokbat iyan a "Aden a kawasa a mama a aden a komikibir ko tamok niyan, na miniripot ko kawasa a gii pagolaan o komikibir so tamok iyan. ² Na giyoto a tiyawag iyan so komikibir na pitharo iyan on a 'Antonaa angkai a miyaneg aken makapantag reka? Tiyaagara ngka so listaan ko kiyakibira ngka ko tamok aken, ka di ka on den pekakibir.' ³ "Tig o komikibir sa ginawa niyan a 'Antonaa i penggolaolaan ko, ka phakaawaan ako o kadnan aken ko galebek aken? Di aken khagaga so kapangalot sa kakar, na hkaya ako mamangni. ⁴ A, na katawan aken so penggolaolaan ko kaan ako mapekabolos o manga taw ko manga walay iran amay ka pakaawaan ako den ko galebek aken.' ⁵ "Na piyakisongowan iyan so oman i thatanggisa a makaootang ko kadnan iyan, na iniisha iyan ko miyaona on a 'Pira i miyaotang ka ko kadnan aken?' ⁶ Tig iyan a 'Magatos ka galon a lana a olibi.' Pitharo o komikibir a 'Katii so listaan ko otang ka. Ontod ka na go ngka on soraten a lima polo bo.' ⁷ "Na iniisha iyan ko ikadowa a 'Seka, pira i miyaotang ka?' Tig iyan a 'Magatos ka sako a bantad.' Pitharo o komikibir a 'Katii so listaan ko otang ka. Kowaa ngka na go ngka on soraten a walo polo bo.' ⁸ "Na so kadnan angkoto a salimbot a komikibir na piyodi niyan sabap ko ongangen a ininggolalan iyan. Ka so manga taw a mala on so doniya na igira a miyakapanagogopa siran ago so datar iran a

manga taw na lebi siran a maongangen a di so manga taw a mala on so kaliwanag." ⁹ Na pitharo pen i Isa a "Tharoon ko rekano a pakingginawai kano a nggolalan ko kaphagosara niyo ko kadodoniya i a tamok kaan amay ka malengan ai na tharimaan kano roo ko manga mbalingan a da den a ikhapos iyan. ¹⁰ "Apiya antawaa i khasarigan ko maito na khasarigan mambo ko mala, na so pephanalimbot ko maito na phanalimbot mambo ko mala. ¹¹ Kagiya ka maoto na o di kano khasarigan sa kakikibira niyo ko tamok sangkai a doniya na antawaa i sharig rekano ko tito a kakawasaan? ¹² Na o di kano khasarigan ko kakikibira niyo ko kena a ba niyo rek na antawaa i mbegay rekano ko tito a rek iyo? ¹³ "Da a talasogoay a ba makiphangongoripen ko dow a kadnan, ka ikhagowad iyan so isa on na khababaya an iyan so ped, o di na tomotoman sekaniyan ko isa na peshodiin iyan so ped. Di khpakay o ba kano mapangongoripen o Allah ago so pirak." ¹⁴ Miyaneg ai langon o manga Parisi na piyagongatongat iran si Isa ka mababaya siran sa pirak. ¹⁵ Pitero kiran i Isa a "Makiilailain kano sa magiinontolan ko hadapan o manga taw, ogaid na katawan o Allah so madadalem ko poso niyo. Ka so ibibilang o manosiya a tanto a mala i bali na ikagogowad o Allah. ¹⁶ "So Kitab o Mosa ago so manga Sorat o manga nabi na aya niyo kokoman taman ko kiyapakaoma i Yahiya. Ipoon roo den na pephakalangkapen so Mapiya a Totol makapantag ko Ndatoan o Allah, na pethegelen o oman i isa so kaphakasoled iyan on. ¹⁷ Malebod pen makashaog so doniya a di sa ba kadai sa kipantag so apiya isa a titik o Kitab. ¹⁸ Apiya antawaa i imbelag iyan so karoma niyan a babay ago mangaroma sa salakaw a babay na makapeshina; na so mama a pengaroma ko inimbelag a babay na makapeshina mambo." ¹⁹ "Aden a kawasa a mama a dii nditar sa miyakapiyapiya ago magiinetaw a dii tebowakar oman gawii. ²⁰ Aden mambo a miskin a mama a pegibolen a lawas iyan, a aya ngaran iyan na si Lasaro, na paka iigaan ko sekaniyan ko gimowa o walay o kawasa, ²¹ Ka kalokalo o ba sekaniyan makakan ko odod a penga oolog a poon ko dolang o kawasa. Na apiya so manga aso na pepagobay ron ago pepanilaan iran so manga ibol iyan. ²² Miyakaisa a gawii na miyatay so miskin, na inawidan o manga malaikat ko kilid i Ibrahim. Na miyatay mambo so kawasa na inilebeng, ²³ Na tanto den a mararasay roo sa kanarakaan. Lomiyangag sekaniyan na miyailay niyan si Ibrahim roo sa mawatan, ago si Lasaro a makaaabay ron. ²⁴ "Na inipananalo niyan ki Ibrahim a 'Ama ko, kapediin ako ngka na pakasonga ngka sii si Lasaro kaan iyan misishok so tindoro iyan ko ig ka an iyan on kapakatenggawi so dila aken, ka tanto ako a mararasay sangkai a apoy.' ²⁵ "Ogaid na somimbag si Ibrahim a 'Tanodi ngka, wata ko, a sii ko kapepaginetaw ngka na miyatarima a ka so kapiyaan ka, na si Lasaro na aya on pekhibegay so karataan bo den. Ogaid na imanto na pakapiiyaan a ginawa niyan sii na mararasay ka san. ²⁶ Liyo ron pen langon na aden a mala a kawang a mipapagelet rektano kaan di on phakaripag so siran oto a khabaya rekano somong a poon sii, ago da mambo a ba phakaripag rekami a poon san.' ²⁷ "Somimbag so kawasa a 'O giyanan,

Ama ko, na pagakolen ko reka a pakasonga ngka si Lasaro roo ko walay o ama aken, ²⁸ Ka aden a lima kataw ron a pagari aken a manga mama. Pakasonga ngka roo kaan iyan siran kalalangi ka an siran di phakasong sa angkai a darpa a ron ako mararasay.' ²⁹ "Tig i Ibrahim a "'Ndodoo kiran si Mosa ago so manga nabi a shapar kiran; disomala a pharatiyayaan niran siran.' ³⁰ Tig o kawasa a "korang pen anan, ama a Ibrahim; ogaid na o aden a makasong rekiran a phoon ko miyamatay na shalinen iran so manga olaola iran.' ³¹ "Na pitharo on i Ibrahim a 'O di iran phakinega so Mosa ago so manga nabi na di siran khhasaparan apiya aden pen a khaoyag a poon ko miyamatay."

Chapter 17

¹ Pitharo i Isa ko mga sahaba niyan a matatangked a aden a manga nganin a ipekhadosa o manga taw, ogaid na khamorkaan so taw a ron misabap so kakhadosa tano. ² Aya pern tomo a iketan sa wato a galingan a lig iyan na ilebad sa ragat. a di sa ba niyan mapakapendosa so isa sa angkai a manga taw. ³ Iiktiyar kano! O miyakashala so pagari ngka na sapari ngka, na o pethaobat na rilai ngka. ⁴ O makashala sekaniyan reka sa makapito ko salongan ago makapito mambo reka somong a tig iyan a 'Miteobat ako,' na rilai ngka sekaniyan." ⁵ So manga siahaba na pitero iran ko Kadnan a "Omaningka so paratiyaya ami." ⁶ Tig o Kadnan a "O aden a paratiyaya niyo a datar bo sa kala o miyakaitowito a od a mostard na mapetharo iyo sangkoto a kayo a sikomori a 'Badota ngka a ginawa ngka na tepas ka roo sa ragat,' na tomanen kano niyan. ⁷ "Ugaid na antaa rekano i aden a oripen iyan a dii ndado o di na miyamagonong sa manga bilibili na amay ka makaoma a poon ko pangomaan na ba ngka rekaniyan petharoa a "ontod ka sii imanto ka kan ka den?" ⁸ Kena, ka petharoon ka on baden a "Tiyagara ngka so ken aken. Thaganes ka na panalagadi ako ngka sii ko kapekhan aken ago kaphaginom ko na amay ka makapasad ako na seka peman i kan ago inom." ⁹ 9109 Na ba ngka panalamati angkoto o oripen sabap ko kiyatomana niyan ko inisogo on? ¹⁰ Kena! Datar oto rekano mambo; amay ka mingolalan niyo so langon a inisogo rekano, na teroa niyo a 'matag kami manga oripen a di patot a kapodiya on, ka ininggolalan ami baden so galebek ami. ¹¹ Sii ko kapelalakaw i Isa a pesong sa Yarosalim na miyokit ko thamanaan a Samariya ago giya Galili. ¹² Sii ko kapeshong iyan ko isa a inged na inalaw sekaniyan o sapolo kataw a pekhabowa a khititindag sa malo mawatan. ¹³ Na miyananalo siran sa matanog a tig a iran "Hey Isa, Kadnan, kapediin kami ngka." ¹⁴ Kagiya mailay siran i Isa na tig iyan kiran a "Song kano ko manga imam na pamakiilain iyo kiran a manga lawas iyo." Na sii ko kapeshong iran roo na miyamakapiya siran. ¹⁵ So isa kiran na kagiya mailay niyan a miyakapiya den na komiyasoy ki Isa a pephodin iyan so Allah sa tanto a maanog. ¹⁶ Gomipha sekaniyan sii ko ai i Isa na miyanalamat on. Giyangkoto a mama na taga Samariya. ¹⁷ Pitero on i Isa a "Ba di sapolo kataw a miyamakapiya? Anda den so ped kiran a siyaw kataw? ¹⁸ Ba giya bo angkai a

rait i komiyasoy a pepodin iyan so Allah?" ¹⁹ Na pitero rekaniyan i Isa a "Tindeg ka na lalakaw ka den. So paratiyaya ngka na aya ngka inipakapiya." ²⁰ Aden a manga Parisi a iniisha iran ki Isa o anda i kapekatalingoma o Ndatoan o Allah. Somimbag sekaniyan a "So Ndatoan o Allah na di pekatalingoma a datar o nganin a pekhaeilay. ²¹ Da a ba makapetharo sa 'llaya niyo ka katii!' o di na 'Kaoto roo!' ka so Ndatoan o Allah na madadalem sa ginawa niyo." ²² Na pitero iyan ko manga sokbat a "Phakaoma so manga gawii aphagilmin niyo so kapagilaya niyo ko isa ko manga gawii a kiphagepedaan rekano o Wata o Manosiya, ogaid na di niyo khailay. ²³ Aden a manga taw a petharoon iran rekano a 'Kaoto sekaniyan!' o di na 'Katii!' ogaid na di kano ron shong ago di kano kiran pagonot. ²⁴ Ka datar o kilat a khiteras a peshindaw ko langit a poon ko sabala na taman ko sabala na datar anan mambo so Wata o Manosiya sii ko gawii a kaphakaoma niyan. ²⁵ Ogaid na da pen ai kaokiti na disomala a kharasay sekaniyan a tanto na di tharimaan o kapapantagan imanto a manga taw. ²⁶ "So pephangang sosowasowa ko manga gawii i Nok na datar oto mambo so phanga sosowasowa sii ko manga gawii a kaphakaoma o Wata o Manosiya. ²⁷ Gii khakan. gii mamaginom so manga taw, pephamangaroma ago pepamangaromaan taman ko gawii a kiyapakasoled i Nok ko mala a kapal, na miyakaoma so bagiyaw na palaya siran miyapolang. ²⁸ "Datar oto mambo sii ko masa i Lot. So langon a taw na katatabowan a dii kekan, pepgamaginom, pephamamasaan, gii phapasa, pephaamamolaan ago gii mbabalay. ²⁹ Ogaid na sii ko gawii a kiyaawa i Lot sa Sodom na miyoran sa apoy ago sandawa a poon sa langit na palaya siran miyamatay. ³⁰ Datar ai mambo so mapenggolaola ko gawii a phayagen so Wata o Manosiya. ³¹ Sangkoto a gawii na so taw a sii khapantagi ko liyoliyo o walay niyan na di den pekasoled ko walay niyan sa kakowaa niyan ko manga pagigimo niyan. So mambo so taw a sii kepantagi ko pangomaan na di den phaka kasoy ko walay niyan. ³² Tademi niyo so miyaolaola o karoma i Lot! ³³ Apiya antawaa i mananamar sa kakhasabet o kaoyagoyag iyan na baden khalaga na, apiya antawaa i iperila iyan so kaoyagoyag iyan na khasabet. ³⁴ Teroon ko rekano a sii sangkoto a kagagawii na amay ka aden a dowang kataw a mererembang ko satiman a igan na khowaan on so isa kiran na imbegak so isa on. ³⁵ Na so dowang kataw a babay a pembowayo na khowaan so isa kiran ago imbegak so isa on." ³⁶ (Aden a duwa katao sa uma, so isa na khuwaan na so isa na khibagak.) ³⁷ Na iniishae o manga sokbat ki Isa a "Anda ini khaolaola, Kadnan?" Tig iyan a "Apiya anda a aden a bangkay ron na ron mambo pethimo so manga garoda."

Chapter 18

¹ 12Piyanothol kiran i Isa angkai a bayambayanan kaan iyan kiran mindao a disomala a lalayan siran pephangangarapan ago di khadaan sa pag asa. ² Tig iyan a "Sii ko isa a inged na aden a pangongokom on a da a kalek iyan ko Allah aya pen o ba niyan pagaadati so manga taw. ³ Na aden a babay a balo sa

angkoto a inged a dii khakasokasoy rekaniyan somong, ka pegakolen iyan on a 'Pasada kami ngka ago so ridoay aken na panindegen ka so kabenar aken.' ⁴ Miyathayy den na da mabaya so pangongokom o ba niyan tabangi, ogaid na sii sa kaposan na pithaero iyan sa ginawa niyan a 'Apiya pen da a kalek aken ko Allah aya pen o ba aken pagaadati so manga taw, ⁵ Na iphanindeg aken so kabenar angkai a balo, ka peshamoken ako niyan, na amayamay na o ba ako niyan mapakandokaw ko da a rintas o kapesong iyan raken.'" ⁶ Tig pen o Kadnan a "Tanodi niyo so pitharo angkoto a salimbot a pangongokom. ⁷ Na so Allah, na ba kena a ba niy an paginontolani so piyamili iyan a manga pagtaw a pephamangeni ron sa gagawii daondaw? Ba niyan sendoden a kathabangi niyan kiran? ⁸ Tharoon ko rekano a paginontolanan iyan siran nggagaan. Inonta bo na amay ka khsoy so Wata o Manosiya na ba sekaniyan phakatoon sa paratiyaya sii sa doniya?" ⁹ Piyanothol pen i Isa angkai a bayambayanan ko manga taw a matatangked sa ginawa iran a manga oontol, na gii iran gii shodiin so ped. ¹⁰ Tig iyan a "Somiyong so dow a kataw a mama ko Timplo kapesambayang. So isa on na Parisi ago so isa na panenekat so bowis. ¹¹ Tominindeg so Parisi na mindowaa a tig iyan a 'Ya Allah, phanalamatan ko seka a kena a ba ako datar o ped a taw a mala i napso, pepanalimbot, o di na gii shina, na taralebi pen na kena a ba ako datar angkanan a panenekat sa bowis. ¹² Oman pito gawii na di ako dii phowasa sa dow a gawii na di aken dii ndiyakatan so langon o pekhapantiyari aken.' ¹³ So peman so panenekat sa bowis a tomitindeg sa malo mawatan na ipekhaya iyan o ba lomangag sa langit, ka peng gandingan iyan baden a rareb iyan a tig iyan a "Ya Allah, kapediin ako ngka, ka baradosa ako.' ¹⁴ Teroon ko rekano a sii ko kiyabaling iran na giyangkanan a panenekat sa bowis na aya ibibilang o Allah a maontol a kena a ba so Parisi. Ka so oman i ipoporo iyan a ginawa niyan na imbaba, na so pephangalimbabaan na iporo." ¹⁵ Aden a manga taw a piyangowit iran ki Isa so manga roroni a wata iran kaan iyan siran masekho, ogaid na kagiya mailay o manga sokbat iyan na pimbobongetan iran siran. ¹⁶ Ogaid na tiyalowan siran i Isa sa somong siran on a tig iyan a "Pakasonga niyo raken so manga wata ago di niyo siran peshapari, ka so datar iyan a manga taw na aya khirek ko Ndatoan o Allah. ¹⁷ Tharoon ko rekano a mataan den a apiya antawaa i di niyan tharimaan so Ndatoan o Allah a datar o katarimaa on o wata na di on den phakasoled." ¹⁸ So sakataw a olowan na iniisha iyan ki Isa a "mapiya a Goro , antonaa i penggolaolaan ko ka an naken makowa so kaoyagoyag a da a kaposan iyan?" ¹⁹ Somimbag si Isa a "Ino ako ngka mbethowi sa mapiya ? Da a ba mapiya a rowar ko Allah. ²⁰ Katawan ka so manga sogoan o Kitab: 'Di ka peshina, di ka phamono, di ka phamanekhaw, di ka pemamokhag, pagadati ngka so ama a ka ago so ina a ka.' ²¹ Tig o mama a "Langon ai na petomanen aken ipoon den ko kawawatai raken." ²² Kagiya maneg ai i Isa na pitharo iyan ko kawasa a "Aden pen a isa a dangka mingolalan. Phasa angka langon so tamok ka na mbaabaada ngka so pirak ko manga miskin, na khabegan ka sa

kakawasaan roo sa surga. Oriyan iyan na kasoy ka na phagonot ka raken." ²³ So kiyanega niyan sii na tanto a mikharata a ginawa niyan, ka tanto sekaniyan a kawasa. ²⁴ Na tintengan sekaniyan i Isa a tig iyan a "So manga kawasa na tanto a maregen a kaphakasoled iran ko Ndatoan o Allah! ²⁵ Ayapen malebod a kaphagokit o onta ko peso a ragom a di so kapekasoled o kawasa ko Ndatoan o Allah." ²⁶ So manga taw a miyamakaneg sii na tig iran a "O giyanan, na antawaa bes i kesabet?" ²⁷ Somimbag si Isa a "So di khagaga o manosiya na khagaga o Allah." ²⁸ Pitharo rekaniyan i Pidro a "Inawaan ami so langon a rek ami sa kaphagonot ami reka." ²⁹ Na pitharo kiran i Isa a "Tharoon ko rekano a mataan den a apiya antawaa i inawaan iyan so walay niyan, o di na karoma niyan, o di na manga pagari niyan, o di na manga lokes iyan, o di na manga wata iyan sabap ko Ndatoan o Allah ³⁰ badi khabegi sa mapethaketakep a tamok sii sa doniya ago roo sa surga." ³¹ Piyakaobay i Isa so sapolo ago dow a sokbat na pitero iyan kiran a "Pamakineg kano! Pethakedeg tano sa Yarosalim a ron khtoman so langon taman a miyamangisorat o manga nabi mipantag ko Wata o Manosiya. ³² Ka phaladen sekaniyan ko kena a ba manga Yahodi na phagongatongaten iran, pheranegen ago phanodaan iran. ³³ Phamadasan iran sekaniyan ago mbonoon niran, ogaid na sii ko ikatelo gawii na khaoyag bo." ³⁴ Na da kasaboti o mange sokbat so apiya satiman bo sa angkai a manga nganin, ka pageemaan kiran so maana niyan na di iran katawan i di niyan dii tharoon ³⁵ 35 Sii ko kapepakarani i Isa sa Yariko na aden a bota a mama a dii mamamangni a moontod ko kilid a lalan, ³⁶ Kagiya maneg iyan so madakel a taw a pepamanagad na iniise iyan o antona i pekhasowasowa. ³⁷ Pitharo iran on a "Si Isa a Taw sa Nasarit na segad sii." ³⁸ Na inipelalis iyan a "Hey Isa a wata o Daod, kapediin ako ngka!" ³⁹ So manga taw a epanga oona na siyaparan niran sekaniyan a pitero iran on a rerenek kaki, ogaid na ba niyan den piyakatanog a kapepelalis iyan a "Hey Wata o Daod, kapediin ako ngka!" ⁴⁰ Na tomiyareg lomalakaw si Isa na inisogo iyan a wita niyo raken so bota so bota. Kagiya makaobay ron na iniisha rekaniyan i Isa a, ⁴¹ "Antonaa i kabaya a ka a ikidia ko reka?" Tig o mama a "Sir, kabaya aken a makailay ako pharoman." ⁴² Tig i Isa a "Phakailay ka den! So paratiyaya ngka na aya ngka inipakapiya." ⁴³ Sakotika den a miyakailay sekaniyan, na miyonot ki Isa a pephodin iyan so Allah. Na kagiya mailay ai o madakel a taw na piyodi iran mambo so Allah.

Chapter 19

¹ Miyakaoma si Isa sa Yariko ka roo miyokit. ² Na ndodoo so isa a olowan o manga panenekat sa bowis, a aya ngaran iyan na si Sakayos, a kawasa a mama. ³ Piyanegasan niyan a mailay niyan o antawaa si Isa, ogaid na mababa si Sakayos na di niyan khailay si Isa sabap ko madakel a taw. ⁴ Na giyoto a miyalalagoy sekaniyan ko onaan o manga taw na miyamanik ko kayo a sikomori

kaan iyan mailay si Isa a magokit sangkoto a lalan. ⁵ Kagiya makapantag si Isa sangkoto a kayo na lomiyangag si Isa na gominiraw, "Sakayos, Panog kha nggagaan, ka sii ako mbolos ko walay ngka imanto a gawii." ⁶ Na minggagaan sekaniyan manog na pishakawsakaw niyan si Isa sa kapekebabaya. ⁷ So langon a miyakailay sii na miyanarotaro a tig iran a "Miyolos sekaniyan ko walay o baradosa!" ⁸ Na tominindeg si Sakayos a tig iyan ko Kadnan a "Ilaya ngka, Kadnan. Ipoon imanto na pemaabaaden aken so sabagi ko tamok aken ko manga miskin, na o aden a kiyasalimbotan aken na mbadalan ko ron sa makapat matakep." ⁹ Na piharo i Isa a "Imanto a gawii na miyakatalingoma sangkai a walay so kakhasabet, ka giyangkai a mama na kiyababadan mambo o Ibrahim. ¹⁰ Ka somiyong sii so Wata o Manosiya kaan iyan mangiloba ago masabet so manga taw a makananaraka." ¹¹ Sii ko kapepamachinega iran ki Isa na piyanothol iyan kiran pen angkai a bayambayanan, ka pephakarani sekaniyan sa Yarosalim na pipikiren o manga taw a magaan den kamasaan so Ndatoan o Allah. ¹² Tig iyan a "Aden a barabangensa a mama a somiyong ko mawatan a inged ka mbaloyen a dato na mbaling bo. ¹³ Na tiyawag iyan so sapolo kataw ko mga oripen iyan na bigan niyan siran sa sapolo aplata a pirak 'Gominiraw kiran, "penigosiyon niyo ai taman sa makakasoy ako sii." ¹⁴ "Ogaid na ipekegowad o manga magiinged ko inged iyan, na somiyogo siran sa manga taw a telokon rekaniyan ka an iran on matharo a 'Di ami kabaya a ba giya angkai a mama na aya rekami makandato.' ¹⁵ "Apiya pen miyadato sekaniyan sa angkaoto a siyongowan niyan na inbed na miyaling . Na kagiya maka oma na piyakitawag iyan so manga oripen iyan a bigan iyan sa pirak kaan iyan katokawi i pira i miyanga lalaba iran ko kiyandagang iran. ¹⁶ Miyakaoma so miyaona on na tig iyan a "dato, so pelata a pirak a inibegay ngka raken na miyakalaba sa sapolo a plata a pirak." ¹⁷ Somimbag so kadnan iyan a 'Mapiya ka a oripen! Sabap sa kasasanaan ka ko maito na pakapendatoon ko seka ko sapolo a siti.' ¹⁸ "Miyakaoma so ikadowa a oripen na tig iyan a "dato, so pelata a pirak a inibegay ngka raken na miyakaaba sa lima timan na pirak a plata." ¹⁹ Pitharo on mambo o dato a 'Pakapendatoon ko seka ko lima a siti.' ²⁰ "Na miyakaoma so isa a oripen a tig iyan a "'dato, katii so pelata a inibegay ngka raken; piyanago aken a piyotos piyapiya ko paniyo. ²¹ Ka ipekelek aken seka, ka mapanton ka a mama a pepangowa ko kena a ba ngka rek, ago peparagon ko da ngka pamolaa." ²² "Na somimbag so kadnan iyan a "Da a bali ngka a oripen! So manga katero o ka na aya ko reka ikokom. O katawi ngka a mapanton ako a mama a pepangowa ko kena a ba ko rek ago peperagon ko da aken pamolaa. ²³ Na ino ngka da tagoa so pirak aken sa bangko kaan amay ka makakasoy ako sii na khikasoy raken ago so iseg iyan?" ²⁴ Na pitero o dato ko kititindeg roo a 'Kowaa niyo ron so satiman a pelata niyan na began iyo ko oripen a aden a sapolo timan iyan a pelata.' ²⁵ Tig iran a "dato, aden den a sapolo timan iyan a pelata." ²⁶ "Na pitero o dato a 'Teroon ko rekano a so oman i aden a rek iyan na kebegan pen, ogaid na so da a rek iyan na apiya so maito a

sisii rekaniyan na kowaan on. ²⁷ Na giyangkoto a manga ridoay aken a di iran kabaya i ba aken siran ndatoi na wita niyo siran sii na pamonoa niyo ko hadapan aken.' " ²⁸ Kagiya matero ini i Isa na tomiyaros sekaniyan sa Yarosalim a moona ko manga sokbat. ²⁹ Sii ko kapepekarani niyan sa Bitpagi ago giya Bitani roo ko bobongan a bebethowan sa Palaw a Olibi, na piyakaona niyan so dowa ko manga sokbat iyan a pitharo iyan kiran a, ³⁰ "Song kano ko inged a maoonan tano na amay ka makasoled kano ron na khaoma niyo a nati a kimar a itatambed a da pen kakodai. Bokaa niyo na wita niyo sii. ³¹ Na o aden a magisha rekano a 'Ino niyo anan mbokaa?' na tharoa niyo ron a 'Aden a ikidia on o Kadnan.'" ³² Somiyong roo so manga siyogo na miyatoon iran a datar bo o pitero kiran i Isa. ³³ Sii ko kapembokaa iran ko nati a kimar na iniisha kiran o manga kirek on a 'Ino niyo pembokaa so kimar?' ³⁴ Tig iran a "Aden a ikidia on o Kadnan." ³⁵ Na inowit iran so kimar ki Isa na iniampido iran ko likod iyan so manga gerab iran, na piyakakhoda iran on si Isa. ³⁶ Sii ko kakokoda iyan na pephamangayaten o manga taw so manga gerab iran sii ko lalan a phagokitan iyan. ³⁷ Kagiya pepakarani sekaniyan ko darpa a ron ipetondagay so lalan ko Palaw a Olibi na so langon a madakel a taw a pephamangonot on na miyanga sosoat siran a pepodin iran so Allah sa matanog sabap ko langon a piyakamemesa a manga galebek a miyailay iran, ³⁸ A tig iran a "Podin tano so Solotan a phakaoma sii ko ingaran o Kadnan! Kalilintad roo sa kasorgaan, na rek o Allah so bantogan roo sa piphaporoan a kasorgaan!" ³⁹ So ped ko manga Parisi a shisii ko kalilimod na pitharo iran ki Isa a "Goro, pakareneka ngka so manga sokbat ka." ⁴⁰ Na pitharo kiran i Isa a "Tharoon ko rekano a o renek siran na so den so manga wato na aya phelalalis." ⁴¹ Miyakarani si Isa sa Yarosalim na kagiya mailay niyan na somigad sekaniyan sa sabap on, ⁴² Na pihaero iyan a "O ba ngka bo kiyiatokawan a imanto a gawii na gawii a iphakalintad ka, ogaid na mapapageema reka imanto ka an ka di khailay. ⁴³ Pekatalingoma reka so manga gawii a pelikopan ka o manga ridoay ngka a manga tambak a inggobat iran reka ko mbabalibeta reka. ⁴⁴ Mbinasaan ka iran sa tarotop, na polangen iran so manga mbawataan neka a kibabaling reka. Da a satiman bo a wato aimbagak iran a mibabatog ko ped iyan a wato, ka da ngka kilalaa so masa a kiyasong reka o Allah sa kashabeta niyan reka." ⁴⁵ Somiyoled si Isa ko lamalama o Timplo na piyamogaw niyan so giiroo ndadagang, ⁴⁶ Na pitharo iyan a "Misosorat ko Kitab a So Walay aken na Walay a sambayanga, ogaid na biyaloy niyo baden a gii soslena o manga tekhaw." ⁴⁷ Oman gawii na pephamangendao si Isa roo ko Timplo. So manga poporo a imam, ago so manga goro ko Kitab, ago so manga olowan ko manga taw na khabayaan iran mono. ⁴⁸ Ogaid na da iran mapamikir o andamanaya i kanggolaolaa iran sii, ka so langon a taw napekhababayan siran mamakineg so langon a gii niyan ipangedao.

Chapter 20

¹ Miyakaisa a gawii sii ko kapephangendaowa i Isa ko manga taw ago pepakalangkapen iyan so Mapiya a Totol roo ko Timplo na miyakaoma on so manga poporo a imam ago so manga goro ko Kitab a ped iran so manga pelokelekesen. ² Na pitero iran rekaniyan a "Tharoa ngka rekami o antonaa i kapaar ka sa di ngka sa gingka sii kanggolaolaa? Antawaa i migay reka sangkai a kapaar?" ³ Inisembag kiran i Isa a "Aden mambo a ipagisha aken rekano. "Tharoa niyo raken ⁴ anda poon so galebek i Yahiya sa kapepanalawat? Ba poon ko Allah o di na sii ko manosiya?" ⁵ Na mimbibitiyarai siran, na pitharo o oman i isa ko ped iyan a "O tharoa tano a phoon ko Allah na pethaeroon iyan a 'Ino niyo da paratiyayaa si Yahiya?' ⁶ Ogaid na o tharoa tano a phoon ko manosiya na langon angkai a manga taw na perobakan tano iran a wato, ka matatangked sa ginawa iran a nabi si Yahiya." ⁷ Na giyoto a inisembag iran a "Di ami katawan o anda ini poon." ⁸ Na tig i Isa a "Di aken rekano mambo peteroon o antonaa i kapaar aken sa di aken dii kanggolaolaa sangkai a manga nganin." ⁹ Mandiyadi na piyanotol i Isa ko manga taw angkai a bayambayanan: "Aden a mama a miyamola sa asinda a obas, na inisarig iyan ai ko manga ogopa iyan na lomiyalakaw sekaniyan sa miyathay a manga gawii. ¹⁰ Kagiya raoten so kaperagona on na somiyogo sekaniyan sa oripen sii ko manga ogopa ka pekikowa niyan on so bagian iyan ko onga o pamomolan. Ogaid na piraneg baden o manga ogopa na piyakabaling iran a da a miyakowa niyan. ¹¹ Na giyoto a somiyogo sekaniyan kiran sa salakaw a oripen, ogaid na piyamadasan iran mambo ago piyakakhayakaya iran, na piyakabaling iran a da a ba niyan miyakowa. ¹² Na somiyogo sekaniyan sa ikatelo a oripen, ogaid na piyamalian baden o manga ogopa ago biyogaw iran sa liyo. ¹³ "Na pitero o khirek ko asinda a 'Antonaa i showaan ko? A, na sogoon ko roo so pakatatayaan ko a wata aken ka masiken a pegadatan iran sekaniyan." ¹⁴ "Ogaid na kagiya mailay sekaniyan o manga ogopa na pitharo o oman i isa ko ped iyan a 'Giyaya so wata o khirek. Bonoon tano kaan tano makowa angkai a asinda.' ¹⁵ Na giyoyod iran sa liyo o asinda na biyono iran. "Na antonaa i penggolaolaan o kirek ko asinda sangkoto a manga ogopa? ¹⁶ Siongowan iyan siran na phamonoon iyan, na isharig iyan so asinda sa salakaw a manga taw." Kagiya maneg ai o manga taw na gominiraw siran a "Di den anan manggolaola!" ¹⁷ Tiyyobos siran i Isa na iniisha iyan kiran a "O di manggolaola, na antonaa bes i maana angkai a misosorat ko Kitab: 'So wato a inisili o manga panday sa walay na miyabaloy baden a aya kaoonayan ko kaoontodan o walay?' ¹⁸ "Oman i isa a khaolog sa angkai a wato na keroperopet, ogaid na apiya antawaa i keologan on na pegombiyombi." ¹⁹ So manga goro ko Kitab ago so manga poporo a imam na khabayaan iran domakep si Isa sii den sangkoto a oras, ka miyasipat iran a siran i piyakailatan iyan ko kiyapanotola niyan ko bayambayanan, ogaid na ipekhalek iran so manga taw. ²⁰ Kagiya ka maoto na totoliken iran baden si Isa, na somiyogo siran on sa manga pephanoriman a gii mamagomanta sa

manga titito kaan iran kalitagi si Isa a nggolalan ko kapakapetharua iran on sa midimanda on kaan iran mapalad si Isa ko gobirnadur a aden a kadato iyan ago kapaar sa kashalaa on. ²¹ Na pitero o manga manoriman ki Isa a "Goro, katawan ami a osto so di ngka dii tharoon ago ipephangendao, na da a taw a ba ngka pheramigi, ka ontol so ipephangendao ngka makapantag ko lalan ko Allah. ²² Na, tharua ngka rekami o ba sisii ko Kitab so kabayad tano sa bowis ko Solotan sa Roma o di na di?" ²³ Ogaid na miyasarino i Isa so kapamagakal iran na pitharo iyan kiran a, ²⁴ "Pakailaya ako niyo sa pelata a pirak. Antawaa ini ki paras ago ngaran i mitotombok sii?" "So solotan sa Roma," a inisembag iran. ²⁵ Na pitero kiran i Isa a "O giyanan na began iyo ko Solotan so rekaniyan na began iyo ko Allah so rekiyan." ²⁶ Na da iran mapakatero si Isa sa midimanda on sii ko kamamasaan o manga taw. Miyamemesa siran ko inisembag iyan na miyakarenek siran baden. ²⁷ Aden a manga Sadosi a somiyong ki Isa (giyai so manga taw a tatarimaan iran a di keoyag so miyamatay), ²⁸ Na iniisha iran rekaniyan a "Goro, inisorat rektano o Mosa a O matay so mama a aden a kiyaganatan iyan a karoma ogaid na da a wata iyan, na paliyogat ko pagari angkoto a mama a pangaromaan iyan so balo a babay ka an siran makambawata sa khababadan ko miyatay a mama." ²⁹ Gowani na aden a pito kataw a magariyari a manga mama, na miyakapangaroma so kaka na miyatay a da a wata iyan. ³⁰ So tomalondog rekaniyan na piyangeroma niyan angkoto a miyabalo o pagari niyan, na miyatay mambo. ³¹ Datar oto so ikatelo, na ndatadar bo a miyanggolaola angkoto a pito kataw a palaya siran miyatay a da a ba iran miniganat a wata. ³² Oriyan oto na miyatay mambo so babay. ³³ Na amay ka manga ooyag so miyamatay na antawaa i kikaroma sangkoto a babay, ka so pito kataw a mama na palaya on miyakapangaroma." ³⁴ Somimbag si Isa a "So manga mama ago manga babay sa masa imanto na maka phamangeroma taw. ³⁵ Ogaid na siran oto a mga taw phanga ooyag a poon ko miyamatay a phaginetaw ko maori a alongan na di siran phamangeroma. ³⁶ Di siran den pematay, ka datar siran o manga malaikat. Manga wata siran o Allah ka miyanga ooyag siran. ³⁷ Ugaid na so miyamatay na khaoyag ka apiya si Mosa na minipayag iyan , ka sii ko inisorat iyan makapantag ko pekedeg a kayo na bitowan iyan so Kadnan sa 'Tohan o Ibrahim, so Tohan o Iskak ago so Tohan o Yakob. ³⁸ Na kagiya Tohan iran sekaniyan na aya maana ini na oyagoyag siran pen apiya pen miyamatay, ka sii ko hadapan o Allah na so kalangolongan na oyagoyag." ³⁹ Na gominiraw so ped a manga goro ko Kitab a "Mapiya so inisembag ka, Goro." ⁴⁰ Na da iran den karawi mise pharoman si Isa. ⁴¹ Pitero kiran i Isa a "Ino dii mathataro a so Al Masih na Wata o Daod? ⁴² Ka so den so Daod na aya den misorat sii ko Sabor a: 'So Allah na pihaero iyan ko Kadnan aken a "Ontod ka sii sa kamanan aken, ⁴³ Taman sa ibetad aken so manga ridoay ngka a dapoay o manga ai ngka.' ⁴⁴ "Na kagiya bitowan o Daod so Al Masih sa Kadnan na andamanaya i

kiyambaloy niyan a Wata o Daod?" ⁴⁵ Sii ko kapepamachineg o langon o manga taw na pitharo i Isa ko manga sokbat iyan a, ⁴⁶ "Iktyari niyo so manga goro ko Kitab a mababaya magenebeneb a ndiditar ko manga pipiya a kimon, ago mababaya sa kapeshalama kiran roo ko manga padian, ago pepamiliin iran so isesenggay a manga ontoda ko sinagoga ago so tindos a manga darpa sii ko kandori. ⁴⁷ Pepangasaben iran so tamok o manga balo a sarta a pepakalayaten iran so manga dowaa iran a makiilailain sa manga oontol. Lebi den a mala so ishala rekiran"

Chapter 21

¹ Sii ko kiyapangilailay i Isa na miyailay niyan so manga kawasa a pepamanago siran sa manga sidka sii baitalmal o Timplo. ² Miyailay niyan mambo so isa a balo a miskin a tomiyago on sa dowalad a kowarta. ³ Na pitero i Isa a "Teroon ko rekano a mataan a giyangkoto a miskin a balo na lebi pen a mala a tiyago iyan roo a di so piyamanago on o langon a ped. ⁴ Ka palaya siran misidka ko lawan ko kakawasaan iran, ogaid na giyangkoto a babay, apiya sii ko kamimiskini ron, na inibegay niyan langon so ikeoyag iyan." ⁵ So ped ko manga sokbat na di ran dii mbibitiyaraiyan so makapantag ko Timplo a sayana a mapiya a pegilain a pipendaraan sa manga pipiya i paras a ator ago manga pamemegayan a iniselasela on o manga taw, na pitero i Isa a, ⁶ "So langon ai a pepanga iilay niyo, na pekaoma so manga gawii a da den a satiman bo a ator on a ba kibagak ko kabebetadan on, ka so langon ai na penga gegeba." ⁷ "Goro," a iniise iran, "anda i kakeolaola ini, ago antonaa i toos ko masa a kitoman ai?" ⁸ Tig i Isa a "Iktyari niyo o ba kano pakisaliba, ka madakel a pekaoma sii ko ingaranaken a di iran dii teroon a "Saken so Al Masih!" ago "Magaan den makaoma so masa!" Ogaid na di niyo siran pagonoti. ⁹ Amay ka maneg iyo so makapantag ko manga katidawa ago manga kaperido na di kano kelek, ka disomala a keolaola ini mona, ogaid na kena a ba niyan sarta a ba aya kaposan." ¹⁰ Na tig iyan pen a "So isa a nasiyon na makipetidawa ko salakaw a nasiyon, na so isa a ndatoan na nggobaten iyan so ped a ndatoan. ¹¹ Keolaola so manga ala a linog, manga taon ago manga paniyakit sii ko mbarambarang den a manga darpa, na pemakagemaw so piyakalekelek ago manga ala a nanao sii sa langit. ¹² "Ogaid na sa di pen kakeolaola angkai a manga nganin na pendadakepen kano o manga taw ago setroon kano. Pagowiten kano roo ko manga sinagoga sa kapengokoma rekano, na kelaboson kano, na pekadarpaan kano ko hadapan o manga dato ago manga gobirnadon, na langon ai na sabap ko ingaran aken. ¹³ Giyanan i kakeparo niyo sa kepeseksii niyo raken. ¹⁴ Ogaid na sa di pen ai kakeolaola na temantamani niyo so manga pamikiran iyo sa di makaawid a akal iyo o andamanaya i kipetindegen iyo sa ginawa niyo. ¹⁵ Ka mbegan ko sekano sa mapetero iyo ago ongangen a apiya sakataw bo ko manga ridoay niyo na da a ba on pekasembag o di na pekasangka. ¹⁶ Inaloy i Isa so Kakegeba a Yarosalim Apiya so manga lokes iyo ago manga pagari, taman ko manga tonganay niyo ago manga ginawai na tipon kano iran na pemonoon iran

so ped rekano. ¹⁷ Ikegowad kano o langon a taw sabap ko ingaran aken. ¹⁸ Ogaid na da a satiman bo a bok ko olo niyo a ba on mada. ¹⁹ Ba kano den pakatitiger. ²⁰ Amay ka mailay niyo a kalilikopan a Yarosalim o madakel a manga sondaro na ketokawan iyo a magaan den ai mabinasa. ²¹ Sa masa oto na siran oto a ndodoo sa Yodiya na disomala a mamalalagoy ko mangabobongan, na siran oto a sisii ko siti na disomala a mamangawa siran on, na siran oto a ndodoo ko dii pagonayonayan na di siran soled ko siti. ²² Ka giyoto so manga gawii a kapendadaneg a kakitoman o langon a misosorat ko Kitab. ²³ Dowandowaan iyan so kikaoogat ago so manga maritan a babay sangkoto a manga gawii! Tanto a keregenan angkai a inged, na pemborngat so rarangit o Allah sangkai a manga taw. ²⁴ Pemonoon siran a pedang ago pemangitaog siran a penga bibiyag roo ko langon o manga nasiyon. Na giya Yarosalim na pelagosaken o manga taw a kena a ba manga Yahodi, taman sa mapos so masa a inokoran ko kena a ba manga Yahodi. ²⁵ Sa masa oto na pekagemaw so manga nanao sii ko alongan ago sii ko olan ago so manga bitoon. Sii sa doniya na kedaan sa arap so manga nasiyon a kesosa so manga pamikiran iran sabap ko daleg o ragat ago so di niyan dii kambegebegel. ²⁶ Kedaan sa tanod so manga taw sabap ko kalek iran sii ko kapenayawa iran ko manga kesowasowa ko dalem a doniya, ka keselenseleng so manga kabatowa roo sa langit. ²⁷ Na giyoto den i kakeilaya iran ko Wata o Manosiya a pekaoma a sisii ko gabon a misasarta on so mala a kabatowa ago bantogan. ²⁸ Amay ka peponan den ai maolaola na tindeg kano ago langag kano, ka pepekarani so kakesabet iyo." ²⁹ Na piyanotol kiran i Isa ngkai a bayambayanan: "Ilaya niyo so kayo a higos ago so langon o manga kayo. ³⁰ Amay ka mailay niyo a peraon den na ketokawan iyo sa da a ba on rekano petero amagaan den lomaon. ³¹ Datar anan mambo na amay ka mailay niyo a pekeolaola angkai a pitero aken na ketokawan iyo a magaan den makatalingoma so Ndatoan o Allah. ³² Teroon ko rekano a mataan den a keolaola ini langon sa di pen malengan mamatay so kapapantagan imanto a manga taw. ³³ Penga ada so langit ago so lopa, ogaid na di den keda so manga katero aken. ³⁴ "Iiktiyar kano ka o ba kano baden matatalekeb sabap ko kitaralo a kekan iyo ago kapaginom ko pakabereg a panginginomen, ago so manga awid a akal mipantag ko kapepaginetaw niyo, ka o ba kano baden katomparakan sangkoto a gawii a datar o litag. ³⁵ Ka kitalingoma ini ko langon a taw ko dalem a doniya. ³⁶ Lalayon kano pageenaw a ipepangangarapan iyo a kegaga niyo lomidas so langon angkai a keolaola ago pekatindag kano sii ko hadapan o Wata o Manosiya." ³⁷ Oman kadaondaw na pepangendao si Isa sii ko Timplo, na igira a gagawii na peliyo ko siti, ka roo pekeden ko bobongan a bebetowan sa Palaw a Olibi. ³⁸ Na igira a teked a kapipita na pepamanong so langon a taw ko Timplo sa kapemakinega iran on.

Chapter 22

¹ Sa masa oto na magaan den so Pista ko Kakan sa Paan a da a Tapay ron a

bebetowan sa Paska. ² So manga poporo a imam ago so manga goro ko Kitab na dii mbabanog sa okit a kambonoa iran ki Isa, ka ipekelek iran so manga taw. ³ Samaoto na somiyook so Iblis ki Yodas a bebetowan sa Iskariyot, a isa ko sapolo ago dow a sokbat. ⁴ Na somiyong sekaniyan ko manga poporo a imam ago so manga olowan o manga gordiya ko Timplo na miyakimbitiyarai kiran o andamanaya i kakepalada niyan kiran ki Isa. ⁵ Miyababaya siran na miyayon siran sa tendanan iran sa pirak. ⁶ Miyabaya si Yodas na mipoon den mangiloba sa kakeparowi niyan kiran malad ki Isa sa di katokawan o madakel a taw. ⁷ Riyaot so gawii ko Pista ko Kakan sa Paan a da a Tapay, a so gawii a ron ipapaliyogat a kapenombalia ko manga nati a bilibili a kekan iran sii ko inggabi ko Paska. ⁸ Siyogo i Isa si Pidro ago si Yahiya a tig iyan a "Lalakaw kano na tiyagara niyo so inggabi tano ko Paska." ⁹ Iniise iran a "Anda i kabaya a ka a petiyagaran ami?" ¹⁰ Tig i Isa a "Sii den ko kapekasoled iyo ko siti na mbelaken kano o mama a maawid sa omoy a tatagoan sa ig. Tondoga niyo ko walay a songowan iyan. ¹¹ Na teroa niyo ko kiwalay ron a 'Ipagise reka o Goro a: Anda i rowang a kekanan aken ko inggabi ko Paska a ped aken so manga sokbat aken?' ¹² Na pekiilay niyan rekano so mala a rowang sa poro a kiyaasaan den, na roo niyo tiyagara so langon taman. ¹³ Na giyoto a lomiyalakaw siran na miyaoma iran oto langon a datar bo o pitero kiran i Isa, na pitiyagar iran so inggabi ko Paska. ¹⁴ Kagiya raoten so oras a kaken iran na miyontod si Isa ko pekenan a ped iyan so manga siyogo. ¹⁵ Pitharo iyan kiran a "Tanto aken a inikadali a kapakapamagatoang tano sii sangkai ainggabi ko Paska sa di aken pen kakerasay. ¹⁶ Ka teroon ko rekano a di ako sii ken peroman taman sa di ini manggolaola roo ko ndatoan o Allah." ¹⁷ 17 Na kinowa i Isa so tagayan na kagiya kapanalamatan iyan so Allah na tig iyan a "Kowaa niyo ai na mbagibagia niyo. ¹⁸ Ka teroon ko rekano a ipoon imanto na di ako den maginom sangkai a arak taman sa makatalingoma so Ndatoan o Allah." ¹⁹ Na kinowa niyan so paan na kagiya kapanalamatan iyan so Allah na piyangopak iyan na inibegay niyan kiran a tig iyan a "Giyai so lawas aken a inirila para rekano. Nggolaolaa niyo ai a ipetadem raken." ²⁰ Datar oto mambo na kagiya makapasad siran gomabi na kinowa niyan so tagayan a tig iyan a "Giyangkai a tagayan na aya bago a kapasadan o Allah a mipepasod ko rogo aken a keodod para rekano. ²¹ "Ogaid na so tipo raken na mipageepeda aken sangkai a lamisaan! ²² Mataan den a petay so Wata o Manosiya a ketoman so takdir mipantag on, ogaid na kemorkaan angkoto a mama a tipo ron!" ²³ So kiyateroa sii i Isa na miyamagisei siran o antawaa kiran i penggolaola sii. ²⁴ Samaoto na mipepawala so manga sokbat o antawaa kiran i ibibilang a lebi a mala. ²⁵ Na pitero kiran i Isa a "So manga dato o manga nasiyon na pepangondatoan iran so manga pagtaw iran. Na so manga olowan iran na bebetowan sa 'Ginawai o manga Taw. ²⁶ Ogaid na kena a ba datar ai sii rekano, ka so lebi rekano a mala na disomala a pembaloy a datar o ariyari rekano, ago so olowan na datar o

pepanalagad. ²⁷ Ka antawaa i lebi pen a mala? Ba so moontod a ken o di na so pepanalagad rekaniyan? Ba kena a so moontod? Ogaid na sisii ako rekano a datar o pepanalagad. ²⁸ Sekano den i lalayon raken makadedeket sii ko langon o kiyatepengi raken. ²⁹ Na mbegan ko sekano sa kabenar sa kapendato a datar o kiyabegi raken sii o Amaaken. ³⁰ Na pekakan kano ago pemakainom ko lamisaan aken sii ko Ndatoan aken, na pekaontod kano ko manga korsi a pepangokomen iyo so sapolo ago dow a mbatabataa a ³¹ Tig i Isa a "Simon, Simon, pamakineg ka! So Iblis na kabaya iyan a katepengi niyan rekano langon a datar o taribasok a pepalidan iyan so ilaw. ³² Ogaid na inipangangarapan aken seka, Simon, kaan ka di kedai sa paratiyaya. Na amay ka sengor ka raken peroman na pakabagera ngka so paratiyaya o manga pagari ngka." ³³ Somimbag si Pidro a "Kadnan, makatitiyagar ako a mirakes reka a kekalaboso ago mbonoon." ³⁴ Na pitero i Isa a "Teroon ko reka, Pidro, a sa di pen kapekakoko o manok sangkai a gawii na penokolen ka sa makatelo o ba ako ngka katawi." ³⁵ Pitero kiran i Isa a "Isako pakalalakaon aken sekano a da a awid iyo a pirak, o di na pontir, o di na tinilas na ba aden a makokorang rekano?" "Da den," a tig iran. ³⁶ Tig i Isa a "Apiya oto na imanto na so aden a pirak iyan na awidi niyan, ago so pen so potal, na so da a pedang iyan na pesaa niyan so gerab iyan na pamasa sa pedang. ³⁷ Ka teroon ko rekano a disomala a kitoman so misosorat ko Kitab makapantag raken a 'Initapi sekaniyan ko manga baradosa.' Ka mataan den a so langon a miyamangisorat makapantag raken na pekitoman." ³⁸ Na pitero o manga sokbat a "Ilaya ngka, Kadnan, katii so dow timan a pedang." Tig iyan a "Kiyatangkaan den anan!" ³⁹ Miyawa roo si Isa na somiyong ko Palaw a Olibi ka asal a olaola niyan, na miyonot on so manga sokbat. ⁴⁰ Kagiya makaoma siran sangkoto a darpa na pitero iyan kiran a "Pepangangarapan kan kaan kano di ndaaga o kapetepengi rekano." ⁴¹ Na inawat iyan siran sa masiken maraot den o lebada a ator, na romiyoko sekaniyan ago miyangangarapan, ⁴² A tig iyan a "Ama, o kebaya ka na kowaa ngka raken angkai a tagayan, ogaid na pengnin ko a kena a ba so kabaya aken i ketoman, ka so kabaya a ka." ⁴⁴ Na gomimaw ron so isa a malaikat a poon sa kasorgaan a miyakabager rekaniyan. ⁴³ Na kagiya tanto a mala a kararasay niyan na piyanamaran iyan baden a di niyan dii kapangangarapan, na so ating iyan na datar o rogo a pegetek ko lopa. ⁴⁵ Kagiya makapasad mangangarapan na tominindag sekaniyan na komiyasoy ko manga sokbat, Na miyaoma niyan siran a kitotorogen sabap ko dii kakerata a ginawa iran. ⁴⁶ Na pitero iyan kiran a "Ino kano kitotoroga? Mbowat kano na pepangangarapan kano kaan kano di ndaaga o katepengi rekano." ⁴⁷ Sii ko di niyan pen dii katero na madakel a manga taw a miyamakaoma a penanakodaan angkoto a mama a bebetowan sa Yodas, a isa ko sapolo ago dow a sokbat. Miyobay sekaniyan ki Isa ka pagarekan iyan, ⁴⁸ Ogaid na pitero on i Isa a "Yodas, tipon ka bes so Wata o Manosiya a sarta a kapegareki ngka on?" ⁴⁹ Kagiya mailay o manga sokbat i

Isa o antonaa i mapenggolaola, na pitero iran a "Kadnan ba ami den pelalakoten so manga pedang ami?" ⁵⁰ Na so isa kiran na liyakot iyan so oripen o maporo a imam na miyasapil on sokawanan a tangila niyan. ⁵¹ Ogaid na pitero i Isa a "Tatareg kano! Kiyatangkaan den!" Na siko iyan so tangila o oripen na piyakapiya niyan. ⁵² Na somiyangor si Isa ko manga poporo a imam, ago so manga gordiya ko Timplo, ago so manga pelokelokesen a miyamanong on sa kandakepa iran on a tig iyan a "Ba ako tanganiyaya? Ino kano kiaawid sa manga pedang ago manga bentol ko kiyasong iyo sii?" ⁵³ Oman gawii na sisii ako rekano roo ko Timplo na da ako niyo dakepa. Ogaid na giyai i oras iyo, sii ko dii kandato o kapaar o maliboteng." ⁵⁴ Na diyakep iran si Isa na inowit iran ko walay o maporo a imam, na tomiyondog on si Pidro a malo on maaawat. ⁵⁵ Kagiya makambiyag siran sa apoy ko look o lamalama na miyamangontod siran ko melilibeta on na tomiyapi kiran si Pidro. ⁵⁶ Aden a sakataw a raga a miyailay niyan sekaniyan a moontod ko obay o apoy, na tintengan iyan si Pidro na pitero iyan a "Giyangkai a mama na ped iyan mambo!" ⁵⁷ Ogaid na inipelaw ai i Pidro a tig iyan a "Di aken sekaniyan katawan, ⁵⁸ Da matey na aden a mama a miyakainengka rekaniyan a tig iyan a "Isa ka kiran pen!" Na tig i Pidro a "Kena, Aki!" ⁵⁹ Kagiya makaisa ka oras na pitero o ped a mama a da den ndowadowa a "Mataan den a giyangkai a mama na ped iyan, ka taw mambo sa Galili!" ⁶⁰ Ogaid na somimbag si Pidro a "Aki, di aken katawan i di ngka dii teroon!" Na sii ko dii niyan pen katharo na komiyoko so manok. ⁶¹ Na dominingil so Kadnan a tintengan iyan si Pidro, na kiyatademan i Pidro so pitero rekaniyan o Kadnan a, ⁶² "Sa di pen khoko so manok sangkai a gawii na ipepelaw ako ngka sa makatelo. Na lominiyo si Pidro na gomiyoraok a tanto a misendit. ⁶³ Oriyan iyan na so manga mama a nggogordiya ki Isa na piyagongatongat ago piraraneg iran sekaniyan. ⁶⁴ Pinilesan iran so mga mata niyan a gii ran gii tharoon a "antokangka kon o antaay tomimiling reka?" ⁶⁵ Na madakel pen a pithero iran a inipagitowito iran on. ⁶⁶ Kagiya mapita na mithimotimo so manga phelokelokesen ko manga Yahodi a rakes on so manga poporo a imam ago manga goro ko Kitab na inewit iran si Isa ko gii khokoman, ⁶⁷ Pitero iran on a "O seka so Al Masih, na haeroa ngka rekami." Somimbag si Isa a "O tharoa ko rekano na di ako niyo mbenaren, ⁶⁸ Na o pagishai aken sekano na di ako niyo sembagen. ⁶⁹ Ogaid na ipoon imanto na makaoontod so Wata o Manosiya ko kawatan o Lebi a Mamaapaar a Tohan." ⁷⁰ Na pitharo iran langon a "Na, o giyanan na seka bes so Wata o Allah?" Na inisembag iyan kiran a "Benar so pitharo iyo a saken baa." ⁷¹ Na pitharo iran a "Ino tano pen pepheloloba sa saksi a sii tano den miyaneg sa ngari iyan.

Chapter 23

¹ Miyamanindog langon angkoto a malilimod na inowit iran si Isa ko hadapan ni gobirnadador Pilato. ² Roo iran sekaniyan piphoonan somendit a tig iran a

"Kiyatokawan ami a giyangkai a mama na gi niyan pamangendaon so mga tao ko marataan, ipeshapar iyan so kabayad sa bois ki Caesar, go pitharo iyan a sekaniyan so Al Masih a isa a solotan. ³ Iniisha rekaniyan i Pilato a "Ba seka so Solotan o manga Yahodi?" Somimbag si Isa a gominiraw "Sekay mitharoon." ⁴ Na gominiraw si Pilato ko manga poporo a imam ago so madakel a taw a "Da a miyatoon aken a ishala sa angkai a mama." ⁵ Ogaid na initaros iran baden a pthegetegelen niran a kaphesenditi iranon a "giiniyan shamoken so mga taw, gii mangosiat sa intiro a Juda, ipoon sa Galilia taman den sa angkaiya inged." ⁶ So kiyanega sii i Pilato na iniisha iyan o ba taw sekaniyan sa Galili. ⁷ Kagiya katokawan iyan a poon bes si Isa ko inged a ndadatoan i Hirod na piyakiwit iyan sekaniyan ki Hirod a samaoto na ndodoo mambo sa Yarosalim. ⁸ Tanto a miyababaya si Hirod kagiya mailay niyan si Isa, ka miyaneg iyan so makapantag on, na miyathay den a shisingayoon iyan a kailaya niyan on. Na iinamen iyan a mailay niyan si Isa a gii nggolaola sa piyakamemesa a nanao. ⁹ Na piyangingishaan sekaniyan i Hirod sa madakel a pakaisha, ogaid na da den sembaga i Isa. ¹⁰ Na miyobay so manga poporo a imam ago manga goro ko Kitab a kititindog roo a tanto a mailot a kapesenditi iran ki Isa. ¹¹ Oriyan iyan na piyamagongat ongat iran ago pishodi i Hirod ago so manga sondaro niyan si Isa, na piyakanditar iran sekaniyan sa kimon a mapiya na komasoy iran ki Pilato. ¹² Sii den sa angkaoto a gawii na miyakangginawai si Hirod ago si Pilato, (ka sa da pen ai kanggolaola na meridoay siran.) ¹³ Piyakitawag i Pilato so manga poporo a imam ago so manga olowan ago so madakel a taw, ¹⁴ Na pitero iyan kiran a "Inowit iyo raken angkai a mama a pitero iyo a pepakirido iyan ko manga taw so gobirno. Na piyangingisean aken sii ko hadapan iyo, ogaid na da den a bako miyatoon a kasalaan iyan a ishala iyo ron. ¹⁵ Da matoon mambo i Hirod i sala iyan, ka piyakakasoy niyan rekami, na marayag a da a miyanggolaola niyan a ba sak a imbono on. ¹⁶ Sabap sii na pakipemadsan ko sekaniyan baden na mbokaan ko." ¹⁷ (Ka paliyogat ki Pilato a pakaliyon iyan kiran so sakataw a kalaboso igira a miyaoma ngkoto a Pista.) ¹⁸ Ogaid na mirengarengan siran den melalis a "Bonoa ngka sekaniyan! Si Barabas i bokai ngka para rekami!" ¹⁹ Miyakalaboso si Barabas sabap ko kiyaridoa niyan ko gobirno sa Yarosalim, na miyakapamono sekaniyan. ²⁰ Kagiya kabaya i Pilato a mbokaan iyan si Isa na miyananalo peroman ko manga taw. ²¹ Ogaid na milalalis siran baden somembag a "Totoka ngka sekaniyan ko kros! Totoka ngka ko kros!" ²² Pitero kiran i Pilato sa miyakatelo a "Ngkaino? Antonaa i sala a pinggolaola niyan? Da a ba ko rekaniyan miyatoon a dait a kibono on. Sabap roo na pakipemadsan aken na mbokaan ko." ²³ Ogaid na initaros iran baden sa gii iran kapelalalis sa matanog a ipethegel iran a thotoken si Isa ko kros. Na so gi ran gii ipelalalis na aya miyakataban, ²⁴ Na kiyokom i Pilato sa ginawa niyan a tomanen iyan so pephangnin iran. ²⁵ Na biyokaan iyan so mama a piyangni iran a kiyalaboso sabap ko kiyaridoa niyan ko gobirno ago sabap sa

miyakapamono, na piyalad iyan si Isa ko kabaya iran a ikidia iran on. ²⁶ Sii ko kapegowita iran ki Isa roo ko mbonoan on na miyakabalak siran sa mama a pepakapoon ko dii pagonayonayan, a si Simon a magiinged sa Sirini. Diyakep iran sekaniyan na piyakisposai iran on so kros, na pepakitondog iran on si Isa.

²⁷ Madakel a manga taw a pepamanondog ki Isa, a so ped kiran na manga babay a di ran sekaniyan dii mboko ago dii ndidiyagaw. ²⁸ Na dinilingilan siran i Isa a tig iyan a "Manga babay sa Yarosalim, di ako niyo penggoraoka, ka aya niyo goraoka na so manga ginawa niyo ago so manga wata iyo. ²⁹ Ka pekatalingoma so manga gawii a peteroon o manga taw a 'Rarakmatan so manga babay a di pembawata, ago so manga babay a da den mbawata ago da den kasosowi!' ³⁰ Sangkoto a masa na peteroon o manga taw ko manga palaw a 'Tempagi kami niyo,' ago sii ko manga bobongan a 'Tamboni kami niyo.'

³¹ Ka o giyangkai a manga nganin i di ran dii nggolaolaa sii ko kapepelita pen o kayo na antonaa i kesowasowa amay ka miyarayong den?" ³² Aden pen a dowakataw a tanganiyaya a pegowiten roo a mbonoon a ped i Isa. ³³ Kagiya makaoma siran ko darpa a bebetowan sa 'Lagas a Olo,' na ron iran tiyotok si Isa ago so dowakataw a tanganiyaya ko manga kros, a so isa on na sii sa kawananan i Isa, na so isa peman na sii sa diwang. ³⁴ Na pitero i Isa a "Hey Ama ko, rilai ngka siran ka di iran katawan i di ran dii nggolaolaan." Na pimbagibagi o manga sondaro so manga nditaren iyan a nggolalan ko kaperipa. ³⁵ Kititindog roo so manga taw a mbabantay, na so manga olowan na di ran dii pagongatongaten si Isa a tig iran a "Siyabet iyan so ped, na patot a sabeten iyan a ginawa niyan o sekaniyan so Al Masih a aya Miyapili o Allah!" ³⁶ Piyagompatompat sekaniyan pen o manga sondaro. Miyobay siran on na diyawagan iran sa arak, ³⁷ Na pitero iran on a "O seka so solotan o manga Yahodi, na sabeta ngka a ginawangka!" ³⁸ Na sii ko kaporoan iyan na aden a misosorat on a "Giyai so solotan o manga Yahodi." ³⁹ So isa ko manga tanganiyaya a mabibitin roo na piyagitowito iyan si Isa a tig iyan a "Ba di seka so Al Masih? Sabeta ngka a ginawa ngka ago sekami!" ⁴⁰ Ogaid na pimbongetan sekaniyan o ped iyan a tig iyan a "Ba da a kalek ka ko Allah? Ndatadatar a kapendanega rekta ago sekaniyan, ⁴¹ Ogaid na mapapatot rekta ini sabap ko miyanggolaola ta. Ogaid na giyangkai a mama na da a pinggolaola niyan a marata." ⁴² Na pitero iyan pen a "Hey Isa, tademi ako ngka amay ka makasoled ka ko Ndatoan ka." ⁴³ Pitero rekaniyan i Isa a "Teroon ko reka a mataan den a imanto a gawii na keped ka raken roo sa kasorgaan." ⁴⁴ Kagiya maoto den a alongan na kiyalibotengan den so dalem a inged oto taman sa alas numebe, ⁴⁵ Sii ko ka plebuting o gawii. Mapasad na so rending a bibitinen roo ko Timplo na miyakisi a miyadowa timan. ⁴⁶ Na si Isa na miphasong a gominiraw, "Tuhan, inisariaken reka so niyawa aken sii sa ginawangka" so (kiya tharoa niyan roo) kiyapaka pos siyan tharo na miyatay. ⁴⁷ So kiya ilaya o sondaro ko miyangola ola na piyod niyan (biyantog iyan) so Allah, na

gominiraw, "benar baa a matitho angkaiya taw." ⁴⁸ Na so langon o madakel a taw a mitimotimo roo a mbabantay na kagiya mailay iran so miyasowasowa na mimbabaling siran a penggandangan iran a rareb iran. ⁴⁹ So langon a ginawai i Isa a ped on so manga babay a miyamangonot rekaniyan a poon sa Galili na kititindeg siran sa malo mawatan a lomalangkaw sangkai a dii manggolaola. ⁵⁰ Aden a mama a bebetowan sa Yosop a isa ko pangongokom ko manga Yahodi. Mapiya ago magiinontolan a mama ⁵¹ (A da makaayon ko kiyakokoma iran ki Isa ago so inikidia on) Poon sekaniyan sa Arimatiya, a isa a inged sa Yodiya, na pakatatalingomaan iyan so Ndatoan o Allah. ⁵² Somiyong sekaniyan ki Pilato na piyangni niyan on so lawas i Isa. ⁵³ Na inibaba iyan ai a poon ko kros, na biyongkosan iyan sa onong a sotra na inibetad iyan ko kobor a kakakalotan den ko lakongan a da den katagoi sa miyatay. ⁵⁴ Giyangkoto a gawii na Diyamaat, a so Gawii a Ipetiyagar ko Gawii a Idedeke. ⁵⁵ So manga babay a miyonot ki Isa gowani a poon sa Galili na tomiyondog siran kiYosop na miyailay iran so kobor ago so kinibetaden roo ko lawas i Isa. ⁵⁶ Oriyan iyan na miyaling siran na mitiyagar siran sa manga ikekamotan ago lana mamot para ko lawas. Ogaid na domike siran ko Gawii a Idedeke a so den so inisogo o Kitab.

Chapter 24

¹ Sii ko teked a kapipita ko Akad na somiyong so manga babay ko kobor a phagawidan iran so mga ikekamotan a piyagadeil iran. ² Miyaoma iran so kobor a kiyalekaan, ka miyalilid den so wato a poon ko gimowa iyan o kobor. ³ Na somiyoled siran on, ogaid na da iran matoon so lawas o Kadnan a Isa. ⁴ Sii ko katitindeg iran roo a pephamelesa makapantag sii na tekaw iran den miyailay so dow a kataw a mama a tominindeg ko obay ran a ndiditar sa pepamangindat a nditaren. ⁵ Miyalek so manga babay na miyakadoshong siran. Pitharo kiran o manga mama a "Ino niyo pepangilobaa so oyagoyag sii ko miyamatay? ⁶ Da sekaniyan sii ka miyaoyag bo! Khatoosan niyo so pitharo iyan rekano isako ndodoo sekaniyan pen sa Galili, ⁷ a tig iyan a 'So Wata o Manosiya na disomala a khipalad ko kapaar o baradosa a manga mama ago khatotok ko kros na khaoyag bo sii ko ikatelo gawii.' " ⁸ Na kiyatoosan o manga babay so manga katharo iyan, ⁹ Na komiyasoy siran a poon ko kobor na piyanothol iran ai langon ko sapolo ago isa a sokbat ago so langon a ped. ¹⁰ Giyangkai a manga babay, a si Mariyam Magdalina, si Yowana, si Mariyam a ina i Santiyago ago so ped iran a manga babay na aya miyamanotol sangkai a mga nganin sii ko manga siyogo. ¹¹ Ogaid na aya kapipikira iran on na gii mamerak so manga babay, na da iran benara so pitharo iran. ¹² Ogaid na tominindeg si Pidro na miyalalagoy roo ko kobor, na komiyoong ago siyorong iyan so kobor, na miyailay niyan a aya bo a matatago roo na so manga dinis a inibongkos ki Isa. Na miyaling sekaniyan a pephamelesa o antonaa i miyasowa oto. ¹³ Sii sangkoto a gawii na phelalakaw so dow a ko manga sokbat a pesong sa inged a bebetowan sa Imaos a manga sapolo ago isa ka kilometro a poon sa Yarosalim.

14 Gii ran gii mbibitiyaraiyan so langon taman a miyasowasowa. **15** Na sii ko gii ran gii kambibitiyarai na si den si Isa na miyobay rekiran, na miyonot kiran a phelalakaw. **16** Miyailay iran sekaniyan, ogaid na da iran makilala o antaonon oto. **17** Ini isha kiran i Isa a "Antonaa i gii niyo gii mbitiyaraiyan ko kaphelalakaw niyo?" Tomiyareg siran lomalakaw a datar a mararata a ginawa iran, **18** Na somimbag so isa kiran a aya ngaran iyan na si Kliyopas a tig iyan a "Ba seka bo i mama a gomegenek sa Yarosalim a di niyan katawan so manga miyaolaola roo ko miyamakapira den ai gawii?" **19** "Antonaabes i miyaolaola?" a iniisha iyan. Tig iran a "So kiyaokitan i Isa a Taw sa Nasarit. Nabi sekaniyan a kikilalaan o Allah ago so langon a taw a mala i kabarakat so katharo iyan ago galebek. **20** So manga poporo a imam ago so manga olowan tano na piyalad iran ko kashalaa on ko kapatay, na tiyotok iran ko kros. **21** Aya iinamen ami gowani na sekaniyan i phakasabet sa Israil. Liyo san pen na ikatelo den ai gawii a kiyanggolaola oto. **22** Ogaid na miyamemesa kami ko pitharo o ped ko manga babay a ped ami, ka komiyabalaga siran somong ko kobor. **23** Na da iran roo matoon so lawas iyan. Komiyasoy siran na piyanothol iran a miyakailay siran kon sa pangingilain, a so manga malaikat a pithero iran kiran a oyagoyag sekaniyan. **24** Na so ped ko manga ped ami na somiyong ko kobor, na miyaoma iran a datar bo o pitharo o manga babay, ogaid na da iran sekaniyan mailay." **25** Na pitharo kiran i Isa a "Sekano a da a manga lalag iyan ago manga lolobay i paratiyaya ko langon a miyatharo o manga nabi! **26** Ba di disomala a daan a miyakaokit so Al Masih sangkai a manga karomasayan na go bo makasong sa kasorgaan?" **27** Na inosay niyan kiran so misosorat ko dalem a Kitab makapantag sa ginawa niyan ipoon ko Kitab o Mosa taman ko manga Sorat o langon o manga Nabi. **28** Sii ko kapepakaoma iran ko inged a songowan iran na mankon ndayon si Isa ko kapelalakaw niyan. **29** Ogaid na inakolan iran sekaniyan a "Sii ka rekami den pasin, ka magaan den magagawii na phakaliboteng." Na somioled roo si Isa ka tereg kiran. **30** Sii ko kapephamagatoang iran na kominowa sekaniyan ko paan na miyanalamat. Na piyangopak iyan na inidawag iyan kiran. **31** Sarta den a miyabekar so manga mata iran na miyakilala iran sekaniyan. Ogaid na trkaw den miyada sekaniyan na da iran den mailay. **32** Na pitharo o isa ko ped iyan a "Ba di tanto a kiyaoyatan so manga poso ta sii ko di niyan rekta gii kapakimbityarai roo ko lalan a penggogoden iyan rekta so Kitab?" **33** Na sii den sangkoto a oras na gomiyanat siran na komiyasoy sa Yarosalim, na miyatoon iran so sapolo ago isa a sokbat a thitimo roo a rakes o manga ped iran, **34** A aya iran gdii tharoon na "Mataan den a miyaoyag bo so Kadnan, na miyakiilay ki Simon!" **35** Na piyanothol o dow a mama so miyaolaola sii sa lalan, ago so kiyakilalaa iran ki Isa sii ko kiyapangopaka niyan ko paan. **36** Sii ko kapepanotola iran sii na miyaki ilay si Isa a tomitindog ko pamageletan niran , na pithero iyan a "Malalayon rekano so kalilintad." **37** Kiyatekawan siran ago miyanga alek a aya

mapipikir iran na miyakailay siran sa arowak. ³⁸ Pitero iyan kiran a "Ino kano penga aabeng? Ino kano pendowadowa? ³⁹ Ilaya niyo so manga lima ko ago manga ai aken, ka saken den! Apera ako niyo, ka khatokawan iyo; ka so arowak na da a ba niyan sapo ago tolan a pekhailey niyo a shisii raken." ⁴⁰ Kagiya matharo iyan ai na piyakiilay niyan kiran so manga lima niyan ago so manga ai niyan. ⁴¹ Ogaid na di siran pen pekapangimbenar piyapiya sa o ba sekaniyan den sabap ko kiyababaya iran ago kiyapamemesa. Na giyoto a iniise iyan kiran a "Ba aden a kekan sii?" ⁴² Na bigan iran sekaniyan sa sabool a iniyaw a seda, ⁴³ Na kinowa niyan ago kiyani iyan sii ko hadapan iran. ⁴⁴ Pitero iyan kiran a "Tanodi niyo angkai a miyatero aken rekano isako shisii ako rekano pen: Disomala a kitoman so langon a misosorat makapantag raken sii ko Kitab o Mosa ago so manga Sorat o manga nabi ago sii ko Sabor." ⁴⁵ Na taros a liniwanagan iyan so manga pamikiran iran kaan iran masabot so Kitab, ⁴⁶ A tig iyan a "Giyai i misosorat on: Kharasay so Al Masih na keoyag bo a poon ko miyamatay sii ko ikatelo gawii, ⁴⁷ Na sii ko ingaran iyan na so osiyat makapantag ko katelikodi ko manga dosa ago so kaperilai ko dosa na pekalangkapan roo ko langon o manga nasiyon a ipoon sa Yarosalim. ⁴⁸ Sekano i manga saksi sangkai a manga nganin. ⁴⁹ "Na phakasongen ko rekano so initopa o Ama aken. Ogaid na thatareg kano sii sa siti taman sa masenep kano o kabatowa a poon sa kasorgaan." ⁵⁰ Oriyan oto na piyakaonot siran i Isa ko liyo o siti taman sa Bitani, na inibayaw niyan a manga lima niyan na riyakmatan iyan siran. ⁵¹ Na sii ko kaperakmati niyan kiran na inawaan iyan siran, ka minibayaw roo sa kasorgaan. ⁵² Na sinimba iran sekaniyan, na komiyasoy siran sa Yarosalim a tanto siran a Pekhababaya. ⁵³ Na milalayon siran roogii thimo ko Timplo a pephodin iran so Allah.

John

Chapter 1

¹ So pn so paganay na so katharo, agu so katharo na p'd iyan so kadnan, agu so katharo na so kadnan. ² Giya katharo aya na p'd iyan dn so kadnan iran iphoon sa phoonaan. ³ So kalangulanguwan na inad'n rkaniyan, agu oh naba skiyan na da kaad'n adn ah ba ka ad'n. ⁴ Sii rkaniyan so kauuyag-uyag, agu so gyuto ah kauuyag uyag na sindaw ko langowan ah taw. ⁵ So liwanag ah sumisindaw ko kad'd'l'm iyan, agu giya eh na di p'k'n'man. ⁶ Adn ah sakataw ah mama ah siyugo oh kadnan iran, ah aya ngaran iyan na si Juan. ⁷ Miyakatalinguma skiyan ka para maka saksi ah so sindaw na bnar, ka on maka pangimbna so kalangkapan miphoon rkian. ⁸ Naba si Juan eh liwanag, ka aya bu ah kasisii niyan na para maka saksi ah so sindaw na sabn-sabnar. ⁹ Gyuto eh bnar ah sindaw ah miyaka talinguma sa dunya agu gyuto migay sa sindaw ko kalangkapan. ¹⁰ Skaniyan ah sisii sa dunya, agu so dunya na inad'n miphoon

rkiyan, agu so dunya na di maka pangad'n sa datar oh miyad'non. **11** Miyaka darpa skiyen ko mga ka-engud iyan, agu da skiyen tarimaa oh mga ka-engud iyan. **12** Kagiya tanto ah madak'l ah tumiyarima ron, ah di mamaratiyaya ko ingaran iyan, na sii rkiran mambo iyan mingi sarig so kapaar ah mbaloy ah mbawataan oh kadnan iran. **13** Mingi mbawata siran naba ko paka-phoon oh rogu, udi na ko ukrit-ukrit oh taw, udi na so ka-sina, ka inunta bu na so kapasang oh kadnan iran. **14** Imanto ah so katharo na mimbalooy ah uyag-uyag agu di pagintaw ah p'd ami. Miya-ilay ami so kapasang iyan, kapasang ah laged oh da salakaw ron ka so kadnan iran, map'p'no ah rizki agu bnar. **15** Piyaka-langkap rkiran eh Juan so bnar agu pitharo iyan kiran, "Giya p'tharoon ko rkano aya, 'So paka talundog raki na l'bi ah mas mapasang, ka skiyen eh mas miya-una raki.'" **16** Kagiya skaniyan uto ah masalinggagaw na langon tano dn miya-uma ah limo. **17** Kagiya in-sugo na si pakha pagukit ki Moises. So limo agu gagaw na mingi talinguma iphoon ko Jesu-Cristo. **18** Mingiphoon dn, na daba miyaka ilay ko kadnan. So satiman ah kaiisa oh ginawa, nagyuto so kadnan, na siko rar'b oh ama iran, miyasuwa iyan mipakilala. **19** Imanto na mingirampay eh Juan ko mga Judio ah miyakawit sirannon sa mga pari agu mga Levita ah miyaka phoon sa Jerusalem ka para iranon mi-isha, " antaa ka? **20** "Maliwanag ah kiyataroa niyanon, agu kiyapawala niyanon, ah sumimbag sa," naba saki si Cristo." **21** Na minishaan iran," na antunaa kbas smawto? Ska si Elias?" Pitharo iyan, Naba saki." pitharo iran,"Ba ska so nabi?" s'mbag iyan," Naba." **22** So kiyapasad uto na pitharo iran rkiyan,"antaa ka, ka on nadn ah mibgay ami ah s'mbag ko mga sumiyugo rkami? Antunaa eh maptaro ka ko ginawa nga?" **23** Pitharo iyan," Saki so suwara ah di m'lalis sa ilang: 'Mbaal ah nyu ah b't'r so pagukitan oh kadnan; laged oh pitharo eh Isaias ah nabi." **24** Imanto ah adn ah siyugo roo ah miyaka phoon sa Pariseo. Minishaan iran agu pitharo iranon, **25** " Inu ska eh dii pag babautismo ka naba so Cristo, oh di so Elias, oh di so nabi?" **26** Siyambungan siran eh Juan ah pitharo iyan, "Pamrigu ako sa ig. Uway na, giya milolook rkano inin ah di niyo kilala. **27** Skiyen eh pakhawma ah pakha tundog raki. Di ako kapakayan ah eh awa so e'kt oh tinilas iyan." **28** Giya miyanga susuwa-suwa aya na sii matatabu sa Bethania ah sii bu sa Jordan, sarta si mambo si Juan na roo dii pamrigo. **29** So miyaka tundog ah gawii na miya ilay eh Juan si Jesus ah miyaka talinguma agu pitharo iyan," Ilaya niyo, kawto so susugoon oh kadnan ah skaniyan eh mababaloy ah pagwa ko mga rarata sa dunya! **30** Skiniyan so dii ko dii taroon rkano, 'so pakha talinguma ah pakha tundog raki na mas lawan raki pn, kagiya mas miya una skiyen raki.' **31** Diko skiyen katwan, uway na giya miya suwa-suwa aya ah kiyapoonan ah kiyatukawi ron sa Israel ah sak'n so pamrigo sa ig." **32** Miyathol si Juan, Miya-ilay ko so malaikat ah bumiyaba ah miyaka phoon sa langit ah laged oh marapatik, agu da sasalin. **33** Dako skiyen mat'ndo. uway ba pitharo raki oh sumusugo raki ah dii pamrigo sa ig, Sadn sa miya ilay nga ah biyabaan oh malaikat ah da sasalin,

skiyen eh pamrigo sa Banal na Espirito.' ³⁴ M'laged ah kiya ilaya akn non agu kiya pangimbna akn ah skiyen so wata oh kadnan. ³⁵ Kiyaparumanan, ko miyaka tundog ah gawii, ah so katitind, g eh Juan ah p'd iyan so mga suguguan iyan ah duwa kataw ³⁶ na miya ilay iran si Jesus ah plalakaw ko marani kiran, agu pitharo eh Juan, "Ilaya niyo, kawto so susugoon oh kadnan!" ³⁷ Miyan'g oh duwa kataw ah sugo-suguan eh Juan, agu tumiyondog siran ki Jesus. ³⁸ Agu si Jesus na duminingil na miya-ilay niyan siran agu pitharo iyan kiran, "antunaa eh singanin iyo?" Sumimbag siran, "Rabi ('Guro'), andaka mababaling?" ³⁹ Pitharo iyan kiran, " Sii kano agu ilaya niyo," Agu siyungan iran mambo agu inilay iran anda skiyen mamabaling; siran dn na miyaling sa gyuto ah gawii kagiya magaandn mag alas kuwatro. ⁴⁰ Isa ko duwa kataw na miyan'g iyan ah dii taro si Juan agu miyaka tundog ki Jesus na si Andres ah pagari eh Simon Pedro. ⁴¹ Miya una niyan mailya so pagari niyan ah si Simon agu pitharo iyan rkian. " Miya-ilay ami dn so Mesias,"(Ah aya maana na, ' so Cristo'). ⁴² Minawidan iyan skiyen ki Jesus. Si Jesus na inilay niyan skiyen agu pitharo iyan, " Ska si Simon ah wata eh Juan. Ska na kabtuwan ka sa ngaran ah Cepas" (ah aya maana na 'Pedro'). ⁴³ So kiyapita iyan, na si Jesus na kabayadn gumanat onmakasong sa Galilea, miya ilay niyan si Felipe agu pitharo iyanon, " tundog ka raki." ⁴⁴ Imanto na si Felipe na puon sa Bethsaida, so ing'd saki Andres agu si Pedro. ⁴⁵ Miya tuon eh Felipe si Nathanael agu pitharo iyan ron, "Na skaniyan eh mingi surat ko mga sugoan oh Musa agu so mga nabi - ah miya ilay ami, si Jesus na taga-Nazaret na wata eh Jose." ⁴⁶ Pitharo eh Nathanael, "Mangaday adn mapiya a makapuon sa Nazaret?" Pitharo eh Felipe rkian, "Sayaka ago ilayanga aya." ⁴⁷ Miya ilay eh Jesus na marani si Nathaniel rkian ago pitharo rkian, "Ilayaniyo, Bnar ah skiyen na Israelita, sa da kapamagal ron." ⁴⁸ Pitharo rkian eh Nathaniel, "Antunaa eh kiya kilala nga raki?" Mitharo si Jesus ago pitharo iyan rkian, "Daka p'n tawaga eh Felipe, sako sisii kap,n ko atag ah kayu ah igos, miya-ilay ko ska d'n." ⁴⁹ Pitharo eh Nathanael, "Rabi, ska so wata oh kadnan! ska so datu sa Israel!" ⁵⁰ Sumimbag si Jesus ago pitharo iyan rkian, "Kagya pitharo akn rka, 'Miya ilay akn ska si ko didal'm oh kayo ah igos', Pangimbna ka dn? Phaka ka ilay ka sa mga antunaon ah lawan pn saya." ⁵¹ Pitharo eh Jesus, "Bnar, bnar aya ah pitharoon akn rka aya, kailaynga ah kalkaan ah langit, ago so mga malaikat oh kadnan na tabid ago pmbaba si ko katataguan ko mga wata oh tao."

Chapter 2

¹ So kiyapasad pasad so tlo gawii, adn ah kawing sa Cana ah Galilea, ago so ina eh Jesus na ndodoroo. ² Si Jesus ago so mga sugo-sugoan niyan na kiyasugoan ko di kawing. ³ Ko maip'd so panginginm'n ah paka br'g, pitharo oh ina eh Jesus rkian, "Da pakabr'g," ⁴ Sumimbag si Jesus, "Babay antona ah eh labot iyan anan raki? So oras akn na da pn maka oma." ⁵ Pitharo oh ina iyan ko

mga tao, "Apiya antona ah eh ptharo on iyan rkano na suwaa niyo." ⁶ Samanan na ad'n ah n'm ka banga ah taguay sa i'g ah pagusar'n ko dii kapamrigua ko mga Judio, na uman eh isa na adn ah tago oh duwatiman taman sa tlo ka metretes. ⁷ Pitharo eh Jesus rkiran, "Pno ah niyo ah taguay anan sa e'g. "Na piyamno iran taman sa giyagawii siran. ⁸ Komapasad na pitharo iyan ko mga sugosugoan, "Kuwa kano ron sa maito ago ibgay niyo ko mapuro ah sugosugoan." Na siwa iran. ⁹ Tiyaaman oh mapuro ah sugosugoan so e'g ah mimbaloy ah panginginm'n ah paka br'g, Uway na kagya di niya katawan anda aya puon (Oway na kayawan oh mga sugosugoan so kiyakuwa sa e'g). Komapasad na tiyawag iyan so mama ah gop'n kiyawing ¹⁰ ago pitharo iyan non, "So una ah ipangnat omaniisa na mapiya ah panginginm'n ah paka br'g ko mapasad na so pman so mababa eh arga ah panginginm'n ah paka br'g amay ko mga bbr'g dn so mga tao. Uway liyamba ka so pinaka mapiya ah panginginom'n paka br'g taman imanto." ¹¹ Giya mga limo aya sa Cana oh Galilea na puonan oh mga limo ah tndo oh mga pimabaal eh Jesus, pithataro so kapasang iyan ko langolangoan, Na so mga sugosugoan iyan na siyamba iran skiyan. ¹² So kiyapasad aya, si Jesus, ago si ina iyan, ago so mga pagari niyan, ago so mga sugosugoan iyan na sumiyung sa Capernaum, ago ruo siran mitaman ko miya maka pira gawi eh. ¹³ Imanto na magaand'n mawma so Paskwa oh mga Judio, na si Jesus na tumiyak'd'g sa Jerusalem. ¹⁴ Miya tuon iyan ko sambayangan so didadagang sa mga sapi,kambing agu marapatik.na so mga pamamasa sa perak na dudoroo ah kika uontod. ¹⁵ Na mimbaal skiyan sa badas ah tali na piyaka awa iayan skiran langaon agu piyaka liyo niyan skiran sa sambayangan, agu so mga kambing agu sapi. agu mengi itog iyan so perak oh pamamasa agu liyayang iyan so lamisaan. ¹⁶ Pitaru iyan ko di dadagang sa marapatik, "Eh ada iyo saya ah mga gamit aya. upai niyo mbaal ah padian ah darpa oh Ama ak'n." ¹⁷ Kiyatukawan oh mga sugosugosn iyan ah pkisurat, "Matilak ah walay nga aya dadayaan ako ron." ¹⁸ Kumapasad na miyunot so adn ah katadu iyan sa Judio, pitharo rkian, "Antunay tndo ah phaki ilay nga rkami kagya siwa ka ah galb'k aya?" ¹⁹ Sumimbag si Jesus, "Gbaan ah sambayanga aya, ago maka tlo gawi na pbaalan akn aya." ²⁰ Ago pitharo oh adn ah mga kadatu iyan sa Judio, "Rumiyaot sa patpulo ago n'm ragon sa kapmbaala sa sambayanga aya, ago giyaya eh pbaalan ka sa tlo gawi eh?" ²¹ Ugaid, skiyan eh ditharo ko sambayangan ko lawas iyan. ²² Ko mapasad gowani ko pakatindg'n skiyan ko kapatay, miyapikir oh mga sugosugoan iyan so pitharo iyan aya, na siran na sinimba iran sabap ko mga surat ago so mga di thatharo on eh Jesus. ²³ Samanan na skiyan na sa Jerusalem, si eh ko ulan ulan oh Paskwa, madak'l ah miyamaratayaya si ko ngaran iyan, ko maylay iran so siwa iyan ah mingi taralo ah tndo. ²⁴ Kagya da sarig eh Jesus rkiran kagya kilala niyan oh dina katwan iyan so kalangolangowan. ²⁵ Di niyan d'n kinanglan ah apiya antaon eh phangimnar rkian si eh ka kadaklan oh mbarambaranga ah mga tao, kagya katawan iyan antuna ah eh rkiran.

Chapter 3

1 Samanan ah adn ah sawaro Pariseo na kangangaranan Nicodemo, p'd oh Konseho ah Judio. **2** Sumiyung ah tao aya ki Jesus ko arang ah magabi, ago pitharo iyan "Rabi, katawan ami ah ska na guro ah miyaka puon ko Kadnan kagya da pn ah maka pbaal sa giyaya ah mga tndo giya siwaka aya di tabya ko rkiyan ah Kadnan." **3** Sumimbag rkiyan si Jesus, "bnar b's, ditabya oba adn imbawata paruman tao di niyan kaylay so walay oh Kadnan." **4** Pitharo eh Nicodemo rkiyan, "Antuna ah kipmbawataan ko tao oh baskaniyan na matua dn? Didn mapakay ah uba kaparumani ah makalusod p'n skiyan ko tiyan eh ina iyan ago imbawata paruman, angkaino kagaga niyan?" **5** Sumimbag si Jesus, "Piyur baa, aya ditabiya na mingimbawata so tao ah miphuon ko eg udi na ko Malaikat, di skiyan pakasul'd ko walay oh Kadnan. **6** So mingimbawata ko lusod ah tiyan na lusod ah tiyan, na so mingimbawata sa malaikat na malaikat. **7** Di kano bimbana sa pitharu akn rkiyo, 'Aya kinanglan na mimbawata kano pharuma.' **8** Mipapaar iyan so samber oh anda niyan pakasamb'ra. Pkakin'g iyo so samber, uway na di niyo katawan oh anda pakapuon ago anda p'sung. Laged bo mambo a inimbawata a mga Malaikat." **9** Sumimbag si Nicodemo, pitharu iyan, "Panon eh ka khasuwa-suwa aya?" **10** Simbag iyan si Jesus. "Ba ska eh guro eh Israel, go nga da sabota ah giyaya ah pkasuwa-suwa? **11** Piyur baa, pitharu ami so katawan ami, na piyur uto ka miyailay ami. Kagiya skano a mga tao, na da niyo tarimaa so diyami di tharuon. **12** Oh pitharu ak'n rka so mga makaduniya na da ka pangimb'nar, na panon ka pangimb'nar oh ptharuon akn rka so makaakhirat? **13** Da paka sumiyong sa langit aya ditabiya na miyakapuon sa langit, so Wata ah Tao. **14** Laged oh kinipuroon eh Musa ko tungk'd a nipay, laged oh wata oh tao a kinanglan mipiro, **15** ka on langon oh miyamaratiya-ya r'kiyan na pakapuro a niyawa niyan sa da taman iyan. **16** Kagiya ah tanto ah pkababayaanan oh kadnan so mga tao, inibgay niyan so da laged iyan ago buthong ah wata iyan go apya antaa eh pamaratiya-ya rkiyan na di phatay ago kambuway sa mathay. **17** Kagiya naba niyan siyugo so wata iyan sa dunya ka aniyon masiksa so mga taw, ka para niyan mitugalin sa kamapiyaan so skiran uto ah miyamaratiya-ya. **18** So pamaratiya-ya rkaniyan na di kasiksa. So di pamaratiya-ya rkaniyan na kasiksa kagiya da pangungunutan ko wata oh kadnan. **19** Giyaya eh phoon oh ka-khokom, so kiyapaka-uma oh liwanag sa dunya, agu pisambi oh mga taw so liwanag ko d'l'm kagiya aya iran psuwaan na so mga mararata. **20** Kagiya sadn sa di galb'k sa marata na di pagubay ko liwanag ka an di kailay so mga psuwaan iyan. **21** Uway na supman so mga taw ah di galb'k sa mga pipiya na pagubay siran ko liwanag ka an p'kha-ilay agu gyuto eh pkha suwa-suwa miphoon ko kaparatiyayaa ko kadnan." **22** So kiyapasad inin, si Jesus agu so mga sugo-suguan iyan na sumiyong sa Judea. Roo skiyan miyabimbana agu miyam-rigo. **23** Imanto na si Juan mambo na di pam-rigo sa Enon marani sa Salim kagiya mas

mala so eg roo. Miyubay rkiyan so mga taw ah dii-pamrigoon, ²⁴ kagiya dap'n mabilanggo si Juan. ²⁵ So kiyapasad iyan na adn ah mimbobono ko mga sugu-suguan eh Juan agu ko isa ko mga Judio sabap ko ukit-ukit oh kapangunab. ²⁶ Sumiyong siran ki Juan, "Rabi, so p'd ka sa ripag ah eg ah Jordan, ah dinga di-taroon, ilaya nga, pamrigo-skiyan agu sumiyong sko kadaklan rkiyan." ²⁷ Sumimbag si Juan, "Dad'n ah tarimaan oh taw aya tabya na maka-phoon ko langit. ²⁸ Skano tanto eh maka psaksi sa diko dii panaroon, 'Naba saki so Cristo' uway na pitharo ko, 'mingi-sugo ako bago p'n skiyan." ²⁹ So pd eh kawing'n ah babay na so mama ah kawing'n. Imanto na so layok oh kawing'n ah mama, ah tumitind'g agu di pamakin'g, ka tanto ah p'khababaya ko suwara oh mama ah kawing'n. Giya kapkababaya akn aya ah tanto. ³⁰ Skiyan na wajib ah mipuro uway na aya mapiya na mibaba ako daan. ³¹ So pakhaphoon sa puro na aya mangin'pupuroan sa langon. So pman so miyaka-phoon sa lupa agu di mbitiyara sa kambityara sa lupa. So phoon sa langit na mipapandaw ko kalangowan. ³² Di skiyan di taro sa bnar so mga miyan'g agu miya-ilay nian, ugaid na da ah taw ah diron di mangimbnar. ³³ Sadn sa tumarima ko mga bityara niyan na piyangimbnar iyan mambo ah bnar so kadnan. ³⁴ Kagiya sadn sa mingi sugo oh kadnan na di niyan dii pamayapat'n so katharo oh kadnan. Kagiya naba niyan mingi bgay so Espiritu ko ukit oh kapuro. ³⁵ P'kababayaan oh Ama so wata agu mingi bgay niyan langon ko lima niyan. ³⁶ So miyamaratiyaya ko wata na adn ah niyawa niyan taman sa taman, na so pman so di pamaratiyaya ko wata na di pakha ilay sa niyawa, ka lalayon dn p'khararangitan oh kadnan."

Chapter 4

¹ Samanan, go katukawi eh Jesus a miyan'g oh mga Pariseo a skiyan eh tiyago ah tumanor ah pam'rigo a skaniyan kon eh madak'l eh sugu-suguan adi si Juan ² (inunta na k'naba b's si Jesus eh tumatanor a pamrigo ka so mga sugu-suguan iyan), ³ inawaan iyan a ing'd a Judea ago gumiyanat kasung sa ing'd a Galilea. ⁴ Samanan kinanglan iyan ah phaka okit sa Samaria. ⁵ Na mayaka uma skiyan ko pagingedan sa Samaria na bithowan sa Sicar, marani ko tagoay ko lupa na mingibgay eh Jacob ah wata iyan si Jose. ⁶ Do doroo so balon eh Jacob. Miyalugat si Jesus si ko kap lalakaw niyan, ago miyuntod skiyan ko balon. Giyaya na khaoto dn ah alongan. ⁷ Sawaro ah Samaritana ah miyaka uma ka sg'b sa e'g ago pitharo eh Jesus rkiyan, "Bgiya kongsa sa apiya maito bo ah e'g ah kain'm." ⁸ Kagiya so mga sugosugoan iyan na miyawa na somiyung ko pagingdan ka pamasa siran sa kakan. ⁹ Ko mapasad na phitaro oh Samaritana rkiyan, "Inuoto ka ska, na sawaro ah Judio, na miyamangne rak'n, ah satiman ko Samaritana, ah kain'm?" Na so mga Judio na naba di makang ginawa eh ko mga samaritano. ¹⁰ Simbag iyan si Jesus, "oh tiyarima ka so Kadnan, "ago antaon ah di rkaon di tharo, 'Bgya akonga sa ka en'm,' ska uto eh phaka

pamangne ron, ago mingibgay niyan skiyan so e'g ah bibiyag." ¹¹ Sumimbag so babay, "Datu, da tabo ka san ka madal'm ah balon. Anda kano kowa sa e'g ah bibiyag?" ¹² Knaba ka lawan ah mapasang ko ama ame ah si Jacob, miya ilay nga, ah bigay rkame sa balon, ago minen'm skiya puon saya, na so pn so mga wata iyan ago so mga sape iyan?" ¹³ Mitharo si Jesus, "Sa d'n sa umani men'm sa maito aya ah e'g na ka waw, ¹⁴ Na sa dn sa men'm sa maito aya ah e'g ah ebgay akn non na den skaniyan waw taman sa taman. na kagya, So eg ah emgay akn non na pmbaloy ah barakat ah e'g ago ka kwa niyan so niyawa ah da ah kapatay." ¹⁵ So pitharo rkiyan oh babay, "Datu, bgya kongsa sa e'g aya on di ako dn ka waw ago di ako dn saya song ago di ako dn phaka sagn sa e'g." ¹⁶ So petharo eh Jesus rkiyan, "Baling ka, tawaganga so karumang ka, ago kasoy ka saya. " ¹⁷ Sumembag so babay, petharo iyannon, " Da karuma akn." Sumembag si Jesus, "Mapya ka prtharo ka, 'da karuma akn, ' ¹⁸ Kagya kiyalimaang ka dn sa karumma ago giya pn ka anan samanan na nabanga karuma. Na mapiya ka meya tharo ka." ¹⁹ So petharo rkiyan oh babay, "Datu, miya ilay akn na ska na propeta. ²⁰ Saya sa palaw aya sumiyamba so mga apo apoan ame, kagya di nga di tharoon na giya Jerusalem ago pagingdan na mga tao na ro siran psamba." ²¹ Sumimbag si Jesus rkiyan, "Babay, pangimnar ako nga, kauma bo so oras ah sambaan niyo so ama sa palaw aya o sa Jerusalem. ²² Psambaan niyo so di nyo katawan. Katawan ame so psambaan ame, ka so kamapyaan na poun sa Judio. ²³ Kagya kaoma bo so oras, na kataya dn, ah tithe ah psamba ago psambaan niran so ama oh malaikat ago so bnar, na kagya so ama na dinggilay sa mga lagid uto ah tao ah samba rkiyan. ²⁴ So kadnan na malaikat skiyan, ago so mga tao ah psamba rkiyan na samba skiran ko malaikat ago ko bnar." ²⁵ Ago pitharo rkiyan oh babay, "Katawan akn dn eh Mesias ah phakauma (so bithowan sa Cristo). Amay ka maka uma skiyan, ptharoon niyan so langolangwan rkami." ²⁶ Pitharo eh Jesus rkiyan, "Sak'n so di rka si tharo, na skaniyan." ²⁷ Ko maka mlpas uto kumiyasoy so mga sugosugoan iyan. Samanan skiran na pam'msa inu anan skiyan di makambitiyara eh sa babay. Kagya da ah mitharo, "Tunay kabayaaka?" oh "Inuka di makimbitiyara rkaniyan?" ²⁸ Na mingibagak oh babay so taguay niyan sa e'g. Kumiyasoy ko pagingdan, ago pitharo ko mga tao, ²⁹ " Sayaka noman ilaya niyo ah mama aya ah ditharo sa langon ah mga siwa akn. Di kapakay ah skaniyan si Cristo, mangaday kapakay? " ³⁰ Miyamliyo siran ko pagingdan, ago miyamsong rkaniyan. ³¹ Ogaid na di skiyan di panaroan oh mga sugosugoan iyan, pitharo, "Rabi, kangka. " ³² Kagya pitharo iyan rkiyan, "Adn ah pangnengk'n akn ah di niyo katukawan." ³³ Na pitharo oh mga sugosugoan umani isa rkiran, "Da miyawid rkaniyan sa apiantunaa ah kakan, adn?" ³⁴ Pitharo rkaniyan eh Jesus, "So pangnengk'n akn isuwa na mapya ko pagwit rak'n non, ago ko mapasad so galb'k iyan. ³⁵ Ino ah adn ah diniyo di tharoon, 'Adn pn ah pat ulan ago ko mapasad na kauma so kapragon'? Pitharo akn rkano, ilaya niyo ago simaan niyo

ah mga palaw aya, kagya so mga rkano na piyangalolotoan na kapakay dn ah ragon'n! ³⁶ So mga pamragon na phakakowa sa bayad na so mga unga na timoon ko niyawa ah da tamanan iyan, na kapakay so mga di mamamolaan ago so di mraragon na kapakay siran ah timo on siran maka kanduri. ³⁷ Kagya saya na bnar so mga pananaroon 'Satiman ah di mamamolaan, ago salakao adn so pamraragon.' ³⁸ siyugo akn skano on niyo maragon knaba skano eh menggalb'k. Salakaw eh minggalb'k ago skano na miya p'd rkiran ah minggalb'k." ³⁹ Madak'l ko mga Samaritano sa pagingdan uto na so mga psamba rkaniyan kagya so di tharoon oh babay na adn ah kabnar, "Pitharo iyan raki langon so mga miyang galb'k akn." ⁴⁰ Ko maka oma so mga Samaritano rkaniyan," pitharo iyan rkaniyan na saya kabo pasen rkiran, ago skaniyan na gomen'k skiyan ko miyaka duwa kawi eh. ⁴¹ Ago madak'l p'n ah psamba puon ko mga ⁴² pitharo iyan. Pitharo iran ko babay, "Skami na phangimnar, knaba puon ko mga di niyo ni thataroon, ago katawan ami na bnar skaniyan ah pthamaka tabang sa dunya." ⁴³ Ko maka l'pas so duwa gawi eh uto, lumipas skiyan puon ro oh sung sa Galilea. ⁴⁴ Kagya si Jesus eh metharo ko mga propeta na da kaduan iyan ko rkaniyan ah pagingdan. ⁴⁵ Ko maka uma skaniyan sa Galilea. Miya ilay iran so kalangolangowan so siwa iran sa Jerusalem ago ko kalilimod, kagya siran na sumiyung ko kalilimod. ⁴⁶ Imanto na miyaka uma pharuman skaniyan sa Cana ko sa Galilea, ko eng'd ah pimbalo niyan ah paka br'g so pangingin'm so e'g. Adn ah satiman ah mapya ah tao ah datu ah wata ah mama ah sa Capernaum na adn ah sakit iyan. ⁴⁷ Ko makin'g iyan na si Jesus na miyaka uma sa Galilea puon sa Judea, sumiyung skaniyan ki Jesus ago pitharo iyan non on sumong ago paka bag'r aniyang so wata iyan, ah marani dn ko kapatay. ⁴⁸ Ago pitharo eh Jesus rkiyan, " Di tabya na aya niyo kailay na so mga tndo ago so mga pikaka bibilib ah siwa, di kano maka phangimnar." ⁴⁹ Pitharo rkaniyan oh mapuro, "Datu, saya ka unut ko sa ongaka matay ko wata akn." ⁵⁰ Pitharo rkiyan eh Jesus, Tind'g ka, kaoyag so wata aka."So mama na miyangimnar ko pitharo eh Jesus rkiyan, na mingi dayun iyan so kuris. ⁵¹ Ko kap'mbaba iyan, inalaw skaniyan oh mga sugosugoan iyan, ah di tharo sa bibiyag so wata iyan. ⁵² Na minisa skiyan rkiyan oh antunay ah eh oras ah puon ah kiyapaka bag'r iyan. Sumimbag siran rkiran, "mauto ko mga alawna na miyada so di niyan di ka khayaw." ⁵³ Na miya peker oh ama uto na giyuto mambo so oras pitharo rkiyan eh Jesus, "Miya oyag so wata aka. "Na skaniyan ago so ka langolangowan sumiyamba. ⁵⁴ giyaya eh ikaduwa ah tndo ah siwa eh Jesus puon ko mawa skiyan sa Judea ah pkatandang sa Galilea.

Chapter 5

¹ So kiyapasad inin, na ad'n ah kalilimod oh mga Judio, na si Jesus na tumiyak'd'g sa Jerusalem. ² Samanan, adn sa Jerusalem, ko alad ah kambing, ad'n ah papaigu'ay sa Hebreo ah Bethzata. gyaya na ad'n ah limawaro ah mga

portico na ad'n ah mga at'p iyan. ³ Madak'l ah tao ah ad'n mga sakit iyan, buta, l'po ah miiga ko mga portico. ⁴ (dip'nayaw sa kakhaug khaug oh eg) ⁵ Ad'n ah sakatawroo ah mama ah t'lupolo agu walo ragon na lpu. ⁶ Na miya ilay ih Jesus na miyaka ginawa skiyan, agu kiya-tukawan iayn ah miyathay skiyan roo. pitaro iyan rkiyan, "Kabaya aka ah makabagr ka?" ⁷ Sumembag so mama ah adn ah sakit iyan, "Datu, dadn man ah pagwet raki sa papaygoay amayka pkatukawan oh eg. Amay ka pt,pngan akn, adn ah pka una raki." ⁸ Pitaro eh Jesus rkiyan, "Tind'g ka, kuwa angka so dmpas ka, agu lalakaw ka." ⁹ Maga-an ah kiyapaka bag'r oh mama, mengi puro iyan so igaan iyan na limiyakad.Na giya gawee imanto na gawee ah id'd'ka ¹⁰ Napitaroan oh mga Judio ko kiyapaka bag'r iyan, "Giyaya so gawee ah id'd'ka, agu dika kapakay ah kayugan ah kaawedan ka ahh dmpas ka anan." ¹¹ Sumimbag skiyan, "Su miyaka bag'r raki ih mitaro raki, 'Purotonga so dmpas kana lakad ka.'" ¹² Inisaan iyan skiran, "Antaa ah taw ih mitaru rka, 'Purotanga ah dmpas ka anan na lalak ka?'" ¹³ Na kagiya, diniyan kilala antay miyamulong ron na kagya si Jesus dad'n pakitikaw na miyawaron skiyan ah miyaka watan, kagya madak'ld'n ah tawko ing'd. ¹⁴ Sukiyapasad iyan, na miyatoon skiyan ih Jesus sa sambayanga na pitaro iyan rkiyan, "Ilayanga, ska na miyaka bag'r kadn! dikad'n pnggalb'k sa marata, ka adn ah masuwasuwa aka ah mas pakala rka. ¹⁵ Na su mama na miyawa skiyan ah miyaka watan agu piyamaki-tukawan iyan ko mga Judio ah si Jesus ih miyamulong rkiyan. ¹⁶ Imanto na kagya miya gulawla inin, Na piya ngengesaan oh mga Judio si Jesus ka kagya ping gulawla niyan aya sa gawee ah id'd'ka. ¹⁷ Pitaru eh Jesus rkiran, "So ama akn na psowaan iyan taman imanto, agu saki na psowaan akn. ¹⁸ Kagya giyaya, piyangenam sabnar oh mga Judio ah bunoon skiyan ka kagya knaba niyan siyunod so gawee ah id'd'ka, Na kagya tiyawag iyan so Kadnan ah ama iyan, agu minge r'p'ng iran ah ginawa iran ko Kadnan. ¹⁹ Simbag siran ih Jesus, "Bnar baa, da kasuwa oh mga wata sa ginawa iran, ruwar ko pka ilay niyan ah psowaan oh Ama iyan, na kagya sa psowaan oh Ama iyan, giya pkang gulawla aya na psowaan oh Wata. ²⁰ Na kagya pkababayaan ih Ama iyan si Wata iyan, agu paki ilay niyan rkiyan so langon oh psowaan iyan, agu paki ilay niyan rkiyan so mas wadeb ah pka suwasuwa para siran mangemnar. ²¹ Kagya laged oh Kadnan ah mapaka pmbuwat iyan so miyamatay na bgan iyan sa niyawa, lagid mambo oh wata ah bigan sa niyawa oh kabaya iyan. ²² Na kagya da p's'nditan oh Kadnan, udi mengi bgay niyan langon so kas'sndit ko wata iyan. ²³ para langon mapangdao oh wata iyan ah lagid oh kiya pamangdao oh Kadnan. Sodi pamangdao sa wata na di mapamamangdao oh Kadnan ah mengi sogu rkiyan. ²⁴ Bnar baa, so miyaka kin'g ko kataro akn agu miyangemnar rkiyan ah mengi sugo na adn ah niyawa niyan ah dikapopos agu dikasiksaan. Nakagya, mengi alat skiyan ko kapatay agu kawyag uyag. ²⁵ Bnar baa, pitaru akn rkiyo dn ah kaoma so gawee na kataya dn. na panga kikin'g oh miyamatay so kataro oh wata oh Kadnan, na

aya panga kikin'g iran na kauyag uyag. ²⁶ Na kagya lagid oh Kadnan ah adn ah niyawa niyan ah ginawa niyan, na bigan iyan so wata sa niyawa poon sa ginawa niyan, ²⁷ agu bigan oh Kadnan so wata sa kapasang sa skiyan ih mambaloy ah pangokom ka kagya skaniyan na wata ah manosiya. ²⁸ Dikano tanto ah pamaratiyaya saya, ka kauma so gawee ah langon pakatalingoma ko kubor na kakin'g iran so suwara niyan ²⁹ agu pamliyo seran: supman so ming galb'k sa mapiya na kauyag skaniyan paruman, na supman so ming galb'k sa mga rarata na kauyag siran para ko siksa. ³⁰ Dakasowa akn sa poon sa ginawa akn. Apiya tunay miyakin'g akn, pagato ako, aya akn ipagato na kamapyaan kagya dakn pangonoti ah ginawa akn na giya ginawa akn ih pangangawed rakn. ³¹ Osaki ih piyapiya poon sa ginawa akn, na so kap piyapiya akn na dika bnar. ³² Adn ah isa ah mipiyapiya poon raki, na katawan akn diniyan di kapiyapiya ka on iyan mib'gay raki so bnar. ³³ Miyaki sugo kano ki Juan, agu miyamaratiyaya bnar. ³⁴ kagya, so kapiyapiya ah ini bgay raki na naba poon sa taw. Pitaro akn rkano ah manga kinang'lan aya para kano katabangi. ³⁵ Si Juan na datar ah sulo ah sumisindaw ah badn lumiliwanag, agu skano na badn miyaka t'nt'ng sa kasindaw niyan. ³⁶ Kagya so kapiyapiya ah poon raki na mas lawan ki Juan, na kagya so manga sugo ah ini bgay raki oh Kadnan na kinanglan na ming gulalan akn, na so dapat ah suwaan ah ip'ng gulalan ah siwa akn, na miyamaratiyaya ako poon raki ah saki su sugo oh Kadnan. ³⁷ Na so Kadnan ah sumiyugo raki agu skiyan ih mipiyapiya poon sa ginawa akn. Daniyo dn makin'g so suwara niyan udi na maylay so paras iyan. ³⁸ Da pagtay so kataro iyan rkiyo, kagya dakano paratiyaya ko mga sugo iyan. ³⁹ Piya ngilay niyo so manga surat ka kagya katawe niyoron sa manga surat na adn ah niyawa niyo ah dataman iyan, agu giya manga surat aya na miyamaratiyaya aya poon raki, ⁴⁰ agu naba niyo kabaya mubay raki para kabgan kano sa niyawa. ⁴¹ Diyako kuwa sa bayad poon ko manga taw, ⁴² na kagya katawan akn ah da babaya rkano oh Kadnan ko manga ginawa niyo. ⁴³ Saki na miyaka uma ako ko Kadnan akn na da ako niyan tarimaa. Owadn ah pd ah miyaka uma rkaniyan ah rkaniyan ah ngaran.tarimaan niyo skiyan. ⁴⁴ panon kano paratiyaya,skano na pkuwa sa sadka poon ko rkano ah isa'isa kagya naba pamanton sa sadka ah poon ko i'isa ah Kadnan? ⁴⁵ Di niyo pamikira ah saki ih p's'ndit rkano sa hadap oh Kadnan. Aya rkano p's'ndit nasi Moises, na aya niyo ptagoan ko manga sarig-iyoy. ⁴⁶ Oparatiyaya kano ki Moises, paratiyaya kano raki ka kagya sumiyorat skiyan poon raki. ⁴⁷ Odi kano paratiyaya ko manga surat iyan, na panon kano paratiyaya ko manga kataru akn?"

Chapter 6

¹ So kiyapasad inin, si Jesus na gumiyangat ah sumiyong sa ripag ah ragat ah Galilea, ah p'tawag'n p'n ah Ragat oh Tiberias. ² Tanto ko madak'l ah p'tundog ron kagiya miya-ilay iran so mga pinggalb'k iyan ko adn ah mga sakit iyan. ³

Tumiyabid si Jesus ko kilid oh palaw agu miyuntod p'd iyan so mga sugu-suguan iyan. ⁴ (Imanto dii ka kanduri oh mga Judio na mgaan dn). ⁵ So kiyapamagilaylay eh Jesus na miya-ilay niyan so madak'l ah taw ah muobay ron, pitharo iyan ki Felipe, "Anda tano maka pamasa sa paan ka on maka khan ah mga taw aya?" ⁶ (Uway na pitharo bu aya eh Jesus ka p't'p'ngan iyan si Felipe, kagiya katawan iyan ko ginawa niyan eh suwaan iyan.) ⁷ Sumimbag si Felipe rkiyan, "So paan ah arga ah duwa ka dinar na di p'thuon ko uman eh isa kataw apya mbagi-mbagian sa mga iito." ⁸ Isa ko mga sugo-sugoan, si Andres, pagari eh Simon Pedro, na pitharo iyan ki Jesus, ⁹ "Ad'n ah wata saya ah adn ah lima ka putos eh paan agu duwa timan ah sda, uway na dabun aya sa laged aya kadak'l ah taw?" ¹⁰ Pitharo eh Jesus, "Paka untuda niyu so mga taw." (Imanto na madak'l ah utan sa kag'g'n'khan iran uto.) Na miyuntod so mga taw, mga lima ngibu. ¹¹ Agu kinuwa eh Jesus so paan agu ko maka pasad manalamat na mingi pamgay niyan ko kipaka uuntod. Samakawto bun so sda, taman sa kabaya iran. ¹² Ko mausig so mga taw, pitharo iyan ko mga sugo-sugoan iyan, "timo ah niyo so mga sama ka para di kawlaan." ¹³ Na tinimo iran agu miyapno so sapulo agu duwa ah taguay ah sama bu matag oh lima b'k's ah paan - so mga mga sama ah miyaka phuon ko miykama khan dn. ¹⁴ Agu ko maylay oh mga taw so mga tanda ah pinggal'bk iyan, pitharo iran, "giyaya eh bnar ah nabi ah pakhawma sa dunya." ¹⁵ Ko masag'npa eh Jesus ah psung rkiyan so mga taw kagiya p't'g'l'n iran skiyan ah mambayoy ah datu, na miniwaan iyan skiran agu tumiyabid ko palaw ah skiyan bu. ¹⁶ So kiyagagawii niyan, so mga sugo-suguan na miyaba ka sung ko linaw. ¹⁷ Miyagda siyan sa awang, ah ipripag sa ragat ah psung sa Capernaum. (Gagawii dn uto na da kiran sung si Jesus). ¹⁸ Imanto, na miyaka bag'r so samb'r sa ragat ah kiyaphoonan ah mga ala ah bag'l. ¹⁹ Agu ko maka sagwan so mga sugu-suguan sa mga duwapulo agu lima o t'lopulo ka istadya, miya-ilay iran si Jesus ah plalakaw ko puro oh ragat ah psung kiran, agu kiyalkhan siran. ²⁰ Uway na pitharo iyan kiran, "Saki aya, di kano p'khal'k." ²¹ So kiyapasad uto na tiyarima iran ko awang, agu magaan ah kiyapaka-uma iran ko sungan iran. ²² So kiyapita iyan, miya-ilay oh kadaklan ah tumitind'g ko ripag ah ragat ah daba p'd ah awang ruwar ko iisa agu si Jesus na naba ron mamagda ah p'd iyan so mga sugu-suguan iyan, ka su bo so mga sugu-suguan iyan matag. ²³ (Kagiya, ad'n bun ah mga awang ah miyaka phoon sa Tiberias marani ko eng'd ah kiyanan iran ko mga paan ko kiyapaka panalamat iran ko kadnan.) ²⁴ So kiyatukawi oh kadaklan ah si Jesus agu so mga sugu-suguan iyan na daa roo, na miyagda siran mambo sa awang agu sumiyong sa Capernaum agu piyangilay iran si Jesus. ²⁵ So kiyapasad iranon mangilay na miyatoon iran ko sabala ah linaw, pitharo iranon, "Rabi, kano eh kiyasung ka saya?" ²⁶ Sumimbag kiran si Jesus, "Bnar baa, piyangilay ako niyo, naba kagiya miyaka ilay kano sa mga tanda, ka kagiya miyamaka khan kano sa phaan agu miyanga uusog kano. ²⁷ upha kano gagalb'k ka para bu sa mga kakhan ah

p'kabinasa, uway na galb'k kano para ko mga kakhan ah taman sa taman ah imbgay rakiyan oh wata oh taw, kagiya inibgay oh kadnan so mga t'ndo iyan rkiyan. ²⁸ Pitharo iran rkiyan, "Antunaa eh mapiya ah suwaan ami, ka on ami masuwa so ikasusuat oh kadnan?" ²⁹ Sumimbag si Jesus, "Giyaya na baal oh kadnan: na samabaa niyu so mingi sugo iyan. ³⁰ Na pitharo iran rkiyan, "Samawto na antunaa eh tanda ah kailay ami agu maka pangimbna kami rka? Antunaa eh suwaan ka? ³¹ Kiyang oh mga paloksloksan ami so mana sa ilang, laged oh misusurat, "Bigan iyan skiran sa paan ah miyaka phoon ko langit ka on iran makhan." ³² Sumimbag si Jesus kiran, "Bnar baa, naba si Moises eh p'm'bgay rkano sa paan ah paka phoon ko langit, sapad sa so ama akn eh pangay sa paan ah pakha-phoon ko langit. ³³ Kagiya so paan ah pakha-phoon ko langit agu paka bgay sa niyawa ko dunya. ³⁴ Na pitharo iran rkiyan, "Kadnan, isditi kami nga dn p'mbigi sa paan aya." ³⁵ Pitharo eh Jesus kiran, "Saki so paan ah niyawa, sadn sa moobay raki na didn kagutman agu sadn sa mangingimbna raki na didn mawaw taman sa taman. ³⁶ Kagiya, pitharo ko rkano ah miya-ilay ako niyo, uway na dakano bu pangimbna. ³⁷ Langon eh imbagay raki oh Ama na pagubay raki, agu sadn sa pagubay raki na naba ko pamugawn. ³⁸ Kagiya saki na miyaba phuon sa langit, Naba baya oh ginawa akn ka baya ah ginawa oh sumusugo rak'n. ³⁹ Ago giyaya eh kabaya oh sumiyugo raki, ah da khada ah langu'an oh inib'gay raki, ka aya kinang'lan na mitimbawaw siran ko mauri ah alungan. ⁴⁰ Kagiya giyaya eh kabaya oh ama akn. na sadn sa phakailay ko wata ago mangingim'b'nar r'kiyan na kab'gan sa niyawa ah da taman iyan ago paguyag'n akn skiran ko muri ah alungan. ⁴¹ Ko kiyapasad iyan na miyamag'tunga so mga Judio makapuon r'kiyan kagiya ko pitharu iyan, "Saki so paan ah miyababa phuon sa langit." ⁴² Pitharu iran, K'naba mangaday aya si Jesus ah wata eh Jose, ah katawan tano antaa e ama ago ina iyan? Angkaino niyan map'tharu, 'Saki na miyababa ako phuon sa langit?" ⁴³ Sumimbag si Jesus, Pitharu iyan r'kiran, "Upha'e niyo sa ginawa niyo ah kapamagtunga anan sa ginawa niyo." ⁴⁴ Da ped ah taw ah pakaubay rak'n aya tabiya na phakaubay'n raki eh Ama a sumusugo raki, ago iphuro akn s'kiyan sa mauri ah alungan, ⁴⁵ Giyaya na misusurat ko mga propeta, Siran langon na pamanduon oh kad'n. ' Langon oh umaniisa ah miyamakin'g ago miyamakasuwa sa Ama na pakaubay raki. ⁴⁶ K'naba langon na miyalay niyan si Ama, aya tabiya na s'kaniyan na miyakapuon ko Kad'n - miyalay niyan d'n so Ama. ⁴⁷ Phiyur baa, so mangingib'nar na ad'n a niyawa niyan sa da tamanan iyan. ⁴⁸ Saki so paan ah niyawa. ⁴⁹ Kiyang oh mga apu-apuan iyo so manna sa ilang ago siran na miyamatay. ⁵⁰ Giyaya so paan ah miyaka phoon sa langit, ka sadn sa taw ah kuman saya na di patay. ⁵¹ Saki so niyawa paan ah phuon sa langit. Sadn sa kuman sa paan aya na, kawyag taman sa taman. So paan ah imbagay akn na giya ginawa akn para ko dunya. ⁵² So mga Judio na miyanganirido agu mipapawala, ah di iran dii taroon, "Panon eh kimbagan ah

taw aya ah giya giyana niyan ka on tano makhan? ⁵³ Agu pitharo kiran eh Jesus, "Bnar baa, aya tabya na kh'n iyo so ginawa akn ah wata ah taw agu paginum'n iyo so rugo iyan, naba kano kab'gan sa niyawa sa mga ginawa niyo. ⁵⁴ Sad'n sa taw ah kuman raki agu minom ko rugo akn na ad'n ah niyawa niyan taman sa taman, agu paguyag'n skiyan sa muri ah alongan. ⁵⁵ Kagiya so ginawa akn na bnar ah khakan, agu rugo ak'n na bnar ah kainom. ⁵⁶ Sadn sa kuman agu minum ko rugo akn na sisii raki dn istidi, agu saki rkiyan. ⁵⁷ Laged oh niyawa oh Ama ah sumiyogo raki, agu laged akn ah miya uyag miphoon ko Ama, sadn sa kuman raki na kawyag miphoon raki. ⁵⁸ Giyaya so paan ah miyaba miyaka phoon ko langit, naba laged oh kiyan oh mga loks iyo agu miyamatay. Sadn sa kuman sa paan aya na kawyag taman sa taman. ⁵⁹ Pitharo eh Jesus giyaya ah mga katharo ko di niyan di kapamangdao sa Capernaum. ⁶⁰ So kiyapasad iran aya man'g ko kadaklan ko mga sugo-suguan, pitharo iran, "Giyaya na mar'g'n ah pamangdaowan; antaa managaday eh tarima saya?" ⁶¹ Kagiya katawan eh Jesus ko ginawa niyan ah so mga sugu-suguan niyan na ddi mbibitiyarae miphoon saya, pitharo iyan kiran, ba aya rkano miyaka sakit? ⁶² Samawto, na panon oh mayly niyo so wata oh taw ah p'tabit ko kiyaphoonan iyan? ⁶³ So Espirito na aya pangay sa niyawa. Daba labot ron oh lawas. So mga bityara akn rkano na lagoon dn Espirito, agu giyaya na mga uyag uyag. ⁶⁴ Makin p'n mawto na adn ah pd rkano ah naba mangingimbnar." Kagiya katawan eh Jesus miphoon sa phoonan antaa so mga naba mamaratiyaya rkiyan agu antaa so mga p'tipo ron. ⁶⁵ Pitharo iyan, "Kagiya pitharo mo rkano ah daba raki pakha ubay aya tabya na indingan skiyan oh Ama. ⁶⁶ Mapasad aya, madak'l ko mga sugu-suguan iyan ah kimiyasoy agu da lalakaw ah p'd iyan. ⁶⁷ Na phitaro eh Jesus ko sapolo agu duwa, "Naba niyu kabaya mawa? diba?" ⁶⁸ Simbag skiyan eh Simon Pedro, Kadnan, anda kami song? Ska so adn ah mga katharo iyan ah niyawa ah da tamanan iyan, ⁶⁹ agu skami na miyangimbnar agu kiyatukawan ami ah ska so kadnan." ⁷⁰ Pitharo eh Jesus rkiran, "Naba ko skano piyamili, ah sapulo agu duwa, agu so isa rkano na maratha eh adat?" ⁷¹ Imanto na pitharo iyan so makaphoon ki Judas ah wata eh Simon Iscariote, sabap sa skiniyan so isa ko sapulo agu duwa ah tuminipo ko Jesus.

Chapter 7

¹ Ago so kiyapasad aya na si Jesus na sumiyong sa Galilea, kagiya naba niyan kabaya ah makasung sa Judea kagya di-planuwan oh mga Judio ah pakibunon skiyan. ² Imanto, Magaan mauma so kanduri oh mga Hudyo, ah Kanduri oh mga ditatabanga. ³ Na pitaru rkiyan oh mga pagari niyan a mga mama, "Ibagak ka ah ing'd aya na sung ka sa Judea, on mailay mambo oh mga sugu-suguan ka so mga gal'b'k ka. ⁴ Da ah taw ah ding-gulawla sa antunaunon san ah itatapok oh apya skiyan d'n aya na kabaya iyan na makilala skiyan. Amay ka p'nggal'b'k'n ka aya, na ipakilay nga a ginawa nga sa kalangkapan sa dunya." ⁵

Kagiya apya so mga pagari niyan na di rkiyan mangngib'nar. ⁶ Na pitaru eh Jesus rkiran, "So masa akn na dapn mangitangiluma, kagiya so masa niyo na istede makarereparado. ⁷ Dika kapakay ah kararangitan a dunya, ugaid na kiyarangitan ako niyan sabap sa saki na dii-tharu sa bnar ah miphuon ko mga gal'b'k iyan a mga rarata. ⁸ Sung kano dn sa kadurian; di ako sung sa kanduri aya sabap sa so oras akn na dapn matuman." ⁹ So kiyapasad iyan mataro so mga p'taruon iyan rkiran, na mitalimbagak skiyan sa Galilea. ¹⁰ Ugaid, so kiyapasad sumung oh mga pagari niyan sa kadurian, miyanalukon mambo skiyan, naba makikilay ka tatapok. ¹¹ Pinggiluba skiyan a Judio sa Kandurian na go pitaru, "Anda skaniya?" ¹² Miyaka-adn sa misubra ah kang-giluba sa madak'l a tao a makapuon rkiyan, pitaru umaniisa, " Skaniyan na mapiya eh adat a taw. " pitaru oh ped, "Naba, piyamakalidas iyan so kadak'lan." ¹³ Ugaid da ko mga tao niyan ah mitaru makapuon rkiran sabap sa kal'k ko mga Judio ¹⁴ Ko magaan d'n mapasad ah kandurian, na miyanik si Jesus sa sambayangan na miphuon mamando. ¹⁵ Miyam'm'sa so mga judio ago pitaru, "Panon miyakakuwa sa madak'l ah elmo ah mga taw aya? Da pman skiyan makapangadi." ¹⁶ Simbag siran eh Jesus ago pitaru, "So rak'n ah elmo na naba raki, ugaid na r'k oh sumiyugo raki. ¹⁷ Apya antaa dn eh kabaya galb'k sa baya a ginawa niyan, na kasabutan niyan angka'e ah pamamanduan, oh giyaya na pakapuon sa Kadnan oh pakapuon sa ginawa ko. ¹⁸ Sadn sa dii-taru ah mipuon ko ginawa niyan na aya niyan bo kabaya na mabantog ah ginawa niyan, uway na sadn pman sa aya niyan kabaya na aya dii mabantog-bantog na sumiyugo rkiyan, na so giyuto ah taw na bnar ago naba marata eh adat. ¹⁹ Ba da rkano ib'gay eh Moises so mga sugo? Sabap sa da rkano umaniisa ah mimbaal sa kukuman. Angkaino ako niyo kabayaan muno?" ²⁰ Sumimbag so madak'l ah taw, "Ad'n ah satiman ka ah saitan. Antaa eh kabaya r'ka muno? ²¹ Sumimbag si Jesus ago pitaru iyan rkiran, "Mimbaal ako sa satiman ah bagay, ago miyam'm'sa kano sabap saya. ²² Bigan kano eh Moises sa panuri (knaba rka uway na phuon ki Moises, ugaid phuon ko mga apu-apuan), ago ko alungan ah id'd'kha na panuriin iyo so mama. ²³ Oh so mama na p'tarima sa panuri sa alungan ah id'd'kha na on so kukuman eh Moises na di masupak, inu ako niyo pkararangiti sabap sa pimbaal akn ah bnar ah mapasang so taw sa alungan ah id'd'kha? ²⁴ Di niyo p'tulika kagiya giyuto eh mambubuntal iyan, ugaid na ko galb'k iyan a mapiya. ²⁵ Pitaru oh ped rkiran ah tag ah Jerusalem, "knaba giyaya eh kabayaan iran muno? ²⁶ Ago ilaya niyo, piyakandaya skiyan taru-taru ago da pitaru iran rkiyan. laged ah katawan oh mga pkauunutan ah giyaya si Cristo, kapakay mangaday? ²⁷ Katawan tano oh anda phuon ah taw aya. Ugaid, phuon makauma so Cristo, Da ah ped ah kikatawan oh anda skiyan pakapuon." ²⁸ di-m'lalis si Jesus sa lusod ah sambayanga, di pamado ago ditaru, "Kilala ako niyo ago katawan niyo oh anda ako miyakapuon. Knaba ako saya sumiyong para ko ginawa akn, uway na so sumiyugo raki na piyur ago di niyo skaniyan

katawan. ²⁹ Katawan ko skiyan kagiya phuon ako rkiyan ago siyugo ako niyan. ³⁰ Tep'ngan iran ah dak'p'n skiyan, uway na da ah miyakaraw dumak'p rkiyan ka dapn mauma so oras iyan. ³¹ Ugaid, madak'l ah taw ah pesemba rkiyan. Pitaru iran, "Amay ko makauma so Cristo, pangbaal mangaday skiyan sa madak'l a t'ndo adi sa mga pimbaal ah mga taw aya?" ³² Miyakin'g oh mga Pariseo so mga di pamamagtungaan ah mdak'l ah taw puon ki Jesus, ago so mga mapupuro ah pari ago so mga Pariseo na sumiyugo sa mga dato on skiyan madak'p. ³³ Ago pitaru eh Jesus, "Sa makimp't ah alangun na maptang'g'p'da ako niyo, na mapasad na sung ako dn ko sumiyugo rak'n. ³⁴ Pangilubaan ako niyo uway na di ako niyo khailay; oh anda ako p'sung, na dikano pamakaunot. ³⁵ Mimbibitiyara'e so mga Judio, "Anda sung ah taw aya na di tano skiyan kagaga giluba? Sungwan iyan mangaday so mimbla-blag ah mga Griyego ago pamaduon so mga Griyego? ³⁶ Antunaa aya ah kataru ah pitaru iyan, 'Pangilubaan ako niyo uway na di ako niyo khailay; oh anda ako p'sung, dikano pamakaunot?'" ³⁷ Imanto sa uri ah gawii, so datu-datuan ah alungan ah kakanduri, tuminid'g si Jesus ago milalis na pitaru iyan, "Apya antaunon eh pkawaw, pakap'ndayaan skaniyan sumung rak'n ago minom. ³⁸ Apya antaun eh p'semba rak'n, lagid oh pitaru oh kasulatan, makapuon rkiyan na pagukit so mga linaw ah eg ah uyag-uyag. ³⁹ Ugaid pitaru iyan aya puon ko Saitan ah tarimaan so mga p'semba rkiyan; so Saitan na dapn mi-b'gay sabap si Jesus na dapn matay. ⁴⁰ So p'd ko mga taw, na ko man'g iran so katharo uto na miya-tharo iran, "Bnar baa ah giyaya so nabi." ⁴¹ Pitharo oh p'd, giyaya so Cristo." Ugaid na pitharo pman oh sabaad, "Antunaa, ba so Cristo na pakha-phoon sa Galilea? ⁴² Inu ah pitharo ko surat ah so Cristo na pakha-phoon ko babad oh David agu pakha-phoon sa Betlehem, so eng'd ah kiya-phoonan oh David?" ⁴³ Inu miya ad'n so kambagi-bagi ko kadak'lan ko mga taw ka mingi phoon rkiyan. ⁴⁴ So p'd kiran na pithomo iyan ah madak'p skiyan, ugaid na dabu rkiran ah bawn miyakaraw dumak'p. ⁴⁵ So kiyapaka pasad kumasoy oh mga pupuro agu p'ka-unotan ko mga pari agu so mga Pariseo, na pitharo iran kiran, "Inu niyu skiyan da pakha-unota?" ⁴⁶ Sumimbag so mga pupuro, "Dap'n ah ba mitharo ah taw sa laged aya." ⁴⁷ Na simbag siran mambo oh mga Pariseo, "Ba kano p'd ko mga miyamaka-silay?" ⁴⁸ Ba ad'n ko pd ko mga p'ka-unotan udi na apya antaa ko mga Pariseo ah suminimba rkiyan? ⁴⁹ Ugaid na giya kadaklan aya sa mga taw ah di iran katawan so kokoman--siran uto so mingi sinta." ⁵⁰ Pitharo eh Nicodemo rkiran, (skiyan uto ah mababaloy ah p'd ko mga Pariseo ah miya-una d'n maka sung ki Jesus), ⁵¹ "Ba so kukuman tano na l'bi dn ah b'tang sa kukuman apya di tano katawan antunaa eh miyasuwa agu antunaawn eh siwa oh taw?" ⁵² Sumimbag siran agu pitharo iranon, Baka miya phoon dn sa Galilea? Pangingisa ka agu ilaya nga ka da ba naba ah pakha-phoon sa Galilea." ⁵³ [So kiyapaka pasad na uman eh isa ko mga taw na mimbabaling ko mga walay iran.

Chapter 8

¹ Si Jesus na sumiyung ko palaw oh mga Olibo. ² Kumapita, sumiyung skiyan paruman ko sambayanga, ago so langowan ah mga tao na sumiyung rkaniyan, 'miyuntod skaniyan ago piyamangdao niyan skiran. ³ So mga eskriba ago so mga Pariseo na maawid sa sawaro ah babay miyakuwa ko kawma ah gawi eh ah di sina.Tiyago skiyan sa look. ⁴ Ago pitharo iran ki Jesus, " Datu, Giya babay aya na miya dak'p ko kawma ah gawi eh ko kasina. ⁵ Samanan so kukuman ah mingisugo eh Moises ah pagamb'l'n so lagid aya ah mga tao,' antunay maptharo ka rkaniyan?" ⁶ Pitharo iran aya ka mbono on ira skaniyan on ad'n ah mibgay iran rkaniyan ah karataan, rumiyoko si Jesus ago sumiyurat sa lupa ago giya tinduro iyan. ⁷ Ko diran di kapangingisa rkaniyan, skaniyan na tumunind'g na pitharo iyan rkiran, " So da kamarataan iran rkano, skaniyan eh miya una ah lumiyamb'g sa wator rkaniyan." ⁸ Rumiyuko skaniyan pharoman na so tinduro iyan na mingisurat iyan sa lupa. ⁹ Ko makini'g iran aya, misusukliya siran na miyamangawa on, puon ko kalok's loksan. Ko kiya uriyanon na si bo si Jesus eh miyalamba pd iyan so babay ko lo'ok. ¹⁰ Tuminind'g si Jesus ago pitharo iyan rkian, "Babay, anda dn so mga sugosugoan ka? Ba daka iran makokom?" ¹¹ Pitharo iyan "Di akn ska bo ka kokom.Sung ka dn ko sungan ka na puon imanto na ba ka dn makanggolalan sa marata." ¹² Mitharo paruman si Jesus ko mga tao na pitharo iyan, "Sak'n so liwanag ah donya,' sa pagayun raki na di dn phakaokit ko mad'l'm ka kabgan sa mapiya ka ka uyag oyag." ¹³ Pitharo rkaniyan oh mga Pariseo, " Ska eh di mangimnar sa ginawangka,' so kabnar ka na knaba bnar." ¹⁴ Mitharo si Jesus ago pitharo iyan rkiran, " Apiya sakn eh di mangimnar sa ginawa akn, so kabnar akn na bnar. Katawan akn anda ako puon ago anda ago sung, na skano na di niyo katawan anda ako puon ago anda ka sung. ¹⁵ Phangongokoman kano ko tago,' sakn na da pkokom'nko. ¹⁶ So ka phangongokoman akn. so kapangokom akn na bnar kagya knaba da p'd akn, kagya p'd akn so kadnan ah sumiyugo rakn. ¹⁷ Bnar, agu so kokoman ka na miyakasurat ron so dii kapanitho oh duwa kataw ah taw na bnar. ¹⁸ Sakn eh bnar ko ginawa akn, ago so kadnan ah sumiyugo rakn na bnar rakn. ¹⁹ Pitharon iyan rkaniyan, " Anda so kadnan ka?" Mitharo si Jesus, " Di niyo ako kilala ago so kadnan akn,' Oh kilala ako niyo. ka kilala niyo bo so kadnan akn." ²⁰ Pitharo iyan ah mga basa aya na marani ko pagingdan ko kamapiyaan sako di skaniyan di mamangda oh sambayanga, na da ah apiya antaon eh miyamang ni rkaniyan kagiya da p'n miyuma so oras iyan. ²¹ Pitharo iyan rkiran pharoman, " Sak'n na pagawa,' pangilobaan ako niyo ago pamamatay kano ko mga kamarataan ah olaola niyo. So sungwan akn, na di kano phakaunot." ²² Pitharo oh mga Judio " Mbonuon iyan so ginawa niyan,skaniyan eh mitharoon, 'ko sungwan akn, na di kano phaka unot'?" ²³ Pitharo eh Jesus rkiran, " Skano na puon sa baba,' sak'n na puon ako sa puro. skano na puong kano sa kababaan aya,' sak'n na knaba ako puon saya. ²⁴ Kagya, pitharo akn rkano na

phamamatay kano ko mga gal'b'k iyo ah mga marata. Rarowar uba kano phangimnar na sak'n so sak'n, phamamatay kano ko mga mararata ah gal'b'k iyo." ²⁵ Kagya pitharo iran rkiyan, "Anta ka" Pitharo eh Jesus rkiran, "So ptharo on akn rkano puon ko puonan. ²⁶ Madak'l ako inga mbarang marang ah ptharo on rkano, Kagya, so mitharo rak'n na bnar,' ago sa mbarang mbarang ah miyakin'g akn rkiyan, giyaya na ptharo on akn sa dunya." ²⁷ Dayran sabota ah skiyan eh ditharo rkiran puon ko kadnan. ²⁸ Pitharo eh Jesus, "Amay ka ituro iyo dn so wata ah tao, na giyoto eh ka lhailaya niyo ah sak'n, ago da siwa ak'n sa ginawa ak'n. Si eh ko mingipamangdao oh kadnan, pitharo akn ko mbaram baranganan aya. ²⁹ So sumiyogo rak'n na si rak'n, ago da ako niyan ibagak sa sak'n bo, kagya di akn skaniyan di swa swata'n." ³⁰ Na so kiya tharo ah eh Jesus ko giya kambaram barangan aya, madak'l ah miyangim'nar rkiyan. ³¹ Pitharo eh Jesus ko mga Judio ah phangim'nar rkiyan, "amay ka phangim'naran ako niyo ko mga pitharo akn, na skano ba so mga bnar akn ah mga sugosugoan,' ³² ago khatukawan iyo so bnar, ago so mga bnar ko kapamaka awa iyo. ³³ Mitharo skiran rkiyan, "Skami na knaba kami p'd ko Abraham ago da ah miyangorerep'n sa apiya antaon,' panon ka miyatharo. 'skano na kabukaan kano?" ³⁴ Si Jesus na mitharo rkiran, "Bnar b's, so pitharo akn rka, sa d'n sa ad'n ah kamarataan iyan na orip'n skiyan ah karataan. ³⁵ So orip'n na knaba lalayun sa walay,' so wata na lalayun sa walay. ³⁶ Samanan, Amay ko rilaang kano oh wata, skano na bnar ah kiyarilaan. ³⁷ Katawan ak'n na skano na mga p'd kano oh Abraham,'Kabaya iyo na mapatay ako niyo kagya so mga kataro ak'n na di niyo kababayaan. ³⁸ Pitharo ak'n so mga miya ilay ak'n ko Kadnan, ago skano na psowaan iyon mambo so miyangakikin'g iyo ko Kadnan iyo. ³⁹ Skiran na mitharo ago pitharo iran rkiyan, "So Kadnan ami na si Abraham," Pitharon eh Jesus rkiran, "Oh skano so mga wata oh Abraham, ⁴⁰ Kagya, samanan na kabaya iyo ah mapatay ako niyo ah di rkano di taro sa bnar ah pkakin'g akn ko Kadnan. Knaba aya psuwa ni Abraham. ⁴¹ Siwa iyo so psowaan ko Kadnan iyo. "Pitharo iran rkiyan, "Knaba kami mingimbawata ko kakhakaroma eh ko da pantag iyan,'ad'n ah kadnan, ami so Kadnan." ⁴² Pitharo eh Jesus rkiran, "Oh so Kadnan eh Kadnan iyo, kababayaan ako niyo, na kagya sak'n na puon ako ko kadnan,' Kagya knaba ako sasaya ka kagya sa ginawa akn, kagya siyugo sko niyan. ⁴³ Ino niyo di sabota so mga katharo akn? Kagya giyaya ah di niyo kabaya so kathro oh kadnan. ⁴⁴ Skano na puon kano ko kadnan ah diablo, ago kabaya iyo so di kapamakin'g ko kagaga oh kadnan. Skiyan na talibuno puon na puonan ago lalayun ko kabnar kagya na bnar rkiyan. amay ka ptharo skiyan sa kapamrak, skiyan na di tharo ko kamapiyaan iyan kagya skiyan na tamrak ago so kadnan na kapaoamrakan. ⁴⁵ Kagya, di ako di tharo sa bnar na di kano phangimnar. ⁴⁶ Antaa rkano eh kokom rkano raki sa ko karataan akn?Oh di ako di tharo sa bnar,ino ako niyo di pangimnaran? ⁴⁷ So Kadnan na di mamakin'g ko mga katharo oh kadnan,' di niyo aya kakin'g

kagya knaba kano ko kadnan." ⁴⁸ So mga Judio na mitharo ago pitharo iran rkiyan "Ba knaba bnar so pitharo ame na ska na Samaritano ago marata ah tao," ⁴⁹ Mitharo si Jesus, "Da karataan akn,' kagya ptuntul'n akn bo so Kadnan, ago kanaba ako niyo dii mbanto-bantog'n. ⁵⁰ Di akn ka tuon ah ginawa akn ko malaikat akn,'adn ah dinggilay ko di mangongokom. ⁵¹ Bnar ba, pitharo akn rkano, Sad'n sa tuman ko mga katharo akn, di niyan dn kasagadan so kapatay. ⁵² Pitharo oh mga Judio rkiyan, "Samanan na katawan ame ah adn ah karataan ka. So Abraham ago so mga sugosugoan na miyamatay,' kagya petharo oh ka, 'Sa dn sa pangimnar ko mga katharo oh ka na di dn phaka ukit ko kapatay.' ⁵³ Di nga bo kalawanan so Kadnan ame ah si Abraham ah miyatay. Anda nga epsuwa ah ginawang ka?" ⁵⁴ Mitharo si Jesus, " Oh di akn di mbabantombantog'n ah ginawa ak'n, na so kambabantumbantoga sa ginawa akn na da ba niyan arga,' so di rak'n di mbabantogbantog na so Kadnan ah pitharo iyo na skiyan so kadnan iyo. ⁵⁵ Di niyo skiyan katawan, oway na katawan akn skiyan, oh ptharoon akn, 'di akn skiyan katawan,' kisuwasuwa ako rkano ah mga pamrak. Kagya, Katawan akn skiyan ago ptuman'n ak'n so mga katharo iyan. ⁵⁶ So Kadnan iyo ah si Abraham na miyailay niyan dn ko akirat,' miya ilay niyan aya na kiyababayaana iyan." ⁵⁷ Pitharo oh mnga Judio rkiyan, "Knaba ka p'd miyaka limapulo eh idad, na miya ilay nga si Abraham?" ⁵⁸ Pitharo eh Jesus rkiran, " Bnar ba, pitharo akn rkano, so kinimbawataan ki Abraham, na sak'n." ⁵⁹ na kuminowa siran sa mga wator ka sapuwat'n skiyan na mithapok si Jesus na luminiyo sa sambayanga.

Chapter 9

¹ Imanto ah miyukit si Jesus, miyaka ilay skiyan sa buta taman ko kawawata eh ron. ² Minishaan skiyan oh mga sugo-sugoan iyan, "Rabi, anda aya ki s'ndit, giya taw aya na so mga loks iyan, ah mingimbawata skiyan ah buta?" ³ Sumimbag si Jesus, " Di ki s'ndit sa taw aya udi na so mga loks iyan, ka so mga pimbaal oh kadnan na mahayag rkiyan. ⁴ Aya kinanglan na manggalb'k tano so mga galb'k iyan ah so skiyan uto ah sumiyogo raki ka madadawndaw pn. Pakawma so kagagawii ah dad'n ah paka gaga sumuwa ko mga galb'k. ⁵ Taman sa sisii ako pn na saki eh mababaloy ah sindaw ko kalanguwan." ⁶ So kiyapakapasad iyan taro sangka uto ah mga bitiyara, dumiyuda skiyan sa lupa, piyaka plapot iyan so lupa, agu mingi sising iyan so lapot ko mata oh mama. ⁷ Pitharo iyan rkiyan, "Sungka roo agu panagop ka sa languyan oh Siloam (kiya sabapan oh 'inisugo')." Na gumiyanat so mama, miyanagop, agu kumiyasoy ah mimbalingan so kapaka-ilay niyan. ⁸ So kiyapasad, so mga siringan iran ah mga mama agu so pakha ilay rkiyan ah kada'da na mitharo, "Naba giyaya so mama ah moontod a di pamangni?" ⁹ Pitharo oh sabaad, "Skiyan." Pitharo oh p'd, "Naba, uway na buntal iyan badn." Uway na pitharo iyan, saki ba uto." ¹⁰ Pitharo iran rkiyan, " Uphama ka ska uto uto na inu nga ki ilay so mga mata

nga?" **11** Sumimbag skiyen, "So taw ah p'mb'tuwan sa Jesus na mimbaal sa lapot agu mingi sishing iyan ko mata akn agupitahro iyan, "Sungka sa Siloam agu panagup ka.' Na gumiyenat ako mambo agu miyanagup, agu miyaka ilay ako." **12** Pitharo iran rkiyan, "Anda skiyen?" sumimbag skiyen, "Diko katawan." **13** Minawidan iran so mama ah guwani na di pakha ilay ko mga Pariseo. **14** Imanto uto so gawii ah ka d'kha ko kiyambaal eh Jesus sa lapot agu biyulongan iyan so mga mata niyan. **15** So kiyapasad iyan na minishaan pman oh mga Pariseo oh panon eh kiyapaka ilay niyan. Pitharo iyan kiran, "Tiyaguan iyan sa lapot so mata akn, miyanagup ako, agu imanto na pakha ilay ako dn." **16** Pitharo oh p'd ko mga Pariseo, "Giya taw aya na naba miyaka phoon ko kadnan ka da niyan tumana so gawii ah kad'd'kha." Pitharo oh p'd, "Panon eh kapaka mbaal oh taw sa mga kata'oh oh skiyen uto na naba mamaratiyaya?" Na miya ad'n mambo so kambaad-baad ko kapaka lo-look iran. **17** Na minisaan iran paruman so mama ah buta, "Antunaa eh maptaro ka rkiyan sabap sa piyaka ilay ka niyan paruman?" Pitharo oh mama ah buta, "Skiyen na nabi." **18** Imanto na so mga Judio na di pakha paratiyaya ko andang ah di pakha ilay na imanto na paka ilay dn taman sa piyaki tawag iran so mga loks oh mama sa aya kon migay sa kapaka ilay oh mama. **19** Minishaan iran so mga loks oh mama, "giyaya so wata iyo ah taman ko kinimbawataan non na buta? Panon eh kiyakapaka ilay niyan imanto?" **20** Na sumimbag mambo so mga loks rkiran, "Katawan ami ah giyaya so wata ami ah mingimbawata ah buta. **21** So kiyakaka ilay niyan imanto na di ami mambo katawan, agu so skiyen uto ah minggalb'k sa kiyapaka ilay niyan na di ami pn katawan. Isae niyu skiyen. Matu'a dn skiyen na. Maka p'tharo dn skiyen para ko ginawa niyan." **22** Miya-taro aya oh mga loks iyan sabap sa skiran mambo na p'khal'k ko mga Judio. Sabap sa miyapasad so mga Judio sa sadn sa taro sa si Jesus na so Cristo, na pakha awa ko eng'd iran. **23** Sabap roo, na miyatharo oh mga loks oh mama sa skiyen na matua dn. Aya niyu isae. **24** Na miyaka duwa iran dn matawag so mama ah di pakha ilay guwani agu minishaan iran paruman, "Mbatog-batog anga so kadnan. Katawan ami ah gyuto ah taw na baradusa." **25** Agu sumimbag mambo so mama, "Oh so skiyen uto na baradusa, na diko katawan. Aya bu ah katawan akn na guwani na diako pakha ilay, agu imanto na pakha-ilay ako dn." **26** Agu pitharo iran rkiyan, "Antunaa dn eh mingi kidiya iyan rka? Panon eh kiyapaka ilaya niyan rka paruman?" **27** sumimbag skiyen, "Miyatharo ko rkano dn na di kano bu pangimbarn! Ngainu niyu kabaya aya man'g paruman? Naba niyu kabaya ah mabaloy kano ah mga sugu-suguan iyan, di ba?" **28** Piyamaka ito iran skiyen agu pitharo iran, "Ska na sugu-suguan iyan uway na skami na sugu-suguan oh Musa. **29** Katawan ami ah so Musa na mingi bityarae niyan so kadnan, uway na giya taw uto na, di ami katawan anda skiyen miyaka phoon." **30** So mama na sumimbag sarta ah pitharo iyan rkiran, "Ngainu, giyaya na piyaka m'm'sa ah miya suwa-suwa, agu di niyu katawan anda skiyen miyaka phoon, uway na piyaka ilay ako niyan. **31** Katawan tano ah so kadanang na naba di mamakin'g ko

mga taw ah baradusa, uway na so taw ah barasimba ko kadnan agu dii mangungunotan rkiyan, na skiyan uto na pamakin'g'n oh kadnan. ³² Tman dn ko kiya adna ko dunya na da'd'n man'g uba adn ah taw ah miyaka ilay aya inunta bu na minimbawata sikiyah ah buta. ³³ Uba giyaya ah taw na naba phoon ko kadnan, na daba niyan kagaga." ³⁴ Sumimbag siran sarta ah pitharo iyan rkiyan, "Ska na mingimbawata ka ko kambaradusa, na imanto na skami eh dinga di pamamandaon?" So kiyapasad iyan na piyaka liyo iran sa sinagoga. ³⁵ Miyan'd eh Jesus ah piyaka-awa iran skiyan sa sinagoga. Miya-ilay niyan skiyan agu pitharo iyan, "Psimba ka sa wata ah taw?" ³⁶ Sumimbag skiyan agu pitharo iyan, Antaa skiyan, Kadnan, ka on ako ron makasimba?" ³⁷ Pitharo eh Jesus rkiyan, " Miya ilay nga dn skiyan, agu skiyan ah di rka aya di makimbitiyarae imanto. ³⁸ Pitharo oh mama, "Kadnan ko, miyangungunotan ako, "So kiyapasad uto na simimba niyan skiyan. ³⁹ Pitharo eh Jesus, "Miyaka talingoma ako sa dunya para ko akhirat ka para so di pamaka-ilay na maka-ilay, agu agu so pamaka-ilay na mabaloy ah di pakha-ilay." ⁴⁰ Miyan'g oh mga Pariseo ah mga p'd iyan angawto ah mga kataru, agu minisha rkiyan, Apya skami na mga buta?" ⁴¹ Pitharo eh Jesus kiran, "Upama ka skano na mga buta, na daba niyu dusa. Uway na sabap sa skano na aya niyu di taroon na "pamaka-ilay kano," na so mga dusa niyu na mag iistidi.

Chapter 10

¹ Bnar baa, pitaru akn rkano, so plosod ko lalan oh paytaw na na paka losod ko dur'ng oh kambing, na kagya miyokit ko pd ah lalan, giya taw oto na t'kaw. ² Na aya lumiyosod ko lalan oh paytaw na so pritan ko manga kambing. ³ P'lkaan skiyan oh sasarigan ko pintoay. Pamakin'g'n skiyan oh manga kambing ko suwara niyan, na tiyawag iyan so mga kambing iyan ko mga ngaran iyan na piya maka liyo niyan. ⁴ Na amay miliyo niyan langon oh rkiyan, na tatanor'n iyan skiran, na psonodn skiyan oh manga kambin-iyah ka kagya kalalayaman iran so sowara niyan. ⁵ Di siran tundog ko diran kilala kagya disiranon song, kagya diran kilala so sowara angkaoto ah taw. ⁶ Na pitaro ih Jesus rkiran ah babarakat aya, kagya diran oto sabutn ah pitaro iyan oto rkiran. ⁷ Ko mapasad na pitaro paroman ih Jesus rkiran, "bnar baa, pitaro akn rkano, saki so paytaw oh manga kambing. ⁸ Langon oh miya una maka uma ko manga t'kaw, na kagya so manga kambing na darkiran pamakin'g. ⁹ Saki so pintuay. Sadn sa maka losod ah siraki makatitiyan, na skaniyan ih kasapaat; skaniyan ih plosod agu pliyo ah pakatoon sa durnga. ¹⁰ Naso manga tkaw na dasiran saya udi pamankaw, pamuno. agu pangg'ba. Sumiyong ako saya para skiran na kabgan sa niyawa agu kabgan sa kamapiyaan aya. ¹¹ Sakn na mapiya ako ih karetan. minge sarakan oh pariritan sa mapiya ah ginawa niyan poon ko mga kambing. ¹² naso guma-galbk ah pmbayadan, ah napa pareretan, na naba niyan rkso mga kambing, na pka ilay niyan ah paka uma so mga asu na daniyan dn sima ah so manga kambing na miyamalagoy. na minge tangag oh manga aso na

piyang'k'b iyan. ¹³ Ska niyan na palagoy ka kagya skaniyan na matag bo pmbayadan ka da gagaw niyan ko manga kambing. ¹⁴ Saki na mapiya ah pareretan, na katn do akn so raki, na so raki na pkatn do ako niyan. ¹⁵ Katn do ako oh Kadnan, na katn do akn so Kadnan, na inibgay akn ah ginawa akn parako manga kambing. ¹⁶ Na adn pn ah manga kambing akn ah dako kudala iyan. skiran pn, kinanglan na ka awedan akn, agu pamakin'g siran ko suwara akn agu parasiran kabgan sa pareretan. ¹⁷ Giyaya ih okit ino ako pkababayaan oh Kadnan: Imbagay akn ah niyawa akn para kuwaan ako niyan paruman. ¹⁸ Dadn ah pd ah kowa raki saya, ka kagya saki ih bgay ron. agu saki na adn ah barakat akn na kuwaan iyan aya paruman. Miya tarima akn ah sugo aya poon ko Kadnan." ¹⁹ Miya-adn so kapara-parak paruman ko mga Judio sapab sangka-uto ah kataro. ²⁰ Pitharo oh kadaklan kiran, " Skiyan na kasasaytanan agu di pamtang. Ngainu kano rkian di pamamakin'g?" ²¹ Pitharo oh pd, "Naba inin kambitiyara ah susuokan ah saytan, ba kagaga oh saytan ah makapa-ilay niyan so buta?" ²² Agu miyaka talinguma so kapapantagan ah di ka kanduri sa Jeeusalem. ²³ Panggaw sa gyuto ah masa, agu mindadalakaw si Jesus ko templo sa portiko ni Solomon. ²⁴ Minalib't skiyan oh mga Judio agu pitharo iran rkian, " Ay kathay niyan kami nga paka sariga? Uba ska so Cristo, na tarua anga sa maliwanag." ²⁵ Sumimbag si Jesus r'kiran, "Pitharuan akn skano, na kagiya da kano pamakinig. So mga gal'b'k ak'n na giyal'b'k ko ingaran oh Ama ak'n. ²⁶ Uway na misabap roo na naba kano mangingimb'nar sabap sa naba ak'n skano mga tupa. ²⁷ Pkhaken'g oh mga tupa akn so suwara; Kilala ak'n siran, ago siran na mangungunutan rak'n. ²⁸ Inib'gay ak'n rkiran so niyawa ah da tamanan iyan; knaba siran pkatimu-timo, ago dad'n a ped ah pakaagaw rkiran ko lima ak'n. ²⁹ So Ama ak'n na skaniyan e migay rkiran raki, mala skiyan eh bantugan sa kalangulanguwan, ago da r'kaniran ah pakaraw magaw rkaniran ko lima oh kadnan. ³⁰ Saki ago so Kadnan na isa-isa. ³¹ Ko mapasad na kuminuwa paruman sa mga ator so mga Judio sabap sa pagamb'l'n iran skiyan. ³² Simbag siran eh Jesus, "Inipakiilay ko rkano so madak'l ah mapiya ah gal'b'k makapuon ko Kadnan. Anda saya ko mga gal'b'k ah sabap ah dinyo rak'n di pangab'l'n?" ³³ Sumimbag so mga Judio rkaniyan, "Naba ami ska piyangam'b a wator sabap ko antunaonon a mapiya ah gal'b'k, ka sabap ko kalalalungan, kagiya ska na manusiya, pimbaal ka a ginawa nga ah kadnan. ³⁴ Simbag eh Jesus siran, "Ba k'naba misusurat ko kukuman iyo, 'Pitharu ak'n, skano na mga kadnan?" ³⁵ Oh ptawagan niyan siran ah kadnan so skiran uto ah siyarigan ko katharu oh kadnan (agu so kasuratan na di mapakay uba mabinasa), ³⁶ Ba niyu miyatharo so paka-phoon iyan na skiyan uto so siyarigan agu mingi-sugo oh kadnan sa dunya, 'ska na di panilalong; sabap sa miyatharo akn,' Saki so wata oh kadnan?' ³⁷ Uba naba ko aya dii galb'ka na so kabaya oh ama akn na di ako nyu psambaa. ³⁸ "Ugaid, upama pman ko diko uto di manggalb'k, na di kano dn psimba raki, pangimb'nar kano ko mga galb'k akn ka

on iyu kasabuti agukatukawan ah so Ama na sii raki agu saki na sisii ko Ama."

39 Tip'ngan iran pman paguroon si Jesus, ugaid na miyawa skiyan ko mga lima iran. **40** Gumiyanat paruman si Jesus ah pakha tandang sa Jordan so eng'd ah dii pamriguan eh Juan, agu miyag istidi skiyan roo. **41** Madak'l ah taw ah miyubay ki Jesus. Lalayon iran dii matharo, "So bantang na daba pinggula-ula ah mga tanda si Juan, ugaid na langon oh miya-tharo eh Juan maka pantag sa taw aya na bnar." **42** Roo na madak'l ah dii mamaratiyaya ki Jesus

Chapter 11

1 Samanan, ah ad'n ah mama ah m'ngangaran sa Lazaro ah adn ah sakit iyan. Skiyan na puon sa Bethania ah eng'd eh Maria ago so pagari niyan ah babay ah si Martha. **2** Skiyan si Maria ah punas sa bulong ko Kadnan ago pamonas ko bok iyan ago ko ah eh oh kadnan, skiyan so pagari eh Lazaro na skiyan eh adn ah g'g'dam'n iyan. **3** Ago miyaki tharo so pagari niyan ah babay ki Jesus ago pitharo, "Kadnan, ilayangan so p'kababayaan ka ah adn ah g'g'dam'n iyan." **4** Ko makin'g aya eh Jesus, pitharo iyan, "Giya g'gdam'n aya na di khapasad taman sa kapatay, Kagya giyaya so bag'r oh Kadnan sabap sa skiyan so wata oh kadnan na mala skiyan ah daradat." **5** Samanan ah kababayaan eh Jesus si Marta ago so pagari niyan ah si Lazaro. **6** Ko makin'g aya eh Jesus, miyaka duwa skiyan ro pn ah gawi eh. **7** Ko mapasad aya, pitharo iyan ko mga sogosogoan iyan, "Tumaros tano sa Judea." **8** Pitharo oh mga sogosogoan rkiyan, "Rabi, samanan na pipuonan dn mangamb'l oh mga Judio, ago kasoy ka roo paruman? **9** Mitharo si Jesus, "knaba ba sa isa gawi eh na adn na duwa polo ah oras ah sindaw? amay ka so tao na lumiyalakao na ogaid na so alungan, di skaniyan ki r'pang kagya phaka ilay skaniyan ko sindaw oh alungan. **10** Makin pn mauto, oh skiyan uto ah plalakaw ko kagagawii niyan, na so skiyan uto na di kaparu sapab sa da rkiniyan so liwanag. **11** Pitharo eh Jesus ah giyaya ah mga katharu, agu so kiyapasad uto, pitharo iyan kiran, "So layok tano ah si Lazaro na miyaka turog, ugaed na sungan akn skiyan roo para pukawn akn skiyan." **12** Na pitharo oh mga sugu-sugoan rkiyan, "Uba miyaka turog si Lazaro, na skiyan na paka bagr. **13** Imanto na pitharo kiran eh Jesus so ka kapathay eh Lazaro, ugaid na aya tigiranon na aya niyan ptaroon na sabap sa kad'd'kha sa katurug. **14** So kiyapasad iyan na pitharo kiran eh Jesus sa maliwanag, "Si Lazaro na miyathay dn." **15** Para ko kapiyaan iyo, miyababaya ako ah dako roo dn sabapab sa angkano maka pangimb'nar. Sumong tano rkiyan. **16** Si Tomas ah p'tawag'n guwani ah Didimo, pitharo iyan ko mga laged iyan ah sugu-sugoan, "Sumong tano ron, para mathay ah p'd tano si Jesus." **17** So kiyapaka uma eh Jesus, na kiyatukawan iyan na miyka pat dn gawii sa l'b'ngan si Lazaro. **18** Imanto ah magaan dn ah Bethania sa Jerusalem, sapolo agu lima ah engud ah kawatan iyan. **19** Madakl ah mga Judio ah sumiyong siki Marta agu Maria, para mat'mbang iran siran sabap ko pagari iran ah si Lazaro.

20 agu ko man'g eh Marta ah paka talinguma si Jesus na inalaw niyan skiyan, ugaid na si Maria na dadn salin ah ka-uuntod iyan sa walay. **21** Pitharo eh Marta ki Jesus, "kadanang, ubo oh sasaya ka, na di pathay so pagari akn. **22** Apya imanto dn na katawan ko ah apya antunaa dn eh pangnin ka ko kadnan na imbgay niyan rka." **23** Pitharo eh Jesus rkiyan, "SO pagari nga na p'mbuwat paruman." **24** Pitharo eh Marta rkiyan, "Katawan ko ah p'mbuwat skiyan paruman ko kapapatay ko muri ah alongan." **25** Pitharo eh Jesus rkiyan, "Saki so miya-uyag agu niyawa; so pangungunotan raki, uway na apya pn so skiyan uto na miyatay, na makin pn mautho na kawyag skiyan paruman; **26** agu sadn sa mauuyag ah psamba raki na didn mathay. Maka pangimbna ka saya?" **27** Pitharo iyan rkiyan, "Uway kadnan ko, miyangimbna ako ah ska so Cristo, so wata oh kadnan ah miyaka talinguma sa dunya," **28** So kiyapasad iyan saya taro, na gumiyangat skiyan agu tiyaluwan iyan si Maria ah pagari niya, Pitharo iyan, "Sasaya so Guro agu piyaki taluwan ka niyan. " **29** So kiyan'ga saya eh Maria, na mingagaan skiyan tumind'g agu sumiyong ki Jesus. **30** Imanto, na dapn maka talinguma si Jesus, ka sisii skiyan pn ko eng'd ah kiyatuonan iran ki Marta. **31** Agu so mga Judio ah p'd saki Maria ko walay iran, ah P'tmbang kiran, so kiya ilaya iran ah tumind'g ahu dii gagaan, na tiyundog iran skiyan, aya tigiranon na sungn ko l'bngan ka roo guraok. **32** So kiyapaka uma eh Maria ko ka g'g'n'khan eh Jesus, agu miya-ilay niyan skiyan, sarta ah miyangimbabaan skiyan agu pitharo iyan rkiyan, " Kadnan, ubo oh sasaya kano na naba pathay so pagari akn." **33** So kiya ilaya eh Jesus ah skiyan na pakaguraok agu so mga p'd iyan ah mga Judio na pamguraok, na miyaka l'm'k ah ginawa niyan agu miyasaling ah niat iyan; **34** pitharo iyan, "Anda niyu skiyan mingi l'b'ng?" Pitharo iran rkiyan, "Kadnan, sungkano saya agu ilaya niyu." **35** Si Jesus na gumiyangat. **36** So kiyapasad iyan, pitharo oh mga Judio, "Ilaya niyu eh taman ah kap'khababayae niyan ki Lazaro!" **37** Uway na pitharo oh sabaad, "Ba di kagaga ah taw aya ah skiyan uto so miyagaganiyan ah mapaka ilay niyan so guwani ah di pakha ilay, na magaga niyan mambo ah mawyag iyan ah mama aya?" **38** So kiyapasad iyan, so dii kandara-enon eh Jesus, sumiyong skiyan sa l'b'ngan. Imanto na giyaya na isa a takob ago ad'n ah satiman a wator ah sumasap'ng sa giyaya. **39** Pitharo eh Jesus, "Kuwaaniyo ron so wator. " Si Martha, na pagari eh Lazaro ah miyatay, na mitharo ki Jesus, "Kadnan, sa angainin a oras na so lawas iyan na p'kar'dak, sabap sa miyakapat d'n ah gawii ah miyaipos so kiyapatay niyan. " **40** Pitharo eh Jesus rkaniyan, "Ba dako r'ka matharo ah oh miyangingimb'nar ka na khailay nga so kabarakat oh Kadnan?" **41** Na inada iran so wator. Mimbuwat si Jesus ago pitharo iyan, "Ama, panalamatan ak'n s'ka ka piyamakinig ako nga. **42** Katawan ko ah lalayon ako nga pamakin'ga, ugaid na makaphuon sa mga taw aya ah leleb't'n ako iran, ka ansiran makapangimbna ah inisugo ako nga." **43** Ko miyapasad iyan matharo aya, milalis skiyan sa mabag'r ah suwara, "Lazaro, Liyo ka!" **44**

luminiyo so miyatay ah mama, ah mapuputos so mga lima niyan ago mga ae ah suyaw ah pang l'beng ago so buntal iyan na mapuputos mambo ah tila. Pitharo eh Jesus rkiran, bukainyo skiyan ago pakaawaan." ⁴⁵ Ago so madak'l ah Judio na sumiyog ki Maria ago miyalay iran so siwa eh Jesus, na suminimba rkiyan; ⁴⁶ ugaid na ad'n rkiran ah miyawa tandang ko mga Pariseo ago pitharo iran so pisuwa-suwa eh Jesus. ⁴⁷ Ago tinimo oh mga p'kaunotan ko mga pari ago so mga Pariseo so konseho ago pitharo, "Antunaa eh suwaan tano? Giyaya ah taw aya na madak'l eh pimbaal ah t'ndo. ⁴⁸ Oh pagiyugan tano skiyan ah skiyan bo ah laged inin, langon na pangimbna rkiyan; so mga Romano na sung siran saya na kuwaan iran so ing'd ago ped so bansa tano. ⁴⁹ Makin p'n mauto, ad'n ah satiman ah mama rkiran, si Caifas ah pinakamapuro ah pari ah gyuto ah gawii na mitharo rkiran, "Da katawan iyo. ⁵⁰ Ba di niyo pamikira ah giyaya na makaaayon ah ad'n ah satiman ah tao ah aya mapiya na matay para ko mga taw, udi so kalangpan ah dunia eh matay." ⁵¹ Imanto, pitharo iyan aya k'naba sabap sa ginawa niyan ka misabap ko kababaloy niyan ah kapkaunotan ah pari sa gyuto ah ragon, miyagalamat skiyan ah si Jesus na phatay para ko dunia, ⁵² ago k'naba bon para sa dunia, ka para matimo eh Jesus so mga wata oh kadnan ah mipaparak ko barang barang ah ing'd. ⁵³ Na gyuto ah gawii uto na piplanuwan iran eh ukit ko kambunu-an iran ki Jesus. ⁵⁴ K'naba d'n p'lalakaw si Jesus ah pkatukawan oh mga Judio, ugaid na miyawa skiyan roo ago sumiyong sa isaka ing'd ah marani sa ped ko darpa ah p'tharoon ah Efraim. Roo na miyagistidi ped so mga urip'n. ⁵⁵ Imanto na so kanduri oh mga Judio na magaan dn mauma, madak'l ah sumiyong sa Jerusalem makaphuon ko mga ing'd para kalimpiyu-an so mga ginawa iran. ⁵⁶ Pingilay iran si Jesus, ago di iran dimbitiyaraan sa ginawa iran so gyuto ah katitin'g iran ko templo, "Antunaa eh pandapat iyo ron? ba di skaniyan mangaday di pakauma sa pakaradiyan?" ⁵⁷ Imanto, inisugo oh mga p'kaunotan ko mga pari ago so mga Priseo oh antaa eh kikatawan oh anda si Jesus na taru-a iran para iran madak'p.

Chapter 12

¹ makan'm gawii bago mauma so Kanduri, sumiyong si Jesus sa Bethania, ko anda ron si Lazaro ah inuyag iyan makaphuon ko kapatay. ² Na piyaganaan iran s'kiyan sa igagabi roo, ago si Marta eh p'tayod ron, sarta ah si Lazaro na maaped ko muuntod ko lamisaan ped si Jesus. ³ So kiyapasad uto na kuminuwa si Maria sa tagu-ay sa kamotan ah piyur ah nardo ah maka eh arga, ago tiyaguaniyan non so ae eh Jesus ago piyunasan niyan so bok ago so ae niyan, ago miyap'no so langon ah lusod ah walay ah baw oh kamotan. ⁴ Si Judas Iscariote, ped ko mga sugusuguan niyan ah thalikudan iyan bo skiyan, na mitharo, ⁵ "Inu aya di phasaan ah kamotan aya ah tlo gatos ah dinario ago imb'gay ko mga pobre. ⁶ Imanto, pitharo iyan aya, k'naba sa ad'n ah gagaw niyan ko mga pobre, kagiya skaniyan na t'khaw: skaniyan eh kumakap't ko

tagu-ay sa perak, ago pkhuwaon sa maito maito para ko ginawa niyan. ⁷ Pitharo eh Jesus, " Pakandayaan d'n ah mib'gay niyan sa sad'n sa kabaya iyan para ko gawii ah l'beng ak'n. ⁸ Lalayon iyo ped so mga pobre, uway na k'naba ako niyo lalayon mip'taling'p'da." ⁹ Imanto, kiyatukawan oh kadak'lan ko mga Judio ah duduroo si Jesus, ago skaniyan na miyakauma, k'naba bo sabap ki Jesus, ugaid na di siran di panginam ah mailay iran si Lazaro ah inuyag eh Jesus uriyan oh kiyapatay niyan. ¹⁰ So mga p'khaunotan ko mga pari na ditabang tabang sa kapatay eh Lazaro, ¹¹ kagiya skaniyan eh phuonan inu madak'l ah mga Judio ah miyamangawa ago miyangungunotan ki Jesus. ¹² So miyakatalunduga ah gawii, madak'l ah miyakatalinguma ah mga taw para ko kalilimod. So kiyang'ga iran a pakauma si Jesus sa Jerusalem, ¹³ miyanguwa siran sa mga sapak ah kayo ah palma, ago luminiyo siran ka pagalawn iran skiyan sarta ah di iran dii p'lalis: "Oh bo skiyan! Linimo skiyan ah makatalinguma skiyan ko ingaran oh Kadnan, so Datu oh Israel!" ¹⁴ Miyailay eh Jesus so asno, ago miyuntod skaniyan non, lagid oh misusurat, ¹⁵ "Dika p'kalek, mga wata ah babay oh Sion, ilayanga, so Datu oka na phakauma, muuntod ko nati ah asno." ¹⁶ Di kasabutan oh mga sugu-suguan iyan ko paganay, ugaid na so kiyapamarakat eh Jesus, kiyatad'man iran ah gyuto d'n so misusurat ah kasuwa-suwa iyan ago ikidiya iran ron. ¹⁷ Imanto so madak'l ah mga taw ah minipagunuta eh Jesus so kiyatawag iyan ki Lazarus ah pakaliyuon niyan ko l'b'ngan ago inuyag iyan skiyan ko uriyan ah kiyapatay niyan na miyakapangimb'nar so mga ped. ¹⁸ Giyaya bon eh sabap ah kiyaliyo oh mga taw sabap sa pagalaw niran skiyan sabap sa miyan'g iran ah siwa iyan so gyuto ah mga tanda. ¹⁹ Na mitharo so umani-isa ko mga Pariseo: Ilaya niyo, dad'n ah ba niyo kagaga; ilaya niyo, so kalangu-languan na pangungutan rkiyan." ²⁰ Imanto, na ad'n ah mga ped ko mga Griyego ah tumiyak'deg para sambayang ko kalilimod. ²¹ Miyubay siran ki Felipe ah phuon sa Bethsaidan ah Galilea, ago inizaan iran skiyan, "Orak, Kabaya ami mailay si Jesus." ²² Sumiyong si Felipe ki Andres ago pitharo iyanon; si Andres na sumiyong ah ped iyan si Felipe, ago pitharo iran ki Jesus. ²³ Simbag iran si Jesus ago pitharo iyan, "Mitakatalinguma d'n so oras ah so wata oh taw na simbaan. ²⁴ B'nar ah diko rkano tharuon, aya tabiya na so unod ah trigo na maulog sa lupa na matay, giya'e na lalayon d'n ko ginawa niyan sa skaniyan bo, ugaid na oh giyaya na matay, na pagunga sa miyakadak'l dak'l. ²⁵ So pkababayaan niyan ah ginawa niya na magaan kadaan sa niyawa, ugaid na so ipkaguwad iyan pman ah kauuyag iyan sa dunia na lalayon d'n skaniyan ko da ah taman ah kauuyag-uyag iyan. ²⁶ Sad'n sa mangungutan rak'n, paratiyaya raki, ago apya anda ako matatago na duduron mambo. Sad'n sa miyangungunutan rak'n na balasan skaniyan oh Ama. ²⁷ So niyawa ak'n na did'n mapaparo imanto, "Antunaa eh p'tharuon akn? 'Ama, tabangiya ko nga sa imanto ah oras?' Ugaid na mipuon saya, na sasaya ako sa imanto ah oras. ²⁸ Ama, pakambarakata nga so ingaran ka." Ko mapasad na ad'n ah miyan'g iran ah suwara ah miyakapuon sa langit,

ago pitharo, 'Piyakambarakat ak'n ago paka pembarakat'n ak'n pharuman" ²⁹ So kiyapasad uto na madak'l ah mga taw ah tumitind'g marani ron ago miyan'g iran ago pitharo iran ah mindal'n'deg. Pitharo oh ped, "Malaikat ah miyamitiyara rkaniyan." ³⁰ Sumimbag si Jesus ago pitharo iyan, "Giyaya ah suwara aya na knaba miyakatalinguma ah mipuon rak'n, ka para ko ginawa niyo. ³¹ Imanto so kasiksa sa dunia aya. Imanto pamugaon so prinsipe ah dunia aya. ³² Ago sak'n, oh sak'n eh mipuro makapuon sa lupa, ipagubay ak'n so mga taw sa ginawa ak'n. ³³ Pitharo iyan inin ka an iyan mapamakailat eh panon eh okit ah kaphatay niyan. ³⁴ Sumimbag so kadak'lan ah taw rkian, "Miyan'g ami mingisugo ah so Cristo na lalayon d'n taman sa taman. Angkaino nga maptharo, "So Wata ah Taw na kinanglan na mipuro?" "Antaa aya ah Wata ah tao?" ³⁵ Na pitharo eh Jesus rkiran, "Magiyuto p'n na maito bo ah alungan na ka ped iyo d'n so sindaw. Lalakaw kano amay ko sisi-i rkano p'n so sindaw para di kano mauma ah kad'l'man. So lumalakaw sa kad'l'man na di niyan katawan oh anda skiyan pakasung. ³⁶ Amay ko sisi-i rkano p'n so sindaw, simbaan iyo so sindaw para skano na baloy ah wata ah sindaw. Pitharo eh Jesus giyaya ah katharo, so kiyapasad iyan na miyawa skaniya ago da skaniyan dn maki-ilay rkiran paruman. ³⁷ Apya madak'l eh miyanggal'bek eh Jesus ah mga tanda ko hadapan iran, di p'n siran p'simba rkaniyan ³⁸ ka on so mga katharo eh Isaias ah nabi ah mapakay ah matuman, ah pitharo iyan: "Kadnan, antaa eh miyangimb'nar ko kalangkapan ami? Ago antaunon eh kiyalangkapan oh kapakagaga oh Kadnan?" ³⁹ Sabap roo na da siran samba, kagiya pitharo p'n eh Isaias, ⁴⁰ "Biyuta niyan so mga mata iran, ago piyakat'gas iyan so mga puso iran, oh k'naba, na khailay bo ko mga mata iran ago kasabutan iran ko mga puso iran, ago kumasoy, ago pakabag'ren ko siran. ⁴¹ Pitharo iyan angkainin ah katharo aya eh Isaias kagiya miyailay niyan so kabarakat eh Jesus, ago mitharo skaniya makapuon skiyan. ⁴² Magiyuto p'n, madak'l ah mga Datu ah miyangimb'nar ki Jesus, ugaid sabap ko mga Pariseo, da iran amina uto para di siran kambawalan sa sinagoga. ⁴³ Piyakathaya iran so bantogan ah miyakapuon sa mga taw udi ko bantogan ah miyakapuon ko Kadnan. ⁴⁴ Milalis si Jesus ago pitharo, "So p'simba raki na k'naba bo raki psimba ugaid taman ko sumiyogo raki. ⁴⁵ Ago so phakailay rak'n na p'khailay niyan mambo ah ped so sumiyugo rak'n. ⁴⁶ Sak'n na miyakatalinguma ako saya ka an-mabaloy ah sindaw ko dunia ka sad'n sa mangimb'nar rak'n na di skaniyan katago ko kamarataan. ⁴⁷ Sad'n sa miyakan'g ko mga katharo ak'n, ugaid na dabo pangimb'nar, naba ko skaniyan b'tangan sabap sa naba ako saya miyakatalinguma sa uba ko ma b'tangan so dunia, ugaid na pakapiyaan so dunia. ⁴⁸ Sad'n sa tumalikod rak'n ago di niyan tharimaan so mga katharo ak'n na ad'n ah sakatao ah b'tangon, giyaya so katharo ah pitharo ak'n ah skaniyan so phangukom sa mauri ah alungan. ⁴⁹ Kagiya naba ako di tharo sa baya ah ginawa ak'n. Ugaid na so Kadnan ah sumiyugo rak'n, skaniyan so sumiyugo rak'n makapuon ko antunaa eh suwaan ak'n ago antunaonon ah pakalangkap'n

ak'n. ⁵⁰ Katawan ak'n so mga sugo ah niyawa ah da tamanan iyan; na so mga pitharo ak'n na sabap bo ko mga katharo oh Kadnan, na diko di tharuon rkaniran.

Chapter 13

¹ Imanto, bago mauma so kap'sla-sla oh Paskuwa, kagiya katawan eh Jesus ah so oras iyan na miyauma, na skaniyan na kinang'lan ah mawa sa duniya aya phuon ki Ama iyan, pi-piyapiyaan iyan so rkiyan sii ko duniya, pi-piyapiyan iyan siran taman sa taman. ² Imanto, miyatagoo ko puso eh Judas Iscariote ah wata eh Simon, ah tipu-on si Jesus. ³ Katawan eh Jesus ah inib'gay oh Ama sii ko mga palad iyan so langun oh mga bagay ago skaniyan na phuon ko Kadnan ago kasoy ko Kadnan. ⁴ Miyaninindaan siran sa khakan ago inin'daan iyan so susulot'n iyan. ⁵ Ko mapasad, kuminuwa skaniya sa eg ah inudod ko palanggana ago piphuonan munab so mga a'e oh mga urip'n ago on kapunasi siran sa tuwalya ah inib'khes sa ginawa niyan. ⁶ Miyubay si Jesus ki Simon Pedro, ago pitharo eh Simon Pedro rkaniyan, "Kadnan ko, ba nga pangunabi ah giyaya ah a'e akn aya?" ⁷ Sumimbag si Jesus ago pitharo iyan rkiyan, "Imanto so diyak'n dinggal'bek'n na dinga pn sasabut'n, ugaid na mauma bo so gawii ah sabot'n ka aya" ⁸ Pitharo eh Pedro rkaniyan, "Knaba nga d'n kaunabi so mga a'e ak'n." Sumimbag si Jesus, "Oh diyak'n s'ka pagunabi, di ka kab'gan ko mga sabagi ak'n." ⁹ Pitharo eh Simon Pedro rkaniyan, "Kadnan, knaba giyaya bo ah a'e ak'n, ugaid apya so mga lima ak'n ago so ulo ak'n." ¹⁰ Pitharo eh Jesus rkaniyan, "Oh anta man eh miyakaphaigo na did'n kinang'lan ah makapangunab sa apya antunaunon san salakaw p'n ko a'e niyan, ago skaniya na limpiyo d'n na limpiyo d'n; limpiyo kad'n, ugaid knaba kano langon." ¹¹ Kagiya katawan eh Jesus eh antaa eh tipo rkaniyan; na phitaro iyan; "Knaba langon rkano na limpiyo." ¹² Ko mapasad unaban eh Jesus so mga a'e iran ago kuwaan so mga bal'khas iran na miyuntod pharuman, pitharo iyan rkiran, "Katawan iyo so siwa ak'n para rkano?" ¹³ P'thawag'n ako niyo ah 'Guro' ago Kadnan', ago piyur so pitharo iyo, kagiya sak'n ba uto. ¹⁴ Oh sak'n aya ah Kadnan ago Guro, na pagunaban ak'n so mga a'e niyo, na mapakay niyo mambo ah unaban so mga a'e oh ped ah taw. ¹⁵ Kagiya bigan ak'n skano sa ukit para masuwa iyo laged oh siwa ak'n rkano. ¹⁶ Piyur baa so pitharo ak'n rkano, so mga urip'n na knaba mapuro ko Kadnan iyan; oh apya so siyugo na mas mapuro udi ko sumiyogo rkaniyan. ¹⁷ Oh katawan ka akainin ah mga bagay, pakapiya ka oh p'nggal'bek'n aka aya. ¹⁸ Knaba ako ditharo makapuon rkano langon, kagiya katawan ak'n so pinili ak'n -- ugaid pitharo ak'n aya para so mga kasuratan na mitalangganap: 'So p'khan ko mga paan ak'n na miyuro skaniyan sa sako ah makaato rak'n.' ¹⁹ Pitharo ak'n aya rkano para oh giyaya na masuwa-suwa, pangimb'nar kano ah SAKI BAA. ²⁰ Piyur baa so pitharo ak'n rkano, so tumiyanggap rak'n na tanggap'n iyan so langon oh ip'sugo ak'n, ago so tumiyanggap raki na tanggap'n iyan mambo so sumiyugo rak'n. ²¹ So

kiyatharo eh Jesus saya, skaniyan na kiyal'kan ko mga malaikat ago pitharo "Piyur baa so pitharo ak'n rkano, na isa rkano na tipo rak'n." ²² Mit't'nga uman ni-isa so mga disipulo, miyam'm'sa oh antaa eh di niyan di tharuan. ²³ Adn ah satiman ko lamesaan na sumasandang ko rar'b eh Jesus ah isa ko mga sugusuguan iyan, so p'kababayaan eh Jesus. ²⁴ Na pisinyasan eh Simon Pedro so gyuto ah sugusuguan agu pitharo iyan, "Taru anga rkami antaa eh di niyan dii pangantap'n. ²⁵ Sumiyandang so gyuto ah sugosguan ko rar'b eh Jesus agu pitharu iyan, "Kadanan ko, antaa uto?" ²⁶ Agu sumimbag si Jesus, "So kandilut akn sa paan agu uriyan uto na sadn sa b'gan akn non. "So kinidilut'n iyan ko paa sarta ah mingi b'gay niyan ki Judas ah wata eh Simon Iscariote. ²⁷ Agu so kiyapasad oh paan na lumiyosod si Satanas rkaniyan. Pitharo eh Jesus rkaniyan, "Sadn sa suwaan ka na suwaang ka dn gagaaan." ²⁸ Imanto, dad'n ah ped ko lamisaan ah kikatawan ko sabap oh angkaino pitharo eh Jesus aya rkaniyan. ²⁹ Miyapamikir ah ped, kagiya si Judas eh pagilay ko supot ah perak, pitharo eh Jesus rkaniyan, "Pamasa ka sa mga kinang'lan tano para ko kanduri," uway ruwar oh skaniyan eh pam'gay ko mga pubre. ³⁰ Ko mapasad makuwa eh Judas so paan, luminiyo skaniyan; ago magabi d'n uto. ³¹ So kiyapaka awa eh Judas, pitharo eh Jesus "Imanto so Wata ah Taw na pakam'm'sa. ³² Ago so Kadnan na pkam'm'sa rkaniyan. Ip'kham'm'sa skaniyan ah Kadnan ko gya ginawa niyan, agu ikham'm'sa skaniya. ³³ Mga wata ah da katawan iyan, ka-ped ako niyo p'n sa maito ah alungan. Gilubaan ako niyo, agu laged oh pitharo ak'n ko mga Judio, 'Oh anda ako sung, dikano ron pakasung. 'Imanto na pitharo akn rkano aya. ³⁴ Bigan ak'n skano sa bago ah sugo, aya mapiya na pkababayaan niyo umani-isa, laged oh kap'kababaya ak'n rkano, laged bo uto aya mapiya na pkababayaan iyo umani-isa. ³⁵ Na sabap saya, katukawan langon ah taw ah skano na mga sugo-suguay akn, oh pkababayaan iyo umani-isa." ³⁶ Pitharo rakn eh Simon Pedro, "Kadnan, anda kano sung?" Sumimbag si Jesus, Oh anda ako sung, na imanto na di kano pakatundog, uway na pakatundog kano amay ko mapasad aya." ³⁷ Pitharo eh Pedro rkaniyan, "Kadnan, angkaino ko ska di tundug'n apya imanto? Im'b'gay akn eh niyawa akn para rka." ³⁸ Sumimbag si Jesus, "Im'b'gay ka niyawa ka para raki? Piyur baa so pitharo akn rka, di kuku so manok taman sa diyako nga ipamamantag sa makat'lo.

Chapter 14

¹ Uba niyo dairainon kal'kan so puso iyo. Simba-e niyo so Kadnan; Simbaan ako niyo mambo. ² Sa ingud oh Ama akn na madak'l ah walay; Oh naba bo gyuto, pitharo akn d'n rkano; sabap sa pagawa ako para pangbaal sa walay para rkano. ³ Oh pagawa ako agu pag riparado sa mga walay niyo, saki na kasoy paruman agu tanggap'n akn skano sa ginawa akn, para oh anda ako, skano na duduron mambo. ⁴ Katawan iyo eh lalan oh anda ako sung." ⁵ Pitharo eh Tomas ki Jesus, "Kadnan, di ami katawan oh anda ka sung, paanon ami katukawi eh lalan? ⁶ Pitharo eh Jesus rkaniyan, "Saki eh ukit, so bnar, ago so niyawa; dad'n

ah ped ah pakasung sa Ama uway na makaphuon rakn. ⁷ Oh miyakilala ako nga d'n, kinang'lan na kilala nga mambo so Ama akn; Iganat imanto na kilala nga skaniyan ago miyalay ka skaniyan." ⁸ So pitharo eh Felipe ki Jesus, "Kadnan, ipakiilay ka rkami so Ama, na gyuto na mapiya rkami dn". ⁹ So pitharo eh Jesus rkaniyan, "Felipe, diba ah miyathay ako niyo dn ped, agu diyako ka p'n pkhakilala? Oh antaa eh miyakailay rakn, miyailay si Ama; angkaino ka map'tharo, 'Ipakiilay rkami so Ama'? ¹⁰ Di kano pangimb'nar ah saki na sii ko Ama agu so Ama na sii rakn? So diyak'n rkano di panaruon na diko tharuon knaba ko kabaya ah ginawa ak'n; uway, giyaya na so Ama ah kinuwa ako niyan ah skaniyan eh mimbaal ko mga gal'bek. ¹¹ Pangimb'nar kano rakn, ah saki na sisii ko Ama, agu so Ama na sii rakn; udi na, pangimb'nar kano rakn sabap ko mga gal'bek akn. ¹² Piyur baa so diyak'n di tharoon rkano, sad'n sa p'semba rakn, ko mga gal'bek ah diyak'n ding-gal'bek'n, suwaan iyan mambo ah giyaya diko ding-gal'bek'n; agu pangbaal skaniyan sa lawan saya ah mar'g'n ah gal'bek kagiya sakn na sung ki Ama. ¹³ Sad'n sa pamangniin ka ko ngaran akn, suwaan akn para ko Ama ay pkababayaanan iyan so Wata. ¹⁴ Sad'n sa pangniin iyo ko ngaran akn, giyuto na pinggal'bek'n akn. ¹⁵ Oh pkababayaanan ako niyo, pinggal'bek'n iyo so langon ah sugo akn. ¹⁶ Agu Simbaan akn so Ama, agu b'gan kano niyan sa satiman p'n ah mapiya gal'bek para skaniyan na sii rkano taman sa taman, ¹⁷ na so Malaikat ah kab'nar. Di skaniyan kapakay tanggap'n ah duniya sabap sa di skaniyan p'kailay udi na khakilala. Ugaid, skano, kilala niyo skaniyan, kagiya mithay rkano agu sisi-i rkano. ¹⁸ Naba ko skano itagak ah skano bo. Kasuy ako rkano. ¹⁹ Sa magaan ah alungan, diyako d'n kailay ah duniya, uway kailay ako niyo. Kagiya mauuyag ako, kauyag kano bo mambo. ²⁰ Sa gawii uto, katukawan iyo ah sisii ako ki Ama, agu skano na sisii rakn, agu sako na sisii rkano. ²¹ Sad'n sa ad'n rkaniyan so mga sugo ak'n agu di niyan dinggal'bek'n; skaniyan eh pkababaya rakn; agu skaniyan na p'kababayaanan ako niyan na p'kababayaanan oh Ama akn, agu pkababayaanan akn skiyan, agu ipakiilay akn ah ginawan rkaniyan." ²² Pitharo eh Judas (knaba si Iscariote) ki Jesus, "Kadnan, antunaa eh miyasuwa oh ipakiilay nga a ginawa nga sa rkami uway na naba sa duniya?" ²³ Sumimbag si Jesus agu pitharo iyan rkaniyan: " Sad'n sa mababaya rakn, p'nggal'bek'n iyan so diyak'n di taruon. Kababayaanan skaniyan oh Ama akn, agu skami na sung rkaniyan agu pangbaal kami sa walay ami ped skaniyan. ²⁴ Sad'n mambo sa naba raki pkababaya na di niyan p'nggal'bek'n so mga katharo akn. So katharo ah pkakin'g ka na naba rakn, ugaid ki Ama ah sumiyugo rakn. ²⁵ Pitharo ak'n r'kano d'n ah mga bagay aya, taman sa uyag-uyag ako p'n ah kap'd iyo. ²⁶ Ugaid, so mga mapiya eh adat ah mga malaikat na ipapadala eh Ama rakn ah ngaran na pamadu rkano ko langun ah mga bagay agu ipakituos so langon ah pitharo ko rkano. ²⁷ Kalilintad ah imbagak akn rkano; im'bgay akn rkano so kalilintad akn. Di ko aya ipam'm'gay laged oh kapam'm'gayan ah duniya. Di niyo ip'ndarainon mabinasa so mga puso iyo, agu di ako p'kal'kan. ²⁸ Miyakineg iyo so pitharo akn? "Pagawa ako, agu kasuy ako

rkano'. Oh inipamamantag ako niyo, pkababaya kano sabap sa sung ako ki Ama, kagiya so Ama na lawan sa mapuro udi rakn. ²⁹ Imanto miyatharo akn rkano taman sa dap'n mauma para oh khauma aya, skano na kapakay ah mangimb'nar. ³⁰ Diyako d'n phanaro rkano, kagiya pakauma d'n so wata ah sultan sa duniya aya. Da ba niyan rak'n kagaga, ³¹ uway para katukawan ah duniya ah p'kababayaan akn so Ama, diko dinggal'bek'n so ip'sugo rakn oh Ama, laged upama oh kiyab'gay niyan rkan sa suguan. Pam-tin'g kano d'n, mawa tano d'n sa ingud aya."

Chapter 15

¹ Sak'n so bnar ah kayo oh ubas ago so kadnan ak'n na skaniyan so phagipat ko ubasan. ² Phagadaan iyan raki so mga sapak ah di pagonga, ago plimpiyowan iyan uman eh munga ka on maka unga sa madak'l. ³ Skano ah limpiyo puon ko pitharo akn rkano. ⁴ Lalayon kano raki ka lalayon ako rkano mambo. Lagid oh sapak ah di phaka unga ko ginawa niyan, ruwar bo oh lalayun skaniyan ko kayo, na skano di kano mambo khapakay ah munga, ruwar bo oh lalayun kano rak'n. ⁵ Sak'n so kayo ah ubas, skano so mga sapak. Sa lalayun rakn na lalayun ako ron mambo, giya taw aya na pagunga sa madak'l, kagya da kasuwa suwa iyo oh da kano rak'n. ⁶ Sad'n sa di rak'n lalayun na, p'ki ithog skaniyan lagid oh sapak ah gango; p'timoon oh mga tao so mga raon ago ipagithog iran ko apoy, ago giyaya na p'totong'n. ⁷ Oh skano na lalayun kano rak'n, ago so mga katharo akn na lalayun rkano, pamang'ni kano dn sad'n sa kabaya iyo, ago paka pembarakat'n aya rkano. ⁸ Amay ka lagid aya na p'khababaya so kadnan na skano na pagunga sa madak'l na skano eh mga sugo-sugoan ak'n. ⁹ Lagid oh kap'khababayai rak'n oh kadnan, skano mambo na p'khababayaan akn malalayun kano ko babaya ak'n. ¹⁰ Oh tuman'n iyo so mga kasugoan akn, lalayun kano ko babaya ak'n lagid oh kiya tundog ak'n ko mga sugo-sugoan oh kadnan ago lalayunon so babaya. ¹¹ Pitharo ak'n aya rkano on so babaya ak'n na makasung r'kano ago on so babaya iyo na on maka piya. ¹² Giyaya so kasugoan ak'n, aya mapiya na kababaya'e inyo so mga ped iyo lagid oh kap'kababayae ko rkano. ¹³ Dap'n ah ped p'khababaya ah kiyalawanan iyan aya, inib'gay niyan ah ginawa niyan para bo ko mga layuk iyan. ¹⁴ Skano na mga layok ak'n oh siwa iyo so mga inisugo ak'n rkano. ¹⁵ Knaba akn skano dn p'thawag'n ah mga sugosugoan, kagiya di katawan oh mga sugosugoan eh p'swaaan oh kadnan iyan. Bithowan akn skano ah mga layok ak'n kagya phakitukawan ak'n rkano langon oh mga antunaon ah p'kakin'g ak'n ko kadnan. ¹⁶ Knaba skano ah minili rak'n kagiya sak'n eh minili rkano mingi b'gay rkano ago magistidi so kamapiyaan rkano. Giyaya na apiya antuna eh phamang'niin iyo ko kadnan ko ngaran ak'n, em'bagay niyan rkano. ¹⁷ Giyaya na mingi sugoan ak'n rkano, ah ginawa-e kano umani-isa. ¹⁸ Oh di kano p'kararangitan kano ah dunya, katawan niyo d'n ah kararangiran ako niyan bago kano niyan kararangiti. ¹⁹ Oh s'kano eh sa dunya, khababayaan kano ah dunya ko

rkaniyan; kagiya knaba kano ko dunya, ago kagiya skano eh pinili ak'n ko dunya, kagiya s'kano na kataya ah ip'khaguwad kano oh dunya. ²⁰ Tanodi niyo so pitharo akn rkano. 'So sugosugoan na knaba mapuro adi so kadnan iyan'. Oh inilay ako iran, pagilain kano iran mambo; Oh tiyuntol iran so mga kabasa akn, tuntul'n iran mambo so rkiyo. ²¹ Suwaan iran langon ah mga kasuwasuwa eh rkiyo sabap sii ko ngaran akn ugaid di iran katawan antay sumiyugo rak'n. ²² Oh da ako maka uma ago mitharo rkaniran, di siran madusa; kagya samanan na da kirason iran ko kadustaan iran. ²³ So ip'kaguwad ako niyan na ipkhaguwad ako mambo oh kadnan. ²⁴ Oh da ak'n rkiran uton eh ikidiya sa look ko dap'n ah miyaka kidiyaron apiya antaa; na imanto siran maka galb'k sa kadustaan, kagiya samanan, lagid iran bo ah miya ilay ago ipkhaguwad ako iran ago so kadnan ak'n. ²⁵ Giyaya na p'khasuwasuwa ah katharo kag'ya on baloy ah barakat so misusurat ko kasugoan: Ip'khaguwad ako iran sa da sabap iyan." ²⁶ Amay ko makauma so mga karibatan ah inisugo r'kano puon ko kadnan, so malaikat ah kabnar, ah miyakapuon ko kadnan, phangim'nar skiyan rak'n. ²⁷ Phangimnar kano mambo kagya ped ako rkano puon p'n sa paganay.

Chapter 16

¹ Pithara ko rkano dn giya mga bitiyara aya ka on kano maka pananggila. ² Paka awaan kano iran ko mga daroa iyu; bnar ah kawma so oras ah sadn sa mamono rkano na aya kasasabuti iranon na miyaka galbk siran sa kamapiyaan ah lalayan ko kadnan. ³ Suwaan iran ah giyaya ah mga kasuwasuwa sabap sa di iran katawan so Ama udi na saki. ⁴ Pitharo ko rkano dn giyaya ah mga kasuwasuwa ka uphon mawma so akhir kawii na katanodan iyu ah miyatharo ko rkano dn aya. Da ko rkano matharo angainin ah mga bitiyara sabap sa mithathaligp'da ako niyu pn. ⁵ Ugaid imanto ah sumiyong ako ko sumiyugo raki, na apya sakataw rkano na daba raki miyaka isa: o anda ako sung?" ⁶ Sabap sa pitharo ko rkano uto na miyapnu ah kambubuko so mga puso iyo. Na ⁷ magyuto pn, na na asar miyatharo ko rkano so bnar: paka umbaya rkano ah bago dn gumanat; ka amay ko di ako mawa; na di paka talinguma angkawtu ah mga kasuwasuwa, ugaid na upama ko mawa ako, na suguon akn sikiyan rkano. ⁸ So kapaka talinguma niyan na, pakitukawan oh angkawto ah pamribat sa dunya so mga biyatara ah ⁹ mipantag ko mga dusa, mipantag ko mga kabnar, agu mipantag ko kakokum ko mawri ah gawii-- misabap ko mga dusa, sabap sa di siran mangingimbna raki, ¹⁰ mipantag ko kabnar, sabap sa sung ako ko Ama, Agu di ako niya kailay, ¹¹ agu mipantag ko kakokum, sabap sa so datu sang ka eh ah dunya na kiyabatunan sa kukokuman. ¹² Madakl ah mga bitiyara ah p'taroon ko rakno, ugaid na di niyu bu kasabutan imanto ah gawii. ¹³ Ugaid na amay ka so malaikat ah bnar na maka talinguma, na indulog kano niyan ko bnar ah ukit ukitan: sabap sa naba skiyan maka ptaro miphoon ko ginawa niyan, ugaid na sadn sa mga bitiyara ah man'g iyan, na p'taroon iyan angkawto ah mga bitiyara, agu ptaroon iyan rkano so mga ka ukit-ukitan ah paka

talinguma. ¹⁴ P'mbatubatug'n ako niyan, sabap sa kuwaan niyan so kalanguwan ah raki, agu p'taroon iyan rkano inin. ¹⁵ So languwan ah kaadn oh Ama na rak'n. Ka inu ko rakno pitharo ah kuwaan oh mga mala ikat so kalanguwan ah raki agu p'taroon iyan rkano uto. ¹⁶ Maitu dn ah lamba akn ah oras, na di ako niyu dn kailay, ugaid na dibun kathay na kailay ako niyu paruman. ¹⁷ So p'd ko mga sugu-sigian iyan na di siran mamagisae, "Antunaa dn ah di niyan rkitano aya dii taroon, 'Magaan dn mauma so di tano skiyan dn kailay; agu mapsad pman na magaan bu pman na kailay tani skiyan paruman' agu kagiya saki na sung ko Ama?" ¹⁸ Na pitharo iran, "Antunaa ah mga pitharo iyan aya?" Di tano katawan ah di niyan aya dii taroon." ¹⁹ Miya ilay eh Jesus ah kabayaan iran skiyan ishaan, agu pitharo iyan rkiran, "Ba niyu pagisaan ah mga ginawa niyu mipantag saya, ko pitharo akn, 'Mga gagaan ah gawii ah di ako niyu kailay; agu mapasad pman so mga gagaan bu ah gawii na kailay ako niyu paruman?' ²⁰ Bnar ah pitharo ko rkano, skano na pamaka guraok agu paka lalis, ugaid na so dunya na tanto ah kababaya; skano na kasakitan so mga ginawa niyu ugaid na so mga rata ah ginawa niyu na kabaloy ah babaya. ²¹ So babay ah p'kasakitan ah kapaka g'dam iyan amay ko skanian na magaan dn mauma ah kambawata; na amay ko maka pasad mbawata, na di niyan dn katanodan eh kasakit ah kiya ukitan iyan sa kiymabawata iyan amay ko mi slang dn so wata sa dunya. ²² Skano bun, adn ah mga rata ah ginawa niyu, ugaid na kailay ko skano pn paparuman; agu so mga ginawa nyu na kababaya, agu daba paka kuwa sa kap'khababaya rkano. ²³ Sa gyuto ah gawii, na di kano pagisa sa apya antunawnon. Bnar ah diko rakno aya dii taroon, sadn sa pamangniin iyu ko Ama na imb'gay niyan rkano sa maka titayan ko ingaran akn. ²⁴ Taman imanto na da ba nyu piyamangni ah miyaka titayan ko ingaran akn; pamangni kano agu skano na pakatarima ka ankanga tanto ah mababaya. ²⁵ Pitharo ko rkano inin sa dabawn ki katawan ah kataro, ugaid na so oran na paka talinguma, ah di ako maka p'taro rkano sa dabawn ki katawan ah katharo. sapab sa p'taroon ko rkano sa maliwanag angkawto ah maka panatag ko Ama. ²⁶ Sa gyuto ah gawii na skano na pamangni kano ko ingaran akn, agu naba ko dii taroon ah pamangni ako ko Ama para rkano; ²⁷ sabap sa so Ama mismo eh p'kababaya rkano, sabap sa kiyababayaan ako niyu agu sabap sa miyangimb nar kano ah saki na miyaka phoon ko Ama. ²⁸ Miyaka phoon ako ko Ama, agu saki na miyaka talinguma sa dunya; ganatan akn bu so dunya agu saki na sung ko Ama. ²⁹ Pitharo oh mga sugo-suguan iyan rkiyan, "Ilaya nga, imanto na dika dii taro makapantag rkami agu naba ka dii mbitiyara sa mga madadal'm ah kataro. ³⁰ Imanto ah katawan ami dn ah ska na katawan ka so kalanguwan ah mga kasuwasuwa agu dinga dn kinanglan so p'd ah ba ka niyan kaisae pn sa mga paka-isa. Sabap sa skami na miyamarat iyaya kami dn ah ska na miyaka phoon ko kadnan. ³¹ Simbag siran eh Jesus, "Miyangimb nar kano dn?" ³² Ilaya niyu, so oras na paka talinguma dn, uway agu miyaka talinguma dn baa, ah skano na pakha p'mbla-blag dn, uman eh isa ko ginawa niyan, agu itagak ako niyu ah

daba ko p'd. Ugaid na naba saki bu ka adn ah p'd akn so Ama na p'd akn. ³³ Pitharo ko rkano aya ka an mapia ah gianawa niyu mipantag raki. Sa dunya, skano na karasay, ugaid na paka bagr ah niyu so ginawa niyu; ka miya lipos akn dn so mga kamarasayan sa dunya.

Chapter 17

¹ Pitaro eh Jesus aso manga lagid aya; mapasad, minilay skiyan sa langit na pitaro iayn, " Kadnan, miya uma so uras; piyapiya ingka so manga wata aka ka ungka iran mambo ka piyapiya eh oh manga wata aka-- ² datar okiya b'ginga r'kiyan sa kapasang ah langon para skiyan ih maka bgay sa niyawa ah dataman iyan ko langon ah apiya antona adn ah ini bgay nga rkian. ³ Giyaya so niyawa ah dataman iyan: na ska eh wajhib ah makilala iran, ah kaysa isa ah Kadnan, agu so sugoan ka ah si Jesu-Cristo. ⁴ Ska so biyantog akn sa lupa, maypos akn mapasad so manga sugo oka raki ah ini bgay nga raki ah suwaan akn. ⁵ Imanto, Kadnan, Bantoga akonga pd ah ginawa nga na bantobantog'n taman sa sisii ako rka bagonga pn adna so dunya. ⁶ Piyaki tukawan akn so ngaran ka ko manga taw ah ini bgay nga raki poon sa dunya. Skiran na r'ka; na ini bgay nga siran raki, na tatadman iran so kataro uka. ⁷ Imanto, kaatawan iran ah so mangap'd ko ini bgay ngaraki na katawan iran ah poon rka, ⁸ kagya so manga kataro ah ini bgay ngaraki -- na ini bgay akn rkiran ah manga kataro oto rkiran. Na tiyarima iran oto na kiyatukawan iran ah poon ako rka, agu miya maratiyaya siran sa saki so sugo oka. ⁹ Diyako di n'duwaa poon rkiran. Naba ako di n'duwaa poon ko dunya ka kagya parar'kiran aya ah ini bgay nga raki, kagya siran na rka. ¹⁰ Langon oh raki na rka, agu so manga rka na raki; biyantog ako kiran. ¹¹ Saki na naba sa dunya, kagya so manga taw aya na sa dunya, na saki na song rka. O Kadnan akn, pakatarg angka so ngaran ka ah ini bgay nga raki para skiran na magaayon, datar ta ah magayon. ¹² Taman sa mitatagp'da akn siran, paka pag iistidiin akn siran ko ingaran ka ah mingi b'bagay nga rakn, inipat akn siran, agu daba kiran kiyamarataan, ruwar ko wata oh kiyamarataan, ka an matuman so kasuratan. ¹³ Imanto na miyka talinguma ako rka; ugaid na miyataro akn aya sa dunya ka an siran kabaloy eh sa babaya ko miyanga susuwa iran ko ginawa iran. ¹⁴ Miyangi bgay ko kiran dn so mga kataro ka; so dunya na kiyararangitan kiran sabap sa naba siran sa dunya, laged bu oh naba ako sa dunya. ¹⁵ Naba ko dii pamangniin rka ah banga siran kuwaan dn sa dunya uway na ipat anga siran ko skanian uto ah marata eh adat. ¹⁶ Siran na naba phoon sa dunya, laged akn ah naba phoon sa dunya. ¹⁷ Ebtad ka kiran so ginawa nga ah bnar; so mga kataro ka na aya bnar. ¹⁸ Siyugo ako nga ko dunya, agu inisugo akn siran ko dunya. ¹⁹ Makapantag kiran na mingi b'tad akn rka ah ginawa akn ka an siran rka mambo maka btad ko bnar. ²⁰ Naba ako dii mangangadapan mipantag bu saya, ugaid na langon oh dii rakn dii s'la s'la ah dii maka titayan ko mga kataro iran ka ²¹ on langon siran dn na ma isa isa, ah laged ka, Ama, na sisii raki, agu saki na sii rka.

Pangangniin akn ah langon siran dn ma isa isa ah an maka pangimbna so dunya sa mingi sugo ako nga. ²² So bantugan ah mingi bgay nga raki na -- mingi bgay ko uto kiran, ka an siran ma isa isa, laged ta ah maiisa -- ²³ sakn na siran, agu ska na sakn, ka on siran maganap ah iisa; ka an katukawi ah dunya ah mingi sugo ako nga, agu piyaka taya ko siran, laged oh kiyapaka taya anga raki. ²⁴ Ama, so skiran uto ah mingi bgay nga raki -- kabaya ko na mitaling'p'da ko siran mambo apya anda ako dn matago, ka an iran mailay so daradat akn, ah mingi bgay nga raki: sabap sa pkababayaana ako nga sako dpn mabaloy so dunya. ²⁵ Ama ah b't'r, di ka katawan oh dunya, ugaid na ska na kilala akn; agu katawan oh mga giyuto ah mingi sugo ako nga. ²⁶ Piyaka payapat akn kiran so ngaran ka, agu pitharo ko uto ka an so babaya aka ah mingi b'gay nga raki na sii kiran mapadal'm, agu saki na makuwa iran.

Chapter 18

¹ So kiyapasada eh Jesus taro sangkawto ah mga kataro, luminiyu skiyan pd iyan so mga sugu sugoan iyan sa kapantaran ah Cedron, na lumiyusod skiyan sangkawto ah ganden, skiyan agu so mga sugu sugoan iyan. ² Imanto ah si Judas ah pagakal rkiyan na katawan yan mambo angkawto ah siyungan eh Jesus, kagae lalayan roo pakasung si Jesus pd iyan so mga sugu suguan iyan. ³ So kiyapasad iyan, si Judas, so kiyapaka talinguma oh mga sundaro agu mga pupuro ah miyaka phoon ko mga pupuro ah pari agu mga Pariseo, miyaka uma siran ah ki aawid sa sulo, agu mga p'dang. ⁴ So kiyapasad iyan, si Jesus, ah ki katawan sa langon ah kasusuwa rkiyan, na sumiyong sa unaan agu minishaan iyan skiran, "Antaa eh di niyu dii pangilayn?" ⁵ Sumimbag siran "Si Jesus oh Nazaret." Pitharo eh Jesus kiran, "Saki uto." Si Judas, ah skiyan eh miyagakal rkiyan na tumit'nd'g mambo ko unaan iyan ah p'd iyan so mga sundaro. ⁶ Na pitharo iyan baa rkiran, "Saki baa," miyaka atras siran sarta ah miyaka usad sa lupa. ⁷ So kiyapasad iyan, minisaan iyan siran paruman, "Antaawn eh diyu nyu dii pangilayn?" Pitharo iran paruman, "Si Jesus ah Nazaret." ⁸ Sumimbag si Jesus, "Pitharo ko rkano dn ah saki baa; ka uba saki eh di nyu dii pangilayn na iyog eh nyu dn ah maka awa ah mga pd akn aya saya." ⁹ Giyaya na an matuman so mga pitharo iyan: "So langowan oh mga mingi pangalimuan ka raki, na dabawn miyalaga ¹⁰ So kiyapasad iyan, si Simon Pedro ah adn ah p'dang iyan na biyunot iyan sarta ah tinidaw niyan so mapuro ah pari agu minabisan iyan sa tangila. Imanto, aya ingaran oh panuganor na Malco. ¹¹ Pitharo eh Jesus ki Pedro, "Ikasoy nga ah p'dang ka anan ko taguay niyan. So baso ah mingi b'gay raki oh Ama, ba di aya kapakay ah inum'n?" ¹² Na diyak'p iran si Jesus so grupo ah mga sundaro, agu so mapuro, agu so so mga opesyan oh mga Judio agu miniktan iran skiyan. ¹³ Minuwit iran daan ki Annas, sabap sa skinian so panugangan eh Caifas ah mapuro ah pari sangkawto ah ragon. ¹⁴ Imanto, na si Caifas ah migay sa lalag ko mga Judio ah aya lalag iyan na so taw na aya mapiya na mathay para ko mga taw. ¹⁵ Tiyyundog eh Simon Pedro si Jesus,

laged bun oh isa ah sugu sugoan. Imanto, giyangkawto ah sugu suguan na katawan oh mapuro ah pari, agu skiyan na limiyusod ah pd iyan si Jesus ko patyo oh pinaka mapuro ah pari; **16** ugaid na tumitind'g si Pedro ko pintuan sa liyo. Na so mabo so isa ah sugu suguan ah kilala oh pinaka mapuro ah pari, na luminiyo agu mingi bityarae niyan so babay ah sugu suguan ah pagiapata niyan so pintuan, agu mingi lusod si Pedro. **17** So kiyapasad uto, pitharo oh babay ah magiipat ko pintuan ki Pedro, "Inuwa pd ka sa ko mga sugu suguan ah mama aya?" Pitharo iyan, "Naba". **18** Imanto, so mga sugu suguan agu so mga pupuro na tumitind'g siran roo; mimbaal siran sa apoy ah oring, kagiya panggaw sa gyuto, agu di iran dii paka kayawn ah mga ginawa iran. Si Pedro na pd iran pn ah maka titind'g agu pamakayawan iyan mambo ah ginawa niyan. **19** Minishaan oh mapuro ah pari si Jesus makapantag ko mga sugu suguan iyan agu so mga pamangdaw niyan. **20** Simbag skiyan eh Jesus, "Saki na mapayag ako ah dii maka mbitiyara sa dunya; lalayon ako dn dii maka pamangdaw ko mga sinagoga agu ko mga sambayanan ka roo matitimo so mga Judio. Da ba ko damataro. **21** Inu ako nga pagisae? Isae nga so mga miyakan'g raki antunaawn eh dii akn dii taroon. Katawan angkawto ah mga atw so mga miyataro akn." **22** So kiyataroah roo eh Jesus, na liyambit oh isa ko mga pupuro ah maka titind'g ko ubay niyan sa lima agu pitharo iyan, "Ba laged anan eh kas'mbag ko pinaka mapuro ah pari?" **23** Sumimbag si Jesus, "Uba adn ah miyatharo akn ah marata na mabaloy ka ah saksi, makinp'n mawto, na oh miyka smbag agu sa mapiya na inu ako ah mbadasi?" **24** So kiyapasad uto na minuwit eh Annas si Jesus ah kaiiktan ki Caifas ah mapuro ah pari. **25** Imanto si Simon Pedro ah tumitind'g agu pamakayawan iyan ah ginawa niyan. Agu pitharo oh mga taw rkiyan, "Diba pd ko ko mga sugu suguan iyan? Piyawal iyan uto agu pitharo," "Naba". **26** So isa ko mga sugu suguan oh mapuro ah pari, ah lolot oh mama ah inabisan sa tangila eh Pedro, ah mitharo, "inu ah miyalay ko ska ko garden pd iyan?" **27** Agu piyawal paruman eh Pedro, agu kiyuko so lumsad. **28** Kiyapasad uto na minuwit iran si Jesus ki Caifas ah tandang sa Pretorio. Kapipita pn sa gyuto na apya siran na da lusod sa Pretorio ka an siran si kas'bue agu maka khan siran sa Paskwa. **29** Na luminiyo si Pilato kiran agu pitharo, "Antunaawn eh kamarataan ah mama aya?" **30** Sumimbag siran agu pitharo, "Uba giya mama aya na da maka galb'k sa marata na naba ami saya pagwita rakno." **31** Na simbag siran eh Pilato, "Awidi nyu skiyan, agu kukuma niyu ko kukuman iyo," Pitharo oh mga Judio rkiyan, "Naba maka aayon so kukuman para rkami uba kami mamuno sa taw." **32** Pitharo iran uto ka on matuman so mga katharo eh Jesus, So kataro ah miyatharo iyan eh panon skanian ka wafat. **33** Kiyapasad iyan, lumiyosod paruman si Pilato sa Preterio agu tiwag iyan si Jesus, pitharo iyan rkiyan, Ska so datu oh mga Judio? **34** Sumimbag si Jesus, "Ipag isa ka ini ka aya ngawn pandapat, o pitharo rka oh pd ah eh isa iran inin rakn? **35** Sumimbag si Pilato, "Naba ako Judio diba? So eng'd ka agu so mga mapupuro ah pari na inuwit ka iran rakn; antunaa bs eh siwa ka?" **36** Sumimbag si Jesus,

so paging'dan akn na naba sa dunya aya. Ka uba so paging'dan akn na saya sa dunya, na maki p'tidawa so mga sugu suguan akn asar bu ah di ako makuwa ah mga Judio. ka so kabnar iyan na so paging'dan akn na naba saya miyaka phoon." ³⁷ Kiyapasad iyan, pitharo eh Pilato rkiyan, "Ba ska na datu?" Sumimbag si Jesus, "Pitharo ka na saki na datu. Saki na mingi slang sa dunya para saya, agu giyaya baa eh kuris akn sa dunya ka para akn mipamayapat so bnar. Langowan oh mga bnar na pamakin'g ko suwara akn." ³⁸ Pitharo eh Pilato rkiyan, "Antunaa bs eh bnar?" So kiyataroa niyan saya, luminiyo skiyan saruman ko mga Judio agu pithato iyan kiran, "Daba ko miya ilay ah marata sa taw aya. ³⁹ Adn ah ulaula nyu ah kapakay ah maka awa ako sa taw sa Paskwa. Na ba niyu kabaya ah bukaan ko rkano so datu oh mga Judio?" ⁴⁰ Milalis siran paruman agu pitharo, "Naba giya mama aya, ka si Barabas. Imanto na si Barabas na t'kaw.

Chapter 19

¹ Na kinuwa ih Pilato si Jesus na biyadasan skiyan. ² Nasu manga sundaro na panguwa sa surok para baluy'n na korona. Tiyago iran oto ko ulo ih Jesus agu pinditaran skiyan sa maputi ah suyaw. ³ Miyubay skiran rkaniyan na pitaro iyan, "Kuwa niyo sa elmo, so datu oh manga Judio!" Agu bitay niyan skiran ah manga lima. ⁴ Nakumapasad na luminiyo paruman si Pilato na pitaro iyan ko manga taw. "Ilaya niyo, iniliyo akn so mama rkiyo para katukawan iyo ah da miya ilay akn ah marata rkaniyan. ⁵ "Na luminiyo si Jesus; ah sosolot'n iyan so korona ah surok'n agu so suyaw ah maputi. Na pitaro ih Pilato rkiran, Ilaya niyo, kataya so mama. ⁶ "Naku kiya ilaya oh manga pari agu so manga puporo si Jesus, milalis siran na pitaro, "tutok'n iyo! tutok'n iyo!" Pitaro ih Pilato rkiran, "Na skanod'n ih kuwa rkiyan agu skanod'n ih tutok rkiyan ka da sabap ah miya ilay akn rkiyan ah marata ah ulawla." ⁷ Sumimbag so manga Judio ki Pilato, "Adn ah isa ami ah kukoman, na kagya giya kukoman ami oto na kinanglan na matay skaniyan na pimbaly niyan ah ginawa niyan ah skiyan na Wata oh Kadnan. " ⁸ Naku makin'g ih Pilato ah kataru aya, badn kiya umanan ko kal'k iyan, ⁹ na lumiyosud skiyan paruman ku Kulongan na pitaro iyan ki Jesus, "Anda ka miyakapuon?" Na kagya daskiyan s'mbaga ih Jesus. ¹⁰ Kumapasad, pitaro ih Pilato rkiyan, "Baka di ptaro raki? Banga di katawe ah adn kagaga akn ah pakaawaan akn ska agu kagaga akn ah ituktok akn ska?" ¹¹ Sumimbag si Jesus rkiyan, "Dabanga kagaga ah pangato raki inunta ubaka bigan sa kagaga ah paka poon sa puro. Naso taw ah inisong ako niyan rka na mas mala ih kadustaan." ¹² Sa s'mbag aya, tip'ngan ih Pilato ah pakaawaan skiyan, na kagya so manga Judio na milalis ah pitaro iran, "Opaka awaan ka ah mama aya, na ska na naba bulayuka ih Cesar: Langon oh taw ah pimbaly niyan ah ginawa niyan ah datu na mitaro siran poon ki Cesar." ¹³ Nako makin'g ih Pilato ah manga kataro aya, iniliyo niyan si Jesus na miyontod sa untoda ah kukoman ku ing'd ah pkatimoan sa taw, na kagya sa Hebreo ay Gabbatha. ¹⁴ Imanto, giyaya so gawee ah pipiyapiyaan parako Kalilimod, ko kao-mad'n so ikan'm ah uras.

Pitaro ih Pilato ko manga Judio, "Ilaya niyo, kataya so datu iyo!" ¹⁵ Milalis siran, "pakawatana niyo skiyan rkami, pakawatana niyo skiyan rkami, tutok'n iyo." Pitaro ih Pilato rkiran, "Ba aya kinanglan na mitutok akn so Dato iyo?" Sumimbag su manga ala ih pangkatan ah manga pari, "Dap'd ah datu ami ruwarki Cesar." ¹⁶ Kumapasad, inibgay ih Pilato si Jesus rkiran parami tutok skiayan. ¹⁷ Na inawedan iran si Hesus, na skiyan na luminiyo, awed-awed iyan so krus, tampar ko eng'd ah p'mb'towan ah eng'd ah Bungo, nasiko Hebreo ah p'mb'towan sa Golgota. ¹⁸ Roo iran mangi lusod si Jesus, pd iyan so duwakataw ah mama, isa ko bala ah kilid iyan, agu ko luok ih Jesus. ¹⁹ Sumiyuratp'n si Pilato sa karatas na tiyago iyan ko krus. Giyaya so misusorat ron: SI JESUS BABALING SA NAZARET, AH DATU OH MANGA JUDIO. ²⁰ Madak'l ah manga Judio ah miyaka batya sa surat aya kagya so eng'd ah tiyutokan ki Jesus na marani sa Kawalayan. Naso psoratan na muyange surat sa Hebreo, ko Latin agu ko Griyego. ²¹ Agu pitaro oh manga puporo ah pari ah manga Judio ki Pilato, "Dingka isurat, 'So datu oh manga Judio', kagya so pitaro iyan, 'Saki so Dato oh manga Judio.'" ²² Sumimbag si Pilato, "Sumingi surat akn na miyangi surat akn dn." ²³ Kumapasad tumotok oh mga sundaron si Jesus, kinuwa iran so suyaw niyan na pimbaad baad iran sa pat timan, satpek ko uman ih isa ah sundaro, agu so ditar'n. Samanaya na su ditar'n nada pamanae niyan, giyayana biyaad puon sa puro agu taman sa surong suronga niyan. ²⁴ Kumapasad na pitaru iran ah isa'y sa, Ditano kisiin aya, ka sasarakan tano saya para katukawan tano anda aya katagu." Miyasuwasuwa aya onmabaloy so surat ah misusorat ron, "Pimbaad- baad iran so suyaw akn para ko ginawa iran, parabo ko suyaw akn na misasarakan siran." ²⁵ Pimbaal oh manga sundaro ah manga gamit aya. Nasu ina ih Jesus, nasu pagari oh ina ih Jesus, si Maria na karuma ih Cleopas, agu Maria Magdalena-- na giya manga babay aya na tumitind'g ko ubay oh krus ih Jesus. ²⁶ Kumailay ih Jesus so ina iyan agu so miilay ron ah pkababayan iyan ah tumitind'g ku ubay niyan, pitaru ih Jesus siko ina iyan, "Baeh, ilayanga, kataya so wata aka." ²⁷ Kumapasad, pitaro ih Jesus ko babantay, "Ilayanga, sasaya si ina aka!" Ipuon ko manga uras oto na tiyarema skiyan oh babantay roo ah mipag p'da iyan ko rkaniyan ah walay. ²⁸ Kumapasad ayana si Jesus, kagya katawan iyan langon oh manga pkasuwasuwa na mapapasad'n, para so sugo na mab'nar pitaro iyan, "Saki na pkawaw." ²⁹ Sawaru ah taguay ah map'p'no ah mas'm ah panginginom'n ah matatagu roo, kagya tiyaguan iran sa isa ka espongha map'p'no ah mas'm ah panginginom'n siko l'k'b ah paginoman na inipuro iyan ko ngari iyan. ³⁰ Nako matarima ih Jesus so mas'm ah panginginum'n, pitaru iyan, "Miyangulawlad'n." Na mingi dukong iyan so ulo niyan na piyaka awa iyand'n so saytan. ³¹ Sako kuwan na kapreparado, para di magtay so lawas iyan ko krus parako gawee ah id'd'ka, { ka kagya so gawee ah id'd'ka na masla ah gawee }, piyamangni oh mga Judio ki Pilato ah somanga s'ki oh manga mama ah tiyutok na p'lpoon, agu imbaba so manga lawas iran. ³² Na sumiyong so manga sondaro na lipu iran so manga ae oh pkauna na ah mama agu so ikaduwa ah mama ah mingi tutok pd

ih Jesus. ³³ Sako sumong siran ki Jesus, na miya ilay iran skiyan ah miyatay na dayrand'n l'powa so ae niyan. ³⁴ Nakagya giyoto, siyukar oh manga sondaro so takilidan iyan ah bangkaw, na mingi tureres ah rugo agu eg. ³⁵ Nasumiyaka ilayron na mimbaloy skaniyan ah mituturo ah kukuman agu so pakab'b'nar'n iyan na bnar. Katawan ah langon ah pitaro iyan na bnar parabo skano na maratiyaya. ³⁶ Na giyan magugulawla aya namiyasuwasuwa para ko sugo na mab'nar, "Da kalpo apiya so isa ko manga tulon iyan." ³⁷ Sawaropn ah sugo ah pitaro, "p'mbantayan iran skiyan ko kiya tutoka iranon." ³⁸ Nasokiya pasad iyan, nasi Jose na mababaling sa Arimatea, kagya skiyan na isako manga tumatam'ng ih Jesus, na kagya tanto iran ah ipkal'k so manga Judio na piyagma iran ah ubakatukawe ap'd ah pitaru iran ki Pilato oh mapakay iran ah kuwaan so lawas ih Jesus. Bigan skiyan ih Pilato sa kabaya. ³⁹ Na sumiyong si Jose na kinuwa niyan so lawas iyan. Na sumiyong pn si Nicodemo, ah skaniyan ih muna ah sumiyong ki Jesus ah gagawee. Napagawed skaniyan sa piyaka s'mbor ah mira agu sabila, manga magatos ah kapn'd iyan. ⁴⁰ Nakinuwa iran so lawas ih Jesus agu siyopot iran skaniyan ah rak's ah manga manga amot ah baw, nasu wadjid ko manga Judio asukalb'ng sa manga lawas. ⁴¹ Imanto, siko eng'd ah tiyutukan rkaniyan na na adn ah manga pamumolan ron; sagiyangkaoto na ah manga pamumolan na adn ah p'l'b'ngan roo ugaid na dapn ah mingi kubor ron. ⁴² Kagya giyaya so gawee ah parako manga Judio ka kagya marini kiran so p'kuburan, tiyago iranron si Jesus roo.

Chapter 20

¹ Imanto ko kapipita pita ko gawee ah akad rak's ah lumilibut'ng, sumiyong si Maria Magdalena ko kubor; maliya ilay niyan so ator ah pkalilid ah mawatan ko kubor. ² Na skaniyan na miyagapas ki Simon Pedro agusop'd ah sasaringan iyan ah pkababayaah ih Jesus, na pitaru iyan kiran, Kinowa iran so lawas oh Kadnan ah poon ko kubor na diyami katawan anda iran mingi song." ³ Na luminiyo si Pedro aguso sakataw ko sasaringan iyan na sumiyong siran ko kubor. ⁴ Mapiya so kiyapalalaguy iran ah magunota siran, liyampasan oh sasaringan iyan si Pedro na miyawna maka umako kubor. ⁵ Dumiyukong skaniyan ah minilay sa lusod; mayaylay niyan so bungkos sa miyatay ah mib'b'tad roo, ugaid na daskaniyan losod. ⁶ Na miyaka uma si Simon Pedro ah pdiyan na lumiyosod skiyan sa lusod oh pakuboran. Miya ilay niyan so bungkos sa miyatay ah mib'b'tad roo ⁷ agu bungkos iyan sakukowan sa ulo. Naba ininp'd ko mib'b'tad ah bungkos sa miyatay ka mib'b'tad aya piyapiya ko andang ron ah kab'btadan. ⁸ Agu so sasaringan iyan na lumiyosod pn, ah miya una maka umako kubor; miya ilay niyan na skaniyan na miyaratiyaya. ⁹ Kagya giyanka uto ah uras na diran katawan so mingisurat ah si Jesus na kinanglan na mauyag paruman poon ku kapapatay. ¹⁰ Naso manga sasaringan iyan na miyawa siran roo na mimbabaling ko manga walay iran. ¹¹ Makin pn mautu na si Maria ah tumitindd'g ko liyu ah kubor ah psudoon; so kap'ngguraok iyan, sumiyozod skiyan sarta ah minilay

niyan so l'b'ngan. ¹² Miya ilay niyan so duwa ah mala ikat ah sumusulot sa maputi ah muuntod, so isa na siko ulonan agu ko dasigan, siko bitadan ko lawas eh Jesus. ¹³ Pitharo iran rkiyan, "Babay inuka anan psudu'a? " Pitharo iyan kiran, "Kagiya kinuwa iran rakn so kadnan akn na diko katwan anda iran tiyago. ¹⁴ Ko kiyataro ah niyan saya, miyaka dingil skiyan sarta ah miya ilay niyan si Jesus, ugaid na di niyan katawan uab gyuto si Jesus. ¹⁵ Pitharo rkiyan eh Jesus, "Babay inuka anan psudu'a? "antaa eh dinga dii pangilayn?" Katawi niyanon na skiyan so gumagalb'k ko gardenan na miyataro iyanon, "Orak, uba niyu skiyan kinuwa na tarua niyu raki anda niyu skiyan tiyago agu kuwaan ko skiyan." ¹⁶ Pitharo rkiyan eh Jesus, "Maria!" Mingi sangor iyan ah ginawa niyan, agu pitharo iyan sa basa ah Aramaic, "Rabboni," kabasa "Guro." ¹⁷ Pitharo rkiyan eh Jesus, Di ako nga kapti, sapab sa da ako pn maka panik ko Ama; ugaid na sung inga so mga pagari akn na taruanga kiran ah panik ako ko Ama agu ko Ama iyu, Agu so kadnan ko agu Kadnan ka'. ¹⁸ Sumiyong si Maria Magdalena agu pitharo iyan ko mga sugu suguan, "Miya ilay ko so kadnan," agu pitharo eh Jesus angkawto ah mga kataro. ¹⁹ So kiyagabiyan ko gyuto ah gawii ah gawii ah akad, agu maka pamiminto so katataguan ko mga sugu suguan sabap sa kal'k iran ko mga Judio, miyaka talinguma si Jesus agu pitharo iyan kiran, "salam rkano ko kalilintad." ²⁰ So kiyatarua niyan ron na piyaki ilay niyan so lima niyan agu so takilidan iyan. Agu so kiya ilaya ron oh mga sugu suguan na miyababaya siran. ²¹ Agu pitharo rkiran paruman eh Jesus, "So kalilintad na mindud rkano. So kiya sugu ah raki oh Ama na laged bun uto ah kiya sugua ko rkano." ²² So kiyatarua roo eh Jesus na singawan iyan siran, agu pitharo kiran, " Tarimaa niyu so Banal na Espiritu. ²³ Apya antaa dn eh maka sasala sa kiya rilaan na, ka rilaan dn para kiran; Apya antaa dn mambo eh maka sasala sa miyaka takdir ka na, gyto na maka p'takdir dn taman sa taman." ²⁴ Si Tomas, na isa ko duwapulo ago duwa, ah pemb'thuwan sa Didimo, na naba iran ped go makauma si Jesus. Ko miyaipos na pitharo oh mga sugu suguan rkaniyan, ²⁵ "Miyailay ami so Kadnan." Pitharo iyan rkiran, "Ruwar oh mailay ak'n ko mga t'ndo oh mga tutuk ko mga lima niyan, ago matago ak'n so k'm'r ak'n ko t'ndo oh mga tutuk, ago matago ak'n ah lima ak'n sii ko kasadan iyan, na diyako pangimb'nar." ²⁶ So kiyapasad oh walo gawii, na n'duduroo pman so mga sugu suguan ago si Tomas na ped iran. Miyakauma si Jesus na so mga pinto na kapipintuan, tuminind'g ko look iran ago pitharo, "Aya ko pangnin na so kapiyaan na matago rkiyo." ²⁷ Ago pitharo iyan ki Tomas, "Dawag'n ka rak'n so mga k'm'r ago ilaya niyo ah mga lima ak'n; idawag ka saya so mga lima nga na taguon ko kasadan ak'n; di kapakay ah da ah p'simbaan uway na pangimb'nar ka ²⁸ Sumimbag si Tomas ago pitharo iyan rkiyan, "kadnan ak'n ago Diyos ak'n." ²⁹ Pitharo rkaniyan eh Jesus, "Kagiya miyailay ako ka, ska na dika dipangimb'nar". Biyalasan so mga da makailay uway na miyangimb'naran." ³⁰ Imanto, si Jesus na miyang baal sa madak'l ah mga t'ndo ko hadapan oh mga sugu suguan, mga t'ndo ah da misurat sa angka-aya ah

libro, ³¹ ugaid minisurat aya on skanano na mangimb'nar ah si Jesus na si Cristo, so Wata oh Kadnan, ago on kano makapangimb'nar, skano na pakakuwa sa bibiyag ko ngaran iyan.

Chapter 21

¹ Ko mga papasad aya, miyakiilay pharuman si Jesus ko mga sugo suguan ko ragat ah Tiberias; ko laged aya eh kiyapakiilay niyan sa ginawa niyan; ² Si Simon Pedro ped si Tomas na p'tharuon ah Didimus, Nathaniel ah phuon sa Cana oh Galilea, so mga wata eh Zebedee, ago so mga ped ko sugo suguan eh Jesus." ³ Pitharu eh Simon Pedro rkaniyan, "Saki ah mangingins'da." Pitharu iran rkaniyan, "Skami na pagunot rkiyo." Miyawa siran ago miyagda sa awang, ugaid ko kagagabian uto na da miyadak'p iran ah s'da. ⁴ Ko magaan niyan d'n ka-kapita, Tuminindog ko kilid oh ragat, ugaid da makilala oh mga sugo suguan ah gyuto na si Jesus. ⁵ Ago pitharo eh Jesus rkaniran, "Mga kangudaan, ad'n ah apya antunaa a kakan iyo san? Sumimbag siran rkaniyan, "Da." ⁶ Pitharo iyan rkiran, "Eh itog iyo so sab'r sii ko kawatan ah awang ago ad'n ah kakuwa niyo." Na gyuto iniitog iran baa so mga sab'r, ugaid di iran uto kagaga kagiya so kadak'l oh mga s'da. ⁷ Ko mapasad pitharo iyan ki Pedro ah sugo suguan ah p'kababayaan eh Jesus, "So Kandan uto." Ko mad'g eh eh Simon Pedro ah skaniyan so Kadnan, siyulot iyan so bal'kas iyan. (kagiya skaniyan na makal'l'kas), ago tuminiphu sa ragat. ⁸ So mga ped ko mga sugo suguan na miyagda ko awang (kagiya siran na naba mawatan ko lupa, da kurang sa, mga duwagatos ah kubit), ago pinggan'd'ra iran so sab'r ah map'p'no ah s'da. ⁹ So kiyapaka dapu iran sa lupa, ad'n ah miyailay iran ah magaapoy ah uring ago ad'n ah s'da matatago sa ko unaan, ago ad'n ah paan. ¹⁰ Pitaro rkiran eh Jesus, "Awid kano sa mga s'da ah gup'n iyo miyadak'p." ¹¹ Miyamani'k si Simon Pedro ago giyan'd'r iyan so sab'r ko lupa, map'p'no ah mga ala ah s'da, 153 langon uto, apya madak'l uto, so sab'r na da magisi. ¹² Pitharo eh Jesus rkaniran, "Saya kano ago pitha." Da ko mga sugo suguan ah miyabaya mangingiza rkaniyan ah, "Antaa aka?" Katawan iran ah skaniyan so Kadnan. ¹³ Miyubay si Jesus, kinuwa niyan so paan, ago inib'gay niyan uto rkiran, apya mambo so mga s'da. ¹⁴ Giyaya so ikat'lo ah inipakiilay eh Jesus ah ginawa niyan ko mga sugo suguan ko mapasad skaniyan mauyag makaphuon ko kapatay. ¹⁵ So kiyapakapasad iran kuman sa kapipita, pitharo eh Jesus ki Simon Pedro, "Simon wata eh Juan, mas kababayaan ako nga kiran?" Pitharo eh Peddro rkaniyan, "Uway, Kadnan; katawan ka ah p'kababayaan ak'n ska." Pitharo eh Jesus rkaniyan, "Pakaka na ka so mga wata ah tupa." ¹⁶ Sa ikaduwa ah ukit, pitharo iyan paruman rkaniyan, "Simon, wata eh Juan, kababayaan ako ka? Pitharo eh Pedro rkaniyan, "Uway, Kadnan, katawan ka ah pkababayaan ak'n ska." Pitharo eh Jesus rkaniyan, "Piyapiya-e ka so mga tupa ak'n. ¹⁷ Pitharo eh Jesus ko ikat'lo ah ukit, "Simon, wata eh Juan, kababayaan ako ka? Miyarata ah ginawa eh Pedro kagiya pitharo eh Jesus sa miyakat'lo paruman. "Kababayaan ako ka?" Pitharo iyan rkaniyan, "Kadnan, katawan eh langon ah mga

langguntaman; katawan ka d'n ah pkababayaan ak'n ska, "Pakak'n ka so mga tupa ak'n". ¹⁸ Bnar man so pitharo ak'n r'ka, guwani ko wata kap'n, dingka di pakambal'kas'n ah ginawa ka ago p'lalakaw apya anda ka mabaya; ugaod amay ko miyaluk's kad'n, ipurouka so mga lima ka, ago salakaw ah taw eh pakambal'kas r'ka ago pakasung'n ka niyan sa ingud ah di nga p'kababayaan. ¹⁹ Imanto pitharo eh Jesus para ipakiilay oh antunaa eh ped ah kapakay ah kapatay sa kap'kababayaan eh Pedro ko Kadnan. Ko mapasad iyan uto taruon, pitharo iyan ki Pedro, "Pangungunutan ka raki." ²⁰ Sumiyangur si Pedro ago miyailay niyan so sugo suguan ah p'kababayaan eh Jesus ah pangungunutan rkaniran- ah skaniyan so sumiyandal sa rar'b eh Jesus sa igagabi ago miyatharo, "Kadnan, antaa eh tipo rka?" ²¹ Miyailay skaniyan eh Pedro ago pitharo iyan ki Jesus, "Kadnan, antunaa eh suwaan ah mama aya?" ²² Pitharo eh Jesus rkaniyan, "Oh kabayaan ak'n skiyan m'nayaw taman ko kapakakasoy ak'n, antunaa uto r'ka? Pangungunotan ka rak'n." ²³ Na giyaya ah miyatharo aya na miyangitalaganap ko mga kapapagariya, na gyuto ah sugo suguan na di patay. Uway na da matharo eh Jesus ki Pedro ah gyuto ah sugo suguan na di patay, Ugaid, "Oh piliin ak'n ah p'nayaw skaniyan taman ko kakasuy ak'n, antunaa uto r'ka?" ²⁴ Giyaya so sugo suguan ah makapam'nar sa giyangka-e a pkasuwa-suwa, ago skaniyan eh sumiyorat sa mga languntaman aya, ago katawan ami ah so pam'nar iyan na b'nar. ²⁵ Madak'l p'n ah ped ah mga languntaman ah siwa eh Jesus. Oh so uman eh isa na miyangisurat, sa katawi ko ron apya giyaya ah duniya na di kamin so mga libro ah pangisurat.

Luke

Chapter 1

¹ Marami ang sumubok na ayusin ang salaysay tungkol sa lahat ng bagay na naganap sa amin kalagitnaan, ² na gaya ng binigay nila sa amin, sila na sa simula pa ay naging saksi at mga lingkod ng mensahe. ³ Sa akin din naman, nang nasiyasat ko nang mabuti ang lahat ng pangyayaring ito mula pa noong simula—sa tingin ko ay mabuti na isulat ko ang mga ito ayon sa kanilang pagkasunod-sunod—pinakatanyag na Teopilo. ⁴ Nang sa gayon ay malaman mo ang katotohanan tungkol sa mga bagay na itinuro sa iyo. ⁵ Sa mga araw ni Herodes, na hari ng Judea, may isang pari na nagngangalang Zacarias na nagmula sa pangkat ni Abias. Ang kaniyang asawa ay nagmula sa mga babaeng anak ni Aaron, at ang kaniyang pangalan ay Elisabet. ⁶ Kapwa sila matuwid sa harapan ng Diyos; sila ay namuhay nang walang kapintasan sa lahat ng mga utos at alituntunin ng Panginoon. ⁷ Ngunit wala silang anak, sapagkat si Elisabet ay baog, at silang dalawa ay matanda na sa panahong ito. ⁸ Ngayon ay nangyari na si Zacarias ay nasa presensiya ng Diyos, gumagawa ng mga tungkulin bilang pari sa kapanahunan ng kaniyang pangkat. ⁹ Ayon sa nakaugaliang paraan ng pagpili kung sinong pari ang maglilingkod, siya ay pinili sa pamamagitan ng sapalaran upang makapasok sa templo ng Panginoon at upang siya ay makapagsunog ng insenso. ¹⁰ Napakaraming tao ang

nananalangin sa labas sa oras ng pagsusunog ng insenso. ¹¹ Ngayon, isang anghel ng Panginoon ay nagpakita sa kaniya at tumayo sa kanang bahagi ng altar ng insenso. ¹² Si Zacarias ay nasindak nang makita niya ito, labis ang pagkatakot niya. ¹³ Ngunit sinabi ng anghel sa kaniya "Huwag kang matakot Zacarias, sapagkat ang iyong panalangin ay pinakinggan. Ipagbubuntis ng asawa mong si Elisabet ang iyong anak na lalaki. Juan ang ipapangalan mo sa kaniya. ¹⁴ Magkakaroon ka ng kagalakan at saya, at marami ang matutuwa sa pagsilang sa kaniya. ¹⁵ Sapagkat siya ay magiging dakila sa paningin ng Panginoon. Hindi siya inom ng alak o matapang na inumin, at siya ay mapupuspos ng Banal na Espiritu mula sa sinapupunan ng kaniyang ina. ¹⁶ At maraming tao sa bayan ng Israel ang mapapanumbalik sa Panginoon na kanilang Diyos. ¹⁷ Mauuna siya sa Panginoon, taglay ang espiritu at kapangyarihan ni Elias. Gagawin niya ito upang mapanumbalik ang puso ng mga ama sa mga anak, upang ang mga hindi sumusunod ay mamuhay sa karunungan ng mga matuwid. Gagawin niya ito upang ihanda para sa Panginoon, ang mga taong inihanda na para sa kaniya." ¹⁸ Sinabi ni Zacarias sa anghel, "Paano ko malalaman ito? Sapagkat ako ay matanda na at ang aking asawa ay may pataw na ng maraming taon." ¹⁹ Ang anghel ay sumagot at sinabi sa kaniya, "Ako si Gabriel na nakatayo sa presensiya ng Diyos. Ako ay inutusan upang makipag-usap sa iyo, upang iparating sa iyo ang mabuting balita. ²⁰ Masdan mo, magiging pipi ka, hindi ka makapagsasalita hanggang sa araw na maganap ang mga bagay na ito. Ito ay dahil sa hindi ka naniwala sa aking mga salita na matutupad ito sa tamang panahon." ²¹ Ngayon ay inaantay ng mga tao si Zacarias. Sila ay nagulat sapagkat siya ay labis na gumugol ng panahon sa loob ng templo. ²² Ngunit nang siya ay lumabas, hindi siya makapagsalita sa kanila. Naisip ng mga tao na nagkaroon siya ng pangitain habang siya ay nasa loob ng templo. Patuloy siyang gumagawa ng mga senyas sa kanila at nanatiling hindi makapagsalita. ²³ Dumating ang panahon na natapos ang mga araw ng kaniyang paglilingkod, umalis siya at bumalik sa kaniyang bahay. ²⁴ Pagkatapos ng mga araw na iyon, ang kaniyang asawang si Elisabet ay nagbuntis. Siya ay nanatili sa kaniyang bahay sa loob ng limang buwan. Sinabi niya, ²⁵ "Ito ang ginawa ng Panginoon sa akin nang tiningnan niya ako nang may biyaya upang tanggalin ang aking kahihyan sa harapan ng ibang tao." ²⁶ Ngayon sa kaniyang ikaanim na buwan, ang anghel na si Gabriel ay inutusan ng Diyos sa isang lungsod sa Galilea na ang pangalan ay Nazaret, ²⁷ sa isang birhen na nakatak dang ikasal sa lalaking nagngangalang Jose. Siya ay kabilang sa angkan ni David at ang pangalan ng birhen ay Maria. ²⁸ Siya ay lumapit sa kaniya at sinabi, "Binabati kita, ikaw ay lubos na pinagpala! Ang Panginoon ay nasa iyo." ²⁹ Ngunit siya ay lubhang naguluhan sa kaniyang sinabi at siya ay namangha kung anong uri ng pagbati ito. ³⁰ Sinabi ng anghel sa kaniya, "Huwag kang matakot, Maria, dahil ikaw ay nakatanggap ng biyaya sa Diyos." ³¹ At makikita mo, ikaw ay magbubuntis sa iyong sinapupunan at

magsisilang ng isang anak na lalaki. Tatawagin mo ang kaniyang pangalan na 'Jesus'. ³² Siya ay magiging dakila at tatawaging Anak ng Kataas-taasan. Ang Panginoong Diyos ang magbibigay sa kaniya ng trono ng kaniyang ninunong si David. ³³ Siya ay maghahari sa mga angkan ni Jacob magpakailanman, at walang katapusan ang kaniyang kaharian." ³⁴ Sinabi ni Maria sa anghel, "Paano mangyayari ito, yamang hindi pa naman ako nakitabi kasama ang sinumang lalaki?" ³⁵ Sumagot ang anghel at sinabi sa kaniya, "Ang Banal na Espirito ay darating sa iyo, at ang kapangyarihan ng Kataas-taasan ay mapapasaiyo. Kaya ang banal na isisilang, ay tatawaging Anak ng Diyos. ³⁶ At tingnan mo, ang iyong kamag-anak na si Elisabet ay nagbuntis din ng isang anak na lalaki sa kaniyang katandaan. Ito na ang kaniyang ikaanim na buwan, siya na tinawag na baog. ³⁷ Sapagkat walang hindi kayang gawin ang Diyos." ³⁸ Sinabi ni Maria, "Tingnan mo, ako ay babaeng lingkod ng Panginoon. Mangyari nawa sa akin ayon sa iyong mensahe." At iniwan na siya ng anghel. ³⁹ Pagkatapos, si Maria ay gumayak noong mga araw na iyon at nagmadaling pumunta sa maburol na bahagi ng lupain, sa isang lungsod sa Judea. ⁴⁰ Siya ay pumunta sa bahay ni Zacarias at binati si Elisabet. ⁴¹ At nangyari nga nang marinig ni Elisabet ang pagbati ni Maria, lumukso ang bata sa kaniyang sinapupunan at si Elisabet ay napuspos ng Banal na Espiritu. ⁴² Ang kaniyang tinig ay tumaas at nagsabi nang malakas, "Pinagpala ka sa lahat ng mga babae at Pinagpala din ang bunga ng iyong sinapupunan. ⁴³ At bakit ito nangyari sa akin na ang ina ng aking Panginoon ay kailangan pang pumunta sa akin? ⁴⁴ Sapagkat tingnan mo, nang marinig ko ang iyong pagbati ay tumalon sa galak ang bata sa aking sinapupunan. ⁴⁵ At pinagpala ang siyang nanampalataya na mayroong katuparan ang mga bagay na ipinahayag sa kaniya mula sa Panginoon." ⁴⁶ Sinabi ni Maria, "Ang kaluluwa ko ay nagpupuri sa Panginoon, ⁴⁷ at ang aking espiritu ay nagalak sa Diyos na aking tagapagligtas." ⁴⁸ Sapagkat siya ay tumingin sa kababaan ng kaniyang lingkod na babae. Kaya tingnan mo, mula ngayon ang lahat ng salinlahi ay tatawagin akong pinagpala. ⁴⁹ Sapagkat siya na makapangyarihan ay gumawa ng mga kahanga-hangang bagay para sa akin, at ang kaniyang pangalan ay banal. ⁵⁰ Ang kaniyang habag ay walang katapusan mula sa lahat ng salinlahi para sa mga nagpaparangal sa kaniya. ⁵¹ Nagpakita siya ng lakas ng kaniyang mga bisig; ikinalat niya ang mga nagmamataas ng nilalaman ng kanilang mga puso. ⁵² Pinabagsak niya ang mga prinsipeng mula sa kanilang mga trono at itinaas niya ang mga may mababang kalagayan. ⁵³ Binusog niya ng mabubuting bagay ang mga nagugutom, ngunit ang mga mayayaman ay pinaalis niyang gutom. ⁵⁴ Nagkaloob siya ng tulong sa Israel na kaniyang lingkod, na gaya ng pag-alaala niya sa kaniyang pagpapakita ng habag ⁵⁵ (na sinabi niya sa ating mga ama) kay Abraham at sa kaniyang kaapu-apuhan magpakailanman." ⁵⁶ Nanatili si Maria kina Elisabet sa loob ng mga tatlong buwan at pagkatapos ay bumalik

siya sa kaniyang bahay. ⁵⁷ Ngayon ay dumating ang panahon ng panganganak ni Elisabet at nagsilang siya ng isang lalaki. ⁵⁸ Narinig ng kaniyang mga kapitbahay at mga kamag-anak na ang Panginoon ay nagpakita ng dakilang habag para sa kaniya, at sila ay nagalak kasama niya. ⁵⁹ Ngayon ay nangyari sa ikawalong araw na tuliin nila ang sanggol. Tatawagin sana nila siyang "Zacarias" mula sa pangalan ng kaniyang ama, ⁶⁰ ngunit sumagot ang kaniyang ina at sinabi, "Hindi; siya ay tatawaging Juan." ⁶¹ Sinabi nila sa kaniya, "Wala pa ni isa sa iyong angkan ang tinawag sa ganyang pangalan." ⁶² Sumenyas sila sa kaniyang ama kung ano ang gusto niyang ipangalan sa kaniya. ⁶³ Humingi ang kaniyang ama ng isang sulatan at nagsulat siya, "Ang kaniyang pangalan ay Juan." Silang lahat ay namangha dito. ⁶⁴ Agad nabuksan ang kaniyang bibig at napalaya ang kaniyang dila. Nagsalita at nagpuri sa Diyos. ⁶⁵ Natakot ang lahat ng nakatira malapit sa kanila. Lahat ng mga bagay na ito ay kumalat sa lahat ng bahagi ng maburo na lupain ng Judea. ⁶⁶ At ito ay itinago ng lahat ng nakarinig sa kanilang mga puso, na nagsasabi, "Ano kaya ang magiging kapalaran ng batang ito?" Sapagkat ang kamay ng Panginoon ay nasa kaniya. ⁶⁷ Ang kaniyang amang si Zacarias ay napuspos ng Banal na Espiritu at nagpahayag na nagsasabi, ⁶⁸ "Purihin ang Panginoon, ang Diyos ng Israel, sapagkat tumulong siya at tinubos ang kaniyang mga tao. ⁶⁹ Itinaas niya ang isang sungay ng kaligtasan para sa atin sa bahay ng kaniyang lingkod na si David, mula sa kaapu-apuhan ng kaniyang lingkod na si David, ⁷⁰ tulad ng sinabi niya sa pamamagitan ng bibig ng kaniyang mga banal na propeta noong sinaunang panahon. ⁷¹ Magdadala siya ng kaligtasan mula sa ating mga kaaway at mula sa kamay ng lahat ng mga galit sa atin. ⁷² Gagawin niya ito upang ipakita ang habag sa ating mga ama at upang alalahanin ang kaniyang banal na kasunduan, ⁷³ ang pangako na kaniyang sinalita kay Abraham na ating ama. ⁷⁴ Siya ay nangako na kaniyang tutuparin sa atin, upang tayo, bilang mga pinalaya mula sa kamay ng lahat ng ating mga kaaway, ay makapaglingkod sa kaniya nang walang takot, ⁷⁵ sa kabanalan at katuwiran sa kaniyang harapan sa lahat ng ating panahon. ⁷⁶ Oo, at ikaw, anak, ay tatawaging propeta ng Kataas-taasan, sapagkat ikaw ay mauuna sa Panginoon upang ihanda ang kaniyang mga daraanan, upang ihanda ang mga tao sa kaniyang pagdating, ⁷⁷ upang magbigay kaalaman ng kaligtasan sa kaniyang mga tao sa pamamagitan ng kapatawaran ng kanilang mga kasalanan. ⁷⁸ Mangyayari ito dahil sa dakilang habag ng ating Diyos, dahil dito ay dumarating sa atin ang pagsikat ng araw mula sa itaas, ⁷⁹ upang magliwanag sa kanila na nakaupo sa kadiliman at sa anino ng kamatayan. Gagawin niya ito upang gabayan ang ating mga paa sa daan ng kapayapaan." ⁸⁰ Ngayon ang bata ay lumaki at naging malakas sa espiritu, at siya ay nasa ilang hanggang sa kaniyang pagharap sa Israel.

Chapter 2

¹ Ngayon sa mga araw na iyon, nangyari na si Cesar Agustus ay naglabas ng isang batas na nag-uutos na magkaroon ng sensus sa lahat ng tao na nabubuhay sa mundo. ² Ito ang unang sensus na ginawa habang si Cirenio ang gobernador ng Syria. ³ Kaya pumunta ang bawat isa sa kaniyang sariling bayan upang mailista para sa sensus. ⁴ Si Jose ay umalis din mula sa lungsod ng Nazaret sa Galilea at naglakbay papunta sa Betlehem na bayan ng Judea na kilala bilang lungsod ni David, dahil siya ay kaapu-apuhan mula sa pamilya ni David. ⁵ Pumunta siya doon upang magpalista kasama si Maria na nakatakdang ikasal sa kaniya at kasalukuyang nagdadalang tao. ⁶ At nangyari nang habang sila ay naroroon, dumating ang oras para ipanganak niya ang kaniyang sanggol. ⁷ Siya ay nagsilang ng anak na lalaki, ang kaniyang panganay na anak, at maayos niya itong binalot ng pirasong tela. Pagkatapos ay inilagay niya ito sa sabsaban dahil wala nang bakanteng silid para sa kanila sa bahay-panuluyan. ⁸ Sa rehiyon ding iyon, may mga pastol na naninirahan sa parang at nagbabantay sa kanilang mga kawan ng tupa sa gabi. ⁹ Biglang lumitaw sa kanila ang isang anghel ng Panginoon, at ang kaluwalhatian ng Panginoon ay nagliwanag sa palibot nila at lubha silang natakot. ¹⁰ Pagkatapos, sinabi ng anghel sa kanila, "Huwag kayong matakot, sapagkat ako ay may dala sa inyong mabuting balita na magbibigay ng lubos na kagalakan sa lahat ng tao. ¹¹ Ngayong araw, isang tagapagligtas ang ipinanganak para sa inyo sa lungsod ni David! Siya si Cristo ang Panginoon! ¹² Ito ang palatandaan na maibibigay sa inyo, matatagpuan ninyo ang isang sanggol na nababalot ng pirasong tela na nakahiga sa isang sabsaban." ¹³ Kasama ng anghel, biglang may malaking bilang ng hukbong makalangit na nagpupuri sa Diyos, at sinasabi, ¹⁴ "Kaluwalhatian sa Diyos sa kaitaasan, at nawa ay magkaroon ng kapayapaan dito sa lupa sa mga tao na kaniyang kinalulugdan." ¹⁵ At nangyari nang umalis ang mga anghel mula sa kanila patungong langit, sinabi ng mga pastol sa bawat isa, "Tayo na pumunta sa Betlehem, at tingnan ang bagay na ito na nangyari na ipinaalam ng Panginoon sa atin". ¹⁶ Sila ay nagmadaling pumunta doon at natagpuan sina Maria at Jose, at nakita ang sanggol na nakahiga sa sabsaban. ¹⁷ Pagkatapos nilang makita ito, ipinaalam nila sa mga tao kung ano ang sinabi sa kanila tungkol sa batang ito. ¹⁸ Lahat ng nakarinig nito ay namangha sa sinabi sa kanila ng mga pastol. ¹⁹ Ngunit laging iniisip ni Maria ang lahat ng bagay na kaniyang narinig, iniingatan ang mga ito sa kaniyang puso. ²⁰ Bumalik ang mga pastol na niluluwalhati at pinupuri ang Diyos sa lahat ng kanilang narinig at nakita, tulad ng sinabi sa kanila. ²¹ Noong ikawalong araw at siyang panahon para tuliin ang sanggol, pinangalanan nila siyang Jesus, ang pangalan na ibinigay ng anghel bago pa siya ipinagbuntis. ²² Nang lumipas ang nakatakdang bilang ng mga araw ng kanilang seremonya ng paglilinis, alinsunod sa kautusan ni Moises, dinala siya

ni Jose at Maria sa templo sa Jerusalem para iharap siya sa Panginoon. ²³ Sapagkat nasusulat sa kautusan ng Panginoon, "Ang bawat anak na lalaki na nagbubukas sa sinapupunan ay tatawaging nakatalaga sa Panginoon." ²⁴ Sila rin ay dumating upang mag-alay ng handog na alinsunod sa sinabi sa kautusan ng Panginoon, "dalawang kalapati o dalawang inakay na batu-bato." ²⁵ Masdan ito, may isang lalaki sa Jerusalem na ang pangalan ay Simeon. Ang taong ito ay matuwid at may taos na pananalig. Siya ay naghihintay sa manga-alihw ng Israel, at ang Banal na Espiritu ay nasa kaniya. ²⁶ Ipinahayag sa kaniya ng Banal na Espiritu na hindi siya mamamatay bago niya makita ang Cristo ng Panginoon. ²⁷ Isang araw, siya ay pumunta sa templo sa pangunguna ng Banal na Espiritu. Nang dinala ng mga magulang ang bata na si Jesus upang gawin para sa kaniya ang nakaugaliang hinihingi ng kautusan, ²⁸ tinanggap siya ni Simeon sa kaniyang mga bisig, at nagpuri sa Diyos at sinabi, ²⁹ "Ngayon ay hayaan mong pumanaw ang iyong lingkod nang may kapayapaan, Panginoon, ayon sa iyong salita. ³⁰ Sapagkat nakita ng aking mga mata ang iyong pagliligtas ³¹ na iyong inihanda sa paningin ng lahat ng tao. ³² Siya ay liwanag para sa paghahayag sa mga Gentil at kaluwalhatian ng iyong mga taong Israel." ³³ Ang ama at ina ng bata ay namangha sa mga bagay na sinabi tungkol sa kaniya. ³⁴ Pagkatapos ay pinagpala sila ni Simeon at sinabi niya kay Maria na ina ng bata, "Makinig kang mabuti! Ang batang ito ay nakatadhana para sa pagbagsak at pagbangon ng maraming tao sa Israel at para sa tanda na tututulan. ³⁵ Gayundin, isang espada ang tatagos sa iyong sariling kaluluwa, upang ang mga iniisip ng maraming puso ay maihayag. ³⁶ Naroon din ang isang babaeng propeta na ang pangalan ay Ana. Siya ay anak ni Fanuel na nagmula sa tribo ni Aser. Napakatanda na niya. Siya ay namuhay kasama ng kaniyang asawa sa loob ng pitong taon pagkatapos ng kaniyang pag-aasawa, ³⁷ at pagkatapos ay balo ng walumpu't apat na taon. Hindi siya kailanman umalis sa templo at patuloy siyang sumasamba sa Diyos sa pamamagitan ng pag-aayuno at pananalangin, gabi at araw. ³⁸ Sa oras ding iyon, lumapit siya sa kanila at nagsimulang magpasalamat sa Diyos. Siya ay nagsalita tungkol sa bata sa lahat ng naghihintay para sa katubusan ng Jerusalem. ³⁹ Nang matapos nila ang lahat ng dapat nilang gawin na naaayon sa kautusan ng Panginoon, bumalik sila sa Galilea, sa kanilang sariling bayan na Nazaret. ⁴⁰ Ang bata ay lumaki at naging malakas, lumalawak sa karunungan at ang biyaya ng Diyos ay nasa kaniya. ⁴¹ Ang kaniyang mga magulang ay pumupunta sa Jerusalem taon-taon para sa Pista ng Paskwa. ⁴² Nang siya ay labindalawang taong gulang, sila ay muling umakyat para sa nakaugaliang panahon para sa pista. ⁴³ Pagkatapos nilang manatili sa buong bilang ng araw para sa pista, nagsimula na silang umuwi. Ngunit ang batang Jesus ay nanatili sa Jerusalem at ito ay hindi alam ng kaniyang mga magulang. ⁴⁴ Inakala nila na siya ay nasa pangkat na kasama nilang naglalakbay, kaya sila ay nagpatuloy ng isang araw sa paglalakbay. Pagkatapos ay nagsimula silang hanapin siya sa kanilang mga

kamag-anak at kaibigan. ⁴⁵ Nang siya ay hindi nila matagpuan, bumalik sila sa Jerusalem at sinimulang hanapin siya roon. ⁴⁶ At nangyari nga na makalipas ang tatlong araw, natagpuan nila siya sa loob ng templo na nakaupo sa gitna ng mga guro, nakikinig sa kanila at nagtatanong sa kanila ng mga katanungan. ⁴⁷ Lahat ng nakarinig sa kaniya ay namangha sa kaniyang pang-unawa at sa kaniyang mga kasagutan. ⁴⁸ Nang siya ay nakita nila, nagulat sila. Sinabi sa kaniya ng kaniyang ina, "Anak, bakit mo kami pinakitunguhan ng ganito? Makinig ka, ako at ang iyong ama ay nag-aalala na naghahanap sa iyo." ⁴⁹ Sinabi niya sa kanila, "Bakit ninyo ako hinahanap? Hindi ba ninyo alam na ako ay dapat na narito sa bahay ng aking Ama?" ⁵⁰ Ngunit hindi nila naintindihan ang ibig niyang sabihin sa mga salitang iyon. ⁵¹ Pagkatapos, siya ay sumama sa kanila pabalik sa kanilang tahanan sa Nazaret at naging masunurin sa kanila. Iningatan ng kaniyang ina ang lahat ng bagay na ito sa kaniyang puso. ⁵² At si Jesus ay patuloy na lumaki sa karunungan at pangangatawan at lalong kinalugdan ng Diyos at ng mga tao.

Chapter 3

¹ Ngayon, sa ika-labinlimang taon na paghahari ni Tiberio Cesar, habang si Poncio Pilato ay gobernador sa Judea, at si Herodes ang tetrarka sa Galilea, at ang kaniyang kapatid na si Felipe ang tetrarka sa rehiyon ng Iturea at Traconite, at si Lisantias ang tetrarka sa Abilinia, ² at sa panahon na sina Anas at Caifas ang pinakapunong pari, dumating ang salita ng Diyos ay kay Juan na anak ni Zacarias, sa ilang. ³ Siya ay naglakbay sa buong rehiyon sa palibot ng ilog Jordan, nangangaral ng bautismo ng pagsisisi para sa kapatawaran ng mga kasalanan. ⁴ Gaya ito ng nasusulat sa libro ng mga salita ni propeta Isaias, "Ang tinig ng isang sumisigaw sa ilang, 'Ihanda ang daraanan ng Panginoon, gawing tuwid ang kaniyang landas. ⁵ Ang bawat lambak ay mapupunan, ang bawat bundok at burol ay gagawing patag, ang mga likong daan ay magiging tuwid, at ang mga daang baku-bako ay gagawing maayos. ⁶ Ang lahat ng tao ay makikita ang pagliligtas ng Diyos." ⁷ Kaya sinabi ni Juan sa napakaraming bilang ng tao na dumarating upang magpabautismo sa kaniya, "Kayo na mga anak ng mga makamandag na ahas, sino ang nagbabala sa inyo na tumakas sa poot na paparating?" ⁸ Mamunga kayo ng karapat-dapat sa pagsisisi, at huwag ninyong simulan na sabihin sa inyong mga sarili, 'Mayroon tayong Abraham bilang ama natin,' dahil sinasabi ko sa inyo na ang Diyos ay may kakayahang lumikha ng mga anak para kay Abraham kahit pa mula sa mga batong ito. ⁹ Ang palakol ay nailagay na sa ugat ng mga puno. Kaya ang bawat puno na hindi namumunga nang mabuti ay puputulin at itatapon sa apoy." ¹⁰ At ang maraming tao ay nagtanong sa kaniya, nagsasabi "Ano ang dapat naming gawin?" ¹¹ Siya ay sumagot at sinabi sa kanila, "Kung ang isang tao ay may dalawang tunika, dapat niyang ibigay ang isa sa sinumang wala nito at sinuman ang may pagkain ay ganoon din ang dapat gawin." ¹² At may ilang mga

maniningil ng buwis ang dumating upang mabautismuhan, at sinabi nila sa kaniya, "Guro, ano ang dapat naging gawin?" ¹³ Sinabi niya sa kanila, "Huwag kayong maningil nang higit sa dapat ninyong sinisingil." ¹⁴ May ilang mga kawal rin ang nagtanong sa kaniya, nagsasabi, "At paano naman kami? Ano ang dapat naging gawin?" Sinabi niya sa kanila. "Huwag kayong kumuha ng salapi kanino man nang sapilitan, at huwag ninyong paratangan ang sinuman ng hindi totoo. Masiyahan kayo sa inyong mga sahod." ¹⁵ Ngayon, habang ang mga tao ay sabik na naghihintay na dumating si Cristo, nagtataka ang bawat isa sa kanilang mga puso kung si Juan mismo ang Cristo. ¹⁶ Sinagot sila ni Juan na nagsabi sa kanilang lahat, "Para sa akin, binabautismuhan ko kayo ng tubig, ngunit may isang paparating na mas higit na makapangyarihan kaysa sa akin, at hindi ako karapat-dapat na magkalag man lang ng tali ng kaniyang mgapnyapaks. Siya ang magbabautismo sa inyo ng Banal na Espiritu at ng apoy." ¹⁷ Ang kaniyang kalaykay ay hawak niya sa kaniyang kamay upang linisin nang mabuti ang kaniyang giikan at upang tipunin ang trigo sa kaniyang kamalig. Ngunit susunugin niya ang dayami sa apoy na hindi mamamatay kailanman." ¹⁸ Sa pamamagitan ng iba pang madaming panghihikayat, ipinangaral niya ang magandang balita sa mga tao. ¹⁹ Sinaway din ni Juan si Herodes na tetrarka, dahil pinakasalan niya ang asawa ng kaniyang kapatid na lalaki, na si Herodias, at sa lahat ng iba pang kasamaan na ginawa ni Herodes. ²⁰ Ngunit gumawa pa ng napakasamang bagay si Herodes. Ipinakulong niya sa bilangguan si Juan. ²¹ At nangyari ngang habang ang lahat ng tao ay binabautismuhan, si Jesus ay nabautismuhan din. Habang siya ay nananalangin, ang kalangitan ay bumukas. ²² Ang Banal na Espiritu ay bumaba sa kaniya na may anyo na gaya ng kalapati, habang may isang tinig ang nanggaling sa langit, "Ikaw ang aking minamahal na Anak. Lubos akong nalulugod sa Iyo." ²³ Ngayon si Jesus mismo, nang siya ay nagsimulang magturo, ay nasa edad na tatlumpung taon. Siya ang anak na lalaki (ayon sa pagpapalagay ng mga tao) ni Jose na anak ni Eli ²⁴ na anak ni Matat na anak ni Levi na anak ni Melqui na anak ni Janai na anak ni Jose ²⁵ na anak ni Matatias na anak ni Amos na anak ni Nahum na anak ni Esli na anak ni Nagai ²⁶ na anak ni Maat na anak ni Matatias na anak ni Semei na anak ni Josec na anak ni Joda ²⁷ na anak ni Joanan na anak ni Resa na anak ni Zerubabel na anak ni Salatiel na anak ni Neri ²⁸ na anak ni Melqui na anak ni Adi na anak ni Cosam na anak ni Elmadam na anak ni Er ²⁹ na anak ni Josue na anak ni Eliezer na anak ni Jorim na anak ni Matat na anak ni Levi ³⁰ na anak ni Simeon na anak ni Juda na anak ni Jose na anak ni Jonam na anak ni Eliaquim ³¹ na anak ni Melea na anak ni Menna na anak ni Matata na anak ni Natan na anak ni David ³² na anak ni Jesse na anak ni Obed na anak ni Boaz, na anak ni Salmon na anak ni Naason ³³ na anak ni Aminadab na anak ni Admin na anak ni Arni na anak ni Esrom na anak ni Farez na anak ni Juda ³⁴ na anak ni Jacob na anak ni

Isaac na anak ni Abraham na anak ni Terah na anak ni Nahor ³⁵ na anak ni Serug na anak ni Reu na anak ni Peleg na anak ni Eber na anak ni Sala, ³⁶ na anak ni Cainan na anak ni Arfaxad na anak ni Shem na anak ni Noe na anak ni Lamec na anak ni Metusalem na anak ni Enoc ³⁷ na anak ni Jared na anak ni Mahalaleel na anak ni Kenan ³⁸ na anak ni Enos na anak ni Set na anak ni Adan na anak ng Diyos.

Chapter 4

¹ Nang si Jesus ay na puspos ng Banal na Espiritu, bumalik siya mula sa ilog Jordan at pinangunahan ng Espiritu sa ilang ² sa loob ng apatnapung araw at siya ay tinukso ng diyablo. Sa mga araw na iyon, hindi siya kumain ng anuman at sa huling mga araw siya ay nagutom. ³ Sinabi ng diyablo sa kaniya, "Kung ikaw ang Anak ng Diyos, utusan mo ang batong ito na maging tinapay." ⁴ Sinagot siya ni Jesus, "Nasusulat, 'Hindi lang sa tinapay nabubuhay ang tao.'" ⁵ At dinala siya ng diyablo sa mataas na lugar, at ipinakita sa kaniya ang lahat ng mga kaharian ng mundo nang ilang sandali. ⁶ Sinabi ng diyablo sa kaniya, "Bibigyan kita ng kapangyarihang mamuno sa lahat ng mga kahariang ito, pati na ang kanilang kadakilaan. Kaya kong gawin ito dahil ibinigay ang mga ito sa akin upang pamunuan, at maaari ko itong ibigay sa sinumang gustuhin ko." ⁷ Kaya kung ikaw ay yuyuko at sasamba sa akin, ang lahat ng ito ay mapapasaiyo." ⁸ Ngunit sumagot si Jesus at sinabi sa kaniya, "Nasusulat, 'Dapat mong sambahin ang Panginoon mong Diyos, at siya lang ang dapat mong paglingkuran.'" ⁹ Pagkatapos dinala ng diyablo si Jesus sa Jerusalem at inilagay siya sa pinakamataas na bahagi ng templo, at sinabi sa kaniya, "Kung ikaw ang Anak ng Diyos, magpatihulog ka mula dito," ¹⁰ Sapagkat nasusulat, 'Utusan niya ang kaniyang mga anghel upang alagaan ka at ingatan ka,' ¹¹ at, 'Iangat ka nila sa kanilang mga kamay, upang hindi tumama ang iyong paa sa bato.'" ¹² Sumagot si Jesus na sinabi sa kaniya, "Nasasabi, 'Hindi mo dapat subukin ang Panginoon mong Diyos.'" ¹³ Nang matapos tuksuhin ng diyablo si Jesus, umalis siya at iniwanan siya hanggang sa ibang pagkakataon. ¹⁴ Pagkatapos, bumalik si Jesus sa Galilea as kapangyarihan ng Espiritu, at kumalat ang balita tungkol sa kaniya sa buong paligid ng rehiyon. ¹⁵ Nagturo siya sa kanilang mga sinagoga, at ang bawat isa ay nagpuri sa kaniya. ¹⁶ Isang araw, siya ay pumunta sa Nazaret, ang lungsod na kung saan siya pinalaki. Sa kaniyang nakagawian, pumasok siya sa sinagoga sa Araw ng Pamamahinga, at tumayo upang basahin ang kasulatan. ¹⁷ Ang balumbon ni propeta Isaias ay iniabot sa kaniya, kaya binuksan niya ang balumbon at nakita ang bahagi kung saan nakasulat, ¹⁸ "Ang Espiritu ng Panginoon ay nasa akin, dahil itinalaga niya ako upang ipangaral ang magandang balita sa mga mahihirap. Isinugo niya ako upang ipahayag ang kalayaan sa mga bihag, at manumbalik ang paningin ng mga bulag, upang palayain ang mga inaapi," ¹⁹ ipahayag ang

pinagpalang panahon ng Panginoon." **20** Pagkatapos ay inirolyo niya ang kasulatang binalumbon, ibinalik sa tagapangasiwa ng sinagoga, at umupo. Ang mga mata ng lahat ng tao sa sinagoga ay nakatuon sa kaniya. **21** Siya ay nagsimulang magsalita sa kanila, "Ngayon itong kasulatan ay natupad sa inyong pandinig." **22** Bawat isa sa kanila ay nasaksihan ang lahat ng kaniyang mga sinabi at lahat sila ay namangha sa mga mapagpalang salitang lumalabas sa kaniyang bibig. Sinasabi nila, "Ito ay anak lamang ni Jose, hindi ba?" **23** Sinabi ni Jesus sa kanila, "Tinitiyak kong sasabihin ninyo ang kawikaang ito sa akin, 'Manggagamot, gamutin mo ang iyong sarili. Anuman ang aming narinig na ginawa mo sa Capernaum, gawin mo din dito sa iyong bayang kinalakihan.'" **24** Sinabi din niya, "Tapat kong sinasabi sa inyo, walang propeta ang tinanggap sa sarili niyang bayan. **25** Ngunit sinasabi ko sa inyo ang katotohanan na maraming mga balo sa Israel sa panahon ni Elias, noong sumara ang kalangitan na walang ulan sa loob ng tatlo at kalahating mga taon, noong nagkaroon ng matinding taggutom sa lahat ng kalupaan. **26** Ngunit hindi ipinadala si Elias sa kahit sinuman sa kanila, ngunit sa isang balo lamang na naninirahan sa Sarepta na malapit sa lungsod ng Sidon. **27** Mayroon ding maraming mga ketongin sa Israel sa panahon ni propeta Eliseo, ngunit wala sa kanila ang gumaling maliban kay Naaman na taga-Siria." **28** Lahat ng tao sa sinagoga ay napuno ng matinding galit nang marinig nila ang mga bagay na ito. **29** Tumayo sila at ipinagtabuyan siya paalis ng lungsod, at dinala siya sa gilid ng burol kung saan itinayo ang kanilang lungsod, upang siya ay maari nilang ihulog sa bangin. **30** Ngunit siya ay lumakad palusot sa kanilang kalagitnaan at siya ay umalis. **31** At siya ay bumaba patungong Capernaum, isang lungsod ng Galilea. Sa isang Araw ng Pamamahinga siya ay nagturo sa mga tao sa sinagoga. **32** Sila ay namangha sa kaniyang itinaturo, dahil nagsalita siya nang may kapangyarihan. **33** Ngayon, sa sinagoga sa araw na iyon may isang tao na may espiritu ng maruming demonyo, at siya ay sumigaw nang may malakas na tinig, **34** "Ano ang nais mong gawin sa amin, Jesus na taga-Nazaret? Ikaw ba ay pumarito para kami ay puksain? Alam ko kung sino ka! Ikaw ang Banal ng Diyos!" **35** Sinaway ni Jesus ang demonyo, na nagsasabi, "Manahimik ka at lumabas ka sa kaniya!" Nang naihagis ng demonyo ang lalaki sa kalagitnaan nila, siya ay lumabas mula sa kaniya na walang nangyaring masama sa lalaki. **36** Lahat ng tao ay lubhang namangha, at sila ay patuloy na nag-uusap sa isa't isa sa nangyari. Sinabi nila, "Anong uri ang mga salitang ito? Inutusan niya ang mga maruruming espiritu na may kakayahan at kapangyarihan at sila ay lumabas." **37** Kaya nagsimulang kumalat ang balita tungkol sa kaniya sa bawat bahagi ng nakapaligid na rehiyon. **38** Pagkatapos, umalis si Jesus sa sinagoga at pumunta sa bahay ni Simon. Ngayon, ang biyenang ni Simon ay nahihirapan dahil sa mataas na lagnat, at sila ay nakiusap para sa kaniya. **39** Kaya tumayo siya malapit sa kaniya at sinaway ang kaniyang lagnat, at umalis ito. Agad siyang tumayo at nagsimulang maglingkod sa kanila.

40 Nang palubog na ang araw, dinala ng mga tao kay Jesus ang bawat may sakit at may iba't ibang karamdaman. Ipinatong niya ang kaniyang kamay sa bawat isa sa kanila at sila ay gumaling. **41** May mga demonyo din na lumabas mula sa kanila, sumusigaw at nagsasabi, "Ikaw ang Anak ng Diyos!" Sinaway ni Jesus ang mga demonyo at hindi niya sila pinayagang magsalita, dahil alam nila na siya ang Cristo. **42** Nang dumating ang dapit-umaga, pumunta siya sa isang tahimik na lugar. Maraming mga tao ang naghahanap sa kaniya at pumunta kung saang lugar siya naroon. Sinubukan nila na pigilan siya sa pag-alis sa kanila. **43** Ngunit sinabi niya sa kanila, "Dapat ko ring ipangaral ang magandang balita tungkol sa kaharian ng Diyos sa marami pang lungsod, dahil ito ang dahilan kung bakit ako ipinadala dito." **44** At siya ay nagpatuloy na nangaral sa mga sinagoga sa buong Judea.

Chapter 5

1 Ngayon nangyari na habang nagsisiksikan ang maraming tao sa palibot ni Jesus at nakikinig sila sa salita ng Diyos, si Jesus ay nakatayo sa tabi ng lawa ng Genesaret. **2** Nakakita siya ng dalawang bangka na nakapagilid sa pampang ng lawa. Nakababa na ang mga mangingisda mula dito at naglilinis sila ng kanilang mga lambat. **3** Sumakay si Jesus sa isa sa mga bangka, na pagmamay-ari ni Simon at hiniling niya sa kaniya na dalhin niya ito sa tubig na hindi kalayuan sa dalampasigan. Pagkatapos ay umupo siya at nagturo sa mga tao habang nasa bangka. **4** Nang matapos na siyang magsalita, sinabi niya kay Simon, "Dalhin mo ang bangka sa mas malalim na tubig at ibaba ang inyong mga lambat para manghuli". **5** Sumagot si Simon at sinabi, "Panginoon, magdamag kaming nangisda ngunit wala kaming nahuli, ngunit sa iyong salita, ibababa ko ang mga lambat." **6** Nang ginawa nila ito, nakahuli sila ng napakaraming bilang ng isda, at ang kanilang mga lambat ay nagsimulang mapunit. **7** Kaya't kumaway sila kanilang kasamahan sa kabilang bangka upang puntahan at tulungan sila. Dumating sila at napuno ang dalawang bangka, kaya't sila ay nagsimulang lumubog. **8** Ngunit nang makita ito ni Simon Pedro, siya ay lumuhod sa paanan ni Jesus, na nagsasabi, "Lumayo ka sa akin, Panginoon, sapagkat ako ay taong makasalanan." **9** Sapagkat siya ay namangha at ang lahat din na kaniyang mga kasama, sa dami ng isdang kanilang nahuli. **10** Kasama dito sina Santiago at Juan na mga anak ni Zebedeo, na mga kasama ni Simon. At sinabi ni Jesus kay Simon, "Huwag kang matakot, sapagkat mula ngayon, mangingisda ka na ng tao." **11** Nang madala nila sa dalampasigan ang kanilang mga bangka, iniwan nila ang lahat at sumunod sa kaniya. **12** At nangyari nga na habang siya ay nasa isa sa mga lungsod, isang taong puno ng ketong ang naroon. Nang makita niya si Jesus, siya ay nagpatirapa at nagmakaawa sa kaniya, na nagsabi, "Panginoon, kung iyong nanaisin, ako ay maaari mong linisin." **13** Pagkatapos, inabot ni Jesus ang kaniyang kamay at hinawakan siya, na sinasabi, "Nais ko. Maging malinis ka." At agad nawala ang

kaniyang ketong. ¹⁴ Siya ay pinagbilinan niya na huwag ipagsabi kahit kanino, sa halip, sinabi sa kaniya, "Pumunta ka sa iyong pupuntahan, at magpakita ka sa mga pari at mag-alay ka ng handog para sa iyong ikalilinis, batay sa mga kautusan ni Moises, bilang pagpapatotoo sa kanila." ¹⁵ Ngunit ang balita tungkol sa kaniya ay lalong kumalat, at maraming mga tao ang dumating upang pakinggan siyang magturo at upang mapagaling sa kanilang mga sakit. ¹⁶ Ngunit siya ay madalas pumunta sa mga lugar na ilang at nanalangin. ¹⁷ At nangyari nga sa isa sa mga araw na iyon na siya ay nagtuturo, at mayroong mga Pariseo at mga tagapagturo ng kautusan ang nakaupo roon na nagmula pa sa mga iba't-ibang lugar sa mga rehiyon ng Galilea at Judea, at mula rin sa lungsod ng Jerusalem. Ang kapangyarihan ng Panginoon ay nasa kaniya upang magpagaling. ¹⁸ Ngayon ay may mga lalaking dumating, binubuhay ang isang paralitikong lalaki na nakalagay sa higaan, at sila ay naghanap ng paraan upang maipasok siya at mailagay sa harapan ni Jesus. ¹⁹ Hindi sila makahanap ng paraan upang siya ay maipasok dahil sa dami ng tao, kaya sila ay umakyat sa bubungan ng bahay at ibinaba nila ang lalaking nasa higaan sa kalagitnaan ng mga tao, sa mismong harapan ni Jesus. ²⁰ Pagkakita niya sa kanilang pananampalataya, sinabi ni Jesus, "Lalaki, pinatawad ka na sa iyong mga kasalanan." ²¹ Ang mga eskriba at ang mga Pariseo ay nagsimulang magtanong tungkol dito, na sinasabi, "Sino itong nagsasalita ng kalapastanganan sa Diyos?" Sino ang nagpapatawad ng kasalanan, hindi ba't ang Diyos lamang?" ²² Ngunit si Jesus, na nalalaman ang kanilang mga iniisip, sumagot at sinabi sa kanila, "Bakit ninyo ito inuusisa sa inyong mga puso?" ²³ Alin ang mas madaling sabihin, 'Napatawad ka na ng iyong mga kasalanan' o ang sabihing 'Tumayo ka at maglakad?.' ²⁴ Ngunit upang malaman ninyo na ang Anak ng Tao ay may kapangyarihan sa mundo upang magpatawad ng mga kasalanan, sinasabi ko sa iyo, 'Tumayo ka, buhatin mo ang iyong higaan at pumunta ka sa iyong bahay.'" ²⁵ Agad siyang tumayo sa kanilang harapan at binuhay ang kaniyang higaan; pagkatapos ay bumalik siya sa kaniyang bahay, na niluluwalhati ang Diyos. ²⁶ Ang lahat ay namangha at niluwalhati nila ang Diyos. Sila ay napuno ng takot na sinasabi, "Nakakita tayo ng mga hindi pangkaraniwang bagay sa araw na ito." ²⁷ Pagkatapos mangyari ang mga bagay na ito, si Jesus ay umalis doon at nakita ang isang maniningil ng buwis na nagngangalang Levi, na nakaupo sa lugar kung saan siya nangongolekta ng buwis. Sinabi niya sa kaniya, "Sumunod ka sa akin." ²⁸ Kaya't iniwan ni Levi ang lahat, tumayo, at sumunod sa kaniya. ²⁹ Pagkatapos ay naghanda si Levi sa kaniyang bahay ng malaking handaan para kay Jesus, at maraming mga maniningil ng buwis ang nandoon, at iba pang mga taong nakasandal sa mesa ang kumakain kasama nila. ³⁰ Ngunit ang mga Pariseo at kanilang mga eskriba ay nagreklamo sa kaniyang mga alagad, na nagsasabi, "Bakit kayo kumakain at umiinom kasama ang mga naniningil ng buwis at iba pang mga taong makasalanan?" ³¹ Sumagot si Jesus sa kanila, "Ang mga taong malulusog ay hindi nangangailangan ng manggagamot, ang mga taong may sakit lamang ang

nangangailangan nito. ³² Hindi ako dumating upang tawagin sa pagsisisi ang mga taong matuwid, kundi tawagin sa pagsisisi ang mga taong makasalanan."

³³ Sinabi nila sa kaniya, "Ang mga alagad ni Juan ay madalas nag-aayuno at nananalangin, gayundin ang mga alagad ng mga Pariseo. Ngunit ang iyong mga alagad ay kumakain at umiinom." ³⁴ Sinabi ni Jesus sa kanila, "Mayroon bang mag-uutos sa mga panauhin ng kasal na mag-ayuno habang kapiling pa nila ang lalaking ikakasal?" ³⁵ Subalit darating ang mga araw na aalisin mula sa kanila ang lalaking ikakasal, at sa mga araw na iyon sila ay mag-aayuno." ³⁶ Pagkatapos ay nagbahagi din si Jesus ng isang talinghaga sa kanila, "Walang tao ang gugupit ng kapisasong tela mula sa bagong damit upang tagpiin ang lumang damit. Kung ganyan ang gagawin niya, mapupunit niya ang bagong damit, at ang kapisasong tela mula sa bagong damit ay hindi babagay sa tela ng lumang damit." ³⁷ Gayundin naman, walang tao ang naglalagay ng bagong alak sa lumang sisidlang balat. Kapag ginawa niya ito, puputukin ng bagong alak ang mga sisidlang balat, at matatapon ang mga alak, at ang mga sisidlan ay masisira." ³⁸ Ngunit ang mga bagong alak ay marapat na ilagay sa bagong sisidlang balat. ³⁹ Walang tao na pagkatapos uminom ng lumang alak, ay maghahangad na uminom ng bagong alak, dahil sasabihin niya, 'Ang luma ay mas mabuti.'"

Chapter 6

¹ Ngayon ay nangyari na sa Araw ng Pamamahinga, si Jesus ay naglalakad sa triguhan at ang kaniyang mga alagad ay nangunguha ng mga uhay, ang mga ito ay kinikiskis sa kanilang mga palad at kinakain ang mga butil. ² Ngunit sinabi ng ibang mga Pariseo, "Bakit kayo gumagawa ng isang bagay na labag sa kautusan na gawin sa Araw ng Pamamahinga?" ³ Sumagot si Jesus sa kanila na sinabi, "Hindi man lamang ba ninyo nabasa ang tungkol sa ginawa ni David nang siya ay magutom, siya at ang kaniyang mga kasamang kalalakihan?" ⁴ Pumasok siya sa bahay ng Diyos, at kinuha ang tinapay na handog at kumain ng ilan sa mga ito, at ibinigay din ang ilan sa kaniyang mga kasamang kalalakihan para kainin, kahit na ayon sa batas mga pari lamang ang pwedeng kumain." ⁵ Pagkatapos ay sinabi niya sa kanila, "Ang Anak ng Tao ay Panginoon ng Araw ng Pamamahinga." ⁶ Nangyari sa ibang Araw ng Pamamahinga na siya ay pumunta sa sinagoga at nagturo sa mga tao doon. Isang tao ang naroon na tuyot ang kanang kamay. ⁷ Ang mga eskriba at mga Pariseo ay nagmamanman sa kaniya upang makita kung si Jesus ay magpapagaling sa Araw ng Pamamahinga, upang sila ay makahanap ng dahilan upang siya ay paratanganan na gumagawa ng masama. ⁸ Ngunit alam niya kung ano ang kanilang iniisip at sinabi niya sa tao na may tuyot na kamay, "Tumayo ka, at pumunta ka dito sa gitna ng lahat." Kung kaya't ang tao ay tumayo at pumaroon. ⁹ Sinabi ni Jesus sa kanila, "Itinatanong ko sa inyo, naaayon ba sa batas ang gumawa ng mabuti o gumawa ng masama sa Araw ng Pamamahinga, ang magligtas ng buhay o sirain ito?" ¹⁰ Pagkatapos ay tumingin siya sa kanilang lahat at sinabi sa lalaki,

"Iunat mo ang iyong kamay." Ginawa nga niya at ang kaniyang kamay ay nanumbalik sa dati. ¹¹ Ngunit sila ay napuno ng galit, at sila ay nag-usap-usap kung ano ang maari nilang gawin kay Jesus. ¹² Nangyari sa mga araw na iyon na siya ay pumunta sa bundok upang manalangin. Siya ay patuloy na nanalangin sa Diyos ng buong gabi. ¹³ Kinaumagahan, tinawag niya ang kaniyang mga alagad at pumili siya sa kanila ng labindalawa, na tinawag din niyang "mga apostol." ¹⁴ Ang pangalan ng mga apostol ay sina Simon (na kaniya ring pinangalanang Pedro) at ang kaniyang kapatid na si Andres, Santiago, Juan, Felipe, Bartolome, ¹⁵ Mateo, Tomas, Santiago na anak ni Alfeo, Simon na tinawag na Masigasig, ¹⁶ Judas na anak ni Santiago at Judas Iscariote na siyang naging taksil. ¹⁷ Pagkatapos, si Jesus ay bumaba mula sa bundok kasama sila at tumayo sa patag na lugar. Naroon ang napakaraming bilang ng kaniyang mga alagad, ganoon din ang malaking bilang ng tao na mula sa Judea at Jerusalem at mula sa dalampasigan ng Tiro at Sidon. ¹⁸ Sila ay dumating upang makinig sa kaniya at para gumaling sa kanilang mga karamdaman. Ang mga taong binabagabag ng mga maruming espiritu ay pinagaling din. ¹⁹ Ang lahat ng napakaraming tao ay sinusubakan siyang hipuin dahil ang kapangyarihang magpagaling ay lumalabas mula sa kaniya, at pinagaling niya silang lahat. ²⁰ Pagkatapos ay tumingin siya sa kaniyang mga alagad at sinabi, "Pinagpala kayong mga mahihirap sapagkat sa inyo ang kaharian ng Diyos. ²¹ Pinagpala kayo na nagugutom ngayon, sapagkat kayo ay mapupuno. Pinagpala kayo na tumatangis ngayon sapagkat kayo ay tatawa. ²² Pinagpala kayo kung kayo ay kinamumuhian ng mga tao at kung kayo ay ihinihiwalay at itinuturing ang inyong pangalan na masama alang-alang sa Anak ng Tao. ²³ Magalak sa araw na iyon at tumalon sa galak sapagkat tiyak na kayo ay may dakilang gantimpala sa langit, sapagkat ang kanilang mga ninuno ay pinakitunguhan ang mga propeta sa ganoon ding paraan. ²⁴ Ngunit aba kayo na mayayaman! Sapagkat natanggap na ninyo ang inyong ginhawa. ²⁵ Aba kayo na busog ngayon! Sapagkat kayo ay magugutom. Aba kayo na tumatawa ngayon! Sapagkat kayo ay magdadalamhati at tatangis. ²⁶ Aba kayo kung ang lahat ng tao ay nagsasabi ng mabuti tungkol sa inyo! Sapagkat pinakisamahan ng kanilang mga ninuno ang mga bulaang propeta sa ganoon ding paraan. ²⁷ Ngunit sinasabi ko sa inyo na nakikinig, mahal ninyo ang inyong mga kaaway at gumawa kayo ng mabuti sa mga namumuhi sa inyo. ²⁸ Pagpalain ninyo ang mga sumusumpa sa inyo at ipanalangin ang mga umaapi sa inyo. ²⁹ Sa sumasampal sa iyong pisngi, ialok mo rin sa kaniya ang kabila. Kung may kumuha ng iyong panlabas na damit, huwag mong ipagkait pati na ang iyong panloob na tunika. ³⁰ Magbigay sa lahat ng humihingi sa iyo. Kung may kumuha ng isang bagay na pag-aari mo, huwag mong hingiin sa kaniya na ibalik ito sa iyo. ³¹ Kung anuman ang nais ninyong gawin ng mga tao sa inyo, ganoon din ang dapat ninyong gawin sa kanila. ³² Kung ang minamahal lamang ninyo ay ang mga taong nagmamahal sa inyo, anong kapurihan iyon sa

inyo? Sapagkat kahit ang mga makasalan ay minamahal din ang mga nagmamahal sa kanila. ³³ Kung sa mga taong gumawa sa inyo ng mabuti lamang kayo gumagawa ng mabuti, anong kapurihan iyon sa inyo? Sapagkat kahit ang mga makasalan ay ganoon din ang ginagawa. ³⁴ Kung ang inyong pinapahiraman lamang ay ang mga tao na inaasahan ninyong magbibigay ng mga ito pabalik sa inyo, anong kapurihan iyon sa inyo? Kahit ang mga makasalan ay nagpapahiram sa mga makasalan at umaasang iyon ding halaga ang muling matatanggap. ³⁵ Ngunit mahal ninyo ang inyong kaaway at gawin ang mabuti sa kanila. Pahiramin ninyo sila na hindi kailanman nag-aalala kung may babalik pa sa inyo at ang inyong gantimpala ay magiging dakila. Kayo ay magiging mga anak ng Kataas-taasan, sapagkat siya mismo ay mabuti sa mga taong hindi marunong magpasalamat at masasama. ³⁶ Maging maawain, gaya ng inyong Ama na maawain. ³⁷ Huwag humatol at hindi kayo hahatulan. Huwag magparusa at hindi kayo parurusahan. Patawarin ninyo ang iba at kayo ay patatawarin. ³⁸ Magbigay sa iba at ito ay maibibigay sa inyo. Labis-labis na halaga—siksik, liglig at umaapaw—ang ibubuhos sa inyong kandungan. Sapagkat kung anumang batayan ng panukat ang inyong ginamit sa pagsukat, iyon din ang gagamiting batayan ng panukat para sa iyo." ³⁹ At sinabi rin niya sa kanila ang isang talinghaga. "Maaari bang gabayan ng isang bulag ang kapwa bulag? Kung gagawin niya ito, kapwa sila mahuhulog sa hukay, hindi ba? ⁴⁰ Ang isang alagad ay hindi higit kaysa sa kaniyang guro, ngunit ang bawat isa na ganap na sinanay ay magiging kagaya ng kaniyang guro. ⁴¹ At bakit mo tinitingnan ang maliit na piraso ng dayami sa mata ng iyong kapatid ngunit hindi mo napapansin ang troso sa iyong sariling mata? ⁴² Paano mo masasabi sa iyong kapatid, 'Kapatid, hayaan mong tanggalin ko ang maliit na dayami na nasa iyong mata,' kung ikaw mismo ay hindi nakikita ang troso sa iyong sariling mata? Ikaw na mapagkunwari! Tanggalin mo muna ang troso sa iyong mata, at nang sa gayon ay malinaw kang makakakita para alisin ang piraso ng dayami sa mata ng iyong kapatid. ⁴³ Sapagkat walang mabuting puno ang namumunga ng bulok na bunga, ni walang bulok na puno ang namumunga ng mabuting bunga. ⁴⁴ Sapagkat ang bawat puno ay nakikilala sa uri ng kaniyang bunga. Sapagkat ang mga tao ay hindi umaani ng igos sa matinik na damo, ni hindi sila umaani ng ubas sa matinik na baging. ⁴⁵ Inilalabas ng mabuting tao ang kabutihan na nagmumula sa kayamanan ng kaniyang puso, at inilalabas ng masamang tao ang masama mula sa masamang kayamanan ng kaniyang puso. Sapagkat mula sa kasaganaan ng kaniyang puso, nagsasalita ang kaniyang bibig. ⁴⁶ Bakit mo ako tinatatawag na, 'Panginoon, Panginoon,' ngunit hindi mo sinusunod ang mga bagay na sinasabi ko? ⁴⁷ Ang bawat tao na lumalapit sa akin at nakikinig ng aking mga salita at sinusunod ang mga ito, sasabihin ko sa inyo kung ano ang kaniyang katulad. ⁴⁸ Siya ay tulad ng isang tao na nagtatayo ng bahay, na humukay nang malalim sa lupa at itinayo ang pundasyon ng bahay sa matatag na bato. Nang dumating ang baha, umagos ang malakas na tubig sa bahay ngunit hindi nito kayang yanigin dahil

ito ay itinayo nang mahusay. ⁴⁹ Ngunit ang tao na nakikinig sa aking mga salita at hindi ito sinusunod, siya ay tulad ng isang tao na nagtayo ng bahay sa ibabaw ng lupa na walang pundasyon. Nang umagos ang malakas na tubig sa bahay, agad-agad itong gumuho at ganap ang pagkasira ng bahay na iyon.

Chapter 7

¹ Pagkatapos ng lahat ng mga bagay na sinabi ni Jesus sa mga taong nakikinig, pumunta siya sa Capernaum. ² Isang alipin ng senturion, na mahalaga sa kaniya ang may malubhang sakit at nasa bingit na ng kamatayan. ³ Ngunit nang mabalitaan ang tungkol kay Jesus, nagsugo ang senturion sa kaniya ng mga nakatatanda ng mga Judio upang pakiusapan siya na pumunta at iligtas sa kamatayan ang kaniyang alipin. ⁴ Nang malapit na sila kay Jesus, taimtim silang nakiusap sa kaniya, na nagsasabi, "Karapat-dapat na gawin mo ito sa kaniya, ⁵ dahil mahal niya ang aming bansa, at isa siya sa nagtayo ng sinagoga para sa amin." ⁶ Kaya si Jesus ay nagpatuloy sa kaniyang lakad kasama nila. Ngunit nang malapit na siya sa bahay, ang senturion ay nagpadala ng mga kaibigan para sabihin sa kaniya, "Panginoon, huwag na kayong mag-abala, dahil hindi ako karapat-dapat na puntahan sa aking tahanan. ⁷ Sa dahilang ito, hindi ko rin inisip na karapat-dapat ako na humarap man lamang sa iyo, magbigay lang kayo ng salita at gagaling na ang aking alipin. ⁸ Sapagkat ako rin ay isang tao na itinalaga sa ilalim ng isang may kapangyarihan at may mga kawal sa ilalim ko. Kapag sinabi ko sa isa, 'Pumunta ka,' pupunta siya roon, at sa isa naman, 'Halika,' at lumalapit siya, at sa aking alipin, 'Gawin mo ito,' ginagawa niya ito." ⁹ Nang marinig ito ni Jesus, siya ay namangha sa kaniya, at habang humarap sa mga maraming taong sumusunod sa kaniya, sinabi niya, "Sinasabi ko sa inyo, hindi pa ako nakakita ng may ganitong kalaking pananampalataya kahit na sa Israel." ¹⁰ Pagkatapos, bumalik sa bahay ang mga isinugo at natagpuang magaling na ang alipin. ¹¹ Ilang panahon pagkatapos nito, nangyari na si Jesus ay naglakbay sa lungsod na tinatawag na Nain. Ang kaniyang mga alagad ay sumama sa kaniya kasama ang maraming mga tao. ¹² Nang palapit na siya sa tarangkahan papasok ng lungsod, masdan ito, isang taong patay ang dinadala palabas, ang kaisa-isang anak ng kaniyang ina. Siya ay isang balo, at kasama niya ang isang malaking grupo ng mga tao na galing sa lungsod. ¹³ Pagkakita sa kaniya, ang Panginoon ay labis na nahabag sa kaniya at sinabi sa kaniya, "Huwag kang umiyak." ¹⁴ Pagkatapos lumapit siya at hinipo ang kinalalagyan ng bangkay, at ang mga nagdadala ay napatigil. Sinabi niya, "Binata, sinasabi ko sa iyo, bumangon ka." ¹⁵ Ang taong patay ay bumangon at nagsimulang magsalita. At ibinigay siya ni Jesus sa kaniyang ina. ¹⁶ At silang lahat ay nadaig ng takot. Nagpatuloy silang nagpuri sa Diyos, na nagsasabi, "Isang dakilang propeta ang nakasama natin" at "Tiningnan ng Diyos ang kaniyang mga tao." ¹⁷ Itong balita tungkol kay Jesus ay kumalat sa buong Judea at sa lahat ng kalapit na mga rehiyon. ¹⁸ Sinabi kay

Juan ng mga alagad niya ang lahat ng mga bagay na ito. ¹⁹ Pagkatapos ay tinawag ni Juan ang dalawa sa kaniyang mga alagad at sila ay pinapunta sa Panginoon upang sabihin, "Ikaw ba ang Siyang Darating, o mayroon pa bang iba na aming hahanapin?" ²⁰ Nang malapit na sila kay Jesus, sinabi ng mga lalaki, "Kami ay ipinadala ni Juan na Tagapag-bautismo sa iyo upang sabihin, 'Ikaw ba ang Siyang Darating, o mayroon pang ibang tao na aming hahanapin?'" ²¹ Sa oras na iyon siya ay nagpagaling ng maraming tao mula sa pagkakasakit at mga paghihirap at mula sa mga masamang espiritu, at maraming mga bulag ang kaniyang binigyan ng paningin. ²² Sumagot si Jesus at sinabi sa kanila, "Kapag nakaalis na kayo, ibalita ninyo kay Juan kung ano ang inyong nakita at narinig. Ang mga bulag ay nakatatanggap ng paningin, ang mga pilay ay nakakalakad, ang mga ketongin ay nalilinis, ang mga bingi ay nakaririnig, ang mga patay ay nabuhay, at ibinabahagi ang magandang balita sa mga taong mahihirap. ²³ Pinagpala ang taong hindi tumitigil sa pananampalataya sa akin dahil sa aking mga ginawa." ²⁴ Pagkatapos nang umalis ang mga tagapagbalita ni Juan, si Jesus ay nagsimulang magsalita sa maraming tao tungkol kay Juan, "Ano ang ipinunta ninyo sa disyerto upang makita, isang tambo na inaalog ng hangin?" ²⁵ Ngunit ano ang ipinunta ninyo upang makita, isang taong nakadamit ng marilag na kasuotan? Tingnan ninyo, ang mga taong nagsusuot ng marilag na damit at namumuhay sa karangyaan ay nakatira sa palasyo ng mga hari. ²⁶ Ngunit ano ang ipinunta ninyo upang makita, isang propeta? Oo, sinasabi ko sa inyo, at higit pa sa isang propeta. ²⁷ Siya ang tinutukoy sa nasusulat, 'Tingnan mo, aking ipinapadala ang aking mensahero na mauuna sa iyo, na siyang maghahanda sa iyong daraanan bago ka dumating.' ²⁸ Sinasabi ko sa inyo, sa mga ipinanganak ng mga babae, walang mas hihigit kay Juan, ngunit ang pinakamababang tao sa kaharian ng Diyos ay mas higit pa sa kaniya." ²⁹ Nang marinig ito ng lahat ng tao, kabilang ang mga maniningil ng buwis, ipinahayag nila na ang Diyos ay matuwid. Sila ay kabilang sa mga nabautismuhan sa bautismo ni Juan. ³⁰ Ngunit ang mga Pariseo at ang mga dalubhasa sa kautusan ng mga Judio, na hindi niya nabautismuhan, ay tinanggihan ang karunungan ng Diyos para sa kanilang mga sarili. ³¹ "Sa ano ko ihahambing ang mga tao sa salinlahing ito? Ano ang katulad nila?" ³² Katulad sila ng mga batang naglalaro sa pamilihan, na umuupo at tumatawag sa bawat isa at sinasabi, 'Tumugtog kami ng plauta para sa inyo, ngunit hindi kayo sumayaw. Nagdalamhati kami, ngunit hindi kayo umiyak.' ³³ Sapagkat naparito si Juan na Tagapagbautismo na hindi kumakain ng tinapay at hindi umiinom ng alak, at inyong sinabi, 'Siya ay may demonyo.' ³⁴ Ang Anak ng Tao ay dumating na kumakain at uminom at inyong sinabi, 'Masdan ninyo, siya ay isang napakatakaw na tao at isang manginginom, isang kaibigan ng mga maniningil ng buwis at mga makasalanan!' ³⁵ Ngunit ang karunungan ay napawalang-sala ng lahat ng kaniyang mga anak." ³⁶ Ngayon, may isang Pariseo ang nakiusap kay Jesus na makisalo siya sa kaniya. Kaya nang pumasok

si Jesus sa bahay ng Pariseo, sumandal siya sa mesa upang kumain. ³⁷ Masdan ito, may isang babae sa lungsod na makasalan. Nalaman niya na si Jesus ay nakasandal sa hapagkainan sa bahay ng Pariseo, at nagdala siya ng isang alabastro ng pabango. ³⁸ Tumayo siya sa likuran ni Jesus malapit sa kaniyang mga paa at umiyak. At sinimulan niyang basain ng kaniyang mga luha ang kaniyang mga paa, at pinunasan ang mga ito ng kaniyang buhok, hinalikan ang kaniyang mga paa, at binuhusan ang mga ito ng pabango. ³⁹ Nang makita ito ng Pariseong nag-anyaya kay Jesus, inisip niya sa kaniyang sarili, na nagsasabi, "Kung ang taong ito ay isang propeta, malalaman niya sana kung sino at anong klaseng babae ang humahawak sa kaniya, na siya ay isang makasalanan." ⁴⁰ Sumagot si Jesus at sinabi sa kaniya, "Simon, mayroon akong sasabihin sa iyo." Sinabi niya, "Sabihin mo, Guro!" ⁴¹ Sinabi ni Jesus, "May dalawang tao na may utang sa isang taong nagpapahiram. Ang isa ay may utang ng limang daang denaryo, at ang isa ay may utang ng limampung denaryo. ⁴² Dahil sila ay walang pera na pangbayad, sila ay pareho niyang pinatawad. Kaya, sino sa kanila ang higit na magmamahal sa kanya?" ⁴³ Sinagot siya ni Simon at sinabi, "Sa palagay ko ay ang pinatawad niya nang lubos." Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Tama ang iyong paghatol." ⁴⁴ Humarap si Jesus sa babae at sinabi niya kay Simon, "Nakikita mo itong babae. Ako ay pumasok sa iyong bahay. Hindi mo ako binigyan ng tubig para sa aking mga paa, ngunit siya, ay binasa niya ang aking mga paa sa pamamagitan ng kaniyang mga luha, at pinunasan ang mga ito ng kaniyang buhok. ⁴⁵ Hindi mo ako binigyan ng isang halik, ngunit siya, mula nang ako ay dumating, ay hindi tumigil sa paghalik sa aking mga paa. ⁴⁶ Hindi mo binuhusan ng langis ang aking ulo, ngunit binuhusan niya ng pabango ang aking mga paa. ⁴⁷ Dahil dito, sinasabi ko sa iyo na siya na may maraming kasalanan at pinatawad nang lubos, ay nagmamahal din nang lubos. Ngunit siya na pinatawad lamang nang kaunti, ay nagmamahal lamang nang kaunti." ⁴⁸ At sinabi niya sa babae, "Napatawad na ang iyong mga kasalanan." ⁴⁹ Ang mga magkakasamang nakasandal sa hapag kainan, nagsimulang magsalita sa kanilang mga sarili, "Sino ito na nagpapatawad pa ng mga kasalanan?" ⁵⁰ At sinabi ni Jesus sa babae, "Ang iyong pananampalataya ang nagligtas sa iyo. Humayo ka nang payapa."

Chapter 8

¹ Pagkatapos, nangyari agad na si Jesus ay nagsimulang maglakbay sa iba't ibang mga lungsod at mga nayon, nangangaral at nagpapahayag ng magandang balita tungkol sa kaharian ng Diyos at ang Labindalawa ay sumama sa kaniya, ² at gayundin ang mga ilang kababaihan na napagaling mula sa mga masasamang espiritu at mga karamdaman. Sila ay sina Maria na tinatawag na Magdalena, na mula sa kaniya ay pitong demonyo ang pinalayas, ³ si Juana ang asawa ni Cusa, na tagapangasiwa ni Herodes, si Susana at marami pang ibang mga kababaihan na nagbigay sa kanilang pangangailangan mula sa kanilang sariling mga pinagkukunan. ⁴ Ngayon, nang ang napakaraming bilang ng tao

ay nagtipun-tipon, kasama ang mga tao na pumupunta sa kaniya mula sa iba't-ibang mga lungsod, siya ay nagsalita sa kanila gamit ang isang talinghaga. ⁵ "May isang manghahasik na lumabas upang maghasik ng mga butil. Sa kaniyang paghahasik, ang ilang mga butil ay nahulog sa tabi ng daan at ang mga ito ay natapakan, at nilamon ang mga ibon sa langit ang mga ito. ⁶ Ang ibang mga butil ay nahulog sa mabatong lupa, at agad sa kanilang pagtubo, ang mga ito ay nalanta dahil sa kawalan ng halumigmig. ⁷ Ang ibang mga butil naman ay nahulog sa mga matitinik na halaman, at ang mga matitinik na halaman ay tumubo kasabay ng mga butil at sinakal ang mga ito. ⁸ Ngunit ang ilang mga butil ay nahulog sa mabuting lupa at namunga ng higit pa sa isandaan." Pagkatapos na sabihin ni Jesus ang mga bagay na ito, siya ay nangusap, "Sinuman ang may taingang pandinig, makinig siya." ⁹ Pagkatapos, ang kaniyang mga alagad ay nagtanong kung ano ang ibig sabihin ng talinghagang ito. ¹⁰ Sinabi ni Jesus sa kanila, "Ipinagkaloob sa inyo ang karapatang maunawaan ang mga hiwaga sa kaharian ng Diyos, ngunit ang ibang mga tao ay tuturuan lamang sa mga talinghaga, kaya tumingin man sila ay hindi talaga sila makakakita, at makinig man sila ay hindi talaga sila makakaunawa. ¹¹ Ngayon, ito ang ibig sabihin ng talinghaga. Ang butil ay ang salita ng Diyos. ¹² Ang mga butil na nahulog sa tabi ng daan ay ang mga taong nakarinig ng salita ngunit ang diyablo ay dumating at kinuha ang salita mula sa kanilang puso upang sila ay hindi manampalataya at mailigtas. ¹³ At ang mga nahulog sa mabatong lupa ay ang mga tao na, nang marinig nila ang salita, tinanggap nila ito nang may galak, ngunit sila ay walang anumang mga ugat; sila ay maniniwala nang panandalian at pagkatapos, sa panahon ng pagsubok, sila ay tumiwalag. ¹⁴ Ang mga butil na nahulog sa mga matitinik na halaman ay ang mga taong nakarinig ng salita ngunit sa kanilang pagtahak ng daan, sila ay nasakal ng kanilang mga alalahanin at mga kayamanan at mga kaligayahan sa buhay na ito, kaya wala silang bungang madala sa paglago. ¹⁵ Ngunit ang mga butil na nahulog sa mabuting lupa, ito ay ang mga tao na may tapat at mabuting puso, pagkatapos nilang marinig ang salita, ito ay kanilang pinanghawakan nang mabuti at nagbunga nang may pagtitiyaga. ¹⁶ Ngayon, walang sinuman, na kung kaniyang sisindihan ang ilawan ay tatakpan ito ng mangkok o ilalagay ito sa ilalim ng kama. Sa halip ito ay kaniyang ilalagay sa patungan ng ilawan, upang ang lahat ng papasok ay makikita ang liwanag. ¹⁷ Sapagkat walang nakatago na hindi malalaman, ni anumang lihim na hindi malalaman at mabubunyag sa liwanag. ¹⁸ Kaya mag-ingat kung paano kayo makinig, dahil kung sinuman ang mayroon, siya ay bibigyan pa ng mas marami, at kung sinuman ang wala ay kukunin kahit na ang inaakala niyang mayroon siya." ¹⁹ Pagkatapos, ang ina at mga kapatid na lalaki ni Jesus ay lumapit sa kaniya, ngunit sila ay hindi makalapit dahil sa napakaraming tao. ²⁰ At ito ay sinabi sa kaniya, "Ang iyong ina at ang iyong mga kapatid na lalaki ay nakatayo sa labas, ninanais kang makita." ²¹ Ngunit sumagot si Jesus at sinabi sa kanila, "Ang aking ina at ang aking mga kapatid na lalaki ay ang mga nakikinig ng

salita ng Diyos at sinusunod ito." **22** Ngayon, nangyari isa sa mga araw na iyon na si Jesus at ang kaniyang mga alagad ay sumakay sa isang bangka, at sinabi niya sa kanila, "Pumunta tayo sa kabilang dako ng lawa." At sila ay naglayag.

23 Ngunit sa kanilang paglalayag, si Jesus ay nakatulog, at isang bagyo na may napakalakas na hangin ang dumating sa buong lawa, at ang kanilang bangka ay nagsimulang mapuno ng tubig, at sila ay nasa matinding panganib. **24** At lumapit ang mga alagad ni Jesus sa kaniya at siya ay ginising, nagsasabi, "Panginoon! Panginoon! Tayo ay nasa bingit ng kamatayan!" Siya ay gumising at sinaway ang hangin at ang nagngangalit na tubig at ang mga ito ay humupa, at nagkaroon ng kapanatagan. **25** Pagkatapos, sinabi niya sa kanila, "Nasaan ang inyong pananampalataya?" Sa pagkatakot, sila ay lubos na namangha, at sinabi sa isa't isa. "Sino nga kaya ito, na kaniyang nauutusan kahit na ang mga hangin at tubig at ang mga ito ay sumusunod sa kaniya?" **26** Dumating sila sa rehiyon ng Geraseno, na katapat ng Galilea. **27** Nang nakababa si Jesus sa lupa, may isang lalaki mula sa lungsod ang sumalubong sa kaniya at ang lalaking ito ay may mga demonyo. Sa matagal na panahon, siya ay walang suot na damit at hindi tumira sa isang bahay, sa halip, ay sa mga libingan. **28** Nang makita niya si Jesus, sumigaw siya at lumuhod sa harap niya. Sa malakas na tinig kaniyang sinabing, "Ano ang kinalaman ko sa iyo, Jesus, Anak ng Kataas-taasang Diyos? Nakikiusap ako sayo, huwag mo akong pahirapan." **29** Sapagkat inuutusan ni Jesus ang maruming espiritu na umalis sa lalaking iyon, dahil maraming beses na siyang sinaniban nito. Kahit na siya ay nakagapos sa mga kadena at mga tanikala at binabantayan nang mabuti, napuputol niya ang mga gapos at dinadala ng demonyo sa ilang. **30** At nagtanong sa kaniya si Jesus, "Ano ang iyong pangalan?" At siya ay sumagot, "Pulutong", dahil maraming demonyo ang sumanib sa kaniya. **31** Patuloy silang nagsusumamo sa kaniya na huwag silang utusang itapon sa bangin na napakalalim. **32** Ngayon, may kawan ng mga baboy na kumakain sa burol, at nakiusap ang mga demonyo na payagan silang pasukin ang mga baboy. Pinahintulutan niya silang gawin ito.

33 Kaya ang mga demonyo ay lumabas sa lalaki at pumasok sa mga baboy, at ang kawan ng baboy ay tumakbo nang mabilis pababa ng matarik na burol papunta sa lawa at nalunod. **34** Nang makita ng mga lalaki na nagbabantay sa mga baboy ang nangyari, tumakbo sila at ibinalita ito sa lungsod at sa kabukiran. **35** Kaya ang mga taong nakarinig tungkol dito ay lumabas upang makita kung ano ang nangyari, at sila ay pumunta kay Jesus at nakita nila ang lalaki na pinalaya mula sa mga demonyo. Siya ay nakadamit at nasa matinong pag-iisip, nakaupo sa paanan ni Jesus at sila ay natakot. **36** Pagkatapos, ang mga nakakita sa nangyari ay sinabi sa iba kung paanong ang lalaking dating nasasaniban ng mga demonyo ay nailigtas. **37** Lahat ng taong nasa rehiyon ng Geraseno at sa palibot na mga lugar ay humiling kay Jesus na lumayo sa kanila, sapagkat sila ay nabalot ng matinding takot. Kaya siya ay sumakay sa bangka upang bumalik. **38** Ang lalaki na napalaya mula sa mga demonyo ay nagmakaawa kay Jesus na siya ay hayaang sumama kasama niya, ngunit siya ay

pinaalis ni Jesus, na sinasabing, ³⁹ "Bumalik ka sa iyong bahay at sabihin ang lahat ng mga kahanga-hangang bagay na ginawa ng Diyos para sa iyo." Ang lalaki ay umalis, ipinahayag sa buong lungsod ang lahat ng mga kamanghamanghang bagay na ginawa ni Jesus para sa kaniya. ⁴⁰ Sa pagbabalik ni Jesus, sinalubong siya ng napakaraming tao, dahil sa sila ay naghihintay sa kaniya. ⁴¹ Masdan ito, may isang lalaki na dumating na nagngangalang Jairo, at siya ay isa sa mga pinuno ng sinagoga. Si Jairo ay lumuhod sa paanan ni Jesus at nakiusap na pumunta sa kaniyang bahay, ⁴² dahil sa siya ay may kaisa-isang anak na babae, na nasa labindalawang taon ang edad, at siya ay nag-aagaw-buhay. Ngunit nang papunta siya kay Jesus, maraming tao ang nagsisiksikan sa kaniya. ⁴³ Isang babae ang naroroon na labindalawang taon nang dinudugo at ginugol ang lahat ng kaniyang pera sa mga manggagamot, ngunit hindi siya mapagaling ng kahit sinuman sa kanila. ⁴⁴ Siya ay pumunta sa likuran ni Jesus at hinipo ang laylayan ng kaniyang damit, at agad na huminto ang kaniyang pagdurugo. ⁴⁵ Sinabi ni Jesus, "Sino ang humipo sa akin?" Nang ang lahat ay tumanggi, sinabi ni Pedro, "Panginoon, napakaraming tao ang nagsisiksikan sa inyo at sila ay nanggigitgit sa inyo. ⁴⁶ Ngunit sinabi ni Jesus, "May isa ngang humipo sa akin, dahil alam ko na may kapangyarihang lumabas sa akin." ⁴⁷ Nang makita ng babae na hindi niya maitago ang kaniyang ginawa, siya ay lumapit na nanginginig. Habang lumuluhod sa harap ni Jesus, ipinahayag niya sa harap ng lahat ng tao ang dahilan ng paghipo niya sa kaniya at kung paano siya gumaling agad. ⁴⁸ Pagkatapos, sinabi niya sa kaniya, "Anak, ang iyong pananampalataya ang siyang nagpagaling sa iyo. Humayo ka nang may kapayapaan." ⁴⁹ Habang siya ay patuloy pang nagsasalita, may isang lumapit mula sa bahay ng pinuno ng sinagoga, na nagsasabi, "Ang iyong anak na babae ay patay na. Huwag mong gambalain ang guro." ⁵⁰ Ngunit nang marinig iyon ni Jesus, siya ay sumagot sa kaniya, "Huwag kang matakot. Manampalataya ka lang, at siya ay maliligtas." ⁵¹ Pagkatapos, nang siya ay dumating sa bahay, hindi niya pinayagan ang sinuman na pumasok kasama niya, maliban kina Pedro, Juan, at Santiago, ang ama ng batang babae, at ang kaniyang ina. ⁵² Ngayon, lahat ng taong naroroon ay nagluluksa at tumataghoy para sa kaniya, ngunit sinabi niya, "Huwag kayong tumaghoy. Hindi siya patay, ngunit natutulog lamang." ⁵³ Ngunit siya ay pinagtawanan nila nang may pangungutya, sa pagkakaalam na siya ay patay na. ⁵⁴ Ngunit hinawakan niya ang batang babae sa kaniyang mga kamay, tumawag, na nagsasabing, "Bata, tumayo ka." ⁵⁵ Ang espiritu ng bata ay bumalik, at siya ay agad na bumangon. Nag-utos si Jesus na bigyan siya ng makakain. ⁵⁶ Namangha ang mga magulang ng bata, ngunit inutusan sila ni Jesus na huwag sabihin kanino man kung ano ang nangyari.

Chapter 9

¹ Tinawag niya ang Labindalawa at binigyan sila ng kapangyarihan at

karapatan laban sa lahat ng mga demonyo at upang magpagaling ng mga sakit.

² Sila ay isinugo niya upang ipangaral ang kaharian ng Diyos at upang pagalingin ang mga may sakit.

³ Sinabi niya sa kanila, "Huwag kayong magdadala ng anuman para sa inyong paglalakbay—maging tungkod, o pitaka, o tinapay o salapi—ni magdala ng dalawang panloob na tunika." ⁴ Saanmang bahay kayo pumasok, manatili kayo doon hanggang sa pag-alis ninyo sa lugar na iyon.

⁵ Para naman sa mga hindi tatanggap sa inyo, kung kayo ay aalis sa lungsod na iyon, pagpagin ninyo ang alikabok sa inyong mga paa bilang patotoo laban sa kanila."

⁶ Pagkatapos sila ay umalis at pumunta sa mga nayon, ipinapahayag ang magandang balita at nagpapagaling ng mga tao sa lahat ng dako.

⁷ At ngayon, narinig ni Herodes na tetrarka ang tungkol sa lahat ng mga nangyayari at siya ay lubhang nabahala, sapagkat sinasabi ng iba na si Juan na Tagapagbautismo ay nabuhay muli mula sa kamatayan,

⁸ at sinabi ng iba na nagpakita si Elias, at sabi ng iba na isa sa mga sinaunang propeta ang muling nabuhay.

⁹ Sinabi ni Herodes, "Pinapugutan ko si Juan, ngunit patungkol kanino itong mga bagay na naririnig ko?" At sinubukan ni Herodes na gumawa ng paraan upang makita si Jesus.

¹⁰ Nang bumalik ang mga isinugo ni Jesus, sinabi nila sa kaniya ang lahat ng kanilang mga ginawa. Pagkatapos, isinama niya sila sa isang lungsod na tinatawag na Betsaida.

¹¹ Ngunit narinig ito ng mga tao at sumunod sa kaniya, at sila ay tinanggap niya, at siya ay nagsalita sa kanila tungkol sa kaharian ng Diyos, at pinagaling ang mga nangailangan ng kagalingan.

¹² Nang patapos na ang araw, lumapit sa kaniya ang Labindalawa at sinabi, "Pauwiin mo na ang mga tao upang sila ay makapunta sa mga kalapit na nayon at kabukiran upang makapaghanap ng matutuluyan at makakain sapagkat tayo ay nasa ilang na lugar."

¹³ Ngunit sinabi niya sa kanila, "Bigyan ninyo sila ng makakain." Sinabi nila, "Ang mayroon po tayo ay hindi hihigit sa limang tinapay at dalawang isda, maliban na lamang kung kami ay bibili ng pagkain para sa mga taong ito."

¹⁴ Mayroong nasa limanlibong lalaki ang naroon. Sinabi niya sa kaniyang mga alagad, "Paupuin ninyo sila sa grupong may tiglilimampung bilang."

¹⁵ At ginawa nila iyon at lahat ng mga tao ay umupo.

¹⁶ Kinuha niya ang limang tinapay at dalawang isda, at habang nakatingin sa langit, pinagpasalamatan niya ang mga ito, at pinagpira-piraso, at ibinigay niya ito sa kaniyang mga alagad upang ipamahagi sa mga tao.

¹⁷ Silang lahat ay nakakain at nabusog, at ang mga tira sa mga pagkain ay pinulot at napuno ang labindalawang basket.

¹⁸ Nangyari nga, na habang siya ay mag-isang nananalangin, kasama ang kaniyang mga alagad, at sila ay kaniyang tinanong na sinasabi, "Ano ang sinasabi ng maraming tao kung sino ako?"

¹⁹ Sumagot sila at nagsabi, "Si Juan na Tagapagbautismo, ngunit ang iba ay nagsasabing ikaw ay si Elias, ang iba ay nagsasabing isa ka sa mga propeta mula noong unang panahon na nabuhay muli."

²⁰ Sinabi niya sa kanila, "Ngunit sino ako para sa inyo?" Sumagot si Pedro at sinabi, "Ang Cristo na nagmula sa Diyos."

²¹ Ngunit nagbigay siya ng babala sa kanila, binilin sa

kanila ni Jesus na huwag nila itong ipagsabi sa kahit kaninuman, ²² sinasabi niya na ang Anak ng Tao ay kailangang dumanas ng maraming bagay at hindi tatanggapin ng mga nakatatanda, mga punong-pari at mga eskriba, at siya ay papatayin, at sa ikatlong araw ay bubuhayin muli. ²³ Sinabi niya sa kanilang lahat, "Kung sinuman ang may gustong sumunod sa akin, kailangan niyang tanggihan ang kaniyang sarili, pasanin niya ang kaniyang krus araw-araw, at sumunod sa akin. ²⁴ Sinumang sumubok na iligtas ang kaniyang buhay ay mawawalan nito, at kung sinuman ang mawawalan ng kaniyang buhay alang-alang sa akin ay maliligtas ito. ²⁵ Ano ang mapapala ng tao kung makamit niya ang buong mundo, ngunit mawawala o mapapahamak naman ang kaniyang sarili? ²⁶ Ang sinuman na ikakahiya ako at ang aking mga salita, siya din ay ikakahiya ng Anak ng Tao kapag siya ay dumating na nasa kaniyang sariling kaluwalhatian, at sa kaluwalhatian ng Ama, at ng mga banal na anghel. ²⁷ Ngunit katotohanang sinasabi sa inyo, mayroong iba sa inyong nakatayo dito, na hindi makatitikim ng kamatayan hanggang sa makita nila ang kaharian ng Diyos." ²⁸ At nangyari, pagkalipas ng mga walong araw pagkatapos sabihin ni Jesus ang mga salitang ito, dinala niya sina Pedro, Juan, at Santiago, at umakyat ng bundok upang manalangin. ²⁹ Habang siya ay nananalangin, nagiba ang anyo ng kaniyang mukha, ang kaniyang damit ay naging puti at nagniningning. ³⁰ Masdan ito, may dalawang lalaking nakikipag-usap sa kaniya! Sila ay sina Moises at Elias ³¹ na nag-anyong maluwalhati. Nagsalita sila patungkol sa kaniyang paglisan na malapit na niyang maisakatuparan sa Jerusalem. ³² Ngayon, si Pedro at ang kaniyang mga kasama ay mahimbing na natutulog. Ngunit nang sila ay magising, nakita nila ang kaniyang kaluwalhatian, at ang dalawang lalaking nakatayo kasama niya. ³³ At nangyari nga, habang ang mga lalaki ay papalayo na kay Jesus, sinabi ni Pedro sa kaniya, "Panginoon, mabuti at nandito kami at marapat na magtayo kami ng tatlong kanlungan, isa para sa iyo, isa para kay Moises, at isa para kay Elias." Hindi niya naintindihan kung ano ang kaniyang mga sinasabi. ³⁴ Pagkatapos, habang sinasabi niya ang mga bagay na ito, may ulap na dumating at nililiman sila; at sila ay natakot habang sila ay napapalibutan ng ulap. ³⁵ Isang tinig ang nanggaling sa ulap, na nagsasabi, "Ito ang aking Anak na pinili. Makinig kayo sa kaniya." ³⁶ Nang matapos ang tinig, mag-isa na si Jesus. Sila ay tumahimik, at sa mga araw na iyon ay wala silang pinagsabihan sa mga bagay na kanilang nakita. ³⁷ At nangyari nga sa sumunod na araw, nang nakababa sila sa bundok, sumalubong sa kaniya ang napakaraming tao. ³⁸ Masdan ito, mayroong isang ama na sumisigaw mula sa maraming tao na nagsasabi, "Guro, nagmamakaawa ako na tingnan ninyo ang aking anak na lalaki, sapagkat siya ay nag-iisa kong anak. ³⁹ Sinasaniban siya ng isang espiritu, at bigla siyang sumisigaw, kaya siya ay nangingisay na bumubula ang bibig. Pahirapan itong umalis sa kaniya, lubha siyang sinasaktan nito kapag ito ay umaalis. ⁴⁰ Nagmakaawa ako sa inyong mga alagad na piliting palabasin ito sa kaniya, ngunit hindi nila

magawa." ⁴¹ Sumagot si Jesus at sinabi, "Kayong mga hindi nananampalataya at masamang salinlahi, gaano katagal ko kailangang manatili sa inyo at pagtiisan kayo? Dalhin mo dito ang iyong anak." ⁴² Habang lumalapit ang batang lalaki ay ihinagis siya ng demonyo pababa at pinangisay nang marahas. Ngunit sinaway ni Jesus ang maruming espiritu, at pinagaling ang batang lalaki, at ibinalik siya sa kaniyang ama. ⁴³ Silang lahat ay namangha sa kadakilaan ng Diyos. Ngunit habang sila ay namamangha parin sa mga bagay na kaniyang ginawa, sinabi niya sa kaniyang mga alagad, ⁴⁴ "Palalimin ninyo ang mga salitang ito sa inyong mga tainga, sapagkat ang Anak ng Tao ay ibibigay sa mga kamay ng mga tao." ⁴⁵ Ngunit hindi nila naintindihan ang ibig sabihin ng mga pahayag na ito, at ito ay lingid sa kanila, kaya hindi nila ito maintindihan. Natakot silang magtanong sa kaniya tungkol sa pahayag na iyon. ⁴⁶ Pagkatapos, isang pagtatalo ang nagsimula sa kanila tungkol sa kung sino ang magiging lubos na dakila. ⁴⁷ Ngunit nang malaman ni Jesus ang kanilang mga pangangatwiran sa kanilang mga puso, kumuha siya ng isang bata at nilapit sa kaniyang tabi, ⁴⁸ at sinabi sa kanila, "Kung sinuman ang tumanggap sa isang maliit na batang katulad nito sa aking pangalan, siya rin ay tumatanggap sa akin, at kung sinuman ang tumatanggap sa akin, siya rin ay tumatanggap sa kaniya na nagsugo sa akin. Dahil kung sinuman ang pinakamababa sa inyong lahat ay siyang dakila." ⁴⁹ Sumagot si Juan at sinabi, "Panginoon, may nakita kaming isang tao na nagpapalayas ng demonyo gamit ang iyong pangalan at pinigilan namin siya sapagkat siya ay hindi sumusunod sa atin." ⁵⁰ Ngunit sinabi ni Jesus sa kaniya, "Huwag ninyo siyang pigilan, sapagkat siya na hindi laban sa inyo ay kasama ninyo." ⁵¹ Nangyari ng habang papalapit na ang kaniyang pag-akyat sa langit, lubos niyang inihanda ang kaniyang sarili na pumunta sa Jerusalem. ⁵² Nagpadala siya ng mga mensahero bago siya pumunta, at sila ay pumunta at nakarating sa isang Samaritanong bayan upang maghanda para sa kaniya. ⁵³ Ngunit siya ay hindi tinanggap ng mga tao roon, sapagkat nagpasya siyang pumunta sa Jerusalem. ⁵⁴ Pagkatapos, nang makita ito ng kaniyang mga alagad na sina Santiago at Juan, sinabi nila, "Panginoon, nais mo bang iutos naming bumaba ang apoy mula sa langit at puksain sila?" ⁵⁵ Ngunit hinarap niya sila at sinaway sila. ⁵⁶ Pagkatapos, sila ay pumunta sa ibang nayon. ⁵⁷ Habang sila ay papunta sa kanilang daraanan, may nagsabi sa kaniya, "Ako ay susunod sa iyo saan ka man pumunta." ⁵⁸ Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Ang mga asong-gubat ay may mga lungga, ang mga ibon sa himpapawid ay may mga pugad, ngunit ang Anak ng Tao ay walang malatagan ng kaniyang ulo." ⁵⁹ At sinabi niya sa isa pang tao, "Sumunod ka sa akin." Ngunit sinabi niya, "Panginoon, hayaan mong ilibing ko muna ang aking ama." ⁶⁰ Ngunit sumagot siya sa kaniya, "Hayaan ninyo ang patay na maglibing sa sarili nilang mga patay, ngunit kayo ay humayo at ipahayag sa lahat ng dako ang kaharian ng Diyos." ⁶¹ Isa pang tao naman ay nagsabi din, "Ako ay susunod sa iyo, Panginoon, ngunit hayaan mo muna akong

magpaalam sa kanila na nasa aking bahay." ⁶² Ngunit si Jesus ay sumagot sa kaniya, "Walang sinumang naglagay ng kaniyang mga kamay sa araro at tumitingin sa likuran, ang karapat-dapat para sa kaharian ng Diyos."

Chapter 10

¹ Ngayon, pagkatapos ng mga bagay na ito, ang Panginoon ay naghirang ng pitumpung iba pa, at isinugo sila nang dalawahan para mauna sa kaniya sa bawat lungsod at lugar na ninanais niyang puntahan. ² Sinabi niya sa kanila, "Marami ang aanihin, ngunit ang manggagawa ay kakaunti. Kaya nga madaliing manalangin sa Panginoon ng ani, upang magpadala siya ng manggagawa sa kaniyang ani. ³ Humayo kayo sa inyong lakad. Tingnan, Sinusugo ko kayo bilang mga tupa sa gitna ng mga lobo. ⁴ Huwag kayong magdala ng lalagyan ng pera, lalagyang panglakbay, ni mga sandalyas, at huwag ninyong batiin ang sinuman sa daan. ⁵ Anumang mga bahay na inyong tutuluyan, una ninyong sabihin, 'Magkaroon nawa ng kapayapaan sa bahay na ito.' ⁶ Kung ang isang taong payapa ay naroon, ang inyong kapayapaan ay mapapasakaniya, ngunit kung hindi, ito ay babalik sa iyo. ⁷ Manatili kayo sa bahay na iyon, kumain at uminom ng anumang ibigay nila, sapagkat ang manggagawa ay karapat-dapat sa kaniyang sahod. Huwag kayong magpalipat-lipat ng bahay. ⁸ Sa lungsod na inyong tutuluyan, at kayo ay tinanggap, kumain kayo ng anumang ihain sa inyong harapan, ⁹ at pagalingin ninyo ang may sakit na naroroon. Sabihin niyo sa kanila, 'Ang kaharian ng Diyos ay malapit na sa inyo.' ¹⁰ Ngunit sa anumang mga lungsod na inyong pupuntahan, at hindi nila kayo tinanggap, pumunta kayo sa mga lansangan nito at sabihin, ¹¹ 'Kahit ang alikabok mula sa inyong lungsod na kumapit sa aming mga paa ay aming pinupunasan laban sa inyo! Ngunit alamin ito, ang kaharian ng Diyos ay malapit na.' ¹² Sinasabi ko sa inyo na sa araw ng paghuhukom, higit na mapagtitiisan ang Sodoma kaysa sa lungsod na iyon. ¹³ Aba sa inyo, Corazin! Aba sa inyo Betsaida! Kung ang makapangyarihang mga gawa na nagawa sa inyo ay nagawa sa Tiro at Sidon, matagal na sana silang nagsisi, na nakaupo sa telang magaspang at sa mga abo. ¹⁴ Ngunit mapagtitiisan pa ang Tiro at Sidon sa panahon ng paghuhukom kaysa sa inyo. ¹⁵ Ikaw, Capernaum, naiisip mo ba na ikaw ay itataas sa langit? Hindi, kayo ay ibababa sa Hades. ¹⁶ Ang nakikinig sa inyo ay nakikinig sa akin, at ang tumatanggi sa inyo ay tumatanggi sa akin, at ang tumatanggi sa akin ay tumatanggi sa nagsugo sa akin." ¹⁷ Bumalik ang pitumpu na may kagalakan, nagsasabing, "Panginoon, kahit ang mga demonyo ay nagpasakop sa amin sa iyong pangalan." ¹⁸ Sinabi ni Jesus sa kanila, "Pinanood ko si Satanas na nahulog mula sa langit gaya ng kidlat. ¹⁹ Tingnan, binigyan ko kayo ng kapangyarihan na tapakan ang mga ahas, at ang mga alakdan, at sa lahat ng kapangyarihan ng kaaway, at walang makapananakit sa inyo sa anumang paraan. ²⁰ Gayon pa man huwag kayong magalak lamang sa mga ito, na ang mga espiritu ay sumusunod sa inyo, ngunit higit na magalak na

ang inyong mga pangalan ay nakasulat sa langit." ²¹ Sa parehong oras na iyon, siya ay nagalak nang lubusan sa Banal na Espiritu, at sinabi, "Pinupuri kita, O Ama, Panginoon ng langit at lupa, dahil itinago mo ang mga bagay na ito mula sa matatalino at nakakaunawa, at ipinahayag ang mga ito sa mga walang muwang, tulad ng mga maliliit na bata. Oo, Ama, sapagkat ito ay nakalulugod sa inyong paningin." ²² "Ang lahat ng mga bagay ay ipinagkatiwala sa akin mula sa aking Ama, at walang nakakakilala sa Anak maliban sa Ama, at walang nakakakilala sa Ama maliban sa Anak, at kanino man na naisin ng Anak na ipahayag siya." ²³ Nang humarap siya sa mga alagad, sinabi niya nang bukod, "Pinagpala ang mga nakakakita sa mga bagay na nakikita ninyo. ²⁴ Sinasabi ko sa inyo, maraming mga propeta at mga hari na hinangad na makita ang mga bagay na inyong nakikita, at hindi nila ito nakita, at marinig ang mga bagay na inyong naririnig, at hindi nila narinig." ²⁵ Masdan ito, may isang guro ng kautusan ng Judio na tumindig at sinubukan siya, sinabi, "Guro, anong dapat kong gawin upang magmana ng walang hanggang buhay?" ²⁶ Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Ano ang nakasulat sa kautusan? Paano mo ito binabasa?" ²⁷ Sumagot na nagsabi siya, "Ibigin mo ang Panginoon mong Diyos nang buong puso, nang buong kaluluwa, nang buong lakas, at nang buong kaisipan, at ang iyong kapwa gaya ng iyong sarili." ²⁸ Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Tama ang iyong sinabi. Gawin mo ito, at mabubuhay ka." ²⁹ Ngunit ang guro na naghahangad na na bigyang katuwiran ang kaniyang sarili, ay nagsabi kay Jesus, "At sino ang aking kapwa?" ³⁰ Sumagot na nagsabi si Jesus, "May isang tao na bumaba sa Jerico mula sa Jerusalem. Nahulog siya sa kamay ng mga magnanakaw, na sumamsam sa kaniyang mga ari-arian, at binugbog siya, at iniwan siyang halos patay na." ³¹ Nagkataon na may isang pari ang bumaba sa daang iyon, at nang siya ay nakita nito, siya ay dumaan sa kabila ng daan. ³² Gayon din naman sa isang Levita, nang siya ay dumating sa lugar at nakita siya, ay dumaan sa kabila ng daan. ³³ Ngunit isang Samaritano, sa kaniyang paglalakbay, ay dumating sa kinaroroonan niya. Nang makita siya, siya ay nahabag. ³⁴ Lumapit siya sa kaniya at binendahan ang kaniyang mga sugat, nilagyan ng langis at alak ang mga ito. Sinakay siya sa kaniyang sariling hayop, at dinala siya sa bahay-panuluyan, at inalagaan siya. ³⁵ Nang sumunod na araw, siya ay kumuha ng dalawang denaryo, at ibinigay sa katiwala ng bahay-panuluyan, at sinabi, 'Alagaan mo siya at anumang magagastos mong labis, sa aking pagbalik, babayaran kita.' ³⁶ Sino sa tatlong ito, sa tingin mo, ang naging isang kapwa sa kaniya na nahulog sa mga magnanakaw?" ³⁷ Sinabi ng guro, "Ang nagpakita ng awa sa kaniya." Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Humayo ka at gayon din ang gawin mo." ³⁸ Ngayon sa pagpapatuloy ng kanilang paglalakbay, siya ay pumunta sa isang nayon, at isang babaeng nagngangalang Marta ang tumanggap sa kaniya sa loob ng kaniyang bahay. ³⁹ Mayroon siyang isang kapatid na nagngangalang Maria, na nakaupo sa paanan ng Panginoon at nakinig sa kaniyang salita. ⁴⁰ Ngunit si Marta ay sobrang abala sa paghahanda

ng pagkain. Lumapit siya kay Jesus, at sinabi, "Panginoon, pababayaan mo ba na iniwan ako ng aking kapatid na mag-isang maglingkod? Kaya sabihin mo sa kaniya na tulungan ako." ⁴¹ Ngunit sumagot ang Panginoon at sinabi sa kaniya, "Marta, Marta, masyado kang abala tungkol sa maraming bagay, ⁴² ngunit iisang bagay lamang ang kinakailangan. Pinili ni Maria kung ano ang pinakamabuti, na hindi makukuha mula sa kaniya."

Chapter 11

¹ At nangyari nang si Jesus ay nananalangin sa isang lugar, sinabi sa kaniya ng isa sa kaniyang mga alagad, "Panginoon, turuan mo kaming manalangin na gaya ng tinuro ni Juan sa kaniyang mga alagad." ² Sinabi ni Jesus sa kanila, "Kung kayo ay mananalangin, sabihin ninyo, 'Ama, sambahin ang iyong pangalan. Ang kaharian mo ay dumating.' ³ Bigyan mo kami ng aming tinapay sa araw-araw. ⁴ Patawarin mo kami sa aming mga kasalan gaya ng pagpapatawad namin sa may pagkakautang sa amin. Huwag mo kaming itungo sa tukso.'" ⁵ Sinabi ni Jesus sa kanila, "Sino sa inyo ang mayroong kaibigan, at pupunta ka sa kaniya sa hating gabi, at sasabihin mo sa kaniya, 'Kaibigan, pahiramin mo ako ng tatlong tinapay, ⁶ sapagkat kararating lamang ng isang kaibigan ko mula sa paglalakbay at wala akong anumang maihahanda sa kaniya.' ⁷ At ang nasa loob na sasagot na magsasabi na, 'Huwag mo akong gambalain. Sarado na ang pinto, ako at ang aking mga anak ay nakahiga na. Hindi ako makabangon at makapagbigay sa iyo ng tinapay.' ⁸ Sinasabi ko sa inyo, kahit na siya ay hindi bumangon at magbigay sa iyo ng tinapay dahil ikaw ay kaibigan niya, ngunit dahil sa iyong hindi nahihiyang pagpupumilit, siya ay babangon at bibigyan ka ng tinapay ayon sa dami ng iyong kailangan. ⁹ Sinasabi ko rin sa inyo, humingi kayo at ito ay maibibigay sa inyo, maghanap at inyong matatagpuan. Kumatok, at ito ay mabubuksan para sa inyo. ¹⁰ Sapagkat ang bawat tao na humihingi ay makatatanggap at ang tao na naghahanap ay makatatagpo at sa tao na kumakatok, ito ay mabubuksan. ¹¹ Aling ama sa inyo, kung ang iyong anak na lalaki ay humingi ng isda ay bibigyan mo ng ahas sa halip na isda? ¹² O kung siya ay humingi ng itlog, bibigyan mo ba siya ng alakdan? ¹³ Kaya, kung kayong masasama ay marunong magbigay ng mabubuting kaloob sa inyong mga anak, gaano pa kaya ang inyong Ama mula sa langit na ibibigay ang Banal na Espiritu sa mga humihingi sa kaniya?" ¹⁴ Pagkatapos, si Jesus ay nagpapalayas ng demonyo at ito ay pipi. At nangyari nang lumabas ang demonyo, nagsalita ang pipi. Namangha ang napakaraming tao! ¹⁵ Ngunit sinabi ng ilang mga tao, "Sa pamamagitan ni Beelzebub, ang pinuno ng mga demonyo, siya ay nagpapalayas ng mga demonyo." ¹⁶ Sinubok siya ng iba at naghanap sa kaniya ng palatandaan mula sa langit. ¹⁷ Ngunit alam ni Jesus ang kanilang iniisip at sinabi sa kanila, "Bawat kaharian na nagkakabaha-bahagi laban sa kaniyang sarili ay napababayaan at ang bahay na nagkakabaha-bahagi laban sa kaniyang sarili ay bumabagsak. ¹⁸ Kung si

Satanas ay nagkakabaha-bahagi laban sa kaniyang sarili, paano mananatili ang kaniyang kaharian? Sapagkat sinasabi ninyo na ako ay nagpapalayas ng demonyo sa pamamagitan ni Beelzebub. ¹⁹ Kung ako ay nagpapalayas ng mga demonyo sa pamamagitan ni Beelzebub, sa pamamagitan nino nagpapalayas ang inyong mga tagasunod? Dahil dito, sila ang inyong magiging mga hukom. ²⁰ Ngunit kung ako ay nagpapalayas ng mga demonyo sa pamamagitan ng daliri ng Diyos, kung gayon ang kaharian ng Diyos ay dumating sa inyo. ²¹ Kung ang isang malakas na tao na lubos na armado ay binabantayan ang kaniyang bahay, ang kaniyang mga ari-arian ay ligtas ²² ngunit kung siya ay dinaig ng mas malakas sa kaniya, kukunin ng mas malakas ang kaniyang baluti at nanakawin ang pag-aari ng tao. ²³ Ang hindi ko kasama ay laban sa akin at ang hindi nagtitipon na kasama ako ay naghihiwa-hiwalay. ²⁴ Kung ang maruming espiritu ay umalis mula sa isang tao, ito ay dumadaan sa mga tuyong lugar at maghahanap ng mapagpapahingan. Nang wala itong mahanap, sasabihin nito, 'Ako ay babalik sa aking bahay kung saan ako nanggaling.' ²⁵ Sa kaniyang pagbabalik, natagpuan nito ang bahay na iyon na nawalisan at maayos. ²⁶ Pagkatapos, ito ay nagpatuloy at nagsama ng pitong iba pang espiritu na mas masama pa sa kaniya at pumasok silang lahat para tumira doon. Kaya ang kalagayan ng tao ay naging mas malubha kaysa noong una. ²⁷ Nangyari na, habang sinasabi niya ang mga bagay na ito, may isang babae na sumigaw sa gitna ng napakaraming tao at nagsabi sa kaniya, "Pinagpala ang sinapupunan na nagsilang sa iyo at ang nagpasuso sa iyo." ²⁸ Ngunit sinabi niya, "Higit pa na pinagpala ang mga nakarinig ng salita ng Diyos at iningatan ito." ²⁹ Nang nagtitipon ang napakaraming tao, sinimulan niyang sabihin, "Ang salinlahi na ito ay masamang salinlahi. Naghahanap ito ng palatandaan ngunit walang palatandaan na maibibigay dito, kung hindi ay ang palatandaan ni Jonas." ³⁰ Sapagkat katulad ni Jonas na naging palatandaan sa mga taga-Nineveh, ganoon din na ang Anak ng Tao ay magiging palatandaan sa salinlahi na ito. ³¹ Ang Reyna ng Timog ay tatayo sa paghuhukom kasama ng mga tao sa salinlahi na ito at sila ay hahatulan niya, sapagkat siya ay nanggaling sa dulo ng mundo upang makinig sa karunungan ni Solomon, at tingnan ninyo, narito ang higit na dakila kaysa kay Solomon. ³² Ang mga tao ng Nineveh ay tatayo sa paghuhukom kasama ng mga tao sa salinlahi na ito at hahatulan ito, sapagkat sila ay nagsisi sa pangangaral ni Jonas, at tingnan ninyo, narito ang higit na dakila kaysa kay Jonas. ³³ Wala kahit sino na matapos sindihan ang ilawan ay ilalagay ito sa madilim na silid o sa ilalim ng basket, kung hindi ay sa patungan ng ilawan para magkaroon ng ilaw ang pumapasok. ³⁴ Ang iyong mata ay ilawan ng iyong katawan. Kapag ang iyong mata ay malinaw, ang buong katawan ay napupuno ng liwanag. Ngunit kung ang iyong mata ay malabo, ang iyong buong katawan ay puno ng kadiliman. ³⁵ Samakatuwid kayo ay mag-ingat na ang liwanag na nasa inyo ay hindi kadiliman. ³⁶ Kung ganoon nga, na ang iyong buong katawan ay puno ng liwanag, na walang bahagi nito na nasa kadiliman, ang iyong buong katawan ay magiging tulad ng ilawan na

kumikinang ang liwanag sa iyo." ³⁷ Nang matapos siyang magsalita, isang Pariseo ang humiling sa kaniya na kumain kasama niya sa kaniyang bahay, kung kaya pumasok si Jesus at sumandal. ³⁸ At ang Pariseo ay nagulat dahil hindi muna siya naghugas bago ang hapunan. ³⁹ Ngunit sinabi ng Panginoon sa kaniya, "Kayong mga Pariseo, nililinis ninyo ang labas ng mga tasa at mga mangkok, ngunit ang inyong loob ay puno ng kasakiman at kasamaan. ⁴⁰ Kayong mga walang saysay na tao! Hindi ba ang gumawa ng labas ay siya ring gumawa ng loob? ⁴¹ Ibigay ninyo sa mga mahihirap ang nasa loob at ang lahat ng bagay ay magiging malinis para sa inyo. ⁴² Sa aba ninyong mga Pariseo, sapagkat ibinibigay ninyo ang ikapu ng yerbabuena at ruda at ang bawat ibang halaman sa hardin ngunit pinababayaan ninyo ang katarungan at ang pag-ibig ng Diyos. Kinakailangan na kumilos nang may katarungan at may pagmamahal sa Diyos na hindi rin pinababayaan na gawin ang ibang mga bagay. ⁴³ Sa aba ninyong mga Pariseo, sapagkat gustong gusto ninyo ang mga upuan sa unahan sa mga sinagoga at mga magalang na pagbati sa mga pamilihan. ⁴⁴ Sa aba ninnyo sapagkat kayo ay katulad ng libingan na walang marka na nilalakaran ng mga tao nang hindi nila nalalaman." ⁴⁵ At isang tagapagturo ng mga kautusan ng Judio ang sumagot sa kaniya at nagsabi, "Guro, ang sinabi mo ay isang insulto rin sa amin." ⁴⁶ Sinabi ni Jesus, "Sa aba ninyo, mga tagapagturo ng kautusan! Sapagkat ipinapapasan ninyo sa mga tao ang mga pasanin na mahirap dalhin ngunit hindi man lang ninyo hinahawakan ang mga pasanin na iyon sa isa sa inyong sariling mga daliri. ⁴⁷ Sa aba ninyo, sapagkat nagtatayo kayo ng mga bantayog para sa libingan ng mga propeta subalit ang inyong mga ninuno ang pumatay sa kanila. ⁴⁸ Kaya kayo ay mga saksi at nagpahintulot sa ginawa ng inyong mga ninuno dahil tunay nga na pinatay nila ang mga propeta na siyang pinatayuan ninyo ng mga bantayog. ⁴⁹ Sa kadahilanan ding ito, sinabi ng karunungan ng Diyos, 'Ako ay magpapadala sa kanila ng mga propeta at mga apostol, at uusigin nila at papatayin ang iba sa kanila.' ⁵⁰ Kung gayon ang salinlahi na ito ang may pananagutan sa lahat ng dugo ng mga propeta na dumanak mula sa simula ng mundo, ⁵¹ mula sa dugo ni Abel hanggang sa dugo ni Zacarias, na pinatay sa pagitan ng altar at santuwaryo. Oo, sinasabi ko sa inyo, ang salinlahi na ito ang may pananagutan. ⁵² Sa aba ninyong mga tagapagturo ng mga kautusan ng Judio sapagkat kinuha ninyo ang susi ng kaalaman, kayo mismo ay hindi pumapasok at hinahadlangan ninyo ang mga pumapasok." ⁵³ Pagkatapos umalis ni Jesus doon, ang mga eskriba at ang mga Pariseo ay tutol sa kaniya at nakipagtalo sa kaniya tungkol sa maraming bagay, ⁵⁴ sinusubukan siyang hulihin sa kaniyang mga salita.

Chapter 12

¹ Samantala, nang ang libu-libong mga tao ay nagkatipon-tipon, na halos ang bawat isa ay nagkakatapak-tapakan, sinimulan muna niyang sabihin sa kaniyang mga alagad, "Mag-ingat sa lebadura ng mga Pariseo, na ang

pagkukunwari. ² Ngunit walang nakatago ang hindi maisisiwalat, at walang lihim ang hindi malalaman. ³ Kaya kung anuman ang inyong nasabi sa kadiliman ay maririnig sa liwanag, at anuman ang inyong ibinulong sa pinakaloob ng mga silid ay maihahayag sa ibabaw ng mga bubong. ⁴ Sinasabi ko sa inyo aking mga kaibigan, huwag kayong matakot sa mga pumapatay ng katawan, at pagkatapos iyon, ay wala na silang magagawa. ⁵ Ngunit babalaan ko kayo tungkol sa dapat ninyong katakutan. Katakutan ang taong pagkatapos pumatay ay may kapangyarihang itapon kayo sa impiyerno. Oo, sinasabi ko sa inyo, katakutan siya. ⁶ Hindi ba ang limang mga maya ay ipinagbibili sa dalawang maliit na barya? Ganun pa man, wala ni isa sa kanila ang nalilimutan sa paningin ng Diyos. ⁷ Ngunit kahit ang mga buhok ninyo sa ulo ay bilang na lahat. Huwag matakot. Higit kayong mas mahalaga kaysa sa maraming maya. ⁸ Sinasabi ko sa inyo, ang bawat taong kumikilala sa akin sa harap ng mga tao, kikilalanin din siya ng Anak ng Tao sa harap ng mga anghel ng Diyos, ⁹ ngunit ang magkaila sa akin sa harap ng mga tao ay ikakaila sa harap ng mga anghel ng Diyos. ¹⁰ Ang bawat taong magsasabi ng salita laban sa Anak ng Tao, ito ay patatawarin, ngunit ang lumapastangan sa Banal na Espiritu, ay hindi patatawarin. ¹¹ Kung kayo ay dinala nila sa harap ng mga sinagoga, ng mga pinuno, at mga may kapangyarihan, huwag kayong matakot kung paano kayo magsasalita upang ipagtanggol ang inyong sarili, o kung ano ang inyong sasabihin, ¹² dahil ang Banal na Espiritu ang magtuturo sa inyo sa oras na iyon kung ano ang dapat ninyong sabihin. ¹³ At isang lalaki mula sa napakaraming tao ang nagsabi sa kaniya, "Guro, sabihin mo sa aking kapatid na paghatian na namin ang mana", ¹⁴ Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Ginoo, sino ang naglagay sa akin upang maging hukom o tagapamagitan ninyo?" ¹⁵ At sinabi niya sa kanila, "Mag-ingat na kayo ay hindi masakop ng lahat ng kasakimang pagnanasa, dahil ang buhay ng isang tao ay hindi batay sa kasaganaan ng kaniyang mga ari-arian." ¹⁶ Pagkatapos, nagsabi sa kanila si Jesus ng isang talinghaga, na nagsasabi, "Ang bukid ng isang mayamang tao ay umani ng masagana, ¹⁷ at nangatwiran sa kaniyang sarili, na nagsasabi, "Ano ang aking gagawin, dahil wala na akong paglagyan ng aking mga ani?" ¹⁸ Sinabi niya, 'Ito ang aking gagawin. Gigibain ko ang aking mga kamalig at tatayuan ko ng mas malalaki at doon ko ilalagay ang lahat ng aking butil at iba pang mga ari-arian. ¹⁹ Sasabihin ko sa aking kaluluwa, "Kaluluwa, marami kang mga ari-arian na naitago sa maraming taon. Magpahinga ng mabuti, kumain, uminom, at magpakasaya.'" ²⁰ Ngunit sinabi ng Diyos sa kaniya, 'Hangal na tao, ang iyong kaluluwa ay kukunin ngayong gabi, at ang mga bagay na iyong inihanda, kanino mapupunta ang mga ito? ²¹ Ganyan ang isang tao na nag-iipon ng kayamanan para sa kaniyang sarili at hindi mayaman para sa Diyos." ²² Sinabi ni Jesus sa kaniyang mga alagad, "Kaya sinasabi ko sa inyo, huwag kayong mabahala tungkol sa inyong buhay—kung ano ang inyong kakainin, o tungkol sa inyong katawan—kung ano ang inyong susuotin. ²³ Sapagkat ang buhay ay

mas higit kaysa sa pagkain at ang katawan ay mas higit kaysa sa mga damit. ²⁴ Isipin ninyo ang mga uwak, hindi sila naghahasik o umaani. Wala silang bodega o kamalig, ngunit sila ay pinapakain ng Diyos. Gaano na lamang kayo kahalaga kaysa sa mga ibon! ²⁵ At sino sa inyo ang sa pag-aalala ay makapagdaragdag ng kahit isang kubit sa haba ng kaniyang buhay? ²⁶ Kung gayon na hindi ninyo magawa ang kahit pinakamaliit na bagay, bakit kayo nababahala sa ibang mga bagay? ²⁷ Isipin ninyo ang mga liryo—kung paano sila lumalaki. Sila ay hindi nagtatrabaho o ni nagsusulid man lang. Gayon pa man, sinasabi ko sa inyo, kahit si Solomon sa lahat ng kaniyang kaluwalhatian ay hindi nakapagdamit na tulad ng isa sa mga ito. ²⁸ Kung dinamitan nga ng Diyos ang damo sa bukid, na nananatili ngayon, at bukas ay itatapon sa pugon, gaano pa kayo na kaniyang dadamitan, O kayong mga maliit ang pananampalataya! ²⁹ Huwag hanapin kung ano ang inyong kakainin, at kung ano ang inyong iinum, at huwag kayong mabahala. ³⁰ Dahil ang mga bagay na ito ang hinahanap ng lahat ng mga bansa sa mundo, at alam ng inyong Ama na kailangan ninyo ang mga bagay na ito. ³¹ Ngunit hanapin ang kaniyang kaharian, at ang lahat ng bagay na ito ay mairaragdag sa inyo. ³² Huwag matakot, maliit na kawan, dahil ang inyong Ama ay lubos na nalulugod na ibigay sa inyo ang kaharian. ³³ Ipagbili ang inyong mga ari-arian at ibigay ito sa mahihirap. Gumawa kayo ng inyong mga sariling mga pitaka na hindi nasisira—mga kayamanan sa kalangitan na hindi nawawala, na hindi nilalapitan ng magnanakaw, at hindi sinisira ng tanga. ³⁴ Sapagkat kung nasaan ang inyong kayamanan ay naroon din ang inyong puso. ³⁵ Isuksok ninyo ang inyong mahabang damit sa inyong sinturon, at panatilihin nag-aapoy ang inyong mga ilawan, ³⁶ at maging katulad kayo ng mga taong naghihintay sa kanilang amo na bumalik mula sa kasalan, upang kung siya ay bumalik at kumatok, agad nilang bubuksan ang pinto para sa kaniya. ³⁷ Pinagpala ang mga lingkod na iyon, na masusumpungan ng amo na nagbabantay sa kaniyang pagbabalik. Totoo, sinasabi ko sa inyo na isuksok niya ang mahaba niyang damit sa kaniyang sinturon, pauupuin sila para sa pagkain, at lalapit at pagsisilbihan sila. ³⁸ Kung ang amo ay dadating sa pangalawang pagbantay sa gabi o kahit sa pangatlong pagbantay at nakita silang handa, pinagpala ang mga lingkod na iyon. ³⁹ Dagdag pa nito alamin ninyo ito, na kung alam ng amo ang oras ng pagdating ng magnanakaw, hindi niya hahayaang mapasok ang kaniyang tahanan. ⁴⁰ Maging handa din, dahil hindi niyo alam ang oras ng pagdating ng Anak ng Tao." ⁴¹ Sinabi ni Pedro, "Panginoon, sa amin mo lamang ba sinasabi ang talinghagang ito o para rin sa lahat?" ⁴² Sinabi ng Panginoon, "Sino ngayon ang tapat at matalinong tagapamahala na itatakda ng kaniyang panginoon para sa ibang lingkod upang ibigay sa kanila ang kanilang bahagi ng pagkain sa tamang panahon? ⁴³ Pinagpala ang lingkod na iyon, na masusumpungan ng kaniyang panginoon na gumagawa niyan sa kaniyang pagdating. ⁴⁴ Totoong sinasabi ko sa inyo na siya ay gagawing tagapamahala sa lahat ng kaniyang ari-arian. ⁴⁵ Ngunit kung

sinasabi ng lingkod na iyon sa kaniyang puso, "Matatagalan pa ang pagbabalik ng aking panginoon," at sinimulan niyang bugbugin ang mga lalaki at babaeng lingkod, at kakain at iinom, at malalasing, ⁴⁶ ang panginoon ng lingkod na iyon ay darating sa araw na hindi niya inaasahan, at sa oras na hindi niya nalalaman, at siya ay pagpipira-pirasuhin at magtatalaga siya ng lugar para sa kaniya kasama ang mga hindi tapat. ⁴⁷ Ang lingkod na iyon, na alam ang kalooban ng kaniyang panginoon at hindi naging handa o ginawa ang ayon sa kaniyang kalooban, ay mabubugbog nang madami. ⁴⁸ Ngunit ang hindi nakakaalam, at gumawa ng mga bagay na karapat-dapat sa pagbugbog, ay mabubugbog nang kaunti. Ang lahat ng binigyan ng marami, marami din ang hihingiin sa kaniya, at ang pinagkatiwalaan ng marami, marami ang hihingiin nila sa kaniya. ⁴⁹ Pumarito ako upang magbaba ng apoy sa mundo, at ninanais ko na ito ay magningas. ⁵⁰ Ngunit mayroon akong bautismo na kailangang danasin, at labis akong namimighati hanggang sa ito ay matapos! ⁵¹ Iniisip ba ninyo na ako ay naparito upang magdala ng kapayapaan sa mundo? Hindi, sinasabi ko sa inyo, sa halip ay pagkabaha-bahagi. ⁵² Dahil mula ngayon may lima sa isang tahanan na magkakabaha-bahagi—tatlong tao laban sa dalawa at dalawang tao laban sa tatlo. ⁵³ Sila ay magkakabaha-bahagi, ama laban sa anak na lalaki at anak na lalaki laban sa ama; ina laban sa anak na babae at anak na babae laban sa ina; ang biyenang na babae laban sa manugang na babae at manugang na babae laban sa biyenang na babae. ⁵⁴ Sinasabi din ni Jesus sa napakaraming tao, "Kung nakikita ninyong namumuo ang ulap sa kanluran, agad ninyong sinasabi, 'May ulan na paparating', at gayon ang nangyayari. ⁵⁵ At kung iihip ang hangin sa timog, sinasabi ninyo, 'Magkakaroon ng matinding init,' at ito ay nangyayari. ⁵⁶ Mga mapagkunwari, alam ninyo kung paano ipakahulugan ang anyo ng mundo at kalangitan, ngunit paanong hindi ninyo alam bigyang-kahulugan ang kasalukuyang panahon? ⁵⁷ Bakit hindi ninyo hatulan kung ano ang tama para sa inyong mga sarili? ⁵⁸ Sapagkat kung ikaw ay pupunta sa harapan ng hukom kasama ang iyong kaaway, sa daan ay sikapin mong ayusin ang hindi pagkakaintindihan sa kaniya upang hindi ka niya kaladkarin sa hukom, upang hindi ka dalhin ng hukom sa opisyal at hindi ka ilagay ng opisyal sa bilangguan. ⁵⁹ Sinasabi ko sa iyo, hindi ka makakalaya mula doon hanggang mabayaran mo ang kahuli-hulihang salapi."

Chapter 13

¹ Nang panahong iyon, sinabi sa kaniya ng ilang tao na naroon ang tungkol sa mga taga-Galilea, na ang dugo ng mga ito'y inihalo ni Pilato sa kanilang mga sariling alay. ² Sumagot si Jesus at sinabi sa kanila, "Sa tingin ba ninyo ay mas makasalanang ang mga taga-Galilea na ito kaysa sa ibang mga taga-Galilea dahil nagdusa sila sa ganitong paraan? ³ Hindi, sinasabi ko sa inyo. Ngunit kung hindi kayo magsisisi, mamamatay kayong lahat sa ganon ding paraan. ⁴ O iyong labing walong tao sa Siloam na nabagsakan ng tore at namatay, sa tingin

ba ninyo ay mas makasalanan sila kaysa sa ibang tao sa Jerusalem? ⁵ Hindi, sinasabi ko. Ngunit kung hindi kayo magsisisi, lahat kayo ay mamatay din." ⁶ Sinabi ni Jesus ang talinghagang ito, "May isang taong may isang puno ng igos na nakatanim sa kaniyang ubasan at dumating siya at naghanap ng bunga nito ngunit wala siyang matagpuan. ⁷ Sinabi niya sa hardinero, 'Tingnan mo, tatlong taon na akong pumaparito, at sinubukang maghanap ng bunga ng puno ng igos na ito ngunit wala akong natagpuan. Putulin mo ito. Bakit hahayaang sayangin nito ang lupa?' ⁸ Sumagot ang hardinero at sinabi, 'Pabayaang muna ito sa taong ito hanggang sa aking mahukayan ang palibot nito at malagyan ito ng pataba. ⁹ Kung mamunga ito sa susunod na taon, mabuti; ngunit kung hindi, putulin mo ito!'" ¹⁰ Ngayon, nagtuturo si Jesus sa isa sa mga sinagoga sa Araw ng Pamamahinga. ¹¹ Masdan, may isang babaeng naroon na labing-walong taon nang may masamang espiritu ng panghihina, at siya ay baluktot at hindi siya lubusang makatayo. ¹² Nang makita siya ni Jesus, tinawag niya ito at sinabi, "Babae, napalaya ka na mula sa iyong panghihina." ¹³ Ipinatong niya ang kaniyang mga kamay sa babae, at kaagad siyang naunat at niluwalhati niya ang Diyos. ¹⁴ Ngunit nagalit ang pinuno ng sinagoga dahil nagpagaling si Jesus sa Araw ng Pamamahinga. Kaya sumagot ang pinuno at sinabi sa maraming mga tao, "May anim na araw kung saan kinakailangang magtrabaho. Pumarito kayo at mapagaling sa mga araw na iyon, huwag sa Araw ng Pamamahinga." ¹⁵ Sinagot siya ng Panginoon at sinabi, "Mga mapagkunwari! Hindi ba kinakalag ng bawat isa sa inyo ang tali ng kaniyang asno o baka mula sa sabsaban nito upang painumin sa Araw ng Pamamahinga? ¹⁶ Kaya ito ring babaeng anak ni Abraham, na labing-walong taon nang iginapos ni Satanas, hindi ba nararapat kalagan ang kaniyang gapos sa Araw ng Pamamahinga?" ¹⁷ Nang sinabi niya ang mga bagay na ito, lahat ng sumalungat sa kaniya ay napahiya, ngunit nagagalak ang maraming tao sa mga maluwalhating bagay na kaniyang ginawa. ¹⁸ At sinabi ni Jesus, "Ano ang katulad ng kaharian ng Diyos, at ano ang maaari kong ihambing dito? ¹⁹ Ito ay tulad ng isang buto ng mustasa na kinuha ng isang tao at inihagis sa kaniyang halaman, at ito ay tumubo at naging isang malaking puno, at namugad sa mga sanga nito ang mga ibon sa langit." ²⁰ Muli, sinabi niya, "Saan ko maaaring ihambing ang salita ng Diyos? ²¹ Ito ay tulad ng lebadura na kinuha ng isang babae at inihalo sa tatlong takal ng harina hanggang sa ito ay umalsa." ²² Binisita ni Jesus ang bawat bayan at baryo sa daan patungong Jerusalem at tinuruan sila. ²³ May nagsabi sa kaniya, "Panginoon, kakaunti lamang bang tao ang maliligtas?" Kaya sinabi niya sa kanila, ²⁴ "Pagsikapan ninyong pumasok sa makipot na pintuan, dahil marami ang susubok ngunit hindi sila makakapasok. ²⁵ Kapag tumayo na ang may-ari ng bahay at isinara ang pintuan, at kayo ay tatayo sa labas at kakalabugin ang pinto at sasabihin, 'Panginoon, Panginoon, papasukin mo kami.' At siya ay sasagot at sasabihin sa inyo, 'Hindi ko kayo kilala o kung taga-saan kayo.' ²⁶ Pagkatapos ay inyong

sasabihin, 'Kami ay kumain at uminom sa iyong harapan at nagturo ka sa aming mga lansangan.' ²⁷ Ngunit sasagot siya, 'Sinasabi ko sa inyo, hindi ko alam kung taga-saan kayo. Lumayo kayo sa akin, kayong mga gumagawa ng masama!' ²⁸ Magkakaroon ng pagnanangis at pagngangalit ng ngipin kapag nakita ninyo sina Abraham, Isaac, Jacob at ang lahat ng propeta sa kaharian ng Diyos, ngunit kayo—kayo ay itinapon sa labas. ²⁹ Darating sila mula sa silangan, kanluran, hilaga, at timog at sila ay uupo sa hapag-kainan sa kaharian ng Diyos. ³⁰ At alamin ninyo ito, ang mga pinakahuli ay ang mga una, at ang una ay magiging huli." ³¹ Hindi nagtagal, may ilang mga Pariseong dumating at sinabi sa kaniya, "Pumunta ka at umalis dito dahil nais kang patayin ni Herodes." ³² Sinabi ni Jesus, "Pumunta kayo at sabihin sa asong-gubat na iyon, 'Tingnan mo, nagpapalayas ako ng mga demonyo at nagpapagaling ako ngayon at bukas, at sa ikatlong araw ay maaabot ko ang aking layunin.' ³³ Gayunman, kinakailangan na ako ay magpatuloy ngayon, bukas at sa susunod na araw, sapagkat hindi katanggap-tanggap na pumatay ng isang propeta sa labas ng Jerusalem. ³⁴ Jerusalem, Jerusalem, na pumapatay ng mga propeta at bumabato sa mga ipinadala sa iyo. Kaydalas kong ninais na tipunin ang iyong mga anak tulad ng pagtitipon ng inahing manok sa kaniyang mga sisiw sa ilalim ng kaniyang mga pakpak, ngunit hindi mo ito ninais. ³⁵ Tingnan mo, iniwan ang iyong bahay. Sinasabi ko sa iyo, hindi mo ako makikita hanggang sabihin mo, 'Pinagpala siya na dumarating sa pangalan ng Panginoon.'"

Chapter 14

¹ Nangyari sa isang Araw ng Pamamahinga, nang pumunta si Jesus sa bahay ng isa sa mga pinuno ng mga Pariseo upang kumain ng tinapay, na minamanmanan nila si Jesus. ² Masdan ito, doon sa kaniyang harapan ay may isang lalaking nagdurusa dahil sa pamamanas. ³ Tinanong ni Jesus ang mga dalubhasa sa kautusan ng Judio at ang mga Pariseo, "Naaayon ba sa batas na magpagaling sa Araw ng Pamamahinga o hindi?" ⁴ Ngunit nanatili silang tahimik. Kaya hinawakan siya ni Jesus, pinagaling siya at pinaalis. ⁵ Sinabi niya sa kanila, "Sino sa inyo ang may isang lalaking anak o isang baka na kapag mahulog sa balon sa Araw ng Pamamahinga, ang hindi kaagad mag-aahon sa kaniya?" ⁶ Hindi sila nakapagbigay ng sagot sa mga bagay na ito. ⁷ Nang mapansin ni Jesus kung paano pinili ng mga inanyayahan ang mga upuang pandangal, nagsabi siya ng isang talinghaga, sinasabi sa kanila, ⁸ "Kapag inanyayahan ka ng isang tao sa isang kasalan, huwag kang umupo sa mga upuang pandangal dahil maaaring may isang taong naanyayahan na mas pinararangalan kaysa sa iyo. ⁹ Kapag dumating ang taong nag-anyaya sa inyong dalawa, sasabihin niya sa iyo, 'Ibigay mo sa taong ito ang iyong upuan,' at sa kahihyan lilipat ka sa kababababaang dako. ¹⁰ Ngunit kapag ikaw ay inanyayahan, pumunta ka at umupo sa kababababaang dako, upang kung dumating ang taong nag-anyaya sa iyo, maaari niyang sabihin sa iyo, 'Kaibigan, lumipat ka sa mas mataas.' At ikaw ay mapararangalan sa harapan ng lahat ng

kasalo mo sa hapag. ¹¹ Sapagkat ang bawat nagmamataas ay maibababa at siya na nagpapakababa ay maitataas. ¹² Sinabi rin ni Jesus sa taong nag-anyaya sa kaniya, "Kapag naghanda ka ng pananghalian o hapunan, huwag mong anyayahan ang iyong mga kaibigan, o ang iyong mga kapatid, o ang iyong mga kamag-anak o ang mga mayayaman mong kapit-bahay, sapagkat maaari ka din nilang anyayahan at ikaw ay mababayaran. ¹³ Ngunit kapag ikaw ay maghahanda ng salu-salo, anyayahan mo ang mga mahihirap, ang mga lumpo, ang mga pilay, at ang mga bulag, ¹⁴ at ikaw ay pagpapalain dahil hindi ka nila mababayaran. Sapagkat ikaw ay mababayaran sa muling pagkabuhay ng mga matuwid." ¹⁵ Nang marinig ng isa sa mga taong kasalo ni Jesus ang mga bagay na ito, sinabi niya kay Jesus, "Pinagpala siya na kakain ng tinapay sa kaharian ng Diyos!" ¹⁶ Ngunit sinabi ni Jesus sa kaniya, "May isang taong naghanda ng malaking hapunan at inanyayahan ang marami. ¹⁷ Nang maihanda na ang hapunan, inutusan niya ang kaniyang utusan na sabihin sa mga naanyayahan, 'Halikayo, dahil nakahanda na ang lahat.' ¹⁸ Silang lahat ay pare-parehong nagsimulang magdahilan. Sabi ng una sa kaniya, 'Bumili ako ng bukid at kinakailangan kong umalis at tingnan ito.' Pakiusap ipagpaumanhin mo ako.' ¹⁹ At sinabi naman ng isa, 'Bumili ako ng limang pares na baka, at pupunta ako upang subukan ang mga ito. Pakiusap ipagpaumanhin mo ako.' ²⁰ At sabi naman ng isang lalaki, 'Kakakasal ko pa lamang sa aking asawa, at kaya hindi ako makakadalo.' ²¹ Dumating ang utusan at sinabi sa kaniyang panginoon ang mga bagay na ito. Pagkatapos, nagalit ang panginoon ng bahay at sinabi sa kaniyang utusan, 'Bilisan mo, pumunta ka sa mga kalye at sa mga daanan ng lungsod at dalhin mo dito ang mga mahihirap, ang mga bulag, at ang mga pilay.' ²² Sinabi ng utusan, 'Panginoon, ang iyong iniutos ay nagawana, ngunit mayroon pa ring silid.' ²³ Sinabi ng panginoon sa utusan, 'Pumunta ka sa mga kalsada at sa mga bakuran at pilitin mo silang pumasok, upang mapuno ang aking bahay. ²⁴ Sapagkat sinasabi ko sa iyo, wala sa mga taong naunang naanyayahan ang makakatikim ng aking hapunan.'" ²⁵ Ngayon maraming tao ang sumasama sa kaniya, at bumaling siya at sinabi sa kanila, ²⁶ "Kung sinuman ang lumapit sa akin at hindi namumuhi sa kaniyang sariling ama, ina, asawa, anak, mga kapatid—oo, at pati ang kaniyang sariling buhay—hindi siya maaaring maging alagad ko. ²⁷ Ang sinumang hindi magbubuhay ng kaniyang sariling krus at sumunod sa akin ay hindi maaaring maging alagad ko. ²⁸ Sapagkat sino sa inyo, ang naghahangad na magtayo ng isang tore, ang hindi muna mauupo at bibilangin ang gastos upang kuwentahin kung nasa kaniya ang mga kailangan niya upang ito ay tapusin? ²⁹ Kung hindi, kapag nagtayo siya ng pundasyon at hindi ito natapos, sisimulan siyang kutyain ng lahat ng mga makakakita nito, ³⁰ sinasabi, 'Ang taong ito ay nagsimulang magtayo at hindi niya natapos.' ³¹ O anong hari, sa kaniyang pagpunta upang sagupain sa digmaan ang isa pang hari, ang hindi muna mauupo at hihingi ng payo kung kaya ba niya kasama ang sampung libong tao na labanan ang isa

pang hari na dumarating laban sa kaniya na may kasamang dalawampung libong tao? ³² At kung hindi, habang malayo pa ang hukbo na iyon, magpapadala siya ng kinatawan at hihingi ng mga kailangan sa pagkakasundo. ³³ Kaya, hindi maaaring maging alagad ko ang sinuman sa inyo na hindi magsusuko ng lahat ng nasa kaniya. ³⁴ Ang asin ay mabuti, ngunit kung nawala ang lasa ng asin, paano ito magiging maalat muli? ³⁵ Ito ay wala nang pakinabang sa lupa o kahit pa sa tumpok ng dumi. Itinatapon ito. Siya na may tainga upang makarinig, makinig."

Chapter 15

¹ Ngayon, ang lahat ng mga maniningil ng buwis at iba pang mga makasalanang ay lumalapit kay Jesus upang makinig sa kaniya. ² Nagbulung-bulungan ang mga Pariseo at mga eskriba sa isa't isa, sinasabi, "Malugod na tinatanggap ng taong ito ang mga makasalanang, at kumakain pa kasama nila." ³ Sinabi ni Jesus ang talinghagang ito sa kanila, sinasabi, ⁴ "Sino sa inyo, kung mayroon siyang isang daang tupa at pagkatapos nawala ang isa sa kanila, ang hindi iiwanan ang siyamnapu't siyam sa ilang, at hahanapin ang nawawala hanggang sa matagpuan niya ito? ⁵ Pagkatapos, kapag natagpuan niya ito, pinapasan niya ito sa kaniyang mga balikat at nagagalak. ⁶ Pagdating niya sa bahay, tinitipon niya ang kaniyang mga kaibigan at mga kapitbahay, sinasabi sa kanila, 'Makisaya kayo sa akin, sapagkat natagpuan ko ang aking nawawalang tupa.' ⁷ Sinasabi ko sa inyo na gayon din, magkakaroon ng kagalakan sa langit sa isang makasalanang nagsisisi, higit pa sa siyamnapu't siyam na taong matuwid na hindi kailangang magsisi. ⁸ O sinong babaing may sampung pilak na barya, kung mawalan siya ng isang barya, ang hindi magsisindi ng ilawan, magwawalis sa bahay, at masikap na maghahanap hanggang sa matagpuan niya ito? ⁹ At kapag natagpuan niya ito, tinitipon niya ang kaniyang mga kaibigan at mga kapitbahay, sinasabi, 'Makisaya kayo sa akin, sapagkat natagpuan ko ang baryang nawala ko.' ¹⁰ Gayon din, sinasabi ko sa inyo, may kagalakan sa kinaroroonan ng mga anghel ng Diyos sa isang makasalanang nagsisisi. ¹¹ Pagkatapos, sinabi ni Jesus, "May isang lalaking may dalawang lalaking anak, ¹² at sinabi ng nakababata sa kanila sa kaniyang ama, 'Ama, ibigay mo na sa akin ngayon ang ari-arian na nararapat na manahin ko.' Kaya hinati niya ang kaniyang kayamanan sa pagitan nila. ¹³ Pagkaraan ng ilang mga araw, tinipon ng nakababatang anak ang lahat ng kaniyang pag-aari at pumunta sa isang malayong bansa, at doon ay winaldas niya ang kaniyang pera sa pagbili ng mga bagay na hindi niya kailangan, at pag-aaksaya ng kaniyang pera sa masamang pamumuhay. ¹⁴ Ngayon, nang naubos na niya ang lahat, matinding taggutom ang lumaganap sa buong bansang iyon, at siya ay nagsimulang mangailangan. ¹⁵ Siya ay pumunta at namasukan sa isa sa mga mamamayan ng bansang iyon, na nagpapunta sa kaniya sa kaniyang bukirin upang magpakain ng mga baboy. ¹⁶ At nais na sana niyang kainin ang mga

balat ng buto na kinakain ng mga baboy dahil walang nagbigay sa kaniya ng anumang makakain. ¹⁷ Ngunit nang nakapag-isip-isip ang nakababatang anak, sinabi niya, 'Napakaraming mga upahang utusan ng aking ama ang may higit pa sa sapat na pagkain, at ako ay nandito, namamatay sa gutom!' ¹⁸ Aalis ako rito at pupunta sa aking ama, at sasabihin ko sa kaniya, "Ama, ako ay nagkasala laban sa langit at sa iyong paningin. ¹⁹ Hindi na ako karapat-dapat na tawaging anak mo; gawin mo akong isa sa iyong mga upahang utusan.'" ²⁰ Kaya umalis ang nakababatang anak at pumunta sa kaniyang ama. Habang siya ay malayo pa, nakita siya ng kaniyang ama, at siya ay nahabag, at tumakbo, at niyakap at hinagkan siya. ²¹ Sinabi ng anak sa kaniya, "Ama, ako ay nagkasala laban sa langit at sa iyong paningin. Hindi ako karapat-dapat na tawaging anak mo." ²² Sinabi ng ama sa kaniyang mga utusan, 'Kunin ninyo kaagad ang pinakamagandang balabal, at isuot sa kaniya, at lagyan ng sing-sing ang kaniyang kamay, at sandalyas ang kaniyang mga paa. ²³ Pagkatapos, dalhin ninyo dito ang pinatabang guya at katayin. Tayo ay magsikain at magdiwang. ²⁴ Sapagkat ang anak ko ay namatay, at ngayon siya ay nabuhay. Siya ay nawala, at ngayon siya ay natagpuan.' At sila ay nagsimulang magdiwang. ²⁵ Sa panahong iyon, ang kaniyang nakatatandang anak ay nasa bukid. Nang siya ay dumating at palapit na sa bahay, narinig niya ang tugtugan at sayawan. ²⁶ Tinawag niya ang isa sa mga utusan at tinanong kung ano ang mga bagay na ito. ²⁷ Sinabi ng utusan sa kaniya, 'Dumating ang iyong kapatid at nagpakatay ang iyong ama ng pinatabang guya, dahil nakabalik siya nang ligtas.' ²⁸ Nagalit ang nakatatandang anak, at ayaw niyang pumasok, at lumabas ang kaniyang ama, at pinakiusapan siya. ²⁹ Ngunit sumagot ang nakatatandang anak at sinabi sa kaniyang ama, 'Tingnan mo, nagpa-alipin ako sa iyo sa loob ng maraming taon, at kailanman ay hindi ako sumuway sa iyong utos, ngunit kailanman ay hindi mo ako binigyan ng isang batang kambing upang magdiwang ako kasama ng aking mga kaibigan, ³⁰ ngunit nang dumating ang iyong anak, na umubos ng iyong kabuhayan sa mga babaing nagbebenta ng aliw, nagpakatay ka ng pinatabang guya para sa kaniya.' ³¹ Sinabi ng ama sa kaniya, 'Anak, lagi kitang kasama, at lahat ng sa akin ay sa iyo. ³² Ngunit dapat lang na tayo ay magdiwang at maging masaya, sapagkat ang kapatid mong ito ay namatay, at ngayon ay nabuhay; siya ay nawala, at ngayon ay natagpuan.'"

Chapter 16

¹ Sinabi rin ni Jesus sa mga alagad, "May isang mayamang lalaki na may tagapamahala, at isinumbong sa kaniya na nilulustay ng tagapamahalang ito ang kaniyang pag-aari. ² Kaya pinatawag siya ng mayamang lalaki at sinabi sa kaniya, 'Ano itong naririnig ko tungkol sa iyo? Magbigay-ulat ka ng iyong pamamahala, dahil ka na maaaring maging tagapamahala.' ³ Sinabi ng tagapamahala sa kaniyang sarili, 'Anong gagawin ko, dahil aalisin sa akin ng

amo ko ang pagiging tagapamahala? Wala akong lakas na magbungkal, at nahiihiya akong magpalimos. ⁴ Alam ko na ang aking gagawin, para kapag natanggal ako sa pagiging tagapamahala, malugod akong tatanggapin ng mga tao sa kanilang mga bahay.' ⁵ At tinawag ng tagapamahala ang mga tao na may utang sa kaniyang amo, at tinanong niya ang una, 'Magkano ang utang mo sa amo ko?' ⁶ Sinabi niya, 'Isang daang takal na langis ng olibo'. At sinabi niya sa kaniya, 'Kunin mo ang iyong kasulatan, umupo kang madali at isulat mong limampu.' ⁷ At sinabi ng tagapamahala sa isa pa, 'Magkano ang utang mo?' Sumagot siya, 'Isang daang takal ng trigo.' Sinabi niya sa kaniya, 'Kunin mo ang iyong kasulatan at isulat mong walumpu.' ⁸ At pinuri ng amo ang hindi makatarungang tagapamahala dahil kumilos siya nang may katusuhan. Sapagkat ang mga anak ng mundong ito ay mas tuso sa pakikitungo sa kanilang sariling tao kaysa mga anak ng liwanag. ⁹ Sinasabi ko sa inyo, makipagkaibigan kayo sa pamamagitan ng perang hindi makatarungan, para kapag ito ay naubos na, maaari ka nilang tanggapin sa walang hanggang tirahan. ¹⁰ Ang tapat sa kakaunti ay tapat din sa marami, at ang hindi makatarungan sa kakaunti ay hindi rin makatarungan sa marami. ¹¹ Kung hindi ka naging tapat sa paggamit ng perang hindi makatarungan, sino ang magtitiwala sa iyo ng tunay na kayamanan? ¹² At kung hindi ka naging tapat sa paggamit sa pera ng ibang tao, sino ang magbibigay sa iyo ng sarili mong pera? ¹³ Walang lingkod ang magkapaglilingkod sa dalawang amo, sapagkat kasusuklamang niya ang isa at mamahalin niya ang isa, o magiging tapat siya sa isa at kamumuhian niya ang isa. Hindi ninyo maaaring paglingkuran ang Diyos at ang kayamanan." ¹⁴ Ngayon ang mga Pariseo, na mangingibig ng pera, ay narinig ang lahat ng mga ito, at siya ay kanilang kinutya. ¹⁵ At sinabi niya sa kanila, "Pinapawalang-sala ninyo ang inyong mga sarili sa paningin ng mga tao, ngunit nalalaman ng Diyos ang inyong mga puso. Ang siya na dinadakila ng mga tao ay kasuklam-suklam sa paningin ng Diyos. ¹⁶ Ang kautusan at ang mga propeta ang umiiral hanggang sa dumating si Juan. Mula noon, ipinangaral ang ebanghelyo ng kaharian ng Diyos, at ang lahat ay sinusubukang pumasok nang pilit doon. ¹⁷ Ngunit mas madaling maglaho ang langit at lupa kaysa mawalan ng bisa ang isang kudlit ng isang letra ng kautusan. ¹⁸ Ang bawat taong hinihiwalayan ang kaniyang asawang babae at mag-asawa ng iba ay gumagawa ng pangangalunya, at ang mag-asawa sa babaing hiwalay sa kaniyang asawa ay magkakasala ng pangangalunya. ¹⁹ Ngayon, may isang mayamang lalaki na nakadamit ng kulay lila na gawa sa pinong lino, at araw-araw nagsasaya sa kaniyang labis na kayamanan. ²⁰ May isang pulubi na nagngangalang Lazarus na pinahiga sa kaniyang tarangkahan na lipos ng sugat, ²¹ at inaasam-asam niyang kainin ang nahuhulog sa mesa ng mayamang tao—at maliban doon, lumapit ang mga aso at dinilaan ang kaniyang mga sugat. ²² At nangyari na namatay ang pulubi at dinala ng mga anghel sa kinaroroonan ni Abraham. Namatay din ang mayamang tao at

inilibing, ²³ at doon sa hades, sa kaniyang pagdurusa, tumingala siya at nakita si Abraham sa malayo at si Lazarus na nasa tabi niya. ²⁴ At sumigaw siya at sinabi, 'Amang Abraham, maawa ka sa akin at papuntahin mo si Lazarus, upang isawsaw niya ang dulo ng kaniyang daliri sa tubig at palamigin ang aking dila, dahil naghihirap ako sa apoy na ito.' ²⁵ Ngunit sinabi ni Abraham, 'Anak, alalahanin mo na sa buong buhay mo, natanggap mo ang mga magagandang bagay, at si Lazaro sa ganoon ding paraan ay masasamang bagay. Ngunit ngayon, siya ay inaaliw dito, at ikaw ay nagdurusa. ²⁶ At maliban sa lahat ng ito, may malaking bangin na nakalagay upang ang mga gustong tumawid mula rito papunta sa iyo ay hindi makakatawid, at wala ring makakatawid mula riyan papunta sa amin.' ²⁷ At sinabi ng mayamang tao, 'Nagmamakaawa ako, Amang Abraham, na papuntahin mo siya sa bahay ng aking ama— ²⁸ sapagkat ako ay may limang kapatid na lalake—upang balaan niya sila, dahil baka pumunta rin sila sa lugar na ito ng pagdurusa.' ²⁹ Ngunit sinabi ni Abraham, 'Nasa kanila si Moises at mga propeta; makinig sila sa kanila.' ³⁰ Sumagot ang mayamang tao, 'Hindi, Amang Abraham, ngunit kung may pumunta sa kanila mula sa mga patay, magsisisi sila.' ³¹ Ngunit sinabi ni Abraham sa kaniya, 'Kung hindi sila makikinig kay Moises at sa mga propeta, hindi rin sila mahihikayat kung may mabuhay mula sa mga patay.' /.

Chapter 17

¹ Sinabi ni Jesus sa kaniyang mga alagad, "Tiyak na darating ang mga bagay na magiging dahilan upang tayo ay magkasala, ngunit aba sa taong pagmumulan ng mga ito! ² Mas mabuti pa sa kaniya kung bitinan ang kaniyang leeg ng isang gilingang bato at ihagis siya sa dagat, kaysa maging sanhi ng pagkakatisod ng maliliit na ito. ³ Mag-ingat kayo. Kung nagkasala ang iyong kapatid na lalaki, sawayin mo siya, at kung siya ay nagsisi, patawarin mo siya. ⁴ Kapag nagkasala siya laban sa iyo ng pitong beses sa isang araw, at pitong beses na bumalik sa iyo, sinasabi, 'Nagsisisi ako,' dapat mo siyang patawarin!" ⁵ Sinabi ng mga apostol sa Panginoon, "Dagdagan mo ang aming pananampalataya." ⁶ Sinabi ng Panginoon, "Kung may pananampalataya kayo na tulad ng isang butil ng mustasa, sasabihin ninyo sa puno ng sicamorong ito, 'Mabunot ka, at matanim sa dagat,' at kayo ay susundin nito. ⁷ Ngunit sino sa inyo, na may lingkod na nag-aararo o nag-aalaga ng tupa, ang magsasabi sa kaniya kapag nakabalik na siya mula sa bukid, 'Pumarito ka kaagad at umupo upang kumain'? ⁸ Hindi ba niya sasabihin sa kaniya, 'Maghanda ka ng kakainin ko, magbigkis ka at pagsilbihan mo ako hanggang sa matapos akong kumain at uminom. At pagkatapos, kumain ka at uminom'? ⁹ Hindi siya nagpapasalamat sa lingkod dahil ginawa niya ang mga bagay na iniutos, nagpapasalamat ba siya? ¹⁰ Ganoon din kayo, kapag nagawa ninyo ang lahat ng bagay na iniutos sa inyo, dapat ninyong sabihin, 'Hindi kami karapat-dapat na mga lingkod. Ginawa lang namin ang dapat naming gawin.'" ¹¹ Nangyari na habang sila ay

nasa daan patungong Jerusalem, siya ay naglalakbay sa lupaing pagitan ng Samaria at Galilea. ¹² At sa kaniyang pagpasok sa isang nayon, doon ay sinalubong siya ng sampung lalaking ketongin. Tumayo sila nang malayo sa kaniya ¹³ at nilakasan nila ang kanilang tinig, sinasabi, "Jesus, Amo, maawa ka sa amin." ¹⁴ Nang makita niya sila, sinabi niya sa kanila, "Pumunta kayo at ipakita ninyo ang inyong mga sarili sa mga pari." At nangyari nga na habang sila ay papunta, sila ay nalinisan. ¹⁵ Nang makita ng isa sa kanila na gumaling siya, bumalik siya nang may malakas na tinig na niluluwalhati ang Diyos. ¹⁶ Yumuko siya sa paanan ni Jesus, nagpapasalamat sa kaniya. Isa siyang Samaritano. ¹⁷ Sumagot si Jesus, sinabi, "Hindi ba sampu ang nilinis? ¹⁸ Nasaan ang siyam? Wala bang ibang bumalik upang luwalhatiin ang Diyos, maliban sa dayuhang ito?" ¹⁹ Sinabi niya sa kaniya, "Tumayo ka, at humayo. Pinagaling ka ng iyong pananampalataya." ²⁰ Nang naitanong sa kaniya ng mga Pariseo kung kailan darating ang kaharian ng Diyos, sinagot sila ni Jesus at sinabi, "Ang kaharian ng Diyos ay hindi isang bagay na mapagmamasdan. Ni hindi nila sasabihin, ²¹ 'Tumingin kayo rito!' o, 'Tumingin kayo roon!' dahil ang kaharian ng Diyos ay nasa inyo." ²² Sinabi ni Jesus sa mga alagad, "Darating ang mga araw na nanaisin ninyong makita ang isa sa mga araw ng Anak ng Tao, ngunit hindi ninyo ito makikita. ²³ Sasabihin nila sa inyo, 'Tingnan ninyo, naroon!' o, 'Tingnan ninyo, narito!' Ngunit huwag kayong pumunta, ni sumunod sa kanila, ²⁴ sapagkat gaya ng paglitaw ng kidlat kapag ito ay kumislap buhat sa isang panig ng kalangitan tungo sa ibang panig ng kalangitan, gayon din naman ang Anak ng Tao sa kaniyang araw. ²⁵ Ngunit kailangan muna niyang magdusa ng labis at itakwil ng salinlahing ito. ²⁶ Katulad ng nangyari sa panahon ni Noe, gayon din ang mangyayari sa mga araw ng Anak ng Tao. ²⁷ Nagsisikain sila, nagsisiinom, nagsisipag-asawa at ibinibigay sila upang mag-asawa, hanggang sa araw na pumasok sa arko si Noe—at dumating ang baha at pinatay silang lahat. ²⁸ Gayon din naman, katulad ng nangyari sa panahon ni Lot, sila ay nagsisikain, nagsisiinom, nagsisibili, nagsisitinda, nagsisipagtanim at sila ay nagsisipatayo ng gusali. ²⁹ Ngunit nang araw na lumabas mula sa Sodoma si Lot, umulan ng apoy at asupre mula sa langit, at pinuksa silang lahat. ³⁰ Ganoon din naman ang mangyayari sa araw na maihayag ang Anak ng Tao. ³¹ Sa araw na iyon, ang nasa taas ng bahay ay huwag nang bumaba upang ilabas ang kaniyang mga kagamitan sa bahay. At ang nasa bukid ay huwag nang bumalik. ³² Alalahanin ninyo ang asawa ni Lot. ³³ Sinumang naghahangad na iligtas ang kaniyang buhay ay mawawalan nito, ngunit ang sinumang mawalan ng kaniyang buhay ay makapagligligtas nito. ³⁴ Sinasabi ko sa inyo, sa gabing iyon ay mayroong dalawang tao sa isang higaan. Ang isa ay kukunin, at ang isa ay iiwan. ³⁵ Mayroong dalawang babae ang magkasamang gigiling. Ang isa ay kukunin at ang isa ay iiwan." ³⁶ (Mayroong dalawang tao sa bukid, ang isa ay kukunin at ang isa ay iiwan.) ³⁷ Tinanong nila sa kaniya,

"Saan, Panginoon?" At sinabi niya sa kanila, "Kung saan naroon ang bangkay, doon din nagtitipon ang mga buwitre."

Chapter 18

¹ Pagkatapos, sinabi niya ang isang talinghaga sa kanila tungkol sa kung paano sila dapat laging manalangin, at huwag panghinaan ng loob, ² sinasabi, "Sa isang lungsod, may isang hukom na hindi natatakot sa Diyos at hindi niya iginagalang ang mga tao. ³ Ngayon may isang babaeng balo sa lungsod na iyon, at madalas itong pumupunta sa kaniya, sinasabi, 'Tulungan mo akong makamit ang katarungan laban sa aking kaaway.' ⁴ Sa loob ng mahabang panahon hindi niya ito nais na tulungan, ngunit pagkatapos ng maikling panahon, sinabi niya sa kaniyang sarili, 'Bagaman hindi ako natatakot sa Diyos o hindi ko iginagalang ang tao, ⁵ ngunit dahil ginagambala ako ng balong ito, tutulungan ko siyang makamit ang katarungan, upang hindi niya ako pagurin sa kaniyang palagiang pagpunta rito.'" ⁶ Pagkatapos sinabi ng Panginoon, "Pakinggan ninyo ang sinabi ng hindi makatarungang hukom. ⁷ Ngayon, hindi ba ibibigay din ng Diyos ang katarungan sa kaniyang mga hinirang na dumaraing sa kaniya araw at gabi? Hindi ba siya magiging matiyaga sa kanila? ⁸ Sinasabi ko sa inyo na agad niyang dadalhin ang katarungan sa kanila. Ngunit kapag dumating ang Anak ng Tao, may matatagpuan ba siyang pananampalataya sa lupa?" ⁹ At sinabi din niya ang talinghagang ito sa mga taong nagsasabi sa kanilang mga sarili na sila ay matuwid at humahamak sa ibang tao, ¹⁰ "Dalawang lalaki ang pumunta sa templo upang manalangin—ang isa ay Pariseo at ang isa naman ay maniningil ng buwis. ¹¹ Tumayo ang Pariseo at ipinanalangin ang mga bagay na ito tungkol sa kaniyang sarili, 'Diyos, nagpapasalamat ako sa iyo dahil hindi ako katulad ng ibang taong magnanakaw, mga hindi matuwid, mga mangangalunya, o tulad ng maniningil ng buwis na ito. ¹² Nag-aayuno ako ng dalawang beses bawat linggo. Ibinibigay ko ang ikapu ng lahat ng aking nakukuha.' ¹³ Ngunit ang maniningil ng buwis, na nakatayo sa di-kalayuan, ayaw man lang tumingin sa langit, ngunit dinadagukan niya ang kaniyang dibdib, sinasabi, 'Diyos, kaawaan mo ako, na isang makasalanan.' ¹⁴ Sinasabi ko sa inyo, umuwi ang taong ito sa kaniyang bahay na napawalang-sala kaysa sa isa, dahil maibababa ang bawat taong nagmamataas ng kaniyang sarili at maitataas ang bawat taong nagpapakababa ng kaniyang sarili." ¹⁵ Dinadala rin ng mga tao kay Jesus ang kanilang mga sanggol, upang sila ay kaniyang mahawakan, ngunit nang makita ito ng mga alagad, sinaway nila ang mga ito, ¹⁶ Ngunit pinalapit sila ni Jesus sa kaniya, sinasabi, "Payagan ninyo ang mga maliliit na bata na lumapit sa akin at huwag ninyo silang pagbawalan. Sapagkat ang kaharian ng Diyos ay nauukol sa mga gaya nila. ¹⁷ Totoo, sinasabi ko sa inyo, ang sinumang hindi tatanggap sa kaharian ng Diyos na tulad ng isang bata ay tiyak na hindi makapapasok doon." ¹⁸ Isang pinuno ang nagtanong sa kaniya, sinasabi, "Mabuting guro, ano ang kailangan kong gawin upang magmana ng buhay na walang hanggan?"

19 Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Bakit mo ako tinatawag na mabuti? Walang mabuti, kundi ang Diyos lamang. **20** Alam mo ang mga kautusan—huwag kang mangalunya, huwag kang pumatay, huwag kang magnakaw, huwag kang magpatotoo ng kasinungalingan, igalang mo ang iyong ama at ina." **21** Sinabi ng pinuno, "Sinunod ko ang lahat ng bagay na ito mula pa sa aking pagkabata." **22** Nang marinig iyon ni Jesus, sinabi niya sa kaniya, "Isang bagay pa ang kulang sa iyo. Dapat mong ipagbili ang lahat ng mayroon ka at ipamahagi mo ito sa mga mahihirap, at magkakaroon ka ng kayamanan sa langit—at halika, sumunod ka sa akin." **23** Ngunit nang marinig ng mayamang lalaki ang mga bagay na ito, labis siyang nalungkot, sapagkat napakayaman niya. **24** Habang tinitingnan siya ni Jesus, lubha siyang nalungkot at sinabi, "Gaano na lamang kahirap para sa mga mayayaman na pumasok sa kaharian ng Diyos! **25** Sapagkat mas madali para sa isang kamelyo na pumasok sa butas ng isang karayom, kaysa sa isang taong mayaman na pumasok sa kaharian ng Diyos." **26** Sinabi ng mga nakarinig nito, "Kung ganoon sino ang maliligtas?" **27** Sumagot si Jesus, "Ang mga bagay na hindi magagawa ng mga tao ay magagawa ng Diyos." **28** Sinabi ni Pedro, "Tingnan mo, iniwan namin ang lahat ng aming pag-aari at sumunod sa iyo." **29** Kaya sinabi ni Jesus sa kanila, "Totoo, sinasabi ko sa inyo na walang sinumang nag-iwan ng kaniyang bahay, o asawang babae, o mga kapatid na lalaki, o mga magulang, o mga anak, para sa kapakanan ng kaharian ng Diyos, **30** ang hindi makatatanggap ng mas marami sa mundong ito at sa mundong darating, ng buhay na walang hanggan." **31** Pagkatapos niyang tipunin ang Labindalawa, sinabi niya sa kanila, "Masdan ninyo, paakyat tayo sa Jerusalem, at ang lahat ng bagay na isinulat ng mga propeta tungkol sa Anak ng Tao ay matutupad. **32** Sapagkat ibibigay siya sa mga Gentil, at kukutyain, at ipapahiya, at duduraan. **33** Pagkatapos siyang hagupitin, siya ay papatayin nila at sa ikatlong araw muli siyang mabubuhay." **34** Wala silang naunawaan sa mga bagay na ito, at ang salitang ito ay lingid sa kanila, at hindi nila naunawaan ang mga bagay na nasabi. **35** At nangyari, nang palapit si Jesus sa Jerico, may isang bulag na lalaking nakaupo sa tabi ng kalsada na namamalimos, **36** at nang narinig niya ang maraming tao na dumaraan, tinanong niya kung ano ang nangyayari. **37** Sinabi nila sa kaniya na dumaraan si Jesus na taga-Nazaret. **38** Kaya sumigaw ang bulag na lalaki, sinasabi, "Jesus, anak ni David, maawa ka sa akin." **39** Sinaway ng mga naunang naglalakad ang bulag na lalaki, sinasabi sa kaniya na manahimik. Ngunit lalo pa siyang sumigaw, "Anak ni David, maawa ka sa akin." **40** Huminto si Jesus at iniutos na dalhin sa kaniya ang lalaki. At nang malapit na ang bulag na lalaki, tinanong siya ni Jesus, **41** "Ano ang gusto mong gawin ko sa iyo?" Sinabi niya, "Panginoon, gusto kong makakita." **42** Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Tanggapin mo ang iyong paningin. Pinagaling ka ng iyong pananampalataya." **43** Kaagad niyang natanggap ang kaniyang paningin, at sumunod sa kainya na

niluluwalhati ang Diyos. Pagkakita nito, nagbigay ng papuri ang lahat ng tao sa Diyos.

Chapter 19

¹ Pumasok si Jesus at dumaraan sa Jerico. ² Masdan ninyo, mayroong lalaki doon na nagngangalang Zaqueo. Siya ay isang pinuno ng mga maniningil ng buwis at siya ay mayaman. ³ Sinusubukan niyang makita kung sino si Jesus, ngunit hindi niya makita sa dami ng tao, dahil siya ay maliit. ⁴ Kaya tumakbo siya sa unahan ng mga tao at umakyat sa isang puno ng sikamoro upang makita siya, dahil daraan si Jesus sa daang iyon. ⁵ Nang makarating si Jesus sa dakong iyon, tumingala siya at sinabi sa kaniya, "Zaqueo, bumaba ka agad, sapagkat sa araw na ito, kinakailangan kong manatili sa iyong tahanan." ⁶ Kaya nagmadali siya, bumaba at tinanggap siya nang may galak. ⁷ Nang makita ito ng lahat, dumaing silang lahat, sinasabi, "Pumunta siya upang bisitahin ang isang taong makasalanan." ⁸ Tumayo si Zaqueo at sinabi niya sa Panginoon, "Tingnan mo, Panginoon, ibabahagi ko sa mga mahihirap ang kalahati ng aking mga ari-arian, at kung ako ay may nadayang sinuman sa anuman, ibabalik ang halaga ng maka-apat na beses." ⁹ Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Sa araw na ito, dumating ang kaligtasan sa bahay na ito, dahil anak din siya ni Abraham." ¹⁰ Sapagkat ang Anak ng Tao ay naparito upang hanapin at iligtas ang mga taong nawawala." ¹¹ Habang pinakikinggan nila ang mga bagay na ito, nagpatuloy siyang magsalita at nagsabi ng isang talinghaga, dahil malapit siya sa Jerusalem, at inakala nila na ang kaharian ng Diyos ay magsisimula na kaagad. ¹² Kaya sinabi niya, "May isang maharlikang pumunta sa malayong bansa upang tanggapin ang isang kaharian para sa kaniya at pagkatapos ay babalik." ¹³ Tinawag niya ang sampu sa kaniyang mga lingkod, at binigyan sila ng sampung mina, at sinabi sa kanila, 'Mag-negosyo kayo hanggang ako ay bumalik.' ¹⁴ Ngunit kinamuhian siya ng kaniyang mga mamamayan at pinasunod sa kaniya ang isang lupon ng kinatawan, sinasabi, 'Ayaw namin na ang taong ito ang mamuno sa amin.' ¹⁵ Nangyari nang siya ay bumalik, natanggap na niya ang kaharian, pinatawag niya ang mga lingkod na binigyan niya ng pera, upang malaman niya kung magkano ang kanilang tinubo sa pagnenegosyo. ¹⁶ Ang una ay lumapit sa kaniyang harapan, sinasabi, 'Panginoon, ang iyong mina ay nadagdagan pa ng sampung mina.' ¹⁷ Sinabi ng maharlika sa kaniya, 'Magaling, mabuting lingkod. Dahil ikaw ay naging tapat sa kakaunti, ikaw ay magkakaroon ng kapangyarihan sa sampung lungsod.' ¹⁸ Ang pangalawa dumating, sinasabi, 'Ang iyong mina, panginoon, ay nadagdagan pa ng limang mina.' ¹⁹ Sinabi sa kaniya ng maharlika, 'Mamamahala ka sa limang lungsod.' ²⁰ At dumating ang isa pa, sinasabi, 'Panginoon, narito ang iyong mina, na maingat kong itinago sa isang tela, ²¹ sapagkat natatakot ako sa iyo, dahil ikaw ay mabagsik na tao. Kinukuha mo ang hindi mo iniipon, at inaani ang hindi mo inihasik.' ²² Sinabi sa kaniya ng

maharlika, 'Huhusgahan kita ayon sa iyong mga salita, ikaw na masamang lingkod. Alam mo na ako ay mabagsik na tao, kinukuha ang hindi ko inilagay, at inaani ang hindi ko inihasik. ²³ Kung gayon bakit hindi mo inilagay ang aking pera sa bangko, upang sa pagbalik ko, makuha ko ito nang may kasamang tubo?' ²⁴ Sinabi ng maharlika sa mga nakatayo doon, 'Kunin ninyo ang mina sa kaniya, at ibigay ninyo sa may sampung mina.' ²⁵ Sinabi nila sa kaniya, 'Panginoon, mayroon siyang sampung mina.' ²⁶ 'Sinabi ko sa inyo, na ang lahat ng mayroon ay mabibigyan pa ng mas marami, ngunit sa kaniya na wala, kahit ang mayroon siya ay kukunin sa kaniya. ²⁷ Ngunit ang aking mga kaaway, ang mga may ayaw na maghari ako sa kanila, dalhin ninyo sila rito at patayin sila sa harapan ko.'" ²⁸ Nang nasabi na niya ang mga bagay na ito, nauna na siyang pumunta, paakyat sa Jerusalem. ²⁹ At nangyari nang palapit na siya sa Bethfage at sa Bethania, sa bundok na tinatawag na Olivet, nagsugo siya ng dalawa sa mga alagad, ³⁰ sinasabi, "Pumunta kayo sa kabilang nayon. Sa inyong pagpasok, matatagpuan ninyo ang isang bisiro na hindi pa kailanman nasasakyan. Kalagan ninyo ito at dalhin sa akin. ³¹ Kung may magtatanong sa inyo, 'Bakit ninyo kinakalagan iyan?' sabihin ninyo, 'Kailangan ito ng Panginoon.'" ³² Ang mga isinugo ay pumunta at natagpuan ang bisiro gaya ng sinabi ni Jesus sa kanila. ³³ Habang kinakalagan nila ang bisiro, sinabi ng mga may-ari sa kanila, "Bakit ninyo kinakalagan ang bisiro?" ³⁴ Sinabi nila, "Kailangan ito ng Panginoon." ³⁵ Dinala nila ito kay Jesus, at inilagay nila ang kanilang mga kasuotan sa ibabaw ng bisiro at pinasakay si Jesus. ³⁶ Habang siya ay nagpapatuloy, inilatag nila ang kanilang mga kasuotan sa daan. ³⁷ Nang palapit na siya sa libis ng Bundok ng mga Olibo, ang buong karamihan ng mga alagad ay nagsimulang magalak at magpuri sa Diyos nang may malakas na tinig dahil sa lahat ng mga kamangha-manghang gawa na kanilang nakita, ³⁸ na sinasabi, "Pinagpala ang hari na naparito sa pangalan ng Panginoon! Kapayapaan sa langit at kaluwalhatian sa kataastaasan!" ³⁹ Sinabi sa kaniya ng ilan sa mga Pariseong kasama ng maraming tao, "Guro, sawayin mo ang iyong mga alagad." ⁴⁰ Sumagot si Jesus at sinabing, "Sinabi ko sa inyo, kung tatahimik sila, ang mga bato ay sisigaw." ⁴¹ Nang palapit na si Jesus sa lungsod, iniyakan niya ito, ⁴² sinasabi, "Kung alam mo lang sa araw na ito, kahit ikaw, ang mga bagay na magbibigay sa iyo ng kapayapaan! Ngunit ngayon ang mga ito ay lingid sa iyong mga mata. ⁴³ Sapagkat darating sa iyo ang mga araw, na magtatayo ng harang ang iyong mga kaaway sa palibot mo, at papalibutan ka, at gigipitin ka mula sa bawat panig. ⁴⁴ Hahampasin ka nila pababa sa lupa at kasama ang iyong mga anak. Hindi sila magtitira ng isang bato sa ibabaw ng isa pang bato, dahil hindi mo kinilala nang sinusubukan kang iligtas ng Diyos." ⁴⁵ Pumasok si Jesus sa templo at sinimulang palayasin ang mga nagtitinda, ⁴⁶ sinasabi sa kanila, "Nasusulat, 'Ang aking bahay ay magiging bahay-panalanginan,' ngunit ginawa ninyo itong lungga ng mga

magnanakaw." ⁴⁷ Kaya araw-araw nagtuturo si Jesus sa templo. Ang mga punong pari at ang mga eskriba at ang mga pinuno ng mga tao ay nais siyang patayin, ⁴⁸ ngunit wala silang mahanap na paraan upang gawin ito, dahil ang lahat ng mga tao ay nakikinig nang mabuti sa kaniya.

Chapter 20

¹ At nangyari sa isang araw, habang tinuturuan ni Jesus ang mga tao sa templo at ipinapangaral ang ebanghelyo, nilapitan siya ng mga punong pari at mga eskriba kasama ang mga nakatatanda. ² Nagsalita sila, at sinasabi sa kaniya, "Sabihin mo sa amin kung sa anong kapangyarihan mo ginagawa ang mga bagay na ito? O sino ang nagbigay sa iyo ng kapangyarihang ito?" ³ Sumagot siya at sinabi sa kanila, "May itatanong din ako sa inyo. Sabihin niyo sa akin ang tungkol ⁴ sa pagbautismo ni Juan. Mula ba ito sa langit o mula sa tao?" ⁵ Nagusap-usap sila at sinabi, "Kapag sasabihin natin, 'Mula sa langit,' sasabihin niya, 'Kung ganoon bakit hindi ninyo siya pinaniwalaan?' ⁶ Pero kung sasabihin natin, 'Mula sa tao,' babatuhin tayo ng lahat ng mga tao, dahil nahikayat sila na si Juan ay isang propeta." ⁷ Kaya sumagot sila na hindi nila alam kung saan ito nagmula. ⁸ Sinabi ni Jesus sa kanila, "Hindi ko din sasabihin sa inyo kung saan galing ang aking kapangyarihan na gumawa ng mga bagay na ito." ⁹ Sinabi niya sa mga tao ang talinghagang ito, "May isang taong nagtanim ng ubasan, pinaupa niya ito sa mga magtatanim ng ubas, at pumunta sa ibang bansa sa mahabang panahon. ¹⁰ Nang dumating ang takdang panahon, pinapunta niya ang kaniyang utusan sa mga magtatanim ng ubas, upang siya ay bigyan nila ng bunga ng ubasan. Ngunit binugbog siya ng mga magtatanim ng ubas, at pinaalis siyang nang walang dala. ¹¹ Pagkatapos, pinapunta niya ang isa pang utusan, at siya ay binugbog din nila, at kahiya-hiya ang ginawa sa kaniya, at pinaalis siya nang walang dala. ¹² At pinapunta pa rin niya ang ikatlo at sinugatan din nila, at itinaon siya palabas. ¹³ Kaya sinabi ng may-ari ng ubasan, 'Ano ang gagawin ko? Papupuntahin ko ang pinakamamahal kong anak na lalaki. Baka sakaling igalang nila siya.' ¹⁴ Ngunit nang makita siya ng mga magtatanim ng ubas, nag-usap-usap sila, sinasabing, 'Ito ang tagapagmana. Patayin natin siya upang mapunta sa atin ang kaniyang mana.' ¹⁵ Pinalayas nila siya sa ubasan, at pinatay. Ano nga kaya ang gagawin ng may-ari ng ubasan sa kanila? ¹⁶ Siya ay darating at pupuksain ang mga magtatanim ng ubas at ipamimigay sa iba ang ubasan." Nang marinig nila ito, sabi nila, "Huwag sanang pahintulutan ng Diyos ito!" ¹⁷ Ngunit tumingin si Jesus sa kanila at sinabi, "Ano ang kahulugan ng kasulatang ito? 'Ang bato na tinanggihan ng mga gumagawa ng gusali, ay ginawang batong panuluk'? ¹⁸ Ang bawat isa na babagsak sa batong iyon ay magkakadurog-durog. Ngunit kung sinuman ang mabagsakan ng batong ito ay madudurog." ¹⁹ Kaya pinagsikapan na hulihin ng mga eskriba at mga punong pari si Jesus sa oras ding iyon, dahil alam nila na sinabi niya ang talinghagang ito laban sa kanila.

Ngunit natakot sila sa mga tao. ²⁰ Maingat siyang inaabangan, nagpadala sila ng mga espiya na nagkukunwaring matuwid upang makahanap sila ng pagkakamali sa kaniyang salita, upang ibigay siya sa batas at sa kapangyarihan ng gobernador. ²¹ Sila ay nagtanong sa kaniya, at sinabi, "Guro, alam naming nagsasabi at nagtuturo ka nang tama, at hindi ka nahihikayat ng sinuman, ngunit itinuturo mo ang katotohanan tungkol sa daan ng Diyos. ²² Naayon ba sa batas na magbayad kami ng buwis kay Cesar, o hindi?" ²³ Ngunit nalalaman ni Jesus ang kanilang katusuhan, at sinabi niya sa kanila, ²⁴ "Ipakita niyo sa akin ang isang dinario. Kaninong larawan at pangalan ang nakaukit dito? At sinabi nila, "Kay Cesar." ²⁵ Sinabi niya sa kanila, "Kung gayon, ibigay kay Cesar ang mga bagay na kay Cesar at sa Diyos ang mga bagay na sa Diyos." ²⁶ Hindi mabatikus ng mga eskriba at mga pinunong pari ang kaniyang sinabi sa harap ng mga tao. Namangha sila sa kaniyang sagot at wala silang nasabi. ²⁷ Nang magpunta sa kaniya ang ilan sa mga Saduceo, na nagsasabing walang muling pagkabuhay, ²⁸ tinanong nila siya, sinabi, "Guro, sumulat si Moises sa amin na kung ang kapatid na lalaki ng isang lalaki ay namatay, na may asawa, at walang anak, dapat kunin ng lalaki ang asawa ng kaniyang kapatid, at magkaroon ng anak para sa kaniyang kapatid. ²⁹ May pitong magkakapatid na lalaki at nag-asawa ang panganay, ngunit namatay nang walang anak, ³⁰ at ganoon din ang pangalawa. ³¹ Napangasawa ng ikatlong kapatid ang babae, at ganoon din ang pito ay hindi nag-iwan ng mga anak, at namatay. ³² Pagkatapos ang babae ay namatay din. ³³ Sa muling pagkabuhay, kaninong asawa ang babae? Sapagkat siya ay naging asawa ng pito?" ³⁴ Sinabi ni Jesus sa kanila, "Ang mga anak na lalaki ng mundong ito ay mag-aasawa at ibinibigay upang makapangasawa. ³⁵ Ngunit ang mga nahatulan na karapat-dapat na tumanggap ng muling pagkabuhay mula sa mga patay at pumasok sa walang hanggang ay hindi mag-aasawa at hindi ibinibigay upang makapangasawa. ³⁶ At hindi na rin sila mamamatay, sapagkat kapantay nila ang mga anghel at sila ay mga anak ng Diyos, bilang mga anak ng muling pagkabuhay. ³⁷ Ngunit ang mga patay ay binuhay na muli, maging si Moises ay ipinakita niya, sa lugar ng mababang punong kahoy, na tinawag niya ang Panginoon na ang Diyos ni Abraham at Diyos ni Isaac at Diyos ni Jacob. ³⁸ Ngayon, hindi siya Diyos ng mga patay kundi ng mga buhay, sapagkat ang lahat ay nabubuhay sa kaniya." ³⁹ Sumagot ang ilan sa mga eskriba, "Guro, mahusay ang iyong sagot," ⁴⁰ At hindi na sila nangahas pang magtanong sa kaniya ng anumang tanong. ⁴¹ Sinabi ni Jesus sa kanila, "Paano nila nasabi na ang Cristo ay anak ni David? ⁴² Sapagkat sinabi mismo ni David sa Aklat ng Mga Awit, Sinabi ng Panginoon sa aking Panginoon, 'Umupo ka sa aking kanang kamay, ⁴³ hanggang gawin ko ang iyong mga kaaway na tungtungan ng iyong mga paa.' ⁴⁴ Kaya tinawag ni David ang Cristo na 'Panginoon', kaya paano siya naging anak ni David?" ⁴⁵ Habang nakikinig ang lahat ng mga tao, sinabi ni Jesus sa kaniyang mga

alagad, ⁴⁶ "Mag-ingat kayo sa mga eskriba na gustong maglakad na nakasuot ng mahabang mga balabal, at gustong-gusto ang mga pagbati sa mga lugar na pamilihan, at mga upuang pandangal sa sinagoga, at mga upuang pandangal sa mga pista. ⁴⁷ Nililimas din nila ang mga bahay ng mga balong babae, at nagpapanggap na nananalangin nang mahaba. Sila ay tatanggap ng mas mabigat na paghatol."

Chapter 21

¹ Tumingala si Jesus at nakita niya ang mga mayayamang tao na inilalagay ang kanilang mga kaloob sa kabang-yaman. ² Nakita rin ang isang mahirap na babaeng balo na inihuhulog ang dalawang katiting. ³ Kaya sinabi niya, "Totoo, sinasabi ko sa inyo, mas malaki ang inilagay ng mahirap na babaeng balong ito kaysa sa kanilang lahat. ⁴ Nagbigay silang lahat ng mga kaloob mula sa kanilang kasaganahan. Ngunit ang babaeng balo na ito, sa kabila ng kaniyang kahirapan, inilagay ang lahat ng salaping mayroon siya upang mabuhay." ⁵ Habang pinag-uusapan ng ilan ang templo, kung paano ito pinalamutihan ng magagandang bato at mga handog, kaniyang sinabi, ⁶ "Patungkol sa mga bagay na ito na inyong nakikita, darating ang mga araw na wala ni isang bato ang maiiwan sa ibabaw ng isa pang bato na hindi babagsak." ⁷ Kaya't siya ay kanilang tinanong, "Guro, kailan mangyayari ang mga bagay na ito? At ano ang magiging palatandaan kapag malapit ng mangyari ang mga bagay na ito?" ⁸ Sumagot si Jesus, "Mag-ingat kayo na hindi kayo malinlang. Sapagkat maraming darating sa pangalan ko, magsasabi, 'Ako ay siya' at, 'Malapit na ang panahon.' Huwag kayong sumunod sa kanila. ⁹ Kapag kayo ay nakarinig ng mga digmaan at mga kaguluhan, huwag kayong masindak, sapagkat kinakailangang mangyari muna ang mga bagay na ito, ngunit ang wakas ay hindi kaagad na magaganap." ¹⁰ At sinabi niya sa kanila, "Titindig ang isang bansa laban sa bansa, at kaharian laban sa kaharian. ¹¹ Magkakaroon ng mga malalakas na lindol, at sa iba't ibang dako ay magkakaroon ng taggutom at mga salot. Magkakaroon ng mga kakila-kilabot na pangyayari at mga dakilang palatandaan mula sa langit. ¹² Ngunit bago ang lahat ng ito, dadakipin nila kayo at uusigin, ibibigay kayo sa mga sinagoga at sa mga bilangguan, dadalhin kayo sa harapan ng mga hari at mga gobernador dahil sa aking pangalan. ¹³ Ito ay magbibigay-daan ng pagkakataon para sa inyong patotoo. ¹⁴ Kaya pagtibayin ninyo sa inyong puso na huwag ihanda ang inyong isasagot nang maagang panahon, ¹⁵ sapagkat ibibigay ko sa inyo ang mga salita at karunungan, na hindi malalabanan at matutulan ng lahat ng iyong kaaway. ¹⁶ Ngunit kayo ay ibibigay din ng inyong mga magulang, mga kapatid, mga kamag-anak, at mga kaibigan, at papatayin nila ang iba sa inyo. ¹⁷ Kayo ay kamumuhian ng lahat dahil sa aking pangalan. ¹⁸ Ngunit hindi mawawala kahit isang buhok sa inyong ulo. ¹⁹ Sa inyong pagtitiis ay makakamtan ninyo ang inyong mga kaluluwa. ²⁰ Kapag nakita ninyo ang Jerusalem na napaliligiran ng

mga hukbo, kung gayon malalaman ninyo malapit na ang pagkawasak nito. ²¹ Kung magkagayon, ang mga nasa Judea ay magsitakas patungo sa mga bundok, at lahat ng mga nasa kalagitnaan ng lungsod ay umalis, at ang mga nasa bayan ay huwag pumasok doon. ²² Sapagkat ito ang mga araw ng paghihiganti, upang matupad ang lahat ng nasusulat. ²³ Sa aba ng mga nagdadalang-tao at sa mga nagpapasuso sa mga araw na iyon! Sapagkat magkakaroon ng matinding kapighatian sa lupain, at poot sa mga taong ito. ²⁴ At sila ay babagsak sa pamamagitan ng talim ng espada at sila ay dadalhing bihag sa lahat ng mga bansa, at ang Jerusalem ay yuyurakan ng mga Gentil, hanggang sa matupad ang mga panahon ng mga Gentil. ²⁵ Magkakaroon ng mga palatandaan sa araw, sa buwan, at sa mga bituin. At sa lupa, magkakaroon ng kapighatian sa mga bansa, na walang pag-asa dahil sa dagundong ng dagat at sa mga alon. ²⁶ Manlulupaypay ang mga tao dahil sa takot at dahil sa inaasahang darating sa mundo. Sapagkat mayayanig ang mga kapangyarihan ng kalangitan. ²⁷ At makikita nila ang Anak ng Tao na dumarating na nasa ulap na may kapangyarihan at dakilang kaluwalhatian. ²⁸ Ngunit kapag magsisimulang mangyari ang mga bagay na ito, tumindig kayo, at tumingala, sapagkat nalalapit na ang inyong kaligtasan." ²⁹ Nagsabi si Jesus ng talinghaga sa kanila, "Tingnan ninyo ang puno ng igos, at ang lahat ng mga puno. ³⁰ Kapag ang mga ito ay umusbong, nakikita ninyo mismo at nalalaman na malapit na ang tag-araw. ³¹ Gayon din naman, kapag nakita ninyo na nangyayari na ang mga bagay na ito, nalalaman ninyong nalalapit na ang kaharian ng Diyos. ³² Totoo, sinasabi ko sa inyo, hindi lilipas ang ang salinlahing ito, hanggang sa maganap ang lahat ng mga bagay na ito. ³³ Ang langit at lupa ay lilipas, ngunit ang aking mga salita ay hindi lilipas. ³⁴ Ngunit bigyang-pansin ang inyong mga sarili, upang hindi magnais ang inyong mga puso ng kahalayan, kalasingan, at mga alalahanin sa buhay. Sapagkat darating ang araw na iyon sa inyo nang biglaan ³⁵ na gaya ng bitag. Sapagkat darating ito sa lahat ng naninirahan sa ibabaw ng buong mundo. ³⁶ Ngunit maging mapagmatiyag kayo sa lahat ng oras, nananalangin na kayo ay magkaroon ng sapat na lakas upang matakasan ninyo ang lahat ng ito na magaganap, at upang tumayo sa harapan ng Anak ng Tao." ³⁷ Kaya't tuwing umaga siya ay nagtuturo sa templo at sa gabi siya ay lumalabas, at nagpapalipas ng gabi sa bundok na tinatawag na Olivet. ³⁸ Ang lahat ng mga tao ay dumarating nang napakaaga upang makinig sa kaniya sa templo.

Chapter 22

¹ Ngayon, papalapit na ang Pista ng Tinapay na walang Pampaalsa, na tinatawag na Paskwa. ² Pinag-usapan ng mga punong pari at mga eskriba kung paano nila ipapapatay si Jesus, sapagkat natatakot sila sa mga tao. ³ Pumasok si Satanas kay Judas Iscariote, isa sa Labindalawa. ⁴ Nagpunta si Judas at nakipag-usap sa mga punong pari at mga kapitan tungkol sa kung paano niya

maidadala si Jesus sa kanila. ⁵ Nagalak sila, at nakipagkasundong bibigyan siya ng pera. ⁶ Sumang-ayon siya, at naghanap ng pagkakataon upang madala niya si Jesus sa kanila malayo sa maraming mga tao. ⁷ Dumating ang araw ng tinapay na walang pampaalsa, na kung saan kailangang ialay ang kordero ng Paskwa. ⁸ Isinugo ni Jesus sina Pedro at Juan, at sinabi, "Pumunta kayo at maghanda ng hapunang Pampaskua upang ito ay ating kainin." ⁹ Tinanong nila sa kaniya, "Saan mo kami gustong gumawa ng mga paghahanda?" ¹⁰ Sinagot niya sila, "Makinig kayo, kapag nakapasok na kayo sa lungsod, may isang lalaking sasalubong sa inyo na may isang bangang tubig. Sundan ninyo siya sa bahay kung saan siya papasok. ¹¹ Pagkatapos, sabihin ninyo sa panginoon ng bahay 'Ipinapatanong ng Guro sa iyo, "Nasaan ang silid pampanauhin, kung saan kami kakain ng aking mga alagad sa araw ng Paskwa?"' ¹² Ipapakita niya sa inyo ang malaki at maayos na silid sa itaas. Doon ninyo gawin ang mga paghahanda. ¹³ Kaya pumunta sila, at nakita ang lahat ayon sa sinabi niya sa kanila. At inihanda nila ang hapunang Pampaskwa. ¹⁴ Nang dumating ang panahon, umupo siya kasama ang mga apostol. ¹⁵ Pagkatapos sinabi niya sa kanila, "Labis kong ninais na makasalo kayo sa Pista ng Paskwang ito bago ako magdusa. ¹⁶ Sapagkat sinasabi ko sa inyo, hindi ko na ito kakaining muli, hanggang sa matupad ito sa kaharian ng Diyos." ¹⁷ Pagkatapos, kumuha si Jesus ng isang kopa, at nang makapagpasalamat, sinabi niya, "Kunin ninyo ito at ibahagi ito sa isa't isa. ¹⁸ Sapagkat sinasabi ko sa inyo, hindi na ako muling iinom ng bunga ng ubas, hanggang sa dumating ang kaharian ng Diyos." ¹⁹ Pagkatapos, kinuha niya ang tinapay at nang makapagpasalamat, hinati-hati niya ito, at ibinigay sa kanila, sinasabi, "Ito ang aking katawan na ibinigay para sa inyo. Gawin ninyo ito bilang pag-alaala sa akin." ²⁰ Kinuha niya ang tasa sa parehong paraan pagkatapos ng hapunan, sinasabi, "Ang tasang ito ang bagong tipan sa aking dugo, na ibinuhos para sa inyo. ²¹ Ngunit makinig kayo. Ang taong magkakanulo sa akin ay kasama ko ngayon sa hapag. ²² Sapagkat ang Anak ng Tao ay mamamatay ayon sa itinakda. Ngunit sa aba sa taong iyon na magkakanulo sa kaniya!" ²³ At nagsimula silang magtanong sa isa't isa, kung sino sa kanila ang gagawa ng bagay na ito. ²⁴ At nagkaroon din ng pagtatalo sa kanila tungkol sa kung sino sa kanila ang itinuturing na pinakadakila. ²⁵ Sinabi niya sa kanila, "Ang mga hari ng mga Gentil ay may kapangyarihang pamunuan sila, at ang mga may kapangyarihan sa kanila ay tinawag na mga pinunong kagalang-galang. ²⁶ Ngunit sa inyo ay hindi dapat maging tulad nito. Sa halip, ang pinakadakila sa inyo ay maging katulad ng pinakabata. At ang pinakamahalaga sa inyo ay maging katulad ng isang naglilingkod. ²⁷ Sapagkat sino ang mas dakila, ang taong nakaupo sa may hapag o ang siyang naglilingkod? Hindi ba ang taong nakaupo sa may hapag? Bagaman kasama ninyo ako bilang isang naglilingkod. ²⁸ Ngunit kayo ang mga nagpatuloy na kasama ko sa aking mga pagsubok. ²⁹ Ibibigay ko sa inyo ang

kaharian, katulad ng aking Ama na nagbigay sa akin ng kaharian, ³⁰ upang kayo ay kumain at uminom sa aking mesa sa aking kaharian. At uupo kayo sa mga trono na hahatol sa labindalawang lipi ng Israel. ³¹ Simon, Simon, magingat kayo, sapagkat hinihingi kayo ni Satanas upang salain kayo tulad ng trigo. ³² Ngunit ipinanalangin kita, upang hindi humina ang iyong pananampalataya. At pagkatapos mong muling manumbalik, palakasin mo ang iyong mga kapatid." ³³ Sinabi ni Pedro sa kaniya, "Panginoon, handa akong sumama sa iyo sa bilangguan at sa kamatayan." ³⁴ Sumagot si Jesus, "Sinasabi ko sa iyo, Pedro, hindi titilaok ang tandang sa araw na ito, bago mo ikaila ng tatlong beses na kilala mo ako." ³⁵ At sinabi ni Jesus sa kanila. "Nang ipinadala ko kayo na walang pitaka, supot ng mga kakailanganin, o sapatos, nagkulang ba kayo ng kahit na ano?" At sumagot sila, "Hindi." ³⁶ Kaya sinabi niya sa kanila, "Ngunit ngayon, siya na may pitaka, kunin niya ito, at maging ang supot ng pagkain. Ang walang espada ay dapat ipagbili niya ang kaniyang balabal at bumili ng isa. ³⁷ Sapagkat sinasabi ko sa inyo, kinakailangang matupad ang nasusulat tungkol sa akin, 'At itinuring siyang isa sa mga lumalabag sa batas.' Sapagkat natutupad na ang pahayag tungkol sa akin." ³⁸ Kaya sinabi nila, "Panginoon, tingnan mo! Narito ang dalawang espada." At sinabi niya sa kanila, "Tama na iyan." ³⁹ Pagkatapos ng hapunan, pumunta si Jesus sa Bundok ng mga Olibo gaya ng madalas niyang ginagawa, at sumunod ang mga alagad sa kaniya. ⁴⁰ Nang dumating sila, sinabi niya sa kanila, "Ipanalangin ninyo na hindi kayo matukso." ⁴¹ Lumayo siya sa kanila sa di-kalayuan, at lumuhod siya at nanalangin, ⁴² sinasabi, "Ama, kung nais mo, alisin mo sa akin ang tasang ito. Gayunman, hindi ang kalooban ko, kundi ang kalooban mo ang mangyari." ⁴³ Pagkatapos, isang anghel mula sa langit ang nagpakita sa kaniya, pinapalakas siya. ⁴⁴ Sa matinding paghihirap, nanalangin siya nang lalong taimtim, at ang kaniyang pawis ay naging tulad ng malalaking tulo ng dugo na nahuhulog sa lupa. ⁴⁵ Nang tumayo siya mula sa kaniyang pananalangin, pumunta siya sa kaniyang mga alagad, at nakita niyang natutulog ang mga ito dahil sa kanilang pagdadalamhati, ⁴⁶ at tinanong sila, "Bakit kayo natutulog?" Bumangon kayo at manalangin, nang hindi kayo pumasok sa tukso." ⁴⁷ Habang siya ay nagsasalita, masdan ito, dumating ang maraming tao, kasama si Judas na isa sa Labindalawa na pinangungunahan sila. Lumapit siya kay Jesus upang siya ay halikan, ⁴⁸ ngunit sinabi ni Jesus sa kaniya, "Judas, ipinagkakanulo mo ba ang Anak ng Tao sa pamamagitan ng isang halik?" ⁴⁹ Nang makita ng mga nakapalibot kay Jesus ang nangyayari, sinabi nila, "Panginoon, lulusob na ba kami gamit ang tabak?" ⁵⁰ At isa sa kanila ang lumusob sa lingkod ng pinakapunong pari, at tinaga ang kaniyang kanang tainga. ⁵¹ Sinabi ni Jesus, "Tigilan na ninyo ito." At hinawakan ni Jesus ang kaniyang tainga at pinagaling siya. ⁵² Sinabi ni Jesus sa mga punong pari, sa mga kapitan ng templo, at sa mga nakatatanda na dumating laban sa kaniya. " Nagpunta kayo na tila laban

sa isang magnanakaw, na may dalang mga espada at mga pamalo? ⁵³ Nang kasama ko kayo araw-araw sa templo, hindi ninyo ako dinakip. Ngunit ito ang inyong oras, at ang kapangyarihan ng kadiliman." ⁵⁴ Dinakip siya, itinaboy siya palayo, at dinala sa bahay ng pinakapunong pari. Ngunit sumunod si Pedro sa di-kalayuan. ⁵⁵ Pagkatapos nilang magpaningas ng apoy sa gitna ng patyo at sama-samang umupo, umupo si Pedro sa kanilang kalagitnaan. ⁵⁶ Nakita siya ng isang utusang babae habang nakaupo sa naiilawan ng apoy, at tinitigan siya nito at sinabi, "Kasama rin siya ng taong iyon." ⁵⁷ Ngunit ikinaila ito ni Pedro, at sinabi, "Babae, hindi ko siya kilala." ⁵⁸ Pagkaraan ng ilang sandali, nakita uli siya ng iba pang tao, at sinabi, "Isa ka rin sa kanila." Ngunit sinabi ni Pedro, "Lalaki, hindi." ⁵⁹ Pagkatapos ng isang oras iginiit ng isa pang lalaki at sinabi, "Totoo na ang lalaking ito ay kasama niya, sapagkat siya ay taga-Galilea." ⁶⁰ Ngunit sinabi ni Pedro, "Lalaki, hindi ko alam ang sinasabi mo." At agad-agad, habang nagsasalita pa siya, tumilaok ang tandang. ⁶¹ Lumingon ang Panginoon at tumingin kay Pedro. At naalala ni Pedro ang salita ng Panginoon, nang sabihin niya sa kaniya, "Bago tumilaok ang tandang sa araw na ito, tatlong ulit mo akong ikakaila." ⁶² Siya ay lumabas, tumangis si Pedro ng labis. ⁶³ Pagkatapos ay kinutya at hinampas si Jesus ng mga lalaking nagbabantay sa kaniya. ⁶⁴ Pagkatapos siyang piringan, tinanong siya at sinabi, "Hulaan mo! Sino ang humampas sa iyo?" ⁶⁵ Nagsalita pa sila ng maraming mga bagay laban kay Jesus, nilalapastangan siya. ⁶⁶ Kinaumagahan, nagtipun-tipon ang mga nakatatanda, ang mga punong pari at mga eskriba. Siya ay dinala nila sa Konseho, ⁶⁷ sinasabi "Kung ikaw ang Cristo, sabihin mo sa amin." Ngunit sinabi niya sa kanila, "Kung sabihin ko sa inyo, hindi kayo maniniwala, ⁶⁸ at kung tanungin ko kayo, hindi kayo sasagot." ⁶⁹ Ngunit mula ngayon, ang Anak ng Tao ay mauupo sa kanang kamay ng kapangyarihan ng Diyos." ⁷⁰ Sinabi nilang lahat, "Kung gayon ikaw ang Anak ng Diyos?" At sinabi ni Jesus sa kanila, "Sinabi ninyo na ako nga." ⁷¹ Sinabi nila, "Bakit pa natin kailangan ng isang saksi? Sapagkat tayo na mismo ang nakarinig mula sa kaniyang bibig."

Chapter 23

¹ Ang buong kapulungan ay tumayo, at dinala si Jesus sa harapan ni Pilato. ² Nagsimula silang paratangan siya, sinasabi, "Nalaman na inaakay ng taong ito ang aming bansa sa kasamaan, ipinagbabawal niyang magbigay ng buwis kay Ceasar, at sinasabing siya mismo ang Cristo, na isang hari." ³ Tinanong siya ni Pilato, sinasabi, "Ikaw ba ang Hari ng mga Judio?" At sinagot siya ni Jesus at sinabi, "Ikaw na ang may sabi." ⁴ Sinabi ni Pilato sa mga punong pari at sa maraming tao, "Wala akong makitang kasalanan sa taong ito." ⁵ Ngunit sila ay nagpupumilit, sinasabi, "Ginugulo niya ang mga tao, nagtuturo sa buong Judea, mula sa Galilea maging sa lugar na ito." ⁶ Kaya nang marinig ito ni Pilato, tinanong niya kung ang taong iyon ay taga-Galilea. ⁷ Nang malaman niyang

nasa ilalim siya ng pamumuno ni Herodes, ipinadala niya si Jesus kay Herodes, na nasa Jerusalem din sa mga araw na iyon. ⁸ Nang makita ni Herodes si Jesus, labis siyang natuwa, dahil matagal na niya itong nais makita. Nakarinig siya ng tungkol sa kaniya at ninais niyang makakita ng ilang himala na ginawa niya. ⁹ Maraming itinanong si Herodes kay Jesus, ngunit walang isinagot si Jesus sa kaniya. ¹⁰ Tumayo ang mga punong pari at mga eskriba, marahas siyang pinaparatangan. ¹¹ Inalipusta siya ni Herodes kasama ng kaniyang mga kawal, at kinutya siya, at dinamitan siya ng magandang kasuotan, at ipinadala si Jesus pabalik kay Pilato. ¹² Naging magkaibigan sina Herodes at Pilato sa araw ding iyon (dati silang magkaaway.) ¹³ Tinipon ni Pilato ang mga punong pari at ang mga pinuno at ang napakaraming tao, ¹⁴ at sinabi sa kanila, "Dinala ninyo ang taong ito sa akin na tila isang taong pinangungunahan ang mga tao upang gumawa ng masama, at tingnan ninyo, tinanong ko siya sa harapan ninyo, wala akong nakitang kasalanan sa taong ito tungkol sa mga bagay na inyong ipinaparatang sa kaniya. ¹⁵ Wala, kahit si Herodes, sapagkat siya ay ipinabalik niya sa atin, at tingnan ninyo, wala siyang ginawang karapat-dapat ng kamatayan. ¹⁶ Kaya parurusahan ko siya, at pakakawalan siya. ¹⁷ (Ngayon, sa pista, kailangang magpalaya ni Pilato ng isang bilanggo para sa mga Judio.) ¹⁸ Ngunit sabay-sabay silang sumigaw, sinasabi, "Alisin ninyo ang taong ito, at palayain si Barabbas para sa amin!" ¹⁹ Si Barabbas ay isang taong ibinilanggo dahil sa pagrerebelde sa lungsod at dahil sa pagpatay. ²⁰ Kinausap ulit sila ni Pilato, ninanais na palayain si Jesus. ²¹ Ngunit sumigaw sila, sinasabi, "Ipako siya sa krus, ipako siya sa krus." ²² Sinabi niya sa kanila sa ikatlong pagkakataon, "Bakit, anong masamang ginawa ng taong ito? Wala akong natagpuan upang siya ay marapat na parusahan ng kamatayan. Kaya, pagkatapos niyang maparusahan, pakakawalan ko siya." ²³ Ngunit sila ay mapilit na may malalakas na tinig, hinihiling na ipapako siya krus. At nahikayat si Pilato ng kanilang mga tinig. ²⁴ Kaya nagpasya si Pilato na ibigay ang kanilang kahilingan. ²⁵ Pinalaya niya ang taong hiniling nila, na ibinilanggo dahil sa panggugulo at pagpatay. Ngunit ibinigay niya si Jesus ayon sa kalooban nila. ²⁶ Nang siya inilalayo nila, sinunggaban nila ang isang Simon na taga-Cirene, na nanggaling sa kabukiran, at pinapasan nila ang krus sa kaniya upang buhatin niya, na sumusunod kay Jesus. ²⁷ Siya ay sinusundan ng napakaraming tao, at mga kababaihang nagdadalamhati at tumatangis dahil sa kaniya. ²⁸ Ngunit lumingon si Jesus sa kanila, at sinabi, "Mga anak na babae ng Jerusalem, huwag ninyo akong tangisan, ngunit tangisan ninyo ang inyong sarili at ang inyong mga anak. ²⁹ Dahil tingnan ninyo, darating ang mga araw na sasabihin nila, 'Pinagpala ang mga baog at ang mga sinapupunang hindi nanganak, at ang mga suso na hindi nagpasuso.' ³⁰ Sa panahong iyon sasabihin nila sa mga bundok, 'Bumagsak kayo sa amin,' at sa mga burol, 'Tabunan ninyo kami.' ³¹ Sapagkat kung gagawin nila ang mga bagay na ito

habang ang puno ay berde, anong magyayari kapag tuyo na ito?" ³² May iba pang dalawang lalaking na mga kriminal ang dinala kasama niya upang patayin. ³³ Nang makarating sila sa lugar na kung tawagin ay Bungo, doon ay kanilang ipinako siya sa krus kasama ang mga kriminal, isa sa kaniyang kanan at isa sa kaniyang kaliwa. ³⁴ Sinabi ni Jesus, "Ama, patawarin mo sila, sapagkat hindi nila alam ang kanilang ginagawa." At sila ay nagsapalaran, hinati-hati ang kaniyang kasuotan. ³⁵ Ang mga tao ay nakatayong nanonood habang kinukutya rin siya ng mga pinuno, sinasabi, "Niligtas niya ang iba. Hayaan ninyong iligtas niya ang kaniyang sarili, kung siya nga ang Cristo ng Diyos, ang hinirang." ³⁶ Pinagtawanan din siya ng mga kawal, lumalapit sa kaniya, inaalukan siya ng suka, ³⁷ at sinasabi, "Kung ikaw ang Hari ng mga Judio, iligtas mo ang iyong sarili." ³⁸ Mayroon ding isang karatula sa itaas niya, "ITO ANG HARI NG MGA JUDIO." ³⁹ Nilait siya ng isa sa mga kriminal na nakapako sa krus, sinasabi, "Hindi ba ikaw ang Cristo? Iligtas mo ang iyong sarili at kami." ⁴⁰ Ngunit sumagot ang isa, sinaway siya at sinabi, "Hindi ka ba natatakot sa Diyos, sapagkat ikaw ay nasa ilalim ng parehong parusa? ⁴¹ Nararapat lang na narito tayo, sapagkat tinatanggap natin ang nararapat sa ating mga ginawa. Ngunit ang taong ito ay walang ginawang mali." ⁴² At dagdag pa niya, "Jesus, alalahanin mo ako pagdating mo sa iyong kaharian." ⁴³ Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Tunay ngang sinasabi ko sa iyo, sa araw na ito, ikaw ay makakasama ko sa paraiso." ⁴⁴ Nang pasapit na ang Ika-anim na oras, nagdilim sa buong lupain hanggang sa ika-siyam na oras ⁴⁵ habang nagdidilim ang araw. Pagkatapos, nahati sa gitna ang kurtina ng templo. ⁴⁶ At si Jesus, na may malakas na tinig ay nagsabi, "Ama, ipinagkakatiwala ko ang aking espiritu sa iyong mga kamay." Pagkasabi niya nito, siya ay namatay. ⁴⁷ Nang makita ng senturion ang nangyari, niluwalhati niya ang Diyos, sinabi, "Tunay ngang matuwid ang taong ito." ⁴⁸ Nang ang mga bagay na naganap ay nakita ng napakaraming taong sama-samang dumating upang saksihan ang pangyayaring ito, nagsi-uwian sila na dinadagukan ang kanilang mga dibdib. ⁴⁹ Ngunit ang lahat ng mga kakilala niya, at ang mga babaing sumunod sa kaniya mula sa Galilea, ay nakatayo sa di-kalayuan, pinapanood ang mga bagay na ito. ⁵⁰ Masdan ninyo, may isang lalaking nagngangalang Jose, na kabilang sa Konseho, isang mabuti at matuwid na tao ⁵¹ (hindi siya sumang-ayon sa kanilang pasya at sa kanilang ginawa), mula sa Arimatea, isang Judiong lungsod, na siyang naghihintay sa kaharian ng Diyos. ⁵² Ang taong ito ay lumapit kay Pilato, hiningi ang katawan ni Jesus. ⁵³ Ibinababa niya ito, at binalot ito ng pinong lino, at inilagay siya sa isang libingang inukit sa bato, na hindi pa napaglilibingan. ⁵⁴ Noon ay ang Araw ng Paghahanda, at nalalapit na ang Araw ng Pamamahinga. ⁵⁵ Ang mga babaing kasama niyang lumabas sa Galilea ay sumunod, at nakita ang libingan at kung paano inilagay ang kaniyang katawan. ⁵⁶ Sila ay umuwi, at naghanda ng mga pabango at mga

pamahid. At sa araw ng Pamamahinga, sila ay nagpahinga ayon sa kautusan.

Chapter 24

¹ Maagang-maaga sa unang araw ng linggo, pumunta sila sa libingan, dala-dala ang pabangong ihinanda nila. ² Natagpuan nilang naigulong ang bato palayo sa libingan. ³ Pumasok sila sa loob, ngunit hindi nila natagpuan ang katawan ng Panginoon Jesus. ⁴ At nangyari na, habang sila ay nalilito tungkol dito, biglang may dalawang lalaking tumayo sa tabi nila na nakakasilaw ang damit. ⁵ Ang mga babae ay napuno ng takot at yumuko sa lupa, sinabi nila sa mga babae, "Bakit ninyo hinahanap ang buhay sa mga patay?" ⁶ Wala siya dito, ngunit siya ay muling nabuhay! Alalahanin niyo ang sinabi niya sa inyo noong nasa Galilea pa siya, ⁷ sinabi niya na ang Anak ng Tao ay kailangang ipasakamay sa mga makasalanang tao at ipapako sa krus, at sa ikatlong araw ay muling mabubuhay." ⁸ Naalala ng mga babae ang mga sinabi niya, ⁹ at bumalik sila galing ng libingan at sinabi ang lahat ng nangyari sa labing isang alagad at lahat ng iba pa. ¹⁰ Ngayon, sina Maria Magdalena, Juana, Maria na ina ni Santiago, at ang iba pang mga babaeng kasama nila ang nagbalita ng mga nangyari sa mga apostol. ¹¹ Ngunit ang balitang ito ay tila walang kabuluhan sa mga apostol, at hindi nila pinaniwalaan ang mga babae. ¹² Gayon pa man, tumayo si Pedro, at tumakbo papunta sa libingan, at yumuko siya at tumingin sa loob, nakita niya na ang mga telang lino na lamang ang naroon. Kaya umuwi si Pedro sa kaniyang tahanan, na nagtataka kung ano ang nangyari. ¹³ Masdan ninyo, sa araw ding iyon, dalawa sa kanila ang papunta sa nayon na tinatawag na Emaus, na animnapung stadia ang layo mula sa Jerusalem. ¹⁴ Pinag-uusapan nila ang tungkol sa lahat ng nangyari. ¹⁵ Nangyari na, habang nag-uusap sila at nagtatanungan sa isat-isa, lumapit si Jesus mismo at sumama sa kanila. ¹⁶ Ngunit ang kanilang mga mata ay nahadlangan upang hindi siya makilala. ¹⁷ Sinabi ni Jesus sa kanila, "Ano ang pinag-uusapan ninyong dalawa habang naglalalakad kayo?" Huminto sila na nalulungkot. ¹⁸ Isa sa kanila na nagngangalang Cleopas, ang sumagot sa kaniya, "Ikaw lang ba ang tao sa Jerusalem na hindi nakakaalam sa mga bagay na nangyayari doon sa mga araw na ito?" ¹⁹ Sinabi ni Jesus sa kanila, "Anong mga bagay?" Sumagot sila sa kaniya, "Ang mga bagay tungkol kay Jesus na taga-Nazaret, na isang propeta, na makapangyarihan sa gawa at salita sa harapan ng Diyos at ng mga tao. ²⁰ At kung papaano siya ibinigay ng mga punong pari at mga pinuno natin upang hatulan ng kamatayan at ipako sa krus. ²¹ Ngunit umasa kami na siya ang magpapalaya sa Israel. Oo, at maliban pa sa lahat ng ito, pangatlong araw na ngayon mula ng nangyari ang mga bagay na ito. ²² Ngunit bukod dito, pinamangha kami ng ilan sa mga kababaihang kasamahan namin, na pumunta sa libingan nang maaga. ²³ Nang hindi nila nakita ang kaniyang katawan, pumunta sila sa amin, sinasabing may nakita silang pangitain ng mga anghel na nagsabing siya ay buhay. ²⁴ Pumunta sa

libingan ang ilan sa mga kalalakihang kasama, at nakita nila ito na gaya ng sinabi ng mga kababaihan. Ngunit hindi nila siya nakita." ²⁵ Sinabi ni Jesus sa kanila, "O mga lalaking hangal at makukupad ang puso na maniwala sa lahat ng sinabi ng mga propeta!" ²⁶ Hindi ba kinakailangang si Cristo ay magdusa ng ganitong mga bagay, at pumasok sa kaniyang kaluwalhatian?" ²⁷ At magmula kay Moises at sa lahat ng propeta, ipinaliwanag ni Jesus sa kanila ang mga bagay tungkol sa kaniyang sarili sa lahat ng mga kasulatan. ²⁸ Habang papalapit sila sa nayon, na kanilang pupuntahan, lumakad si Jesus na wari magpapatuloy pa. ²⁹ Ngunit siya ay pinigilan nila, sinasabi, "Manatili ka sa amin, sapagkat malapit nang gumabi at dumidilim na." Kaya pumasok si Jesus upang tumuloy sa kanila. ³⁰ At nangyari, nang siya ay umupong kasalo nila upang kumain, kinuha niya ang tinapay, at pinagpasalamatan ito, at pinagpirapiraso ito, at ibinigay niya ito sa kanila. ³¹ Pagkatapos, nabuksan ang kanilang mga mata, at siya ay nakilala nila, at siya ay naglaho sa kanilang paningin. ³² At sinabi nila sa isa't-isa, "Hindi ba umaalab ang ating puso, habang kinakausap niya tayo sa daan, habang binubuksan niya sa atin ang mga Kasulatan?" ³³ Tumayo sila sa oras ding iyon, at bumalik sa Jerusalem. Natagpuan nila ang labing-isa na nagtipon-tipon at ang iba pang kasama nila, ³⁴ sinasabi, "Totoo ngang muling nabuhay ang Panginoon, at nagpakita siya kay Simon". ³⁵ Kaya ikinuwento nila ang nangyari sa daan, at kung paano nila nakilala si Jesus nang pagpira-pirasuhin niya ang tinapay. ³⁶ Habang pinag-uusapan nila ang mga bagay na ito, tumayo si Jesus mismo sa kalagitnaan nila, at sinabi niya sa kanila, "Kapayapaan ay sumainyo." ³⁷ Ngunit sila ay nasindak at napuno ng takot, at inakala nila na espiritu ang kanilang nakita. ³⁸ Sinabi ni Jesus sa kanila, "Bakit kayo naguguluhan? Bakit may mga katanungan sa inyong puso?" ³⁹ Tingnan ninyo ang aking mga kamay at paa, na ako talaga ito. Hawakan ninyo ako at tingnan ninyo. Sapagkat ang espiritu ay walang buto at laman, gaya ng inyong nakikita na nasa akin." ⁴⁰ Pagkatapos niyang sabihin ito, pinakita niya sa kanila ang kaniyang mga kamay at paa. ⁴¹ Habang sila ay hindi pa rin makapaniwala dahil sa galak, at namangha, sinabi ni Jesus sa kanila, "Mayroon ba kayong anumang makakain?" ⁴² Siya ay binigyan nila ng inihaw na isda. ⁴³ Kinuha ito ni Jesus at kinain niya ito sa harapan nila. ⁴⁴ Sinabi niya sa kanila, "Nang kasama ko kayo, sinabi ko sa inyo na lahat ng nakasulat sa kautusan ni Moises at ng mga propeta at sa Aklat ng Mga Awit ay kailangan matupad." ⁴⁵ At binuksan niya ang kanilang mga isipan upang maunawaan nila ang Kasulatan. ⁴⁶ Sinabi niya sa kanila, "Nasusulat, na kailangang maghirap ang Cristo, at muling mabuhay mula sa patay sa ikatlong araw. ⁴⁷ At ang pagsisisi at pagpapatawad ng mga kasalanan ay dapat maipangaral sa kaniyang pangalan sa lahat ng mga bansa, mula sa Jerusalem. ⁴⁸ Kayo ay mga saksi ng lahat ng ito. ⁴⁹ Tingnan ninyo, ipadadala ko sa inyo ang ipinangako ng aking Ama. Ngunit mag-hintay kayo sa lungsod, hanggang

kayo ay mapagkalooban ng kapangyarihang mula sa taas." ⁵⁰ At inilabas sila ni Jesus hanggang malapit na sila sa Bethania. Itinaas niya ang kaniyang mga kamay, at binasbasan sila. ⁵¹ Nangyari na, habang sila ay binabasbasan niya, sila ay iniwan niya at siya ay dinala paakyat sa langit. ⁵² Kaya siya ay sinamba nila, at bumalik sila sa Jerusalem nang may labis na kagalakan. ⁵³ Namalagi sila sa Templo, na nagpupuri sa Diyos.

John

Chapter 1

¹ Sa simula pa lamang ay ang Salita, at ang Salita ay kasama ng Diyos, at ang Salita ay Diyos. ² Itong Salitang ito ay nasa simula pa kasama ng Diyos. ³ Ang lahat nang mga bagay ay nalikha sa pamamagitan niya, at kung wala siya, ay wala kahit isang bagay ang nilikha na nalikha. ⁴ Sa kaniya ay buhay, at ang buhay na iyon ay liwanag sa lahat ng sangkatauhan. ⁵ Ang liwanag ay sumisinag sa kadiliman, at ito ay hindi napawi nang kadiliman. ⁶ May isang lalaki na isinugo mula sa Diyos, na ang pangalan ay Juan. ⁷ Dumating siya bilang isang saksi upang magpatotoo tungkol sa liwanag, upang ang lahat ay maaaring maniwala sa pamamagitan niya. ⁸ Hindi si Juan ang liwanag, ngunit naparito upang makapagpatotoo siya tungkol sa liwanag. ⁹ Iyon ang tunay na liwanag na dumarating sa mundo at iyon ang nagpapaliwanag sa lahat. ¹⁰ Siya ay nasa mundo, at ang mundo ay nalikha sa pamamagitan niya, at ang mundo ay hindi nakakakilala sa kaniya. ¹¹ Dumating siya sa kaniyang sariling kababayan, at hindi siya tinanggap ng kaniyang sariling mga kababayan. ¹² Ngunit sa kasing-dami nang tumanggap sa kaniya, na naniwala sa kaniyang pangalan, sa kanila niya ipinagkaloob ang karapatang maging mga anak ng Diyos, ¹³ ipinanganak sila hindi sa pamamagitan nang dugo, ni hindi sa pamamagitan nang kagustuhan ng laman, ni hindi sa pamamagitan nang kagustuhan ng tao, kundi sa pamamagitan ng Diyos. ¹⁴ Ngayon ang Salita ay naging laman at namuhay na kasama namin. Nakita namin ang kaniyang kaluwalhatian, kaluwalhatian katulad ng nasa nag-iisang natatanging katauhan na naparito mula sa Ama, punong-puno ng biyaya at katotohanan. ¹⁵ Pinatotohanan ni Juan ang tungkol sa kaniya at sumigaw na nagsasabi, "Siyang sinabi ko sa inyo, 'Ang darating kasunod ko ay mas higit sa akin, sapagkat siya ay nauna sa akin.'" ¹⁶ Sapagkat mula sa kaniyang kapuspusan tayong lahat ay nakatanggap ng sunod-sunod na libreng kaloob. ¹⁷ Sapagkat ang kautusan ay ibinigay sa pamamagitan ni Moises. Biyaya at katotohanan ay dumating sa pamamagitan ni Jesu-Cristo. ¹⁸ Kailanman, walang tao ang nakakita sa Diyos. Ang isa at nag-iisang katauhan, na mismo ay Diyos, na siyang nasa dibdib ng Ama, nagawa niya siyang maipakilala. ¹⁹ Ngayon ito ang patotoo ni Juan nang ang mga Judio ay nagpadala sa kaniya ng mga pari at mga Levita mula sa Jerusalem para tanungin siyang, "Sino ka?" ²⁰ Malaya niyang inilahad, at hindi

ikinaila, ngunit tumugon, "Hindi ako ang Cristo." ²¹ Kaya siya ay tinanong nila, "Ano ka kung gayon? Ikaw ba si Elias?" Sabi niya, "Hindi ako." Sabi nila, "Ikaw ba ang propeta?" Sumagot siya, "Hindi." ²² Pagkatapos ay sinabi nila sa kaniya, "Sino ka, upang may maibigay kaming sagot sa mga nagsugo sa amin? Ano ang masasabi mo tungkol sa iyong sarili?" ²³ Sinabi niya, "Ako ang boses ng isang sumisigaw sa ilang: 'Gawin ninyong tuwid ang daraanan ng Panginoon,' gaya nang sinabi ni Isaias na propeta." ²⁴ Ngayong mayroong mga isinugo duon mula sa mga Pariseo. Tinanong nila siya at sinabi sa kaniya, ²⁵ "Kung ganoon bakit ka nagbabautismo kung hindi ikaw ang Cristo, ni hindi si Elias, ni hindi ang propeta?" ²⁶ Tumugon si Juan sa kanila sinasabi, "Nagbabautismo ako ng tubig. Subalit, sa kalagitnaan ninyo ay nakatayo ang isang hindi ninyo nakikilala." ²⁷ Siya ang darating kasunod ko. Hindi ako karapat-dapat na magtanggal ng tali ng kaniyang sandalyas." ²⁸ Ang mga bagay na ito ay nangyari sa Bethania sa kabilang ibayo nang Jordan, kung saan si Juan ay nagbabautismo. ²⁹ Sa sumunod na araw nakita ni Juan na paparating si Jesus sa kaniya at sinabi, "Tingnan ninyo, ayun ang kordero ng Diyos na siyang nag-aalis nang mga kasalanan ng mundo!" ³⁰ Siya ang sinabi ko sa inyo na, 'Ang darating kasunod ko ay mas higit sa akin, sapagkat siya ay nauna sa akin.' ³¹ Hindi ko siya nakilala, ngunit ito ay nangyari upang maihayag siya sa Israel na siyang dahilan na ako ay nagbabautismo ng tubig." ³² Nagpatotoo si Juan, "Nakita ko ang Espiritu na bumababa mula sa langit tulad ng isang kalapati, at ito ay nanatili sa kaniya." ³³ Hindi ko siya nakilala, ngunit ang sabi sa akin ng nagsugo sa akin na magbautismo sa tubig, 'Kung kanino mo makikita ang Espiritu na bumababa at nananatili, siya ang magbabautismo ng Banal na Espiritu.' ³⁴ Pareho kong nakita at napatotohanan na ito ang Anak ng Diyos. ³⁵ Muli, sa sumunod na araw, habang si Juan ay nakatayong kasama ang dalawang alagad ³⁶ nakita nila si Jesus na naglalakad sa malapit, at sinabi ni Juan, "Tingnan ninyo, ayun ang Kordero ng Diyos!" ³⁷ Narinig ng dalawang alagad na sinabi ni Juan ito, at sila ay sumunod kay Jesus. ³⁸ At si Jesus ay lumingon at nakita silang sumusunod at sinabi sa kanila, "Anung nais ninyo?" Sumagot sila, "Rabi (na ang ibig sabihin ay 'Guro'), saan ka nakatira?" ³⁹ Sinabi niya sa kanila, "Halikayo at tingnan." At sila ay pumaroon at nakita kung saan siya nakatira; sila ay tumira kasama niya sa araw na iyon sapagkat noon ay halos mag-aalas kuwatro na. ⁴⁰ Isa sa dalawang nakarinig na nagsalita si Juan at pagkatapos sumunod kay Jesus ay si Andres na kapatid ni Simon Pedro. ⁴¹ Una niyang nakita ang kaniyang sariling kapatid na si Simon at sinabi sa kaniya, "Nakita na namin ang Mesias," (na sinalin na, 'ang Cristo'). ⁴² Dinala niya siya kay Jesus. Si Jesus ay tumingin sa kaniya at sinabi, "Ikaw si Simon anak ni Juan. Ikaw ay tatawaging Cepas" (na ang ibig sabihin ay 'Pedro'). ⁴³ Kinabukasan, nang si Jesus ay nais na umalis para pumunta sa Galilea, nakita niya si Felipe at sinabi sa kaniya, "Sumunod ka sa akin." ⁴⁴ Ngayon si Felipe ay

galing sa Bethsaida, ang lungsod nila Andres at Pedro. ⁴⁵ Natagpuan ni Felipe si Nathanael at sinabi sa kaniya, "Ang siyang naisulat sa kaustusan ni Moises at ng mga propeta - ay nakita namin, si Jesus na taga-Nazaret na anak ni Jose." ⁴⁶ Sinabi ni Nathanael, "Maaari bang may magandang bagay na magmula sa Nazaret?" Sinabi ni Felipe sa kaniya, "Halika at tingnan mo." ⁴⁷ Nakita ni Jesus na palapit si Nataniel sa kaniya at sinabi ang tungkol sa kaniya, "Tingnan ninyo, isa ngang tunay na Israelita, na walang panlilinlang." ⁴⁸ Sinabi sa kaniya ni Nataniel, "Papaano mo ako nakikilala?" Sumagot si Jesus at sinabi sa kaniya, "Bago ka tawagin ni Felipe, nang nasa ilalim ka ng puno ng igos, nakita na kita." ⁴⁹ Sumagot si Nathanael, "Rabi, ikaw ang Anak ng Diyos! Ikaw ang Hari ng Israel!" ⁵⁰ Sumagot si Jesus at sinabi sa kaniya, "Dahil ba sa sinabi ko sa iyo, 'Nakita kita sa ilalim ng puno ng igos', naniniwala ka na? Makakakita ka ng mga bagay na mas higit pa kaysa dito." ⁵¹ Sinabi ni Jesus, "Totoo, totoo itong sinasabi ko sa iyo, makikita mong magbukas ang mga kalangitan, at ang mga anghel ng Diyos ay umaakyat at bumababa sa kinaroroonan ng Anak ng Tao."

Chapter 2

¹ Matapos ang tatlong araw, may kasalan sa Cana ng Galilea, at ang ina ni Jesus ay naroon. ² Si Jesus at ang kaniyang mga alagad ay naanyayahan sa kasalan. ³ Nang maubos ang alak, sinabi ng ina ni Jesus sa kaniya, "Wala silang alak." ⁴ Sumagot si Jesus, "Babae, ano ang kinalaman niyan sa akin? Ang oras ko ay hindi pa dumarating." ⁵ Sinabi nang kaniyang ina sa mga lingkod, "Anumang sabihin niya sa inyo, gawin ninyo." ⁶ Ngayon mayroon doong anim na mga banga ng tubig na ginagamit sa seremonya ng paghuhugas ng mga Judio, na ang bawa't isa ay naglalaman ng may dalawa hanggang tatlong metretes. ⁷ Sinabi ni Jesus sa kanila, "Punuin ninyo ang banga ng tubig." Kaya pinuno nila ang mga ito hanggang labi. ⁸ Pagkatapos ay sinabi niya sa mga lingkod, "Kumuha kayo ng kaunti at ibigay sa punong tagapag-silbi." Kaya ginawa nga nila. ⁹ Tinikman ng punong tagapag-silbi ang tubig na naging alak, ngunit hindi niya alam kung saan ito nanggaling (ngunit alam ito ng mga lingkod na kumuha ng tubig). Pagkatapos ay tinawag niya ang lalaking bagong kasal ¹⁰ at sinabi sa kaniya, "Ang unang hinahain ng bawa't isa ay ang mainam na alak at pagkatapos ay ang murang alak kapag ang mga tao ay lasing na. Ngunit itinira mo ang napakainam na alak hanggang ngayon." ¹¹ Ang himalang ito sa Cana ng Galilea ay ang simula ng mga mahimalang tanda na ginawa ni Jesus, ipinapahayag ang kaniyang kaluwalhatian, kaya ang mga alagad ay nananampalataya sa kaniya. ¹² Pagkatapos nito, si Jesus, ang kaniyang ina, ang kaniyang mga kapatid, at ang kaniyang mga alagad ay pumunta pababa ng Capernaum, at duon nanatili sila ng mga ilang araw. ¹³ Ngayon malapit na ang Paskwa ng mga Judio, kaya si Jesus ay umakyat sa Jerusalem. ¹⁴ Natagpuan niya sa templo ang mga nagbebenta ng mga baka, tupa at mga kalapati. Ang

mga tagapagpalit ng pera ay naroroon din at nakaupo. ¹⁵ Kaya gumawa siya nang isang panghagupit na lubid at pinaalis silang lahat palabas ng templo, pati na ang mga tupa at baka. Itinapon niya ang pera ng tagapagpalit ng salapi at itinaob ang kanilang mga mesa. ¹⁶ Sinabi niya sa mga taga-benta nang kalapati, "Alisin ninyo rito ang mga bagay na ito. Tigilan ninyong gawing palengke ang tahanan ng aking Ama." ¹⁷ Naalala ng kaniyang mga alagad na nasusulat, "Ang sigasig para sa iyong tahanan ay tutupok sa akin." ¹⁸ Pagkatapos ay tumugon ang mga may katungkulang Judio, sinasabi sa kaniya, "Anong tanda ang ipapakita mo sa amin dahil ginagawa mo ang mga bagay na ito?" ¹⁹ Sumagot si Jesus, "Wasakin ang templong ito, at sa tatlong araw aking itatayo ito." ²⁰ At sinabi ng mga may katungkulang Judio, "Umabot nang apatnapu't anim na taon para magawa ang templong ito, at itatayo mo ito sa tatlong araw?" ²¹ Subalit, siya ay nagsasalita tungkol sa templo ng kaniyang katawan. ²² Kaya't pagkatapos noon nang siya ay ibangon mula sa kamatayan, naalala ng kaniyang mga alagad na sinabi niya ito, at sila ay nanalig sa kasulatan at sa pahayag na sinabi ni Jesus. ²³ Ngayon nang siya ay nasa Jerusalem, habang pista ng Paskwa, marami ang naniwala sa kaniyang pangalan, nang nakita nila ang ginawa niyang mapaghimalang tanda. ²⁴ Ngunit walang tiwala si Jesus sa kanila dahil kilala niya lahat ng sangkatauhan. ²⁵ Hindi niya kailangan ang sinuman para magpatotoo sa kaniya tungkol sa kung ano ang klase ng mga tao, sapagkat alam niya kung anong nasa sa kanila.

Chapter 3

¹ Ngayon mayroon isang Pariseo na nagngangalang Nicodemo, kasapi ng Konseho ng Judio. ² Pumunta ang taong ito kay Jesus nang bandang gabi, at sinabi niya "Rabi, alam namin ikaw ay isang guro galing sa Diyos dahil walang sinumang makagagawa ng mga tandang ito na ginawa mo maliban na nasa kaniya ang Diyos." ³ Sumagot si Jesus sa kanya, "Tunay nga, maliban kung isilang muli ang isang tao hindi niya makikita ang kaharian ng Diyos." ⁴ Sinabi ni Nicodemo sa kaniya, "Paano ipanganak ang isang tao kung siya ay matanda na? Hindi na siya pwedeng pumasok sa pangalawang pagkakataon sa sinapupunan ng kaniyang ina at ipanganak, kaya ba niya?" ⁵ Sumagot si Jesus, "Tunay nga, maliban kung ipinanganak ang isang tao sa tubig at sa Espiritu, hindi siya makakapasok sa kaharian ng Diyos. ⁶ Iyong ipanganak sa laman ay laman, at iyong ipanganak sa Espiritu ay espiritu." ⁷ Huwag kayong mamangha na sinabi ko sa inyo, 'Dapat kayong ipanganak muli.' ⁸ Umiihip ang hangin kung saan niya gusto. Naririnig ninyo ang huni nito, ngunit hindi ninyo alam kung saan ito nagmula o kung saan ito pupunta. Gayon din naman ang sinumang isilang sa Espiritu." ⁹ Sumagot si Nicodemo, sinasabi, "Paano mangyayari ang mga bagay na ito?" ¹⁰ Sinagot siya ni Jesus, "Ikaw ba ay guro ng Israel, at hindi mo naiintindihan ang mga bagay na ito?" ¹¹ Tunay nga,

sinasabi namin iyong alam namin, at pinatotohanan iyong nakita namin. Subalit kayong mga tao, hindi ninyo tinatanggap ang aming patotoo. ¹² Kung sinabi ko sa iyo ang tungkol sa mga bagay na makalupa at hindi ka naniwala, paano ka maniniwala kung sasabihin ko sa iyo ang mga bagay na makalangit? ¹³ Walang sinumang umakyat sa langit maliban ang bumaba mula sa langit, ang Anak ng Tao. ¹⁴ Tulad ng pagtaas ni Moises ng ahas sa ilang, gayon din naman ang Anak ng Tao ay kailangang maitaas, ¹⁵ upang ang lahat ng mananampalataya sa kaniya ay magkaroon ng buhay na walang hanggan. ¹⁶ Dahil labis na inibig ng Diyos ang sangkatauhan, ibinigay niya ang kaniyang natatangi at nag-iisang Anak upang ang sinumang manalig sa kaniya ay hindi mamatay ngunit magkakaroon ng buhay na walang hanggan. ¹⁷ Dahil hindi isinugo ng Diyos ang kaniyang Anak sa mundo para parusahan ang sangkatauhan, ngunit para ang mundo ay marapat na maligtas sa pamamagitan niya. ¹⁸ Ang nananampalataya sa kaniya ay hindi mahatulan. Ang hindi nananampalataya ay nahatulan na dahil hindi siya nananampalataya sa pangalan ng natatanging Anak ng Diyos. ¹⁹ Ito ang dahilan sa paghahatol, na ang ilaw ay dumating sa mundo, at minahal ng mga tao ang dilim kaysa ang liwanag dahil masama ang kanilang mga naging gawa. ²⁰ Dahil ang sinuman na gumagawa ng masama ay galit sa liwanag at hindi lumalapit sa ilaw upang ang kaniyang mga gawa ay hindi malantad. ²¹ Subalit ang gumagawa ng katotohanan ay lumalapit sa liwanag upang ang kaniyang mga gawa ay malinaw na makita at ang mga iyon ay naganap dahil sa pagsunod sa Diyos." ²² Pagkatapos nito, si Jesus at ang kaniyang mga alagad ay pumunta sa lupain ng Judea. Doon siya ay naglalaan ng panahon kasama nila at nagbabautismo. ²³ Ngayon si Juan din ay nagbabautismo sa Enon malapit sa Salim dahil higit na marami ang tubig doon. Lumalapit sa kaniya ang mga tao at sila ay nababautismuhan, ²⁴ dahil hindi pa naipatapon sa bilangguan si Juan. ²⁵ Pagkatapos ay may lumitaw na alitan sa pagitan ng ilang alagad ni Juan at sa isang Judio tungkol sa seremonya ng paghuhugas. ²⁶ Pumunta sila kay Juan, at sinabi nila sa kanya "Rabi, yung kasama mo sa ibayo ng ilog Jordan, na iyong pinatotohanan, tingnan mo, nagbabautismo siya at pumupunta ang lahat sa kaniya." ²⁷ Sumagot si Juan, "Walang anumang bagay ang tatanggapin ng isang tao maliban na lamang kung ito ay ibinigay sa kaniya mula sa langit. ²⁸ Kayo mismo ang makapagpapatunay na sinabi ko, 'Hindi ako ang Cristo' sa halip sinabi ko, 'Isinugo ako bago pa siya.'" ²⁹ Ang kasama ng ikakasal na babae ay ang ikakasal na lalaki. Ngayon ang kaibigan ng ikakasal na lalaki, na siyang nakatayo at nakikinig, ay labis ang tuwa dahil sa tinig ng ikakasal na lalaki. Ito ngang aking kagalakan ay naging ganap. ³⁰ Siya ay dapat maitaas, subalit ako ay dapat maibaba. ³¹ Ang mula sa kaitaasan ay nakatataas sa lahat. Ang taga lupa ay nagmula sa lupa at nagsasalita ng mga bagay na makalupa. Ang mula sa langit ay nakatataas sa lahat. ³² Nagpapatotoo siya kung ano ang kaniyang nakita at narinig, ngunit walang taong tumatanggap sa kaniyang patotoo. ³³

Ang tumanggap sa kaniyang patotoo ay pinatunayan na totoo ang Diyos. ³⁴
 Dahil ang sinumang ipinadala ng Diyos ay ipinapahayag ang mga salita ng
 Diyos. Dahil hindi niya ibinigay ang Espiritu sa pamamagitan ng sukat. ³⁵

Mahal ng Ama ang Anak at ibinigay niya ang lahat sa kaniyang mga kamay. ³⁶
 Ang nananampalataya sa Anak ay may buhay na walang hanggan, ngunit ang
 sinumang hindi sumusunod sa Anak ay hindi makakakita ng buhay, kundi
 mananatili ang poot ng Diyos sa kaniya."

Chapter 4

¹ Ngayon, nang malaman ni Jesus na narinig na ng mga Pariseo na siya ay
 humihirang at nagbabautismo ng mas maraming alagad kaysa kay Juan ²
 (bagama't hindi si Jesus mismo ang nagbabautismo kundi ang kaniyang mga
 alagad), ³ iniwan niya ang Judea at lumisan papuntang Galilea. ⁴ Ngayo'y
 kinakailangan niyang dumaan ng Samaria. ⁵ Kaya dumating siya sa isang
 bayan ng Samarya na tinawag na Sicar, malapit sa isang lagay ng lupa na
 ibinigay ni Jacob sa kaniyang anak na si Jose. ⁶ Naroon ang balon ni Jacob.
 Napagod si Jesus sa kaniyang paglalakbay, at siya ay umupo sa may balon. Ito
 ay magtatanghaling tapat. ⁷ Isang Samaritana ang dumating upang mag-igib
 ng tubig, at sinabi ni Jesus sa kaniya, "Bigyan mo ako ng konting tubig na
 maiinom." ⁸ Dahil ang kaniyang mga alagad ay umalis papuntang bayan upang
 bumili ng pagkain. ⁹ Pagkatapos ay sinabi ng Samaritana sa kaniya, "Paanong
 ikaw, na isang Judio, ay humihingi sa akin, na isang Samaritana, ng maiinom?"
 Dahil ang mga Judio ay hindi nakikitungo sa mga Samaritano. ¹⁰ Sinagot siya
 ni Jesus, "Kung batid mo ang kaloob ng Diyos, at kung sino itong nagsasabi sa
 iyong, 'Bigyan mo ako ng inumin,' ikaw sana ang hihingi sa kaniya, at ibibigay
 niya sa iyo ang tubig na buhay." ¹¹ Sumagot ang babae, "Ginoo, wala kang
 panalok, at malalim ang balon. Saan kayo kukuha ng tubig na buhay? ¹² Hindi
 ka higit na dakila kaysa aming amang si Jacob, di ba, na nagbigay sa amin ng
 balon, at uminom siya mula dito, gayun din ang kaniyang mga anak at kaniyang
 mga baka?" ¹³ Sumagot si Jesus, "Ang bawat inom ng kaunting tubig na ito ay
 muling mauuhaw, ¹⁴ ngunit ang sinumang uminom ng kaunting tubig na
 ibibigay ko sa kaniya ay hindi kailan man muling mauuhaw. Sa halip, ang tubig
 na ibibigay ko sa kaniya ay magiging bukal ng tubig na magdudulot sa kaniya
 ng buhay na walang hanggan." ¹⁵ Ang sabi ng babae sa kaniya, "Ginoo, bigyan
 mo ako ng tubig na ito para hindi na ako mauuhaw at hindi na pumunta dito
 para umigib ng tubig." ¹⁶ Ang sabi ni Jesus sa kaniya, "Umuwi ka, tawagin mo
 ang iyong asawa, at bumalik ka dito." ¹⁷ Sumagot ang babae, sinasabi sa
 kanya, "Wala akong asawa." Sumagot si Jesus, "Mabuti ang pagkasabi mo,
 'wala akong asawa,' ¹⁸ dahil nagkaroon ka na ng limang asawa at ang
 kinakasama mo ngayon ay hindi mo asawa. Sa gayon mabuti ang pagkasabi
 mo." ¹⁹ Ang sabi ng babae sa kaniya, "Ginoo, nakikita kong ikaw ay isang
 propeta. ²⁰ Dito sa bundok na ito sumamba ang aming mga ninuno, ngunit

iyong sinasabi na itong Jerusalem ay ang lugar kung saan ang mga tao ay dapat sumamba." ²¹ Sumagot si Jesus sa kaniya, "Babae, maniwala ka sa akin, darating ang oras na sasambahin ninyo ang Ama ni sa bundok na ito o sa Jerusalem." ²² Sinasamba ninyo ang hindi ninyo nalalaman. Alam namin ang aming sinasamba, sapagkat ang kaligtasan ay nagmula sa mga Judio. ²³ Subalit darating ang oras, at narito na nga, na ang mga tunay na sumasamba ay sasambahin ang Ama sa espiritu at katotohanan, dahil ang Ama ay naghahanap ng mga ganoong tao na sasamba sa kaniya. ²⁴ Ang Diyos ay isang Espiritu, at ang mga taong sasamba sa kaniya ay dapat sumamba sa espiritu at katotohanan." ²⁵ At sinabi ng babae sa kaniya, "Alam ko na ang Mesias ay darating (ang tinatawag na Cristo). Kapag dumating siya, ihahayag niya ang lahat ng bagay sa amin." ²⁶ Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Ako, na nagsasalita sa iyo, ay siya nga." ²⁷ At sa sandaling iyon bumalik ang kaniyang mga alagad. Ngayon sila ay nagtataka bakit siya nakikipag-usap sa isang babae. Ngunit walang isa man ang nagsabi, "Ano ang iyong gusto?" o "Bakit ka nakikipag-usap sa kanya?" ²⁸ Kaya iniwan ng babae ang kaniyang sisidlan ng tubig. Bumalik sa bayan, at sinabi sa mga tao, ²⁹ "Halikayo tingnan niyo ang lalaking nagsabi sa akin ng lahat ng aking ginawa. Hindi maaaring maging siya ang Cristo, maaari kaya?" ³⁰ Nagsilabasan sila sa bayan, at nagpunta sa kaniya. ³¹ Samantala hinihimuk siya ng mga alagad, sinasabi, "Rabi, kumain ka." ³² Ngunit sinabi niya sa kanila, "Mayroon akong pagkaing kakanin na hindi niyo nalalaman." ³³ Kaya sinabi ng mga alagad sa isa't-isa, "Wala namang nagdala sa kaniya ng anumang kakainin, mayroon ba?" ³⁴ Sinabi ni Jesus sa kanila, "Ang aking pagkain ay ang gawin ang kalooban ng siyang nagpadala sa akin, at para tapusin ang kaniyang gawa." ³⁵ Hindi ba sinasabi ninyo, 'Mayroon pang apat na buwan at pagkatapos darating ang anihan'? Sinasabi ko sa inyo, tingnan ninyo at pagmasdan ang mga kabukiran, dahil ang mga iyon ay hinog na upang anihin! ³⁶ Ang nag-aani ay tatanggap ng bayad at nagtitipon ng bunga para sa buhay na walang hanggan, upang ang nagtatanim at ang umaanii ay maaaring magkasamang magdiwang. ³⁷ Dahil dito totoo ang kasabihan 'Isa ang nagtatanim, at iba ang nag-aani.' ³⁸ isinugo ko kayo upang anihin iyong hindi kayo ang nagpagal. Iba ang nagpagal at kayo mismo ay napabilang sa kanilang pagpapagal." ³⁹ Marami sa mga Samaritano sa lunsod na yun ang nananampalataya sa kaniya dahil sa ulat ng babae na nagpapatotoo, "Sinabi niya sa akin ang lahat ng aking nagawa." ⁴⁰ Nang dumating ang mga Samaritano sa kaniya, nagsumamo sa kaniya na manatili sa kanila, at siya ay nanatili doon ng dalawang araw. ⁴¹ At marami pa ang nananampalataya dahil sa kaniyang salita. ⁴² Sinasabi nila sa babae, "Kami ay naniwala, hindi lamang dahil sa iyong mga salita, sapagkat napakinggan namin siya sa aming sarili, at alam namin na tunay ngang siya ang tagapagligtas ng mundo." ⁴³ Pagkalipas ng dalawang araw na iyon, lumisan siya mula roon

patungong Galilea. ⁴⁴ Dahil si Jesus mismo ang nagpahayag na ang isang propeta ay walang karangalan sa kaniyang sariling bansa. ⁴⁵ Nang dumating siya sa Galilea, malugod na tinanggap siya ng mga taga Galilea. Nakita nila ang lahat ng mga bagay na kaniyang ginawa sa Jerusalem at sa kapistahan, dahil sila din ay nagpunta sa kapistahan. ⁴⁶ Ngayon dumating muli siya sa Cana na nasa Galilea, sa lugar na ginawa niyang alak ang tubig. Mayroong isang maharlikang pinuno na ang anak na lalaking nasa Capernaum ay may sakit. ⁴⁷ Nang marinig niya na si Jesus ay dumating sa Galilea mula Judea, pumunta siya kay Jesus at nagsumamo siya upang lumusong at pagalingin ang kaniyang anak, na nasa bingit ng kamatayan. ⁴⁸ At sinabi ni Jesus sa kaniya, "Maliban na inyong makita ang mga tanda at mga kahanga-hangang mga gawa, hindi kayo maniniwala." ⁴⁹ Sinabi ng pinuno sa kaniya, "Ginoo, halina't sumama ka na bago mamatay ang aking anak." ⁵⁰ Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Humayo ka, mabubuhay ang iyong anak." Ang lalaki ay naniwala sa salita na sinabi ni Jesus sa kaniya, at tumuloy sa kaniyang landas. ⁵¹ Habang siya ay bumababa, sinalubong siya ng kaniyang mga lingkod, nagsasabing buhay ang kaniyang anak. ⁵² Kaya nagtanong siya sa kanila kung anong oras siya nagsimulang gumaling. Sumagot sila sa kaniya, "Kahapon ng ala una ay nawala ang kaniyang lagnat." ⁵³ At napagtanto ng ama na iyon din ang oras nang binanggit ni Jesus sa kaniya, "Mabubuhay ang iyong anak." Kaya siya mismo at ang kaniyang buong sambahayan ay nanampalataya. ⁵⁴ Ito ang pangalawang tanda na ginawa ni Jesus mula nang umalis siya sa Judea patungong Galilea.

Chapter 5

¹ Pagkatapos nito mayroong isang kapistahan ang mga Judio, at si Jesus ay umakyat pa Jerusalem. ² Ngayon, mayroon sa Jerusalem, sa may tarangkahan ng tupa, isang palanguyan na tinatawag sa Hebreo na Bethzata. Ito ay mayroong limang mga portico na may bubungan. ³ Maraming bilang ng mga tao na may sakit, bulag, pilay, o lumpo ang mga nakahiga sa mga portico na ito. ⁴ (naghihintay sa paggalaw ng tubig) ⁵ Nandoon ang isang lalaki na tatlumpu't walong taon ng lumpo. ⁶ Nang makita siya ni Jesus na nakahiga doon, at napag-alaman niyang matagal na siya nandoon, sinabi niya sa kaniya, "Ibig mo bang gumaling?" ⁷ Sumagot ang lalaking may sakit, "Ginoo, wala akong sinumang magdadala sa akin sa palanguyan kapag napukaw ang tubig. Kapag aking sinusubukan, mayroong nauuna sa akin." ⁸ Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Bumangon ka, kunin mo ang iyong banig, at lumakad ka." ⁹ Agad-agad gumaling ang lalaki, binuhat ang kaniyang higaan at lumakad. Ngayon ang araw na iyon ay Araw ng Pamamahinga. ¹⁰ Kaya sinabihan ng mga Judio sa kaniyang pinagaling, "Ito ang Araw ng Pamamahinga, at hindi ka pinapayagang magbuhat ng iyong banig." ¹¹ Sumagot siya, "Ang nagpagaling sa akin ang nagsabi sa akin, 'Damputin mo ang iyong banig at lumakad ka.'" ¹² Tinanong nila siya, "Sino ang taong nagsabi sa iyong, 'Damputin mo ang iyong banig at

lumakad ka?" ¹³ Subalit, hindi kilala ng pinagaling kung sino siya sapagkat si Jesus ay palihim na umalis papalayo, dahil maraming ng tao sa lugar. ¹⁴ Pagkatapos, natagpuan siya ni Jesus sa templo at sinabi sa kaniya, "Tingnan mo, ikaw ay gumaling na! Huwag ka nang magkasala pa, baka may malala pang mangyari sa iyo." ¹⁵ Ang lalaki ay umalis papalayo at pinagbigay-alam sa mga Judio na si Jesus ang nagpagaling sa kanya. ¹⁶ Ngayon dahil sa mga bagay na ito, inusig ng mga Judio si Jesus sapagkat ginawa niya ang mga ito sa Araw ng Pamamahinga. ¹⁷ Sinabi ni Jesus sa kanila, "Ang aking Ama ay gumagawa kahit ngayon, at ako rin ay gumagawa." ¹⁸ Dahil dito, hinangad lalo ng mga Judio na patayin siya sapagkat hindi lamang niya nilabag ang Araw ng Pamamahinga, ngunit tinawag din niya ang Diyos na kaniyang Ama, at ginagawang kapantay ang kaniyang sarili sa Diyos. ¹⁹ Sinagot sila ni Jesus, "Tunay nga, walang magagawa ang Anak sa kaniyang sarili lamang, maliban lamang sa anong nakikita niya na ginagawa ng Ama, sapagkat anuman ang ginagawa ng Ama, ang mga bagay na ito ay ginagawa din ng Anak." ²⁰ Sapagkat iniibig ng Ama ang Anak, at ipinapakita niya sa kaniya ang lahat ng kaniyang ginagawa, at ipapakita niya ang mga mas dakilang bagay kaysa sa mga ito para kayo ay mamangha. ²¹ Sapagkat tulad ng Ama na binabangon ang mga patay at binibigyan sila ng buhay, gayun din naman ang Anak ay nagbibigay ng buhay kung kanino niya naisin. ²² Sapagkat walang hinuhusgahan ang Ama, kundi ibinigay na niya ang lahat ng paghuhusga sa Anak. ²³ upang ang lahat ay parangalan ang Anak katulad ng pagparangal nila sa Ama. Ang hindi nagpaparangal sa Anak ay hindi nagpaparangal sa Ama na nagsugo sa kaniya. ²⁴ Tunay nga, ang nakarinig ng aking salita at naniwala sa kaniya na nagsugo sa akin ay mayroong buhay na walang hanggan at hindi mahahatulan. Sa halip, nailipat na siya mula sa kamatayan patungo sa buhay. ²⁵ Tunay nga, sinasabi ko sa inyo na darating ang panahon at narito na, na maririnig ng patay ang tinig ng Anak ng Diyos, at ang mga nakarinig ay mabubuhay. ²⁶ Sapagkat tulad ng Ama na may buhay sa kaniyang sarili, kaya binigyan din niya ang Anak ng buhay sa kaniyang sarili, ²⁷ at binigyan ng Ama ang Anak ng kapangyarihan na gampanan ang paghahatol sapagkat siya ang Anak ng Tao. ²⁸ Huwag mamangha dito, sapagkat darating ang panahon kung saan lahat ng nasa libingan ay maririnig ang kaniyang tinig. ²⁹ at sila ay magsilabasan: iyong mga nakagawa ng mabuti sa pagkabuhay muli sa buhay, at iyong mga nakagawa ng masama sa pagkabuhay na muli sa paghahatol. ³⁰ Wala akong magagawa mula sa aking sarili. Kung anon narinig ko, humahatol ako, at ang aking hatol ay matuwid dahil hindi ko hinahangad ang sarili kong kalooban ngunit ang kalooban ng nagpadala sa akin. ³¹ Kung ako ay magpapatotoo tungkol sa aking sarili lamang, ang aking patotoo ay hindi magiging tunay. ³² Mayroong isa pa na siyang nagpapatotoo patungkol sa akin, at alam ko na ang patotoo na ibibigay niya tungkol sa akin ay tunay. ³³ Nagpasugo kayo kay Juan, at nagpatotoo siya sa katotohanan. ³⁴ Subalit, ang

patotoo na aking natanggap ay hindi galing sa tao. Sinasabi ko ang mga bagay na ito upang kayo ay maligtas. ³⁵ Si Juan ay isang lamparang nagniningas at nagliliwanag, at kayo ay kusang nagalak ng isang kapanahunan sa kaniyang liwanag. ³⁶ Ngunit ang patotoo na mayroon ako ay higit na dakila kaysa kay Juan, sapagkat ang mga gawaing ibinigay sa akin ng Ama na dapat kong ganapin, ang mismong mga gawain na ginagawa ko, ay nagpapatotoo tungkol sa akin na ako ay isinugo ng Ama. ³⁷ Ang Ama na siyang nagpadala sa akin ang siya ring nagpatotoo tungkol sa akin. Hindi ninyo kailanman narinig ang kaniyang tinig o nakita ang kaniyang anyo. ³⁸ Hindi nananatili ang kaniyang salita sa inyo, sapagkat hindi kayo naniniwala sa kaniyang isinugo. ³⁹ Sinaliksik ninyo ang mga kasulatan sapagkat akala ninyo na sa mga ito ay mayroon na kayong buhay na walang hanggan, at ang mga kasulatan ding ito ay nagpatotoo tungkol sa akin, ⁴⁰ at hindi ninyo gustong lumapit sa akin upang kayo ay magkaroon ng buhay. ⁴¹ Hindi ako tumatanggap ng papuri mula sa mga tao, ⁴² ngunit alam ko na wala ang pag-ibig ng Diyos sa inyong mga sarili. ⁴³ Ako ay dumating sa ngalan ng aking Ama at hindi ninyo ako tinatanggap. Kung may iba na dumating sa kaniyang sariling pangalan, tatanggapin ninyo siya. ⁴⁴ Papaano kayo maniniwala, kayo na tumatanggap ng papuri mula sa isa't isa ngunit hindi naghahangad ng papuri na nagmumula sa kaisa-isang Diyos? ⁴⁵ Huwag ninyong isipin na ako mismo ang magpaparatang sa inyo sa harap ng Ama. Ang nagpaparatang sa inyo ay si Moises, na pinaglalagyan ninyo ng inyong mga pag-asa. ⁴⁶ Kung naniniwala kayo kay Moises, maniniwala kayo sa akin sapagkat sumulat siya tungkol sa akin. ⁴⁷ Kung hindi kayo naniniwala sa kaniyang mga isinulat, paano kayo maniniwala sa aking mga salita?"

Chapter 6

¹ Pagkatapos ng mga bagay na ito, si Jesus ay umalis papunta sa kabilang ibayo ng Dagat ng Galilea, na tinatawag din na Dagat ng Tiberias. ² Napakaraming tao ang sumusunod sa kaniya dahil nakikita nila ang mga tanda na ginagawa niya sa may mga sakit. ³ Umakyat si Jesus sa gilid ng bundok at naupo doon kasama ang kaniyang mga alagad. ⁴ (Ngayon ang Paskwa na kapistahan ng mga Judio ay malapit na). ⁵ Nang tumanaw si Jesus at nakita ang napakaraming taong lumalapit sa kaniya, sinabi niya kay Felipe, "Saan tayo makabili ng tinapay upang ang mga taong ito ay makakain?" ⁶ (Ngunit sinabi ito ni Jesus upang subukin si Felipe, sapagkat alam niya sa kaniyang sarili kung ano ang kaniyang gagawin.) ⁷ Sumagot si Felipe sa kaniya, "Ang tinapay na nagkakahalaga ng dalawang daang denario ay hindi magkakasya para sa bawat isa kahit na bigyan ng tig-kakaunti." ⁸ Isa sa mga alagad, si Andres, kapatid ni Simon Pedro, ay nagsabi kay Jesus, ⁹ "Mayroong isang batang narito na mayroong limang sebadang tinapay at dalawang isda, ngunit ano ang mga ito sa ganito karaming tao?" ¹⁰ Sinabi ni Jesus, "Paupuin ninyo ang mga tao."

(Ngayon madamo sa lugar na iyon.) Kaya naupo ang mga tao, mga limang libo ang bilang. ¹¹ At kinuha ni Jesus ang mga tinapay at matapos makapagpasalamat ay ipinamahagi niya sa mga taong nakaupo. Sa ganoon ding paraan, ipinamahagi din niya ang mga isda, hangga't sa gusto nila. ¹² Nang nabusog na ang mga tao, sinabi niya sa kaniyang mga alagad, "Ipunin ang natirang mga pira-piraso, para walang masayang." ¹³ Kaya inipon nila ang mga ito at puno ang labindalawang kaing ng mga pira-pirasong mula sa limang sebadang tinapay - ang mga pirasong natira mula sa mga nakakain. ¹⁴ At nang makita ng mga tao ang tandang ito na kaniyang ginawa, sinabi nila, "Ito ang tunay na propeta na siyang darating sa mundo." ¹⁵ Nang napagtanto ni Jesus na sila ay papunta at sapilitan siyang gagawing hari, muli siyang lumayo at mag-isang umakyat sa bundok. ¹⁶ Nang dumating ang gabi, ang mga alagad ay bumaba papunta sa lawa. ¹⁷ Sumakay sila sa bangka, patawid ng dagat papuntang Capernaum. (Madilim na nang oras na iyon at hindi pa pumunta si Jesus sa kanila). ¹⁸ Ngayon, isang malakas na hangin ang umiihip at ang dagat ay nagiging maalon. ¹⁹ At nang nakapagsagwan na ang mga alagad ng mga dalawampu't lima o tatlumpung istadya, nakita nila si Jesus na lumalakad sa ibabaw ng dagat at papalapit sa bangka, at sila ay natakot. ²⁰ Subalit sinabi niya sa kanila, "Ako ito, huwag kayong matakot." ²¹ Pagkatapos kusa nilang tinanggap siya sa bangka, at kaagad nakarating ang bangka sa lugar kung saan sila papunta. ²² Kinabukasn, nakita ng karamihang nakatayo sa kabilang ibayo ng dagat na walang ibang bangka doon maliban sa isa at si Jesus ay hindi sumakay doon na kasama ang kaniyang mga alagad, kundi ang kaniyang mga alagad lamang. ²³ (Subalit, may ilang mga bangka na nanggaling mula sa Tiberias malapit sa lugar kung saan nila kinain ang tinapay pagkatapos makapagpasalamat ang Panginoon.) ²⁴ Nang matuklasan ng karamihan na si Jesus o ang kaniyang mga alagad ay wala doon, sila sila rin ay sumakay sa mga bangka at nagpunta sa Capernaum at hinahanap si Jesus. ²⁵ Pagkatapos nila siyang matagpuan sa kabila ng lawa, sinabi nila sa kaniya, "Rabi, kailan ka nagpunta dito? ²⁶ Sumagot si Jesus sa kanila, sinasabi, "Tunay nga, hinanap ninyo ako, hindi dahil nakakita kayo ng mga tanda, ngunit dahil nakakain kayo ng ilang tinapay at kayo ay nabusog. ²⁷ Tumigil kayo sa pagtrabaho para sa pagkaing nasisira, ngunit pagtrabahuhan ang pagkaing mananatili pang habang-buhay na ibibigay sa inyo ng Anak ng Tao, sapagkat inilagay ng Diyos Ama ang kaniyang tatak sa kaniya. ²⁸ Pagkatapos sinabi nila sa kaniya, "Ano ang dapat naming gawin, upang magawa namin ang mga gawain ng Diyos?" ²⁹ Sumagot si Jesus, "Ito ay ang gawa ng Diyos: na kayo ay sumampalataya sa kaniyang isinugo. ³⁰ Kaya sinabi nila sa kaniya, "Kung gayon anong tanda ang gagawin mo na maari naming makita at maniwala sa iyo? Ano ang gagawin mo? ³¹ Kinain ng aming mga ninuno ang manna sa ilang, katulad ng nasusulat, "Binigyan niya sila ng tinapay mula sa langit upang kainin." ³² Pagkatapos, sumagot si Jesus sa kanila, "Tunay nga, hindi si Moises ang nagbigay sa inyo ng

tinapay mula sa langit, ngunit ang aking Ama ang nagbibigay sa inyo ng tunay na tinapay mula sa langit. ³³ Sapagkat ang tinapay ng Diyos ay nanggagaling mula sa langit at nagbibigay buhay sa mundo. ³⁴ Kaya sinabi nila sa kaniya, "Ginoo, lagi mo kaming bigyan ng tinapay na ito." ³⁵ Sinabi ni Jesus sa kanila, "Ako ang tinapay ng buhay, ang lalapit sa akin ay hindi magugutom at ang sumampalataya sa akin ay hindi mauuhaw kailanman. ³⁶ Subalit, sinabi ko sa inyo na nakita ninyo na ako, ngunit hindi pa rin kayo naniniwala. ³⁷ Lahat ng ibibigay sa akin ng Ama ay lalapit sa akin, at ang lalapit sa akin ay hinding hindi ko itataboy. ³⁸ Sapagkat ako ay bumaba mula sa langit, hindi upang gawin ang aking kalooban kundi ang kalooban ng nagsugo sa akin. ³⁹ At ito ang kalooban ng nagsugo sa akin, na dapat walang sinuman akong maiwala sa lahat ng ibinigay niya sa akin, subalit dapat maibangon sila sa huling araw. ⁴⁰ Dahil ito ang kalooban ng aking Ama, na bawat isa na nakakakita sa Anak at sumampalataya sa kaniya ay magkakaroon ng buhay na walang hanggan at bubuhayin ko siya sa huling araw. ⁴¹ Pagkatapos nagbulungan ang mga Judio tungkol sa kaniya dahil sa sinabi niya, "Ako ang tinapay na bumaba mula sa langit." ⁴² Sinabi nila, "Hindi ba ito ay si Jesus na anak ni Jose, na kilala natin kung sino ang ama at ina? Paano niya masasabi, 'Ako'y bumaba mula sa langit'?" ⁴³ Sumagot si Jesus, sinasabi sa kanila, "Tigilan ninyo ang pagbubulung-bulungan sa inyong mga sarili." ⁴⁴ Walang taong maaaring makalapit sa akin maliban na lamang kung ilapit siya ng Ama na siyang nagsugo sa akin, at ibabangon ko siya sa huling araw. ⁴⁵ Ito ay nasusulat sa mga propeta, "Silang lahat ay tuturuan ng Diyos." Bawat isang nakarinig at natuto mula sa Ama ay lalapit sa akin. ⁴⁶ Hindi sa ang sinuman ang nakakita sa Ama, maliban sa siyang nagmula sa Diyos - nakita na niya ang Ama. ⁴⁷ Tunay nga, ang mananampalataya ay may buhay na walang hanggan. ⁴⁸ Ako ang tinapay ng buhay. ⁴⁹ Kinain ng inyong mga ninuno ang manna sa ilang at sila ay namatay. ⁵⁰ Ito ang tinapay na nagmula sa langit, upang ang isang tao ay kumain nito at hindi mamamatay. ⁵¹ Ako ang buhay na tinapay na nagmula sa langit. Kung sinuman ang kumain ng ilang tinapay na ito, siya ay mabubuhay magpakailanman. Ang tinapay na aking ibibigay ay ang aking laman para sa buhay ng mundo. ⁵² Ang mga Judio ay nagalit sa isa't isa at nagsimulang magtalo-talo, na sinasabi, "Paanong ibibigay sa atin ng taong ito ang kaniyang laman upang kainin natin?" ⁵³ At sinabi sa kanila ni Jesus, "Tunay nga, maliban na lang kung kakainin ninyo ang laman ng Anak ng Tao at inumin ang kaniyang dugo, hindi kayo magkakaroon ng buhay sa inyong mga sarili. ⁵⁴ Sinuman ang kakain ng aking laman at iinom ng aking dugo ay may buhay na walang hanggan, at ibabangon ko siya sa huling araw. ⁵⁵ Sapagkat ang aking laman ay tunay na pagkain, at ang aking dugo ay tunay na inumin. ⁵⁶ Ang kakain ng aking laman at iinom ng aking dugo ay nananatili sa akin, at ako sa kaniya. ⁵⁷ Gaya ng buhay na Ama na nagsugo sa akin, at gaya ng ako ay nabuhay dahil sa

Ama, ang kakain sa akin ay mabubuhay din dahil sa akin. ⁵⁸ Ito ang tinapay na bumaba mula sa langit, hindi tulad ng kinain ng mga ninuno at namatay. Ang kakain ng tinapay na ito ay mabubuhay magpakailanman. ⁵⁹ Sinabi ni Jesus ang mga bagay na ito sa sinagoga habang siya ay nagtuturo sa Capernaum. ⁶⁰ Pagkatapos nang narinig ng marami sa kaniyang mga alagad ito, sinabi nila, "Ito ay mahirap na katuruan; sino kaya ang tatanggap nito?" ⁶¹ Dahil alam ni Jesus sa kaniyang sarili na ang kaniyang mga alagad ay naguusap-usap tungkol dito, sinabi niya sa kanila, "Ito ba ay nakasakit sa inyo?" ⁶² Kung ganoon, paano kung makita ninyo ang Anak ng Tao na umaakyat papunta sa dati niyang kinaroroon? ⁶³ Ang Espiritu ang siyang nagbibigay buhay. Walang pakinabang ang laman. Ang mga salita na nasabi ko sa inyo ay mga espiritu, at ang mga ito ay buhay. ⁶⁴ Gayun man mayroong ilan sa inyo na hindi mananampalataya." Sapagkat alam ni Jesus mula pa sa simula sino ang hindi mananampalataya at sino itong magkakanulo sa kaniya. ⁶⁵ Sinabi niya, "Dahil dito ay sinabi ko sa inyo na walang isa man na maaring makalapit sa akin maliban na ipagkaloob sa kaniya ng Ama." ⁶⁶ Pagkatapos nito, marami sa kaniyang mga alagad ang bumalik at hindi na lumakad kasama niya. ⁶⁷ Kaya sinabi ni Jesus sa Labingdalawa, "Hindi rin ninyong gustong umalis? hindi ba?" ⁶⁸ Sinagot siya ni Simon Pedro, "Panginoon, kanino kami pupunta? Ikaw ang may mga salita ng buhay na walang hanggan, ⁶⁹ at kami ay naniwala at nalaman namin na ikaw ang Banal ng Diyos." ⁷⁰ Sinabi ni Jesus sa kanila, "Hindi ko ba kayo pinili, na Labindalawa, at ang isa sa inyo ay isang diyablo?" ⁷¹ Ngayon sinabi niya ang tungkol kay Judas anak ni Simon Iscariote, sapagkat siya iyon na kabilang sa Labingdalawan na magkakanulo kay Jesus.

Chapter 7

¹ At pagkatapos ng mga bagay na ito si Jesus ay naglakbay sa Galilea, sapagkat hindi niya gustong pumunta sa Judea dahil ang mga Judio ay nagpaplanong patayin siya. ² Ngayon, nalalapit na ang kapistahan ng mga Hudyo, na Kapistahan ng mga Kanlungan. ³ Kaya sinabi sa kaniya ng kaniyang mga kapatid na lalaki, "Iwanan mo ang lugar na ito at pumunta ka sa Judea, upang makita din ng iyong mga alagad ang mga gawaing ginagawa mo. ⁴ Walang sinumang gumagawa ng anumang bagay na palihim kung siya mismo ay gustong makilala ng hayagan. Kapag ginawa mo ang mga bagay na ito, ipakita mo ang iyong sarili sa buong mundo." ⁵ Sapagkat kahit ang mga kapatid niya ay hindi naniniwala sa kaniya. ⁶ Kaya sinabi ni Jesus sa kanila, "Ang aking panahon ay hindi pa dumating, ngunit ang inyong panahon ay palaging nakahanda. ⁷ Hindi ka maaring kamuhian ng mundo, ngunit kinamumuhian ako nito dahil ako ay nagpatotoo tungkol dito na ang kaniyang mga gawa ay masama. ⁸ Pumunta na kayo sa kapistahan; hindi ako pupunta sa kapistahang ito dahil ang aking oras ay hindi pa natutupad." ⁹ Pagkatapos niyang sinabi ang

mga bagay na ito sa kanila, siya ay nanatili sa Galilea. ¹⁰ Subalit, pagkatapos pumunta ng kaniyang mga kapatid sa kapistahan, sumunod din siya, hindi hayagan ngunit palihim. ¹¹ Hinahanap siya ng mga Judio sa kapistahan at sinabi, "Nasaan siya?" ¹² Nagkaroon ng matinding talakayan sa maraming tao tungkol sa kaniya, sinabi ng ilan, "Siya ay mabuting tao." Sinabi ng iba, "Hindi, nililigaw niya ang karamihan." ¹³ Ngunit wala ni isa na hayagang nagsalita tungkol sa kaniya dahil sa takot sa mga Judio. ¹⁴ Nang malapit na matapos ang kapistahan, umakyat si Jesus sa templo at nagsimulang magturo. ¹⁵ Namanghang ang mga Judio at sinasabi, "Paano nagkaroon ng maraming karunungan ang taong ito? Hindi naman siya nakapag-aral." ¹⁶ Sinagot sila ni Jesus at sinabi, "Ang aking katuruan ay hindi akin, ngunit sa kaniya na nagsugo sa akin. ¹⁷ Kung sinuman ang nagnanais gawin ang kaniyang kalooban, malalaman niya ang tungkol sa katuruang ito, kung ito ay nangagaling sa Diyos o nanggaling sa sarili ko. ¹⁸ Sinuman ang magsalita mula sa kaniyang sarili ay naghahangad ng sariling kalulwalhatian, ngunit sinuman ang naghahangad ng kalulwalhatian sa kaniya na nagsugo sa kaniya, ang taong iyon ay totoo at walang kasamaan sa kaniya. ¹⁹ Hindi ba binigay sa inyo ni Moises ang kautusan? Gayunman wala sa inyo ang gumagawa ng batas. Bakit gusto ninyo akong patayin?" ²⁰ Sumagot ang maraming tao, "Mayroon kang isang demonyo. Sino ang may gustong pumatay sa iyo?" ²¹ Sumagot si Jesus at sinabi sa kanila, "Gumawa ako ng isang bagay, at namangha kayo dahil dito. ²² Binigyan kayo ni Moises ng pagtutuli (hindi sa iyon ay nagmula kay Moises, ngunit nagmula sa mga ninuno), at sa Araw ng Pamamahinga tinutuli ninyo ang isang lalaki. ²³ Kung ang isang lalaki ay tumanggap ng pagtutuli sa Araw ng Pamamahinga upang ang batas ni Moises ay hindi malabag, bakit kayo nagagalit sa akin dahil ginawa kong ganap na magaling ang isang tao sa Araw ng Pamamahinga?" ²⁴ Huwag humatol ayon sa anyo, ngunit humatol ng may katuwiran. ²⁵ Sinabi ng ilan sa kanila na taga-Jerusalem, "Hindi ba ito ang siyang hinahangad nilang patayin?" ²⁶ At tingnan ninyo, hayagan siyang nagsasalita at wala silang sinabi sa kaniya. Hindi kaya alam ng mga pinuno na ito ang Cristo, maaari kaya?" ²⁷ Alam natin kung saan nanggaling ang taong ito. Subalit, kapag dumating ang Cristo, walang isa man ang nakakaalam kung saan siya mangagaling." ²⁸ Sumisigaw si Jesus sa loob ng templo, nagtuturo at nagsasabi, "Kilala ninyo ako at alam ninyo kung saan ako nanggaling. Hindi ako pumarito sa aking sarili, ngunit ang nagsugo sa akin ay totoo at hindi niyo siya kilala. ²⁹ Kilala ko siya dahil ako ay nanggaling mula sa kaniya at ako ay isinugo niya. ³⁰ Sinusubukan nilang dakpin siya, ngunit walang sinumang nangahas na hulihin siya dahil hindi pa dumadating ang kaniyang panahon. ³¹ Subalit, marami sa mga tao ang sumampalataya sa kaniya. Sinabi nila, "Kapag dumating ang Cristo, gagawa ba siya ng mas maraming tanda kaysa sa mga ginawa ng taong ito?" ³² Narinig ng mga Pariseo ang bulong-bulungan ng

maraming tao tungkol kay Jesus, at ang mga punong pari at ang mga Pariseo ay nagsugo ng mga opisyal upang hulihin siya. ³³ At sinabi ni Jesus, "Sa sandaling panahon mananatili pa ako kasama ninyo, pagkatapos pupunta na ako sa nagsugo sa akin. ³⁴ Hahanapin ninyo ako ngunit hindi ninyo ako makikita; kung saan ako papunta, hindi kayo makakasama." ³⁵ Kaya nag-usap-usap ang mga Judio, "Saan papunta ang taong ito na hindi natin siya kayang hanapin? Pupunta ba siya sa Pagkakalat sa mga Griyego at tuturuan ang mga Griyego? ³⁶ Ano itong salita na kaniyang sinabi, 'Hahanapin ninyo ako ngunit hindi ako makikita; kung saan ako pupunta, hindi kayo makakasama'?" ³⁷ Ngayon sa huling araw, ang dakilang araw ng kapistahan, tumayo si Jesus at sumigaw na nagsasabi, "Kung sinuman ang nauuhaw, hayaan siyang lumapit sa akin at uminom. ³⁸ Kung sino ang sumampalataya sa akin, gaya ng sinabi ng kasulatan, mula sa kaniya dadaloy ang mga ilog ng tubig na buhay. ³⁹ Ngunit sinabi niya ito tungkol sa Espiritu na tatanggapin ng mga mananampalataya sa kaniya; ang Espiritu ay hindi pa naibibigay dahil si Jesus ay hindi pa nalululwalhati. ⁴⁰ Ang ilan sa maraming tao, nang narinig nila ang mga salitang itoay nagsabi, "Tunay nga na ito ang propeta." ⁴¹ Sinabi ng iba, "Ito ang Cristo." Ngunit sinabi ng iba, "Ano, ang Cristo ba ay mangagaling sa Galilea? ⁴² Hindi ba sinabi ng mga kasulatan na ang Cristo ay manggagaling sa lahi ni David at mula sa Betlehem, ang nayon kung saan galing si David?" ⁴³ Kaya nagkaroon ng pagbabahagi sa maraming tao dahil sa kaniya. ⁴⁴ Ang iba sa kanila ay ninais sanang dakpin siya, ngunit walang isa man ang humuli sa kaniya. ⁴⁵ Pagkatapos bumalik ang mga opisyal sa mga punong pari at mga Pariseo, na nagsabi sa kanila, "Bakit hindi ninyo siya dinala?" ⁴⁶ Sumagot ang mga opisyal, "Walang pang tao ang nagsalita kailanman ng katulad nito." ⁴⁷ Kaya sinagot sila ng mga Pariseo, "Kayo ba ay nailigaw na rin?" ⁴⁸ Mayroon ba sa mga namumuno o kahit sino sa mga Pariseo ang sumampalataya sa kaniya? ⁴⁹ Ngunit itong maraming tao na hindi alam ang batas—sila ay sinumpa." ⁵⁰ Sinabi ni Nicodemo sa kanila, (siya na kabilang sa mga Pariseo na pumunta noong una pa kay Jesus), ⁵¹ "Ang ating batas ba ay humahatol sa isang tao nang hindi muna marinig siya at nabatid kung ano ang kaniyang ginagawa?" ⁵² Sumagot sila at sinabi sa kaniya, "Nanggaling ka din ba sa Galilea? Saliksikin at tingnan mo na walang propetang manggagaling sa Galilea. " ⁵³ [Pagkatapos bawat tao ay nagtungo sa kanilang sariling bahay.

Chapter 8

¹ Si Jesus ay nagtungo sa Bundok ng mga Olibo. ² Kinaumagahan, pumunta siyang muli sa templo, at lahat ng mga tao ay pumunta sa kaniya; umupo siya at tinuruan sila. ³ Ang mga eskriba at mga Pariseo ay nagdala ng isang babaeng nahuli sa kasalukuyan ng pangangalunya. Nilagay nila siya sa gitna. ⁴ At sinabi nila kay Jesus, "Guro, ang babaeng ito ay nahuli sa kasalukuyang ng

pangangalunya. ⁵ Ngayon sa batas inuutos ni Moises na batuhin ang ganitong uri ng mga tao; ano ang iyong masasabi tungkol sa kaniya?" ⁶ Sinabi nila ito upang bitagin siya upang mayroon silang maiparatang sa kaniya, ngunit yumuko si Jesus at sumulat sa lupa gamit ang kaniyang daliri. ⁷ Nang patuloy sila sa pagtatanong sa kaniya, siya ay tumayo at sinabi sa kanila, "Ang walang kasalanan sa inyo, siya ang unang magtapon ng bato sa kaniya." ⁸ Muli siyang yumuko at nagsulat sa lupa gamit ang kaniyang daliri. ⁹ Nang narinig nila ito, isa isa silang umalis, simula sa pinakamatanda. Sa bandang huli naiwan si Jesus mag-isa, kasama ang babae na nasa kanilang kalagitnaan. ¹⁰ Tumayo si Jesus at sinabi sa kaniya, "Babae, nasaan ang iyong mga taga-usig? Wala bang humatol sa iyo?" ¹¹ Sabi niya "Wala ni sinuman, Panginoon." Sabi ni Jesus, "Hindi rin kita hahatulan. Humayo ka sa iyong pupuntahan; mula ngayon huwag ka nang magkakasala pa." ¹² Muli nagsalita si Jesus sa mga tao at sinabi, "Ako ang ilaw ng mundo; ang sumusunod sa akin ay hindi na maglalakad sa kadiliman kundi magkakaroon ng liwanag ng buhay." ¹³ Sinabi sa kaniya ng mga Pariseo, "Ikaw ang nagpapatotoo tungkol sa iyong sarili; ang iyong patotoo ay hindi tunay." ¹⁴ Sumagot si Jesus at sinabi sa kanila, "Kahit na ako ang nagpapatotoo tungkol sa aking sarili, ang aking patotoo ay tunay. Alam ko kung saan ako nanggaling at saan ako pupunta, ngunit kayo hindi ninyo alam kung saan ako nanggaling o saan ako pupunta." ¹⁵ Humahatol kayo ayon sa laman; ako ay walang hinahatulan. ¹⁶ Ngunit paghumatol ako, ang aking paghatol ay tunay dahil hindi ako nag-iisa, ngunit kasama ko ang aking Ama na nagsugo sa akin. ¹⁷ Tama, at sa inyong batas ay nakasulat ang pagpapatotoo ng dalawang tao ay tunay. ¹⁸ Ako ang nagpapatotoo tungkol sa aking sarili, at ang Ama na nagsugo sa akin ay nagpapatotoo tungkol sa akin. ¹⁹ Sinabi nila sa kaniya, "Nasaan ang iyong ama?" Sumagot si Jesus, "Hindi ninyo ako kilala ni ang aking Ama; kung nakilala ninyo ako, makilala niyo na rin ang aking Ama." ²⁰ Sinabi niya ang mga salitang ito na malapit sa lugar ng ingat-yaman noong siya ay nagturo sa templo, at walang sinuman ang humuli sa kaniya dahil hindi pa dumarating ang kaniyang oras. ²¹ Sinabi niya muli sa kanila, "Ako ay aalis; hahanapin ninyo ako at mamamatay kayo sa inyong kasalanan. Kung saan ako pupunta, hindi kayo makakasama." ²² Sabi ng mga Judio "Papatayin ba niya ang kaniyang sarili, siya na nagsabi, 'Kung saan ako pupunta, hindi kayo makakasama'?" ²³ Sinabi ni Jesus sa kanila, "Kayo ay nagmula sa ibaba; ako ay nagmula sa itaas. Kayo ay sa sanlibutang ito; ako ay hindi sa sanlibutang ito." ²⁴ Kaya, sinabi ko sa inyo na mamamatay kayo sa inyong mga kasalanan. Sapagkat maliban na maniniwala kayo na AKO NGA, mamamatay kayo sa inyong mga kasalanan." ²⁵ Kaya sinabi nila sa kaniya, "Sino ka?" Sinabi ni Jesus sa kanila, "Kung ano sinabi ko sa inyo mula pa sa simula. ²⁶ Marami akong mga bagay na sasabihin at hahahtulan tungkol sa inyo. Subalit, ang nagpadala sa akin ay totoo; at ang mga bagay na narinig ko sa kaniya, ang mga

ito ay sinasabi ko sa mundo." ²⁷ Hindi nila naunawaan na siya ay nagsasalita sa kanila tungkol sa Ama. ²⁸ Sinabi ni Jesus, "Kapag itinaas na ninyo ang Anak ng Tao, saka ninyo makikilala na AKO NGA, at wala akong ginawa sa aking sarili. Ayon sa itinuro ng aking Ama, sinasabi ko ang mga bagay na ito. ²⁹ Ang nagsugo sa akin ay nasa akin, at hindi niya ako iniwang mag-isa, dahil palagi kong ginagawa ang mga bagay na nakakalugod sa kaniya." ³⁰ Habang sinasabi ni Jesus ang tungkol sa mga bagay na ito, marami ang naniwala sa kaniya. ³¹ Sinabi ni Jesus sa mga Judio na naniwala sa kaniya, "Kapag kayo ay nanatili sa aking salita, kayo nga ay tunay kong mga alagad; ³² at malalaman ninyo ang katotohanan, at ang katotohanan ang magpapalaya sa inyo. ³³ Sumagot sila sa kaniya, "Kami ay mga lahi ni Abraham at hindi kailanman inalipin ng kahit sinuman; paano mo nasabi, 'Kayo ay mapapalaya?" ³⁴ Si Jesus ay sumagot sa kanila, "Tunay nga, sinabi ko sa inyo, kung sinuman ang magkasala ay alipin ng kasalanan. ³⁵ Ang alipin ay hindi laging nananatili sa tahanan; ang anak ay laging nananatili. ³⁶ Kung gayon, kapag pinalaya na kayo ng Anak, kayo ay tunay ngang malaya. ³⁷ Alam ko na kayo ay kaapu-apuhan ni Abraham; gusto ninyo akong patayin dahil ang aking mga salita ay walang lugar sa inyo. ³⁸ Sinasabi ko ang mga bagay na nakita ko sa aking Ama, at kayo din ginagawa ninyo ang mga bagay na narinig ninyo mula sa inyong ama. ³⁹ Sila ay sumagot at sinabi sa kaniya, "Ang aming ama ay si Abraham." Sinabi ni Jesus sa kanila, "Kung kayo ay mga anak ni Abraham, gagawin ninyo ang mga gawain ni Abraham. ⁴⁰ Ngunit, ngayon ninanais ninyo na patayin ako na isang taong nagsabi sa inyo ng katotohanan na narinig ko mula sa Diyos. Hindi ito ginawa ni Abraham. ⁴¹ Ginawa ninyo ang gawain ng inyong ama." Sinabi nila sa kaniya, "Hindi kami ipinanganak sa seksual na imoralidad; may isa kaming Ama, ang Diyos." ⁴² Sabi ni Jesus sa kanila, "Kung ang Diyos ang inyong Ama, mamahalin ninyo ako, sapagkat ako ay nagmula at nanggaling sa Diyos; sapagkat hindi ako naparito dahil sa aking sarili lamang, kundi isinugo niya ako. ⁴³ Bakit hindi ninyo naiintindihan ang aking mga salita? Ito ay dahil hindi ninyo kayang makinig sa aking mga salita. ⁴⁴ Kayo ay mula sa inyong ama na ang diablo, at hinahangad ninyong gawin ang mga kahalayan mula sa inyong ama. Siya ay isang mamamatay tao mula sa simula at hindi nananatili sa katotohanan dahil walang katotohanan sa kaniya. Kapag nagsalita siya ng kasinungalingan, siya ay nagsasalita sa sarili niyang kalikasan dahil siya ay sinungaling at ang ama ng kasinungalingan. ⁴⁵ Subalit, dahil nagsasalita ako ng katotohanan hindi kayo naniniwala. ⁴⁶ Sino sa inyo ang hahatol sa aking kasalanan? Kung nagsasalita ako ng katotohanan, bakit hindi ninyo ako pinapaniwalaan? ⁴⁷ Ang sa Diyos ay nakikinig sa mga salita ng Diyos; hindi ninyo naririnig ang mga ito dahil hindi kayo sa Diyos." ⁴⁸ Ang mga Judio ay sumagot at sinabi sa kaniya "Hindi ba tama ang sinabi namin na ikaw ay isang Samaritano at may demonyo," ⁴⁹ Sumagot si Jesus, "Wala akong demonyo; pero pinaparangalan ko

ang aking ama, at hindi ninyo ako pinaparangalan. ⁵⁰ Hindi ko hinahanap ang sarili kong kaluwalhatian; mayroong isang naghahanap at naghahatol. ⁵¹ Tunay nga, sinabi ko sa inyo, kung sinuman ang tutupad ng aking salita, hindi niya kailanman makikita ang kamatayan. ⁵² Sinabi ng mga Judio sa kaniya, "Ngayon alam namin na mayroon kang demonyo. Si Abraham at ang mga propeta ay namatay; pero sinasabi mo, 'Kung sinuman ang tutupad sa aking salita ay hindi kailanman matitikman ang kamatayan.'" ⁵³ Hindi ka nakakahigit sa aming amang si Abraham na namatay, hindi ba? Ang mga propeta din ay namatay. Kanino mo hinahalintulad ang iyong sarili?" ⁵⁴ Sumagot si Jesus, "Kung niluluwalhati ko ang aking sarili, ang aking kaluwalhatian ay walang halaga; ang nagluluwalhati sa akin ay ang aking Ama—na sinasabi ninyo na siya ang inyong Diyos. ⁵⁵ Hindi niyo siya nakikila, pero kilala ko siya. Kung sasabihin ko, 'Hindi ko siya kilala,' maitutulad ako sa inyo na sinungaling. Subalit, kilala ko siya at tinutupad ko ang kaniyang salita. ⁵⁶ Ang iyong amang si Abraham ay nagalak na nakikita ang araw ko; nakita niya ito at natuwa." ⁵⁷ Sabi ng mga Judio sa kanya, "Hindi ka pa limampung taon gulang, at nakita mo na si Abraham?" ⁵⁸ Sabi ni Jesus sa kanila, "Tunay nga, sinasabi ko sa inyo, bago ipanganak si Abraham, ay AKO NGA." ⁵⁹ Kaya dumampot sila ng mga bato para batuhin siya ngunit nagtago si Jesus at lumabas ng templo.

Chapter 9

¹ Ngayon nang si Jesus ay dumaan, nakakita siya ng isang taong bulag mula pa sa kapanganakan. ² Tinanong siya ng kaniyang mga alagad, "Rabi, sino ang nagkasala, ang taong ito o ang kaniyang mga magulang, na dapat siyang isilang na bulag?" ³ Sumagot si Jesus, "Hindi nagkasala ang taong ito ni ang kaniyang mga magulang, kundi upang ang mga gawa ng Dios ay mahayag sa kaniya. ⁴ Kailangan nating gawin ang mga gawain niya na siyang nagpadala sa akin habang araw pa. Darating ang gabi na kung kailan wala ng kayang gumawa. ⁵ Habang ako ay nasa sanlibutan, ako ang ilaw ng sanlibutan." ⁶ Pagkatapos sabihin ni Jesus ang mga bagay na ito, dumura siya sa lupa, gumawa ng putik sa pamamagitan ng laway, at pinahiran ng putik ang mga mata ng lalake. ⁷ Sinabi niya sa kaniya, "Pumunta ka at maghilamos sa languyan ng Siloam (na isinalin na 'isinugo')." Kaya't umalis ang lalake, naghilamos, at bumalik nang nakakakakita na. ⁸ Pagkatapos, ang mga kapitbahay ng lalake at iyong mga dating nakakita sa kaniya bilang isang pulubi ay nagsasabi, "Hindi ba't ito ang lalaking dating nakaupo at namamalimos?" ⁹ Sinabi ng ilan, "Siya nga." Sinabi ng iba, "Hindi, ngunit siya ay kamukha niya." Ngunit sinasabi niya, "Ako nga iyon." ¹⁰ Sinabi nila sa kaniya, "Kung gayon paanong nabuksan ang iyong mga mata?" ¹¹ Sumagot siya, "Ang taong tinatawag na Jesus ay gumawa ng putik at pinahiran ang aking mga mata at sinabi sa akin, 'Pumunta ka sa Siloam at maghilamos.' Kaya umalis ako at naghilamos, at nanumbalik ang aking paningin." ¹² Sinabi nila sa

kaniya, "Nasaan siya?" sumagot siya, "Hindi ko alam." ¹³ Dinala nila ang lalaki na dating bulag sa mga Pariseo. ¹⁴ Ngayon iyon ay Araw ng Pamamahinga nang si Jesus ay gumawa ng putik at pinadilat ang kaniyang mga mata. ¹⁵ Pagkatapos tinanong siya muli ng mga Pariseo kung paano niya natanggap ang kaniyang paningin. Sinabi niya sa kanila, "Nilagyan niya ng putik ang aking mga mata, naghilamos ako, at ngayon nakakakita na ako." ¹⁶ Sinabi ng ilang mga Pariseo, "Ang taong ito ay hindi galing sa Dios dahil hindi niya tinutupad ang Araw ng Pamamahinga." Sinabi ng iba, "Papaanong makakagawa ng ganyang mga pangitain ang isang tao na iyon na makasalanan?" Kaya nagkaroon ng pagkakabaha-bahagi sa kanilang kalagitnaan. ¹⁷ Kaya tinanong nilang muli ang lalaking bulag, "Ano ang masasabi mo tungkol sa kaniya dahil pinadilat niya ang iyong mga mata?" Sinabi ng lalaking bulag, "Siya ay isang propeta." ¹⁸ Ngayon ang mga Judio ay hindi pa din naniniwala tungkol sa kaniya na dating bulag at nakamit ang kaniyang paningin hanggang sa tinawag nila ang mga magulang ng iyong nagkamit ng kaniyang paningin. ¹⁹ Tinanong nila ang mga magulang, "Ito ba ang inyong Anak na sinasabi ninyong pinangangak na bulag? Papaanong nakakakita na siya ngayon?" ²⁰ Kaya sumagot ang kaniyang mga magulang sa kanila, "Alam naming ito ang aming anak at siya ay bulag nang isilang." ²¹ Kung paano siya ngayon ay nakakakita na, hindi namin alam, at kung sino ang nagpadilat sa kaniyang mga mata, hindi namin alam. Tanungin ninyo siya. Siya ay matanda na. Makakapag-salita siya para sa kaniyang sarili." ²² Sinabi ito ng kaniyang mga magulang sapagkat takot sila sa mga Judio. Sapagkat nagkasundo na ang mga Judio na kung sinumang magpahayag na si Jesus ay ang Cristo, dapat siyang palayasin sa sinagoga. ²³ Dahil dito, sinabi ng kaniyang mga magulang, "Siya ay matanda na. Tanungin ninyo siya." ²⁴ Kaya sa pangalawang pagkakataon tinawag nila ang lalake na naging bulag at sinabi sa kaniya, "Magbigay papuri ka sa Dios. Alam naming makasalanan ang taong iyon." ²⁵ At sumagot ang taong iyon, "Kung siya man ay isang makasalanan, hindi ko alam. Isang bagay ang alam ko: Noon ako ay bulag, at ngayon ako ay nakakakita na." ²⁶ At sinabi nila sa kaniya, "Ano ang ginawa niya sa iyo? Paano niya pinadilat ang iyong mga mata?" ²⁷ Sumagot siya, "Sinabi ko na sa inyo at hindi ninyo pinakinggan! Bakit ninyo gustong itong marinig muli? Hindi ninyo nais maging alagad din niya, hindi ba?" ²⁸ Nilait nila siya at sinabi, "Ikaw ay kaniyang alagad, ngunit kami ay mga alagad ni Moises." ²⁹ Alam namin na ang Dios ay nakipag-usap kay Moises, ngunit para sa taong iyon, hindi namin alam kung saan siya nanggaling." ³⁰ Ang lalake ay sumagot at sinabi sa kanila, "Bakit, ito ay isang kamangha-manghang bagay, at hindi ninyo alam kung saan siya nagmula, gayon pinadilat niya ang aking mga mata." ³¹ Alam natin na ang Diyos ay hindi nakikinig sa mga makasalanan, ngunit kung ang isang tao ay sumasamba sa Diyos at gumagawa ng kaniyang kalooban, siya ay pakikikingan ng Diyos. ³² Mula ng nagsimula ang mundo hindi kailanman narinig na napadilat ng

sinuman ang mga mata ng isang taong isinilang na bulag. ³³ Kung ang taong ito ay hindi galing sa Diyos, wala siyang kayang gawin." ³⁴ Sumagot sila at sinabi sa kaniya, "Ikaw ay pawang ipinanganak sa mga kasalanan, at tinuturuan mo kami ngayon?" Pagkatapos ay pinalabas nila siya sa sinagoga. ³⁵ Narinig ni Jesus na pinalayas nila siya sa sinagoga. Nakita niya siya at sinabi, "Sumasampalataya ka ba sa Anak ng Tao?" ³⁶ Sumagot siya at sinabi, "Sino siya, Panginoon, upang sasampalataya ako sa kaniya?" ³⁷ Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Nakita mo na siya, at siya itong nakikipag-usap sa iyo." ³⁸ Sinabi ng lalake, "Panginoon, sumasampalataya ako." Pagkatapos, sumamba siya sa kaniya. ³⁹ Sinabi ni Jesus, "Naparito ako sa mundong ito para sa paghuhukom upang ang mga hindi nakakakita ay makakita, at upang ang mga nakakakita ay maging bulag." ⁴⁰ Narinig ng ilan sa mga Pariseo na kasama niya ang mga bagay na ito, at nagtanong sa kaniya, "Bulag din ba kami?" ⁴¹ Sinabi ni Jesus sa kanila, "Kung kayo ay mga bulag, wala sana kayong kasalanan. Subalit, ngayon sinasabi ninyong, "Nakakakita kami," kaya ang inyong kasalanan ay nananatili.

Chapter 10

¹ "Tunay nga, sinasabi ko sa inyo, ang hindi pumasok sa pamamagitan ng pinto papasok sa kulungan ng tupa, subalit umaakyat sa ibang daanan, ang taong iyon ay isang magnanakaw at isang tulisan. ² Ang pumapasok sa pamamagitan ng pinto ay ang tagapag-alaga ng tupa. ³ Binubuksan siya ng tagapagbantay ng tarangkahan. Pinapakinggan ng mga tupa ang kaniyang boses, at tinatawag niya ang sarili niyang tupa sa kani-kanilang pangalan at pinangungunahan silang palabas. ⁴ Kapag nailabas na niya ang lahat nang sariling kaniya, pinangungunahan niya sila, at sumusunod sa kaniya ang mga tupa sapagkat kilala nila ang kaniyang boses. ⁵ Hindi sila susunod sa isang estranghero ngunit sa halip ay iiwasan ito, sapagkat hindi nila kilala ang boses ng mga estranghero." ⁶ Sinabi ni Jesus sa kanila ang talinghagang ito, ngunit hindi nila naintindihan kung ano ang mga bagay na ito na sinasabi niya sa kanila. ⁷ Pagkatapos muling sinabi ni Jesus sa kanila, "Tunay nga, sinasabi ko sa inyo, ako ang pinto ng mga tupa. ⁸ Lahat nang naunang dumating sa akin ay mga magnanakaw at mga tulisan, ngunit ang mga tupa ay hindi nakinig sa kanila. ⁹ Ako ang tarangkahan. Kung sinumang pumapasok sa pamamagitan ko, siya ay maliligtas; siya ay papasok at lalabas at makakahanap ng pastulan. ¹⁰ Ang magnanakaw ay hindi pumarito maliban sa pagnanakaw, pagpatay, at pagwasak. Ako ay pumarito upang sila ay magkaroon ng buhay at magkaroon ng kasaganaan nito. ¹¹ Ako ang mabuting pastol. Inialay ng mabuting pastol ang kaniyang buhay para sa mga tupa. ¹² Ang isang bayarang-lingkod, na hindi isang pastol, na hindi nagmamay-ari ng mga tupa, ay nakikitang dumarating ang lobo at pinababayaan ang mga tupa at tumatakas. Tinatangay ng lobo ang mga ito at pinangangalat ang mga ito. ¹³ Siya ay tatakbo dahil siya ay isang

bayarang-lingkod at hindi nagmamalasakit sa mga tupa. ¹⁴ Ako ang mabuting pastol, at kilala ko ang sa akin, at ang sa akin ay nakikilala ako. ¹⁵ Kilala ako ng Ama, at kilala ko ang Ama, at ibinigay ko ang aking buhay para sa mga tupa. ¹⁶ Mayroon akong iba pang mga tupa na wala sa tupahang ito. Sila din, kailangan kong dalhin, at makikinig sila sa aking boses upang magkaroon lamang ng isang kawan at isang pastol. ¹⁷ Ito ang dahilan kung bakit ako iniibig ng Ama: Ibibigay ko ang aking buhay upang muli kong kunin. ¹⁸ Walang sinumang kukuha nito sa akin, kundi kusa ko itong ibibigay. Ako'y mayroong kapangyarihang ibigay ito, at mayroon din akong kapangyarihan na ito ay kunin muli. Natanggap ko ang utos na ito mula sa Ama." ¹⁹ Isang pagkakabaha-bahagi ang muling nangyari sa gitna ng mga Judio dahil sa mga salitang ito. ²⁰ Sinabi ng marami sa kanila, "Mayroon siyang demonyo at nababaliw. Bakit kayo nakikinig sa kaniya?" ²¹ Sinabi ng iba, "Hindi ito ang mga pahayag ng isang inaalihan ng isang demonyo. Kaya ba ng isang demonyo na makapagpadilat ng mga mata ng isang bulag?" ²² At dumating ang Kapistahan ng Pagtatalaga sa Jerusalem. ²³ Taglamig noon, at naglalakad si Jesus sa templo sa portiko ni Solomon. ²⁴ At pinaligiran siya ng mga Judio at sinabi sa kaniya, "Hanggang kailan mo kami pananatilihing bitin? Kung ikaw ang Cristo, sabihin mo nang maliwanag." ²⁵ Sumagot si Jesus sa kanila, "Sinabihan ko kayo, ngunit hindi kayo naniwala. Ang mga gawain na aking ginawa sa ngalan ng aking Ama, ang mga ito ang magpapatotoo patungkol sa akin. ²⁶ Gayunman hindi kayo naniwala dahil hindi ko kayo mga tupa. ²⁷ Naririnig ng aking tupa ang aking boses; kilala ko sila, at sila ay sumusunod sa akin. ²⁸ Ibinigay ko sa kanila ang buhay na walang hanggang; hindi sila malilipol, at walang sinumang makaaagaw sa kanila sa aking kamay. ²⁹ Ang aking Ama na siyang nagbigay sa kanila sa akin, ay dakila kaysa sa lahat, at walang sinuman na kayang umagaw sa kanila sa kamay ng Ama. ³⁰ "Ako at ang Ama ay iisa." ³¹ Pagkatapos ay kumuhang muli ng mga bato ang mga Judio upang batuhin siya. ³² Sinagot sila ni Jesus, "Ipinakita ko sa inyo ang maraming mabubuting gawain mula sa Ama. Alin sa mga gawaing ito ang dahilan na pagbabatuhin ninyo ako?" ³³ Sumagot ang mga Judio sa kaniya, "Hindi ka namin binabato dahil sa anumang mabuting gawain, kundi dahil sa paglapastangan, dahil ikaw na isang tao, ginagawa mong Diyos ang iyong sarili." ³⁴ Sumagot si Jesus sa kanila, "Hindi ba nasusulat sa inyong batas, 'Sinabi ko, 'kayo ay mga diyos?'" ³⁵ Kung tinatawag niyang mga diyos sila na dinatnan ng salita ng Diyos (at ang kasulatan ay hindi maaaring sirain), ³⁶ sinasabi ba ninyo ang tungkol sa kaniya na siyang itinalaga ng Ama at isinugo sa mundo, 'Ikaw ay naglapastangan,' dahil sinabi kong, 'Ako ang Anak ng Diyos'? ³⁷ Kung hindi ko ginagawa ang gawain ng aking Ama, huwag kayong manampalataya sa akin. ³⁸ "Subalit, kung ginagawa ko ang mga iyon, kahit na hindi kayo manampalataya sa akin, maniwala kayo sa mga gawain upang

malaman ninyo at maunawaan na ang Ama ay nasa sa akin at ako ay nasa sa Ama." ³⁹ Sinubukan muli nilang lupigin si Jesus, ngunit siya ay umalis sa kanilang mga kamay. ⁴⁰ Umalis muli si Jesus patungo sa ibayo ng Jordan sa lugar nang una'y pinagbabautismuhan ni Juan, at siya ay nanatili doon. ⁴¹ Maraming tao ang lumapit kay Jesus. Patuloy nilang sinasabi, "Sa katunayan walang ginawang mga tanda si Juan, ngunit lahat ng mga bagay na sinabi ni Juan tungkol sa taong ito ay totoo." ⁴² Doon ay maraming sumampalataya kay Jesus.

Chapter 11

¹ Ngayon, may isang lalaki na nagngangalang Lazaro na may karamdaman. Siya ay mula sa Bethania na ang nayon ni Maria at ng kaniyang babaeng kapatid na si Martha. ² Siya rin ang Maria na magpapahid ng mira sa Panginoon at magpupunas gamit ang kaniyang buhok sa mga paa ng Panginoon, siya ang kapatid ni Lazaro na siyang may karamdaman. ³ At nagpasabi ng mensahe ang magkapatid na babae kay Jesus at sinabi, "Panginoon, tingnan mo, ang iyong minamahal ay may karamdaman." ⁴ Nang marinig ito ni Jesus, sinabi niya, "Ang karamdamang ito ay hindi magtatapos sa kamatayan, sa halip ito ay para sa kaluwalhatian ng Diyos upang ang Anak ng Diyos ay maluwalhati sa pamamagitan nito." ⁵ Ngayon mahal ni Jesus si Marta at ang kaniyang kapatid na babae at si Lazaro. ⁶ Nang marinig ito ni Jesus, nanatili pa siya ng dalawang araw sa lugar kung nasaan siya. ⁷ Pagkatapos nito, sinabi niya sa kaniyang mga alagad, "Tayo nang muli sa Judea." ⁸ Sinabi ng mga alagad sa kaniya, "Rabi, ngayon palang ay sinusubukan kang batuhin ng mga Judio, at babalik ka ba muli roon?" ⁹ Sumagot si Jesus, "Hindi ba sa isang araw ay may labingdalawang oras na liwanag? Kapag ang isang tao ay lumalakad samantalang araw, hindi siya matitised sapagkat nakakakita siya sa pamamagitan ng liwanag ng araw. ¹⁰ Gayon pa man, kung siya ay lumalakad sa gabi, siya ay matitised dahil wala sa kaniya ang liwanag. ¹¹ Sinabi ni Jesus ang mga bagay na ito, at pagkatapos ng mga bagay na ito, sinabi niya sa kanila, "Ang ating kaibigan na si Lazaro ay nakatulog, subalit pupunta ako doon upang gisingin siya mula sa kaniyang pagkakatulog." ¹² Kaya sinabi ng mga alagad sa kaniya, "Kung si Lazaro ay nakatulog, siya ay gagaling. ¹³ Ngayon, sinabi sa kanila ni Jesus ang tungkol sa kamatayan ni Lazaro, ngunit inakala nilang lahat na ito ay tungkol lamang sa pagpapahinga sa pagtulog. ¹⁴ Pagkatapos, sinabi sa kanila ni Jesus nang malinaw, "Si Lazaro ay patay na." ¹⁵ Para sa inyong kapakanan, masaya ako na wala ako roon upang kayo ay maniwala. Pumunta tayo sa kaniya. ¹⁶ Si Tomas na dating tinatawag na Didimo, sinabi niya sa kapwa niya alagad, "Pumunta rin tayo, upang mamatay din tayo kasama ni Jesus." ¹⁷ Nang dumating si Jesus, nalaman niya na apat na araw ng nasa libingan si Lazaro. ¹⁸ Ngayon, malapit ang Bethania sa Jerusalem, mga

labinglimang estadio ang layo. ¹⁹ Maraming mga Judio ang pumunta kina Marta at Maria, upang aliwin sila tungkol sa kanilang kapatid na si Lazaro. ²⁰ At nang marinig ni Marta na paparating si Jesus, pumunta siya at sinalubong siya, ngunit si Maria ay nanatiling nakaupo pa rin sa kanilang bahay. ²¹ Sinabi ni Marta kay Jesus, "Panginoon, kung nandito ka lang sana, hindi mamamatay ang kapatid ko." ²² Kahit ngayon, alam ko na kahit ano ang iyong hingiin sa Diyos ay ibibigay niya sa iyo." ²³ Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Ang kapatid mo ay babangong muli." ²⁴ Sinabi ni Marta sa kaniya, "Alam ko na muli siyang babangon sa muling pagkabuhay sa huling araw." ²⁵ Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Ako ang muling pagkabuhay at ang buhay; ang sumasampalataya sa akin, bagama't siya ay mamamatay, gayon ma'y mabubuhay siya; ²⁶ at sinuman ang nabubuhay at sumasampalataya sa akin ay hindi na mamatay. Naniniwala ka ba dito?" ²⁷ Sinabi niya sa kaniya, "Oo Panginoon, naniniwala ako na ikaw ang Cristo, ang Anak ng Diyos na siyang paparito sa mundo." ²⁸ Matapos niyang sabihin ito, umalis siya at tinawag si Maria na kaniyang kapatid, nang sarilinlan. Sinabi niya, "Narito ang Guro at ipinatatawag ka." ²⁹ Nang marinig ito ni Maria, mabilis siyang tumayo at pumunta kay Jesus. ³⁰ Ngayon, hindi pa nakakarating sa nayon si Jesus, kundi nandoon pa rin siya sa lugar kung saan siya kinatagpo ni Marta. ³¹ At ang mga Judio na kasama ni Maria sa kanilang bahay, na umaaliw sa kaniya, nang makita nilang nagmamadali siyang tumayo at umalis, sinundan nila siya, inakala nila na pupunta siya sa libingan upang doon umiyak. ³² Nang makarating si Maria kung saan naroroon si Jesus, at siya ay nakita niya, nagpatirapa siya sa kaniyang mga paa at sinabi sa kaniya, "Panginoon, kung nandito lamang kayo, hindi sana namatay ang aking kapatid." ³³ Nang makita ni Jesus na siya ay umiiyak at ang mga Judio na kasama niya ay umiiyak din, naghinagpis ang kaniyang espirtu at nabagabag; ³⁴ sinabi niya, "Saan niyo sya inilibing?" Sinabi nila sa kaniya, "Panginoon, pumarito kayo at tingnan." ³⁵ Si Jesus ay tumangis. ³⁶ Pagkatapos, sinabi ng mga Judio, "Tignan ninyo kung gaano niya kamahal si Lazaro!" ³⁷ Pero sinabi ng ilan, "Hindi ba kaya ng taong ito na siyang nagmulat ng mga mata ng dati ay bulag, na gawin ring hindi mamatay ang lalaking ito?" ³⁸ Pagkatapos, habang si Jesus ay muling naghihinagpis, pumunta siya sa libingan. Ngayon ito ay isang kuweba at may isang batong nakatakip dito. ³⁹ Sinabi ni Jesus, "Alisin ang bato." Si Martha, na kapatid ni Lazaro na namatay, ay nagsabi kay Jesus, "Panginoon, sa mga oras na ito ang kaniyang katawan ay naaagnas na, sapagkat apat na araw na ang nakalipas mula nang siya ay mamatay." ⁴⁰ Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Hindi ko ba sinabi sa iyo na kung ikaw ay maniwala makita mo ang kaluwalhatian ng Diyos?" ⁴¹ Kaya inalis nila ang bato. Tumingala si Jesus at sinabi, "Ama, nagpapasalamat ako sa iyo dahil pinakinggan mo ako. ⁴² Alam ko na lagi mo akong pinakikinggan, pero ito ay dahil sa mga taong nakatayong palibot sa akin kaya sinabi ko ito, upang maniwala sila na isinugo mo ako." ⁴³

Matapos niyang sabihin ito, sumigaw siya nang may malakas na boses, "Lazaro, lumabas ka!" ⁴⁴ Lumabas ang patay na lalaki, na nakabalot ang mga kamay at mga paa ng damit panglibing at ang kaniyang mukha ay nababalot din ng tela. Sinabi ni Jesus sa kanila, kalagan ninyo siya at pakawalan." ⁴⁵ At ang maraming Judio na pumunta kay Maria at nakita kung ano ang ginawa ni Jesus, ay sumampalataya sa kaniya; ⁴⁶ ngunit may ilan sa kanila ang umalis papunta sa mga Pariseo at sinabi ang mga ginawa ni Jesus. ⁴⁷ At tinipon ng mga pinunong pari at ng mga Pariseo ang konseho at sinabi, "Ano ang ating gagawin? Ang taong ito ay maraming ginagawang mga tanda. ⁴⁸ Kung hahayaan natin siyang mag-isa katulad ng ganito, lahat ay maniniwala sa kaniya; ang mga Romano ay paparito at kukunin ang ating lugar at gayon din ang ating bansa. ⁴⁹ Gayon pa man, may isang lalaki sa kanila, si Caifas na ang pinakapunong pari nang taong iyon ay nagsabi sa kanila, "Wala kayong nalalaman. ⁵⁰ Hindi ba ninyo iniisip na ito ay naaangkop na may isang taong dapat mamatay para sa mga tao kaysa ang buong bansa ang mamatay." ⁵¹ Ngayon, sinabi niya ito hindi sa kaniyang sariling pagkukusa; sa halip, dahil siya ang pinakapunong pari ng taong iyon, nagpropesiya siya na si Jesus ay dapat mamatay para sa bansa, ⁵² at hindi para sa bansa lamang, kundi upang tipunin din ni Jesus ang mga anak ng Diyos na nakakalat sa iba't ibang lugar. ⁵³ Kaya mula ng araw na iyon ay pinagplanuhan na nila kung paano papatayin si Jesus. ⁵⁴ Hindi na naglalakad ng hayag si Jesus sa gitna ng mga Judio, ngunit umalis siya doon at pumunta sa isang bansa na malapit sa ilang sa isang bayan na tinatawag na Efraim. Doon ay nanatili siya kasama ang mga alagad. ⁵⁵ Ngayon ang Paskwa ng mga Judio ay nalalapit na, marami ang pumunta sa Jerusalem mula sa mga bansa upang linisin ang kanilang mga sarili. ⁵⁶ Hinahanap nila si Jesus, at pinag-uusapan nila sa isa't isa habang sila ay nakatayo sa templo, "Ano sa inyong palagay? Hindi kaya siya darating sa kapistahan?" ⁵⁷ Ngayon, ipinag-utos ng mga punong pari at mga Pariseo na kung sinuman ang nakakaalam kung nasaan si Jesus ay ipagbigay-alam nila ito upang sa gayon maaari nila siyang dakipin.

Chapter 12

¹ Anim na araw bago ang Paskwa, nagpunta si Jesus sa Bethania, kung saan naroon si Lazaro na siyang binuhay niya mula sa mga patay. ² Kaya hinandaan nila siya ng hapunan doon, at si Marta ang nagsisilbi, habang si Lazaro ay isa sa mga naupo sa mesa kasama ni Jesus. ³ Pagkatapos kumuha si Maria ng isang litra ng pabango mula sa purong nardo na napakamahal, at pinahiran nito ang mga paa ni Jesus at pinunasan ng kaniyang buhok ang kaniyang mga paa, at napuno ang buong bahay ng halimuyak ng pabango. ⁴ Si Judas Iscariote, isa sa mga alagad na magkakanulo sa kaniya, ay nagsabi, ⁵ "Bakit hindi ipinagbili ang pabango na ito ng tatloong daang dinario at ibigay sa mahihirap. ⁶ Ngayon, sinabi niya ito, hindi dahil sa may malasakit siya sa mga

mahihirap, kundi dahil siya ay isang magnanakaw: siya ang may hawak ng sisidlan ng pera, at kumukuha dito ng ilang pera para sa kaniyang sarili. ⁷ Sinabi ni Jesus, "Hayaan ninyong ilaan niya ang mayroon siya para sa araw ng aking libing. ⁸ Palagi ninyong kapiling ang mga mahihirap, ngunit hindi ninyo ako laging makakasama." ⁹ Ngayon, napag-alaman ng maraming mga Judiao na naroon si Jesus, at sila ay dumating, hindi lamang dahil kay Jesus, ngunit nagbabakasakali rin silang makita si Lazaro na binuhay ni Jesus mula sa mga patay. ¹⁰ Ang mga punong pari ay nagsabwatan upang patayin na rin si Lazaro, ¹¹ dahil siya ang dahilan kung bakit maraming mga Judiao ang nagsi-alis at sumampalataya kay Jesus. ¹² Nang sumunod na araw, napakaraming tao ang dumating para sa kapistahan. Nang kanilang marinig na si Jesus ay darating sa Jerusalem, ¹³ kumuha sila ng mga sanga sa mga puno ng palma, at lumabas upang salubungin siya at sumigaw: "Osana! Pinagpala siya na pumaparito sa pangalan ng Panginoon, ang Hari ng Israel!" ¹⁴ Nakita ni Jesus ang isang asno, at umupo siya rito, gaya ng nasusulat, ¹⁵ "Huwag kang matakot, mga anak na babae ng Sion, tingnan, ang inyong Hari ay dumarating, nakaupo sa isang batang asno." ¹⁶ Hindi naunawaan ng kaniyang mga alagad ang mga ito sa simula, ngunit nang maluwalhati na si Jesus, naalala nila na ang mga bagay na ito ay nasulat patungkol sa kaniya at na ginawa nila sa kaniya ang mga bagay na ito ay. ¹⁷ Ngayon ang maraming mga tao na nakasama ni Jesus ng tawagin niya si Lazarus palabas sa libingan at binuhay mula sa mga patay, ay nagpatotoo sa iba. ¹⁸ Ito rin ang dahilan kung bakit ang mga tao ay lumabas upang salubungin siya, dahil narinig nilang ginawa niya ang tandang ito. ¹⁹ Kaya nagsabi ang mga Pariseo sa isa't isa: Tingnan ninyo, wala kayong magagawa; tingnan ninyo, ang sanlibutan ay sumusunod sa kaniya." ²⁰ Ngayon, may ilang mga Griyego na kasama nilang umakyat upang sumamba sa kapistahan. ²¹ Lumapit sila kay Felipe na mula sa Bethsaida ng Galilea, at tinanong siya na nagsasabi, "Ginoo, nais naming makita si Jesus." ²² Pumunta si Felipe at sinabi kay Andres; si Andres ay pumunta kasama si Felipe, at sinabi nila kay Jesus. ²³ Sinagot sila ni Jesus at sinabi, "Ang oras ay dumating na upang ang Anak ng Tao ay luwalhatiin. ²⁴ Tunay nga na sinasabi ko sa inyo, maliban na ang butil ng trigo ay mahulog sa lupa at mamatay, ito ay nanatili sa kaniyang sarili na mag-isa, ngunit kung ito ay mamatay, magbubunga ito ng napakarami. ²⁵ Ang nagmamahal sa kaniyang buhay ay mawawalan nito, subali't ang namumuhi sa kaniyang buhay sa mundong ito ay mapapanatili ito para sa walang hanggang buhay. ²⁶ Kung sinuman ang maglingkod sa akin, sumunod siya sa akin, at kung saan ako naroroon, ang aking lingkod ay naroon din. Kung sinuman ang maglingkod sa akin, pararangalan siya ng Ama. ²⁷ Ang aking kaluluwa ay nababagabag ngayon, "Ano ang aking sasabihin? 'Ama, iligtas mo ako sa oras na ito'? Subalit dahil dito, naparito ako sa oras na ito. ²⁸ Ama, luwalhatiin mo ang iyong pangalan." Pagkatapos isang tinig ang nagmula

sa langit, at nagsabi, "Niluwalhati ko na at muli ko rin itong luluwalhatiin" ²⁹ Pagkatapos ang maraming mga tao na nakatayo sa malapit at nakarinig nito ay nagsabi na kumulog. Sinabi ng iba, "Isang anghel ang nagsalita sa kaniya." ³⁰ Sumagot si Jesus at nagsabi, "Ang tinig na ito ay hindi dumating alang-alang sa akin, kundi para sa inyong kapakanan. ³¹ Ngayon na ang paghuhukom nitong mundo. Ngayon itataboy ang prinsipeng ng mundong ito. ³² At ako, kung ako ay maitaas mula sa lupa, aking ilalapit ang mga tao sa aking sarili. ³³ Sinabi niya ito upang ipahiwatig kung sa paanong paraan na kamatayan siya mamamatay. ³⁴ At sumagot ang maraming tao sa kaniya, "Narinig namin mula sa kautusan na ang Cristo ay mananatili magpakailanman. Paano mo masasabi, "Ang Anak ng Tao ay kailangan itaas?" "Sino itong Anak ng Tao?" ³⁵ Saka sinabi ni Jesus sa kanila, "Gayunman sa kaunting panahon na lamang ay kasama ninyo ang ilaw. Lumakad habang nasa inyo ang liwanag upang hindi kayo abutan ng kadililman. Ang lumalakad sa kadiliman ay hindi nakakaalam kung saan siya patutungo. ³⁶ Habang mayroon sa inyo ang liwanag, sumampalataya kayo sa liwanag upang kayo ay maging mga anak ng liwanag. Sinabi ni Jesus ang mga bagay na ito, at pagkatapos umalis siya at hindi na muling nagpakita sa kanila. ³⁷ Kahit na maraming nagawang mga tanda si Jesus sa harapan nila, hindi pa rin sila sumampalataya sa kaniya ³⁸ upang ang salita ni Isaias na propeta ay maaring matupad, na kaniyang sinabi: "Panginoon, sino ang naniwala sa aming ulat? At kanino nahayag ang bisig ng Panginoon?" ³⁹ Sa kadahilanang ito hindi sila sumasampalataya, sapagkat sinabi rin ni Isaias, ⁴⁰ "Binulag niya ang kanilang mga mata, at pinatigas niya ang kanilang mga puso, kung hindi man, makikita nila sa kanilang mga mata at makauunawa sa kanilang mga puso, at manumbalik, at pagagalingin ko sila. ⁴¹ Sinabi ang mga bagay na ito ni Isaias sapagkat nakita niya ang kaluwalhatian ni Jesus, at nagsalita siya ng tungkol sa kaniya. ⁴² Gayunpaman, maraming mga pinuno ang naniwala kay Jesus, pero dahil sa mga Pariseo, hindi nila inaamin ito upang hindi sila ipagbawal sa sinagoga. ⁴³ Minahal nila ang papuri na nagmumula sa mga tao kaysa sa papuring nagmumula sa Diyos. ⁴⁴ Sumigaw si Jesus at nagsabi, "Ang sumasampalataya sa akin ay hindi lang sa akin sumasampalataya kundi maging sa kaniya na nagsugo sa akin. ⁴⁵ At ang nakakakita sa akin ay nakakakita sa kaniya na nagsugo sa akin. ⁴⁶ Ako ay naparito bilang isang liwanag sa mundo upang ang sinumang maniwala sa akin ay hindi na manatili sa kadiliman. ⁴⁷ Kung sinuman ang nakakarinig ng aking mga salita, subalit hindi sinusunod ang mga ito, hindi ko siya hinahatulan, sapagkat hindi ako naparito upang hatulan ang mundo, kundi upang iligtas ang mundo. ⁴⁸ Ang sinumang tumanggi sa akin at hindi tumatanggap ng aking mga salita ay mayroong isang hahatol sa kaniya, ito ay ang salita na aking sinabi na siyang hahatol sa kaniya sa huling araw. ⁴⁹ Sapagkat hindi ako nagsalita mula sa aking sarili. Sa halip ang Ama na siyang nagsugo sa akin, na siyang nagbigay sa akin ng utos tungkol sa kung ano ang aking dapat sabihin at dapat ipahayag. ⁵⁰ Alam ko na

ang kaniyang utos ay buhay na walang hanggan; kaya iyong mga sinasabi ko-- na ayon sa sinasabi ng Ama sa akin, ay sinasabi ko sa kanila."

Chapter 13

¹ Ngayon, bago ang Kapistahan ng Paskuwa, dahil alam ni Jesus na ang kaniyang oras ay dumating na, na siya ay dapat ng umalis ng mundong ito tungo sa kaniyang Ama, minamahal niya ang sariling kaniya na nasa mundo, minahal niya sila hanggang sa huli. ² Ngayon, nailagay na sa puso ni Judas Iscariote na anak ni Simon, na ipagkanulo si Jesus. ³ Alam ni Jesus na ibinigay ng Ama sa kaniyang mga kamay ang lahat ng mga bagay at siya ay galing sa Diyos at babalik sa Diyos. ⁴ Tumayo siya nang hapunan at ibinaba ang kaniyang panglabas na kasuotan. At kumuha siya ng tuwalya at ibinigkis ito sa kaniyang sarili. ⁵ Pagkatapos, nagbuhos siya ng tubig sa palanggana at sinimulang hugasan ang mga paa ng mga alagad at upang punasan sila ng tuwalya na ibinigkis sa kaniyang sarili. ⁶ Lumapit si Jesus kay Simon Pedro, at sinabi ni Simon Pedro sa kaniya, "Panginoon, huhugasan mo ba ang aking mga paa?" ⁷ Sumagot si Jesus at sinabi sa kaniya, "Sa ngayon ang ginagawa ko ay hindi mo pa maintindihan, ngunit sa darating na panahon ay maintindihan mo rin ito." ⁸ Sinabi ni Pedro sa kaniya, "Hindi mo kailanman huhugasan ang aking mga paa." Sumagot si Jesus, "Kung hindi kita huhugasan, hindi ka magkakaroon ng bahagi sa akin." ⁹ Sinabi ni Simon Pedro sa kaniya, "Panginoon, huwag lamang ang aking mga paa ang iyong hugasan, ngunit pati na rin ang aking mga kamay at aking ulo." ¹⁰ Sinabi sa kaniya ni Jesus, "Ang sinuman na nakaligo na ay hindi na kailangang maghugas ng kahit ano pa maliban sa kaniyang mga paa, at siya ay malinis na malinis na; malinis ka na, ngunit hindi lahat kayo." ¹¹ Dahil alam ni Jesus kung sino ang magkakanulo sa kaniya; kaya sinabi niya; "Hindi ang lahat sa inyo ay malinis." ¹² Pagkatapos hugasan ni Jesus ang kanilang mga paa at kunin ang kaniyang mga damit at muling umupo, sinabi niya sa kanila, "Alam ba ninyo ang ginawa ko para sa inyo?" ¹³ Tinatawag ninyo akong 'Guro' at 'Panginoon', at tama ang sinasabi ninyo, dahil ako nga iyon. ¹⁴ Kung ako nga na Panginoon at Guro, ay hinugasan ang iyong mga paa, dapat ninyo ring hugasan ang mga paa ng iba. ¹⁵ Dahil binigyan ko kayo ng halimbawa upang dapat gawin din ninyo tulad ng ginawa ko sa inyo. ¹⁶ Tunay nga sinasabi ko sa inyo, ang lingkod ay hindi mas matataas sa kaniyang Panginoon; ni ang isinugo ay mas mataas kaysa sa nagsugo sa kaniya. ¹⁷ Kung alam mo ang mga bagay na ito, pinagpala ka kung ginagawa mo ang mga ito. ¹⁸ Hindi ako nagsasalita tungkol sa inyong lahat, dahil alam ko ang aking mga pinili -- ngunit sinasabi ko ito upang ang kasulatan ay maganap: 'Ang kumakain ng aking tinapay ay nagtaas ng kaniyang sakong laban sa akin.' ¹⁹ Sinasabi ko ito ngayon sa inyo upang kung ito ay mangyayari, maniniwala kayo na AKO NGA. ²⁰ Tunay nga ang sinasabi ko sa inyo, ang tumatanggap sa akin ay tinatanggap ang sinumang aking

isinusugo, at ang tumatanggap sa akin ay tinatanggap ang siyang nagsugo sa akin. ²¹ Nang sinabi ni Jesus ito, siya ay nabagabag sa espiritu at sinabi "Tunay nga sinasabi ko sa inyo, na isa sa inyo ang magkakanulo sa akin." ²² Nagtinginan ang mga disipulo sa isa't-isa, nagtataka kung sino ang kaniyang tinutukoy. ²³ May isa na nasa lamesa ang nakasandal sa dibdib ni Jesus na isa sa kaniyang mga alagad, ang minamahal ni Jesus. ²⁴ Kaya hinudyatan ni Simon Pedro ang alagad na ito at sinabi, "Sabihin mo sa amin kung sino ang kaniyang tinutukoy. ²⁵ Sumandal ang alagad na iyon sa dibdib ni Jesus at sinabi sa kaniya, "Panginoon, sino po iyon?" ²⁶ At sumagot si Jesus, "Iyong aking ipagsasawsaw ng pirasong tinapay at bibigyan. "Nang kaniyang isawsaw ang tinapay, ibinigay niya ito kay Judas na anak ni Simon Iscariote. ²⁷ At pagkatapos ng tinapay, pumasok si Satanas sa kaniya. Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Kung ano ang iyong gagawin, gawin mo ito agad." ²⁸ Ngayon, walang sinuman na nasa lamesa ang nakaaalam nang dahilan kung bakit sinabi ni Jesus ito sa kaniya. ²⁹ Naisip ng iba na, dahil si Judas ang nangangalaga sa supot ng salapi, sinabi ni Jesus sa kaniya, "Bumili ka ng mga bagay na kailangan natin para sa kapistahan," o kaya naman na siya ay dapat magbigay sa mga mahihirap. ³⁰ Pagkatapos tanggapin ni Judas ang tinapay, agad siyang lumabas; at gabi na noon. ³¹ Nang si Judas ay umalis na, sinabi ni Jesus, "Ngayon ang Anak ng Tao ay naluwalhati. ³² At ang Diyos ay naluwalhati sa kaniya. Luluwalhatiin siya ng Diyos sa kaniyang sarili, at agad siyang luluwalhatiin niya. ³³ Mga batang paslit, makakasama pa ninyo ako ng maikli pang panahon. Hahanapin ninyo ako, at tulad ng sinabi ko sa mga Judio, 'Kung saan ako pupunta, hindi kayo makakapunta.' Ngayon sinasabi ko rin ito sa inyo. ³⁴ Binibigyan ko kayo ng isang bagong kautusan, na dapat ninyong mahalin ang bawat isa, kung paano ko kayo minahal, gayundin naman dapat ninyong mahalin ang bawat isa. ³⁵ Sa pamamagitan nito, malalaman ng lahat ng tao na kayo ay aking mga alagad, kung mahahalin niyo ang bawat isa." ³⁶ Sinabi sa kaniya ni Simon Pedro, "Panginoon, saan kayo pupunta?" Sumagot si Jesus, kung saan ako pupunta, sa ngayon ay hindi kayo makakasunod, ngunit makakasunod kayo pagkatapos nito." ³⁷ Sinabi ni Pedro sa kaniya, "Panginoon, bakit hindi kita masusundan kahit ngayon? Ibibigay ko ang buhay ko para sa iyo." ³⁸ Sumagot si Jesus, "Ibibigay mo ang buhay mo para sa akin? Tunay nga sinasabi ko sa iyo, hindi titiilaok ang tandang hanggang ikaila mo ako ng tatlong beses.

Chapter 14

¹ Huwag ninyong hayaan mabalisa ang inyong puso. Manampalataya kayo sa Diyos; manampalataya rin kayo sa akin. ² Sa tahanan ng aking Ama ay maraming mga tirahan; Kung hindi gayon, sinabi ko na sana sa inyo; sapagka't aalis ako upang maghanda ng tirahan para sa inyo. ³ Kung aalis ako at maghanda ng matitirahan ninyo, ako ay muling babalik at tatanggapin kayo sa

aking sarili, upang kung saan man ako, kayo ay naroon din. ⁴ Alam ninyo ang daan kung saan ako pupunta." ⁵ Sinabi ni Tomas kay Jesus, "Panginoon, hindi namin alam kung saan kayo pupunta, papaano namin malalaman ang daan?" ⁶ Sabi ni Jesus sa kaniya, "Ako ang daan, ang katotohanan, at ang buhay; walang sinuman ang makararating sa Ama maliban sa pamamagitan ko." ⁷ Kung nakilala mo na ako, dapat kilala mo na rin ang aking Ama; mula ngayon kilala mo na siya at nakita mo na siya." ⁸ Ang sabi ni Felipe kay Jesus, "Panginoon, ipakita mo sa amin ang Ama, at iyon ay sapat na sa amin." ⁹ Ang sabi ni Jesus sa kaniya, "Felipe, hindi ba matagal na akong kasama ninyo, at hindi mo pa rin ako nakikilala? Kung sinuman ang nakakita sa akin, nakakita sa Ama; paano mo nasasabi, 'Ipakita sa amin ang Ama'?" ¹⁰ Hindi ka ba naniniwala na ako ay nasa Ama at ang Ama ay nasa akin? Ang mga salitang sinasabi ko sa inyo ay sinasabi ko hindi sa aking sariling kapasyahan; sa halip, ito ay ang Ama na nananahan sa akin na siyang gumagawa ng kaniyang gawain. ¹¹ Maniwala kayo sa akin, na ako ay nasa Ama, at ang Ama ay nasa akin; o kaya, maniwala kayo sa akin dahil sa mismo kong ginagawa. ¹² Tunay nga ang sinasabi ko sa inyo, sinuman ang sumasampalataya sa akin, sa mga gawain na ginagawa ko, gagawin niya rin itong mga ginagawa ko; at gagawa siya ng mas higit na dakilang mga gawain dahil ako ay pupunta sa Ama. ¹³ Anuman ang inyong hingin sa aking pangalan, gagawin ko upang ang Ama ay maluluwalhati sa Anak. ¹⁴ Kung anuman ang inyong hingin sa aking pangalan, iyon ay gagawin ko. ¹⁵ Kung mahal ninyo ako, susundin ninyo ang aking mga kautusan. ¹⁶ At mananalangin ako sa Ama, at bibigyan niya kayo ng isa pang Manga-aliw upang siya ay sumainyo magpakailanman, ¹⁷ na ang Espiritu ng katotohanan. Hindi siya maaaring tanggapin ng mundo dahil hindi siya nakikita nito o nakikilala man. Subalit, kayo, kilala ninyo siya, dahil nanatili siya sa inyo at sasainyo. ¹⁸ Hindi ko kayo iiwanan nang nag-iisa. Babalik ako sa inyo. ¹⁹ Sa sandaling panahon, hindi na ako makikita ng mundo, ngunit makikita ninyo ako. Sapagkat nabubuhay ako, mabubuhay din kayo. ²⁰ Sa araw na iyon, malalaman ninyo na ako ay nasa Ama, at kayo ay nasa akin, at ako ay nasa inyo. ²¹ Ang sinuman na mayroon ng aking mga kautusan at isinasagawa ang mga ito; siya ang nagmamahal sa akin; at siya na nagmamahal sa akin ay mamahalin ng aking Ama, at mamahalin ko rin siya, at ipakikita ko sa kaniya ang aking sarili." ²² Sinabi ni Judas (hindi si Iscariote) kay Jesus, "Panginoon, ano ang nangyayari na inyong ipakikita ang iyong sarili sa amin at hindi sa mundo?" ²³ Sumagot si Jesus at sinabi sa kaniya: "Kung sinuman ang nagmamahal sa akin, isasagawa niya ang aking salita. Mamahalin siya ng aking Ama, at kami ay paparoon sa kaniya at gagawa kami ng aming tirahan kasama niya. ²⁴ Ang sinumang hindi nagmamahal sa akin ay hindi isinasagawa ang aking mga salita. Ang salitang inyong naririnig ay hindi sa akin, ngunit sa Ama na nagsugo sa akin. ²⁵ Sinabi ko na sa inyo ang mga bagay na ito, habang ako ay nabubuhay pa kasama

ninyo. ²⁶ Subalit, ang Manga-aliw na ang Banal na Espiritu na ipapadala ng Ama sa aking pangalan ay magtuturo sa inyo ng lahat ng mga bagay at magpapaalala ng lahat ng aking sinabi sa inyo. ²⁷ Kapayapaan ang iiwan ko sa inyo; ibinibigay ko ang aking kapayapaan sa inyo. Hindi ko ito ibinibigay katulad ng pagbibigay ng mundo. Huwag hayaang mabalisa ang inyong puso, at huwag ito hayaang matakot. ²⁸ Narinig ninyo ang sinabi ko sa inyo, "Ako ay aalis, at babalik ako sa inyo". Kung minahal ninyo ako, nagagalak na sana kayo dahil pupunta ako sa Ama, sapagkat ang Ama ay higit na dakila kaysa sa akin. ²⁹ Ngayon nasabi ko na sa inyo bago pa ito mangyayari upang kung mangyari man ito, kayo ay maaring maniwala. ³⁰ Hindi na ako masyadong magsasalita sa inyo, dahil darating na ang prinsipeng ng mundong ito. Wala siyang kapangyarihan sa akin, ³¹ ngunit upang malaman ng mundo na mahal ko ang Ama, ginagawa ko kung ano ang inuutos ng Ama sa akin, katulad lamang ng pagbigay niya sa akin ng kautusan. Magsitindig na kayo, umalis na tayo sa lugar na ito."

Chapter 15

¹ Ako ang tunay na puno ng ubas at ang aking Ama ang tagapag-alaga ng ubasan. ² Inaalis niya sa akin ang bawat sanga na hindi nagbubunga, at nililinis niya ang bawat sanga na nagbubunga upang ito ay lalong mamunga ng higit pa. ³ Kayo ay malinis na dahil sa mensahe na sinabi ko sa inyo. ⁴ Manatili kayo sa akin at ako sa inyo. Katulad ng sanga na hindi maaring magbunga sa kaniyang sarili, maliban na ito ay nananatili sa puno, kaya hindi rin kayo maaring magbunga, maliban kung kayo ay mananatili sa akin. ⁵ Ako ang puno ng ubas, kayo ang mga sanga. Ang mananatili sa akin at ako sa kaniya, ang tao ring ito ay namumunga ng marami, sapagka't wala kayong magagawa kung kayo ay hiwalay sa akin. ⁶ Ang sinumang hindi nanatili sa akin, tinatapon siya katulad ng sanga at natutuyo; tinitipon ng mga tao ang mga sanga at itinatapon ang mga ito sa apoy, at ang mga ito ay sinusunog. ⁷ Kung kayo ay mananatili sa akin, at kung ang aking mga salita ay mananatili sa inyo, humingi kayo ng anumang nais ninyo, at ito ay gagawin para sa inyo. ⁸ Sa ganito ay naluluwalhati ang aking Ama na kayo ay mamunga ng marami at na kayo ay maging aking mga alagad. ⁹ Katulad ng pagmamahal sa akin ng Ama, kayo rin ay minahal ko, manatili kayo sa aking pagmamahal. ¹⁰ Kung tutuparin ninyo ang aking mga kautusan, mananatili kayo sa aking pagmamahal katulad ng pagtutupad ko sa mga kautusan ng Ama at nanatili sa kaniyang pagmamahal. ¹¹ Sinasabi ko ang mga bagay na ito sa inyo upang ang aking kagalakan ay sumainyo at upang ang inyong kagalakan ay maging lubos. ¹² Ito ang aking kautusan, na dapat ninyong mahalin ang isa't isa katulad ng pagmamahal ko sa inyo. ¹³ Walang sinuman ang nagmahal na hihigit pa rito, na kaniyang inaalay ang kaniyang buhay para sa kaniyang mga kaibigan. ¹⁴ Kayo ay mga kaibigan ko kung ginagawa ninyo ang mga bagay na iniutos ko sa inyo. ¹⁵ Hindi ko na

kayo tinatawag na mga lingkod, dahil hindi nalalaman ng lingkod kung ano ang ginagawa ng kaniyang Panginoon. Tinawag ko kayong mga kaibigan dahil ipinaalam ko sa inyo ang lahat ng mga bagay na narinig ko mula sa aking Ama.

16 Hindi kayo ang pumili sa akin ngunit pinili ko kayo at itinalaga kayo na humayo at magbunga at manatili ang inyong bunga. Ito ay upang kung anuman ang hingin ninyo sa Ama sa aking pangalan, ibibigay niya ito sa inyo. **17** Ang mga bagay na ito ay iniuutos ko sa inyo, na magmahalan kayo sa isa't isa. **18** Kung kinamumuhian kayo ng mundo, alam ninyo na kinamuhian muna ako nito bago kayo kamuhian nito. **19** Kung kayo ay sa mundo, mamahalin kayo ng mundo bilang sa kaniya; ngunit dahil hindi kayo sa mundo, at dahil pinili ko kayo mula sa mundo, sa kadahilanang ito kayo ay kinamumuhian ng mundo. **20** Tandaan ninyo ang salitang sinabi ko sa inyo. 'Ang lingkod ay hindi mas dakila kaysa sa kaniyang panginoon'. Kung inusig nila ako, uusigin din nila kayo; kung sinunod nila ang aking salita, susundin din nila ang sa inyo. **21** Gagawin nila ang lahat ng mga bagay na ito sa inyo dahil sa aking pangalan sapagkat hindi nila kilala ang nagsugo sa akin. **22** Kung hindi ako dumating at nagsalita sa kanila, hindi sana sila nagkasala; subali't ngayon wala silang maidadahilan para sa kanilang kasalanan. **23** Ang namumuhi sa akin ay namumuhi rin sa akin Ama. **24** Kung hindi ko sana ginawa sa kanilang kalagitnaan ang mga gawain na hindi pa nagawa ninuman; hindi sana sila nagkaroon ng kasalanan, ngunit ngayon, pareho na nilang nakita at kinamuhian ako at ang aking Ama. **25** Ito ay nangyayari upang ang salita ay matupad na ayon sa nakasulat sa kanilang kautusan: Kinamumuhian nila ako ng walang kadahilanan." **26** Kapag darating na ang Manga-aliw na siyang aking isusugo sa inyo mula sa Ama, na ang Espiritu ng katotohanan, na nanggaling mula sa Ama, magpapatotoo siya tungkol sa akin. **27** Magpapatotoo rin kayo dahil kasama ko na kayo mula pa sa simula.

Chapter 16

1 Sinabi ko ang mga bagay na ito sa inyo upang hindi kayo matisod. **2** Palalayasin nila kayo sa mga sinagoga; tunay nga na darating ang oras na ang sinumang papatay sa inyo ay mag-aakalang gumagawa siya ng mabuting gawain para sa Diyos. **3** Gagawin nila ang mga bagay na ito dahil hindi nila nakikilala ang Ama o ako. **4** Sinabi ko ang mga bagay na ito sa inyo upang kung ang oras ay dumating para ang mga ito ay mangyari, maaari ninyong maalala ang mga ito at kung paano ko sinabi sa inyo ang mga bagay tungkol sa mga ito. Hindi ko sinabi sa inyo ang mga bagay na ito noong simula dahil ako ay kasama ninyo. **5** Subalit, ngayon ako ay pupunta sa kaniya na nagsugo sa akin, ngunit wala ni isa man sa inyo ang nagtanong sa akin: "Saan ka pupunta?" **6** Dahil sa sinabi ko sa inyo ang mga bagay na ito, napuno ng kalungkutan ang inyong puso. **7** Gayunpaman, sinasabi ko sa inyo ang katotohanan: makabubuti sa inyo na ako ay lumisan; dahil kung hindi ako lilisan; hindi darating sa inyo ang

Manga-aliw, subalit kung ako ay lilisan, susuguin ko siya sa inyo. ⁸ Sa kaniyang pagdating, ipahahayag ng Mangaaliw sa mundo tungkol sa kasalanan, tungkol sa katuwiran at tungkol sa paghuhukom-- ⁹ tungkol sa kasalanan, dahil hindi sila naniniwala sa akin, ¹⁰ tungkol sa katuwiran, dahil ako ay pupunta sa Ama, at hindi na ninyo ako makikita, ¹¹ at tungkol sa paghuhukom, dahil ang prinsipeng ng mundong ito ay nahatulan na. ¹² Maraming mga bagay akong sasabihin sa inyo, subalit hindi ninyo mauunawaan ang mga ito sa ngayon. ¹³ Subalit, kapag siya na Espiritu ng Katotohanan ay dumating, gagabayan niya kayo sa lahat ng katotohanan: dahil hindi siya magsasalita mula sa kaniyang sarili, ngunit anumang mga bagay ang naririnig niya, sasabihin niya ang mga ito, at ihahayag niya sa inyo ang mga bagay na darating. ¹⁴ Luluwalhatiin niya ako, dahil kukunin niya ang mga bagay na akin, at ihahayag ang mga ito sa inyo. ¹⁵ Ang lahat ng anumang bagay na mayroon ang Ama ay akin. Kaya nga sinabi ko na kukunin ng Espiritu ang mga bagay na akin at ihahayag ang mga ito sa inyo. ¹⁶ Sa kaunting panahon na lamang, ako ay hindi na ninyo makikita, pagkatapos muli ng kaunting panahon makikita ninyo ako." ¹⁷ Ang ilan sa mga alagad ay nagsabi sa isa't-isa, "Ano itong sinasabi niya sa atin, 'Sa kaunting panahon at hindi na ninyo ako makikita,' at muli 'Sa kaunting panahon at makikita ninyo ako' at 'Dahil ako ay pupunta sa Ama?' ¹⁸ Kaya nga sinabi nila, "Ano nga ito na sinabi niya, 'Sa kaunting panahon?' Hindi natin alam ang sinasabi niya." ¹⁹ Nakita ni Jesus na sila ay sabik na tanungin siya, at sinabi niya sa kanila, "Tinatanong ba ninyo ang inyong mga sarili tungkol dito, na aking sinabi, 'Sa kaunting panahon ay hindi na ninyo ako makikita; at matapos ang kaunting panahon, muling makikita ninyo ako?' ²⁰ Tunay nga na sinasabi ko sa inyo, kayo ay mananangis at mananaghoy, subalit ang mundo ay magagalak; kayo ay magdadalamhati subalit ang inyong dalamhati ay magiging kagalakan. ²¹ Ang babae ay may dalamhati kapag siya ay nakararamdam ng pananakit ng tiyan dahil ang oras ng kaniyang panganganak ay malapit na; ngunit kapag naipanganak na niya ang bata, hindi na niya naaalala ang sakit dahil sa kaniyang kagalakan na isang sanggol ay naipanganak na sa mundo. ²² Kayo rin, may dalamhati kayo ngayon, ngunit makikita ko kayong muli; at ang inyong puso ay magagalak, at walang sinumang makapag-aalis ng kagalakang ito mula sa inyo. ²³ Sa araw na iyon, hindi kayo magtataong ng kahit anong tanong. Tunay nga na sinasabi ko sa inyo, kung anuman ang hingin ninyo sa Ama, ibibigay niya ito sa inyo sa aking pangalan. ²⁴ Hanggang ngayon wala pa kayong hinihinging anuman sa aking pangalan; humingi kayo at kayo ay tatanggap upang ang inyong kagalakan ay maging lubos. ²⁵ Sinabi ko sa inyo ang mga bagay na ito sa nakakubling wika, ngunit ang oras ay darating, na hindi na ako magsasalita sa inyo sa nakakubling wika, ngunit sa halip sasabihin ko ng malinaw ang tungkol sa Ama. ²⁶ Sa araw na iyon kayo ay hihingi sa aking pangalan, at hindi ko sinasabi na ako ay dadalangin sa Ama para sa inyo; ²⁷ dahil ang Ama mismo ay nagmamahal sa inyo, dahil minahal ninyo ako at

sapagka't kayo ay naniwala na ako ay nagmula sa Ama. ²⁸ Nagmula ako sa Ama, at ako ay dumating sa mundo; muling lilisanin ko ang mundo at ako ay pupunta sa Ama. ²⁹ Sinabi ng kaniyang mga alagad sa kaniya, "Tingnan mo, ngayon ay nagsasalita ka sa amin ng malinaw at hindi gumagamit ng matalinghagang pananalita. ³⁰ Ngayon alam na namin na nalalaman mo ang lahat ng mga bagay at hindi mo kailangan ang sinuman upang ikaw ay tanungin ng mga katanungan. Dahil dito naniniwala kami na ikaw ay nagmula sa Diyos. ³¹ Sinagot sila ni Jesus, "Naniniwala na ba kayo?" ³² Tingnan ninyo, ang oras ay paparating, oo at dumating na nga, na kayo ay magkakahiwa-hiwalay, bawa't isa sa kaniyang sariling pag-aari, at iiwanan ninyo akong mag-isa. Subalit ako ay hindi nag-iisa dahil ang Ama ay kasama ko. ³³ Sinabi ko na sa inyo ang mga bagay na ito upang magkaroon kayo ng kapayapaan sa akin. Sa mundo, kayo ay mayroong mga kabalisan, subalit lakasan ninyo ang inyong loob; napagtagumpayan ko na ang mundo.

Chapter 17

¹ Sinabi ni Jesus ang mga bagay na ito; pagkatapos, tumingala siya sa langit at sinabi, "Ama, dumating na ang oras; luwalhatiin mo ang iyong Anak upang ikaw ay luwalhatiin ng Anak-- ² tulad ng pagbigay mo sa kaniya ng kapangyarihan sa lahat ng laman upang siya ay makapagbigay ng buhay na walang hanggan sa lahat ng sinumang ibinigay mo sa kaniya. ³ Ito ang buhay na walang hanggan: na ikaw ay dapat nilang makilala, ang nag-iisang tunay na Diyos, at ang isinugo mong si Jesu-Cristo. ⁴ Ikaw ay niluwalhati ko sa lupa, pagkatupad ko sa mga gawain na ibinigay mo sa akin para gawin. ⁵ Ngayon, Ama, luwalhatiin mo ako kasama ng iyong sarili sa kaluwalhatian na mayroon ako sa iyo bago pa nalikha ang mundo. ⁶ Ipinahayag ko ang iyong pangalan sa mga tao na ibinigay mo sa akin mula sa mundo. Sila ay iyo; at ibinigay mo sila sa akin, at pinanatili nila ang iyong salita. ⁷ Ngayon, alam nila na kahit anumang mga bagay na ibinigay mo sa akin ay nagmula sa iyo, ⁸ dahil ang mga salitang ibinigay mo sa akin -- ibinigay ko ang mga salitang ito sa kanila. Tinanggap nila ang mga ito at totoong nalaman na ako ay nanggaling sa iyo, at naniwala sila na ako ay isinugo mo. ⁹ Nananalangin ako para sa kanila. Hindi ako nananalangin para sa mundo ngunit para sa kanilang mga ibinigay mo sa akin, dahil sila ay sa iyo. ¹⁰ Ang lahat ng bagay na akin ay sa iyo, at ang mga bagay na sa iyo ay akin; naluwalhati ako sa kanila. ¹¹ Ako ay hindi na sa mundo, ngunit ang mga taong ito ay nasa mundo, at ako ay pupunta na sa iyo. Banal na Ama, panatilihin sila sa iyong pangalan na ibinigay mo sa akin upang sila ay maging isa, katulad natin na iisa. ¹² Habang ako ay kasama nila, pinanatili ko sila sa iyong pangalan na ibinigay mo sa akin; binantayan ko sila, at wala ni isa sa kanila ang napahamak, maliban sa anak ng kapahamakan, upang ang kasulatan ay matupad. ¹³ Ngayon, ako ay pupunta sa iyo; ngunit sinasabi ko ang mga bagay na ito sa mundo upang sila ay magkaroon ng aking

kagalakan na ginawang lubos sa kanilang mga sarili. ¹⁴ Naibigay ko na sa kanila ang iyong salita; ang mundo ay namuhi sa kanila sapagkat hindi sila sa mundo, katulad lamang na ako ay hindi sa mundo. ¹⁵ Hindi ko ipinapanalangin na dapat mo silang kunin mula sa mundo ngunit sila ay dapat mong pangalagaan mula sa kaniya na masama. ¹⁶ Sila ay hindi mula sa mundo, tulad ko na hindi mula sa mundo. ¹⁷ Italaga mo sila sa iyong sarili na nasa katotohanan; ang iyong salita ay katotohanan. ¹⁸ Isinugo mo ako sa mundo, at isinugo ko sila sa mundo. ¹⁹ Alang-alang sa kanila itinalaga ko ang aking sarili sa iyo ng sa gayon sila din ay maitalaga sa iyo sa katotohanan. ²⁰ Hindi ako nanalangin para lang sa mga ito, ngunit pati na rin sa mga mananampalataya sa akin sa pamamagitan ng kanilang salita ²¹ upang lahat sila ay maging isa, na gaya mo, Ama, ay nasa akin, at ako ay nasa iyo. Ipinapanalangin ko na sila rin ay magig isa sa atin upang ang mundo ay maniwala na isinugo mo ako. ²² Ang kaluwalhatian na ibinigay mo sa akin -- ibinigay ko ito sa kanila, upang sila ay maging isa, tulad natin na iisa -- ²³ ako sa kanila, at ikaw sa akin, na sila ay maging ganap na iisa; nang malaman ng mundo na ikaw ang nagsugo sa akin, at minahal ko sila, tulad ng pagmamahal mo sa akin. ²⁴ Ama, silang mga ibinigay mo sa akin -- nais ko rin na sila ay makasama ko kung nasasaan ako, upang makita nila ang kaluwalhatian ko, na ibinigay mo sa akin: dahil ako ay minahal mo mula noong bago pa lang natatag ang mundo. ²⁵ Amang matuwid, hindi ka kilala ng mundo, ngunit ikaw ay kilala ko; at alam ng mga ito na isinugo mo ako. ²⁶ Ipinahayag ko ang iyong pangalan sa kanila, at ipapahayag ko ito upang ang pagmamahal na iyong ibinigay sa akin ay mapasakanila, at ako ay mapasakanila."

Chapter 18

¹ Pagkatapos sabihin ni Jesus ang mga salitang ito, lumabas siya kasama ang kaniyang mga alagad sa Lambak ng Cedron, kung saan mayroong isang hardin na kaniyang pinasok, siya at ang kaniyang mga alagad. ² Ngayon si Judas na magkakanulo sa kaniya ay alam din ang lugar, dahil madalas magpunta roon si Jesus kasama ang kaniyang mga alagad. ³ Pagkatapos, si Judas, pagkatanggap sa grupo ng mga sundalo at ang mga opisyal mula sa mga pinunong mga pari at ng mga Pariseo, dumating roon ng may mga lampara, mga sulo at mga sandata. ⁴ Pagkatapos, si Jesus, na nakaaalam ng lahat ng mga bagay na nangyayari sa kaniya, ay pumunta sa harapan at tinanong sila, "Sino ang inyong hinahanap?" ⁵ Sumagot sila sa kaniya "Si Jesus ng Nazaret." Sinabi ni Jesus sa kanila, "Ako iyon." Si Judas, na siyang nagkanulo sa kaniya, ay nakatayo rin kasama ng mga sundalo. ⁶ Kaya nang sinabi niya sa kanila, "Ako nga," umatras sila at bumagsak sa lupa. ⁷ Pagkatapos, muli niya silang tinanong, "Sino ang inyong hinahanap?" Muli nilang sinabi, "Si Jesus ng Nazaret." ⁸ Sumagot si Jesus, "Sinabi ko na sa inyo na ako nga siya; kaya kung ako ang inyong hinahanap, hayaan ninyong makaalis ang mga ito." ⁹ Ito ay

upang matupad ang salita na kaniyang sinabi: "Sa lahat ng mga ibinigay mo sa akin, wala ni isang nawala." **10** Pagkatapos, si Simon Pedro na may isang espada, ay hinugot ito at tinaga ang lingkod ng pinunong pari at tinapyas ang kaniyang kanang tenga. Ngayon, ang pangalan ng lingkod ay Malco. **11** Sinabi ni Jesus kay Pedro, "Ibalik mo ang espada sa lalagyan nito. Ang tasa na ibinigay ng Ama sa akin, hindi ko ba ito dapat iinumun?" **12** Kaya dinakip si Jesus ng grupo ng mga sundalo, at ng kapitan, at ng mga opisyal ng mga Judio at ginapos siya. **13** Una siyang dinala nil kay Annas, sapagkat siya ang biyenang ni Caifas na pinunong pari ng taong iyon. **14** Ngayon, si Caifas ang nagbigay ng payo sa mga Judio na naaangkop na isang tao ang dapat mamatay para sa mga tao. **15** Sinundan ni Simon Pedro si Jesus, gayun din ang isa pang alagad. Ngayon, ang alagad na iyon ay kilala ng pinakapunong pari, at siya ay pumasok kasama ni Jesus sa patyo ng pinakapunong pari; **16** ngunit nakatayo si Pedro sa pinto sa labas. Kaya ang isa pang disipulo, na kilala ng pinakapunong pari, ay lumabas at kinausap ang babaeng lingkod na nagbabantay ng pinto, at ipinasok si Pedro. **17** Pagkatapos, sinabi ng babaeng lingkod na nagbabantay sa pinto kay Pedro, "Hindi ba isa ka rin sa mga alagad ng lalaking ito?" Sinabi niya, "Hindi." **18** Ngayon, ang mga lingkod at ang mga opisyal ay nakatayo roon; gumawa sila ng apoy gamit ang uling, sapagkat malamig noon, at pinapainitan nila ng kanilang mga sarili. Si Pedro ay kasama rin nilang nakatayo at pinapainitan ang kaniyang sarili. **19** Tinanong ng pinakapunong pari si Jesus tungkol sa kaniyang mga alagad at kaniyang katuruan. **20** Sinagot siya ni Jesus, "Ako ay hayagang nagsasalita sa mundo; palagi akong nagtuturo sa mga sinagoga at sa templo kung saan ang lahat ng mga Judio ay nagsasama-sama. Wala akong sinabi na palihim." **21** Bakit mo ako tinatanong? Tanungin mo ang mga nakapakinig sa akin tungkol sa aking sinabi. Alam ng mga taong ito ang mga bagay na aking sinabi." **22** Nang masabi ito ni Jesus, hinampas si Jesus ng isa sa mga opisyal na nakatayo sa malapit sa pamamagitan ng kaniyang kamay at sinabi, "Ganiyan ka ba dapat sumagot sa pinakapunong pari?" **23** Sinagot siya ni Jesus, "Kung may sinabi akong anumang masama, maging saksi ka sa kasamaan. Gayunman, kung maayos akong sumagot, bakit mo ako hinampas?" **24** Pagkatapos nito pinadala ni Annas si Jesus na nakagapos kay Caifas na pinakapunong pari. **25** Ngayon si Simon Pedro ay nakatayo at pinapainitan ang kaniyang sarili. At sinabi ng mga tao sa kaniya, "Hindi ba isa ka rin sa kaniyang mga alagad? Itinanggi niya ito at sinabi, "Hindi." **26** Ang isa sa mga lingkod ng pinakapunong pari, na kamag-anak ng lalaking tinapyas ni Pedro ang tenga, ay nagsabi, "Hindi ba nakita kita sa hardin kasama niya?" **27** At itinanggi itong muli ni Pedro, at agad-agad tumilaok ang tandang. **28** Pagkatapos ay dinala nila si Jesus mula kay Caifas patungo sa Pretorio. Umagang-umaga pa noon at sila mismo ay hindi pumasok sa Pretorio upang hindi sila marumihan at upang sila ay makakain sa Paskwa. **29** Kaya lumabas si Pilato sa kanila at sinabing, "Anong paratang ang dala-dala ninyo laban sa lalaking ito?" **30** Sumagot sila at

sinabi sa kaniya, "Kung ang lalaking ito ay hindi manggagawa ng masama, hindi namin siya dadalhin sa iyo." ³¹ Kaya sinagot sila ni Pilato, "Dalhin ninyo siya, at hatulan siya ayon sa inyong batas." Sinabi ng mga Judio sa kaniya, "Hindi naaayon sa batas para sa amin ang pumatay ng sinumang tao." ³² Sinabi nila ito upang matupad ang mga salita ni Jesus, ang salita na kaniyang sinabi na ipinahiwatig kung anong uri ng kamatayan siya mamamatay. ³³ Pagkatapos, muling pumasok si Pilato sa Pretorio at tinawag si Jesus, sinabi niya sa kaniya, "Ikaw ba ang hari ng mga Judio?" ³⁴ Sumagot si Jesus, "Tinatanong mo ba ito ayon sa iyong sariling palagay, o sinabi ng iba sa iyo na itanong ito sa akin?" ³⁵ Sumagot si Pilato, "Hindi ako Judio, di ba? Ang iyong sariling bayan at ang mga pinunong pari ay dinala ka dito sa akin; ano ba ang iyong ginawa?" ³⁶ Sumagot si Jesus, "Ang aking kaharian ay hindi sa mundong ito. Kung ang aking kaharian ay kabahagi ng mundong ito, makikipaglaban ang aking mga lingkod upang hindi ako maibigay sa mga Judio. Sa katunayan, ang aking kaharian ay hindi nagmumula dito." ³⁷ Pagkatapos, sinabi ni Pilato sa kaniya, "Ikaw nga ba ay isang hari?" Sumagot si Jesus, "Sinabi mo na ako ay hari. Ako ay ipinanganak para sa layuning ito, at para sa layuning ito ako naparito sa mundo upang ako ay magpatotoo sa katotohanan. Lahat ng kabilang sa katotohanan ay nakikinig ng aking tinig." ³⁸ Sinabi ni Pilato sa kaniya, "Ano ang katotohanan?" Nang masabi niya ito, lumabas siya muli sa mga Judio at sinabi sa kanila, "Wala akong nakitang krimen sa taong ito." ³⁹ Mayroon kayong kaugalian na dapat akong magpalaya ng isang tao sa Paskwa. Kaya gusto ba ninyong pakawalan ko sa inyo ang Hari ng mga Judio?" ⁴⁰ Sumigaw silang muli at sinabi, "Hindi ang lalaking ito, kundi si Barabas. Ngayon si Barabas ay isang tulisan."

Chapter 19

¹ Pagkatapos kinuha ni Pilato si Jesus at nilatigo siya. ² Ang mga sundalo ay pumilipit ng mga tinik upang gumawa ng korona. Inilagay nila ito sa ulo ni Jesus at dinamitan siya ng kulay lilang na kasuotan. ³ Lumapit sila sa kaniya at sinabi, "Bigyang parangal, ang Hari ng mga Judio!" At hinampas nila siya ng kanilang mga kamay. ⁴ Pagkatapos ay lumabas muli si Pilato at sinabi sa mga tao. "Tingnan ninyo, inilalabas ko ang lalaki sa inyo upang malaman ninyo na wala akong nakitang kasalanan sa kaniya." ⁵ Kaya lumabas si Jesus; suot- suot niya ang koronang mga tinik at kulay lilang na kasuotan. Pagkatapos sinabi ni Pilato sa kanila, "Tingnan ninyo, narito ang lalaki." ⁶ Kaya nga nang makita ng mga pinunong pari at ng mga opisyal si Jesus, sumigaw sila at sinabin, "Ipako siya! Ipako siya!" Sinabi ni Pilato sa kanila, "Kayo na mismo ang kumuha sa kaniya at ipako siya sapagkat wala akong nakitang krimen sa kaniya." ⁷ Sumagot ang mga Judio kay Pilato, "Mayroon kaming isang batas, at sa pamamagitan ng batas na iyon dapat siyang mamatay dahil ginawa niya ang kaniyang sarili na Anak ng Diyos." ⁸ Nang marinig ni Pilato ang pahayag na ito, mas lalo pa siyang natakot, ⁹ at pumasok siyang muli sa Pretorio at sinabi kay

Jesus, "Saan ka nanggaling?" Subalit hindi siya binigyan ng sagot ni Jesus. ¹⁰ Pagkatapos, sinabi ni Pilato sa kaniya, "Hindi ka ba magsasalita sa akin? Hindi mo ba alam na may kapangyarihan ako na palayain ka at kapangyarihan na ipapako ka?" ¹¹ Sumagot si Jesus sa kaniya, "Wala kang kapangyarihan laban sa akin maliban kung ito ay ibinigay sa iyo mula sa itaas. Kaya ang taong nagdala sa akin sa iyo ay may mas malaking kasalanan." ¹² Sa sagot na ito, sinubukan ni Pilato na palayain siya, ngunit ang mga Judio ay sumigaw at sinabi, "Kung papalayain mo ang lalaking ito, ikaw ay hindi kaibigan ni Cesar: Lahat ng tao na ginagawa ang kaniyang sarili na isang hari ay nagsasalita laban kay Cesar." ¹³ Nang marinig ni Pilato ang mga salitang ito, inilabas niya si Jesus at umupo sa upuan ng paghuhukom sa lugar na tinatawag na Ang Entablado, ngunit sa Hebreo ay Gabbatha. ¹⁴ Ngayon, ito ay ang araw ng paghahanda para sa Paskwa, nang mag-iika-anim na oras. Sinabi ni Pilato sa mga Judio, "Tingnan ninyo, narito ang inyong hari!" ¹⁵ Sumigaw sila, "ilayo ninyo siya sa amin, ilayo ninyo siya amin, ipako siya." Sinabi ni Pilato sa kanila, "Dapat ko bang ipako ang inyong Hari?" Sumagot ang mga pinunong pari, "Wala kaming ibang hari kundi si Cesar." ¹⁶ Pagkatapos, ibinigay ni Pilato si Jesus sa kanila upang maipako. ¹⁷ Kaya dinala nila si Hesus, at siya ay lumabas, pasan-pasan niya ang krus, tungo sa lugar na kung tawagin ay Ang Lugar ng Bungo, na sa Hebreo ay tinatawag na Golgota. ¹⁸ Doon nila ipinako si Jesus, kasama niya ang dalawa pang lalaki, isa sa magkabilang tabi, at nasa gitna si Jesus. ¹⁹ Sumulat rin si Pilato ng karatula at inilagay ito sa krus. Ito ang nakasulat doon: SI JESUS Na TAGA NAZARET, ANG HARI NG MGA JUDIO. ²⁰ Maraming mga Judio ang nakabasa ng karatulang ito dahil ang lugar kung saan ipinako si Jesus ay malapit sa lungsod. Ang karatula ay naisulat sa Hebreo, sa Latin at sa Griyego. ²¹ At sinabi ng mga pinunong pari ng mga Judio kay Pilato, "Huwag mong isulat, 'Ang hari ng mga Judio', sa halip ay ang sinabi niyang, 'Ako ang Hari ng mga Judio.'" ²² Sumagot si Pilato, "Ang naisulat ko na ay naisulat ko na." ²³ Pagkatapos ipako ng mga sundalo si Jesus, kinuha nila ang kaniyang kasuotan at pinaghatihati ng apat, isang bahagi sa bawat sundalo, at gayon din ang tunika. Ngayon ang tunika ay walang tahi, ito ay hinabi mula sa itaas at sa lahat ng bahagi. ²⁴ Pagkatapos sinabi nila sa isa't isa, "Huwag nating punitin ito, sa halip tayo ay magsapalaran para dito upang malaman natin kung kanino ito mapupunta." Nangyari ito upang maganap ang kasulatan na nagsasabi, "Pinaghati-hatian nila ang mga kasuotan ko sa kanilang mga sarili, at para sa aking damit sila ay nagsapalaran." ²⁵ Ginawa ng mga sundalo ang mga bagay na ito. Ang ina ni Jesus, ang kapatid ng ina ni Jesus, si Maria na asawa ni Cleopas, at Maria Magdalena-- ang mga babaeng ito ay nakatayo malapit sa krus ni Jesus. ²⁶ Nang makita ni Jesus ang kaniyang ina at ang alagad na kaniyang minamahal na nakatayo sa malapit, sinabi ni Jesus sa kaniyang ina, "Babae, tingnan mo, narito ang iyong anak." ²⁷ Pagkatapos, sinabi ni Jesus sa alagad, "Tingnan mo, narito ang iyong ina!" Mula sa mga oras na iyon tinanggap na siya ng alagad na kabahagi ng sariling

niyang tahanan. ²⁸ Pagkatapos nito si Jesus, dahil alam niya na ang lahat ng mga bagay ay tapos na, upang ang kasulatan ay magkatotoo sinabi niya, "Ako ay nauuhaw." ²⁹ Isang lalagyan na puno ng maasim na alak ang nailagay doon, kaya naglagay sila ng isang espongha puno ng maasim na alak sa isang tukod ng isopo at iniangat ito sa kaniyang bibig. ³⁰ Nang matanggap ni Jesus ang maasim na alak, sinabi niya, "Naganap na." Iniyuko niya ang kaniyang ulo at isinuko ang kaniyang espiritu. ³¹ Noon ay Paghahanda, at upang hindi manatili ang katawan sa krus habang Araw ng Pamamahinga, (sapagkat ang Araw ng Pamamahinga ay isang mahalagang araw), hiniling ng mga Judio kay Pilato na ang mga binti ng mga lalaking ipinako ay baliin, at ibaba na ang kanilang mga katawan. ³² At pumunta ang mga sundalo at binali ang mga binti ng unang lalaki at ng ikalawang lalaki na napako kasama ni Jesus. ³³ Nang pumunta sila kay Jesus, nakita nila na siya ay patay na kaya hindi na nila binali ang kaniyang mga binti. ³⁴ Gayunpaman, tinusok ng isa sa mga sundalo ang kaniyang tagiliran gamit ang sibat, at agad-agad lumabas ang dugo at tubig. ³⁵ Ang nakakita nito ay naging saksi at at ang kaniyang patotoo ay totoo. Alam niya na anuman ang kaniyang sinabi ay totoo upang kayo din ay maniwala. ³⁶ Ang mga bagay na ito ay nangyari upang ang kasulatan ay matupad, "Walang mababali ni isa sa kaniyang mga buto." ³⁷ Isa pang kasulatan ay nagsabi, "Pagmamasdan nila siya na kanilang ipinako." ³⁸ Pagkatapos ng mga bagay na ito, si Jose na taga Arimatea, dahil siya ay isa sa mga alagad ni Jesus, ngunit sa takot sa mga Judio ay palihim na hiniling kay Pilato kung maaari niyang kunin ang katawan ni Jesus. Binigyan siya ni Pilato ng pahintulot. Kaya pumunta si Jose at kinuha ang kaniyang katawan. ³⁹ Pumunta rin si Nicodemo, na siyang unang pumunta kay Jesus ng gabi. Nagdala siya ng pinaghalong mira at sabila, mga isang daang litras ang bigat. ⁴⁰ Kaya kinuha nila ang katawan ni Jesus at binalot ito ng telang lino na may kasamang mga pabango, ayun sa kaugalian ng mga Judio sa paglilibing ng mga katawan. ⁴¹ Ngayon, sa lugar kung saan siya napako ay may isang hardin; at sa hardin na iyon ay may isang bagong libingan na kung saan ay wala pang tao na naililibing. ⁴² Dahil ito ay araw ng paghahanda para sa mga Judio at dahil sa malapit lang ang libingan, inilagay nila si Jesus doon.

Chapter 20

¹ Ngayon madaling araw ng unang araw ng linggo habang madilim pa, nagpunta si Maria Magdalena sa libingan; nakita niya na naigulong ang bato malayo sa libingan. ² Kaya siya ay tumakbo at nagpunta kay Simon Pedro at sa isa pang alagad na minamahal ni Jesus, at sinabi niya sa kanila, "Kinuha nila ang katawan ng Panginoon mula sa libingan at hindi namin alam kung saan nila siya dinala." ³ Kaya lumabas si Pedro at ang isa pang alagad at nagpunta sila sa libingan. ⁴ Kapwa silang tumakbong magkasama, naunahan sa pagtakbo ng isa pang alagad si Pedro at naunang dumating sa libingan. ⁵ Yumuko siya at tumingin sa loob; nakita niya ang telang lino na nakalatag doon, ngunit hindi

pa siya pumasok sa loob. ⁶ Pagkatapos ay dumating si Simon Pedro kasunod niya at ito ay pumasok sa loob ng libingan. Nakita niya ang mga telang lino na nakalatag doon ⁷ at ang tela na dati ay nasa kaniyang ulo. Hindi ito kasamang nakalatag sa mga damit na lino ngunit ito ay nakabalumbon sa lugar kung saan ito nakalagay. ⁸ At ang isa pang alagad ay pumasok rin, na unang dumating sa libingan; nakita niya at siya ay naniwala. ⁹ Dahil hanggang sa mga oras na iyon hindi pa rin nila alam ang kasulatan na si Jesus ay dapat mabuhay na muli mula sa kamatayan. ¹⁰ Kaya ang mga alagad ay umalis muli at umuwi sa kanilang mga tahanan. ¹¹ Gayunpaman si Maria ay nakatayo sa labas ng libingan na tumatangis; habang siya ay umiiyak, yumuko siya at tumingin sa loob ng libingan. ¹² Nakita niya ang dalawang anghel na nakaputing kasuotan na nakaupo, isa sa may ulunan, at ang isa sa may paanan, kung saan ang katawan ni Jesus ay inihiga. ¹³ Sinabi nila sa kaniya, "Babae, bakit ka tumatangis?" Sinabi niya sa kanila, "Dahil kinuha nila ang aking Panginoon at hindi ko alam kung saan nila siya inilagay. ¹⁴ Nang sinabi niya ito, napalingon siya at nakitang nakatayo doon si Jesus, ngunit hindi niya alam na ito ay si Jesus. ¹⁵ Sinabi sa kaniya ni Jesus, "Babae, bakit ka tumatangis? "Sino ang hinahanap mo?" Akala niya na siya ang hardinero kaya sinabi niya sa kaniya, "Ginoo, kung kinuha ninyo siya, sabihin ninyo kung saan ninyo siya inilagay at kukunin ko siya." ¹⁶ Sinabi sa kaniya ni Jesus, "Maria!" Iniharap niya ang kaniyang sarili, at sinabi sa kaniya sa Aramaic, "Rabboni," ibig sabihin "Guro." ¹⁷ Sinabi sa kaniya ni Jesus, "Huwag mo akong hawakan, dahil hindi pa ako nakakaakyat sa Ama; ngunit pumunta ka sa aking mga kapatid at sabihin sa kanila na aakyat ako sa aking Ama at inyong Ama, at aking Diyos at inyong Diyos". ¹⁸ Pumunta si Maria Magdalena at sinabi sa mga alagad, "Nakita ko ang Panginoon," at sinabi ni Jesus ang mga bagay na ito sa kaniya. ¹⁹ Kinagabihan ng araw na iyon na unang araw ng linggo, at habang nakasara ang mga pintong kinaroroonan ng mga alagad dahil sa takot nila sa mga Judio, dumating si Jesus at tumayo sa kalagitnaan nila at sinabi sa kanila, "Sumainyo ang kapayapaan." ²⁰ Nang sinabi niya ito, ipinakita niya sa kanila ang kaniyang mga kamay at kaniyang tagiliran. At nang makita ng mga alagad ang Panginoon, nagalak sila. ²¹ At muling sinabi sa kanila ni Jesus, "Nawa ang kapayapaan ay sumainyo. Kung paano ako isinugo ng Ama, gayun din ko kayo sinusugo." ²² Nang sinabi ito ni Jesus, hiningahan niya sila, at sinabi sa kanila, "Tanggapin ninyo ang Banal na Espiritu. ²³ Kung kanino mang kasalanan ang inyong patatawarin, ang mga ito ay pinatatawad para sa kanila; kung kanino mang mga kasalanan ang inyong pinanatili, ang mga ito ay mananatili." ²⁴ Si Tomas, na isa sa Labindalawa, na tinatawag na Didimo, ay hindi nila kasama nang si Jesus ay dumating. Paglaon ay sinabi ng iba pang mga alagad sa kaniya, ²⁵ "Nakita namin ang Panginoon." Sinabi niya sa kanila, "Maliban na makita ko ang mga bakas ng mga pako sa kaniyang mga kamay, at mailagay ko ang aking daliri sa bakas ng mga pako, at mailagay ko ang aking kamay sa kaniyang tagiliran, ay

hindi ako maniniwala." ²⁶ Pagkalipas ng walong araw, muling nasa loob ang mga alagad at si Tomas ay kasama nila. Dumating si Jesus habang ang mga pinto ay nakasara, tumayo sa gitna nila at sinabi, "Nawa ang kapayapaan ay sumainyo." ²⁷ At sinabi niya kay Tomas, "Iabot mo dito ang iyong daliri at tingnan ang aking mga kamay; iabot mo rito ang iyong mga kamay at ilagay sa aking tagiliran; huwag maging walang pananampalataya ngunit maniwala ka." ²⁸ Sumagot si Tomas at sinabi sa kaniya, "Aking Panginoon at aking Diyos." ²⁹ Sinabi sa kaniya ni Jesus, "Dahil nakita mo ako, ikaw ay naniwala". Pinagpala silang mga hindi nakakita ngunit naniwala." ³⁰ Ngayon, si Jesus ay gumawa ng maraming mga tanda sa harapan ng mga alagad, mga tandang hindi naisulat sa aklat na ito, ³¹ ngunit naisulat ang mga ito upang kayo ay maniwala na si Jesus ay ang Cristo, ang Anak ng Diyos, at upang habang kayo ay naniniwala, kayo ay magkakaroon ng buhay sa kaniyang pangalan.

Chapter 21

¹ Pagkatapos ng mga ito, nagpakita muli si Jesus sa mga alagad sa Dagat ng Tiberias; sa ganito niya pinakita ang kaniyang sarili: ² Si Simon Pedro kasama sila Tomas na tinatawag na Didimus, Nataniel na mula sa Cana ng Galilea, ang mga anak ni Zebedee, at iba pang dalawang alagad ni Jesus. ³ Sinabi ni Simon Pedro sa kanila, "Ako ay mangingingisda." Sinabi nila sa kaniya, "Kami rin ay sasama sa iyo." Umalis sila at sumakay sa isang bangka, ngunit sa buong gabing iyon ay wala silang nahuli. ⁴ Nang magbubukang liwayway na, tumayo si Jesus sa dalampasigan, ngunit hindi nakikilala ng mga alagad na iyon ay si Jesus. ⁵ At sinabi ni Jesus sa kanila, "Mga kabataan, mayroon ba kayong kahit anumang makakain? Sumagot sila sa kaniya, "Wala." ⁶ Sinabi niya sa kanila, "Ihagis ninyo ang lambat sa kanang bahagi ng bangka at mayroon kayong mahuhuli." Kaya inihagis nga nila ang kanilang lambat, ngunit hindi na nila ito mahatak dahil sa dami ng mga isda. ⁷ Pagkatapos sinabi kay Pedro ng alagad na minamahal ni Jesus, "Ang Panginoon iyon." Nang marinig ni Simon Pedro na siya ang Panginoon, sinuot niya ang kaniya damit panlabas (dahil siya ay bahagyang nakahubad), at tumalon sa dagat. ⁸ Ang ibang mga alagad ay sumakay sa bangka (dahil sila ay hindi naman malayo mula sa lupa, humigit kumulang, mga dalawang daang kubit), at kanilang hinihila ang lambat na puno ng isda. ⁹ Nang makaahon sila sa lupa, may nakita sila nagbabagang uling at may isdang nakalagay sa ibabaw nito, at may tinapay. ¹⁰ Sinabi sa kanila ni Jesus, "Magdala kayo ng ilang mga isda na kahuhuli ninyo pa lamang." ¹¹ Umakyat si Simon Pedro at hinatak ang lambat sa lupa, puno ng malalaking isda, 153 ang mga ito, kahit napakarami ng mga ito, ang lambat ay hindi napunit. ¹² Sinabi ni Jesus sa kanila, "Halikayo at mag-almusal." Wala sa mga alagad ang nagtangkang magtanong sa kaniya na, "Sino ka?" Alam nila na siya ang Panginoon. ¹³ Lumapit si Jesus, kinuha ang tinapay, at ibinigay ito sa kanila, ganoon din ang isda. ¹⁴ Ito ang ikatlong beses na pinakita ni Jesus ang

kaniyang sarili sa mga alagad pagkatapos niyang bumangon mula sa patay. **15** Pagkatapos nilang mag-agahan, sinabi ni Jesus kay Simon Pedro, "Simon anak ni Juan, mas mahal mo ba ako kaysa sa mga ito?" Sinabi ni Pedro sa kaniya, "Oo, Panginoon; alam mo na mahal kita." Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Pakainin mo ang aking mga tupang bata." **16** Sa pangalawang pagkakataon, sinabi niya muli sa kaniya, "Simon, anak ni Juan, mahal mo ba ako?" Sinabi ni Pedro sa kaniya, "Oo, Panginoon, alam mo na mahal kita." Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Alagaan mo ang aking mga tupa". **17** Sinabi ni Jesus sa ikatlong pagkakataon, "Simon, anak ni Juan, mahal mo ba ako?" Nalungkot si Pedro dahil sinabi sa kanya ni Jesus ng ikatlong beses, "Mahal mo ba ako?" Sinabi niya sa kaniya, "Panginoon, alam mo ang lahat ng mga bagay; alam mo na mahal kita." Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Pakainin mo ang aking tupa". **18** Tunay nga sinabi ko sa iyo, noong bata ka pa, dinadamitan mo ang iyong sarili at lumalakad ka kahit saan mo gusto; subalit pagtumanda ka na, iuunat mo ang iyong mga kamay, at ibang tao ang magdadamit sa iyo at dadalhin ka sa lugar na ayaw mong puntahan." **19** Ngayon sinabi ito ni Jesus upang ipakita kung anong uri ng kamatayan na maluluwalhati ni Pedro ang Diyos. Pagkatapos niyang sabihin ito, sinabi niya kay Pedro, "Sumunod ka sa akin." **20** Lumington si Pedro at nakita ang alagad na minamahal ni Jesus na sumusunod sa kanila - na siya ring sumandal sa dibdib ni Jesus sa hapunan at nagsabi, "Panginoon, sino ang magkakanulo sa iyo?" **21** Nakita siya ni Pedro at sinabi kay Jesus, "Panginoon, ano ang gagawin ng lalaking ito?" **22** Sinabi ni Jesus sa kaniya, "Kung nais kong maghintay siya hangang sa aking pagbalik, ano iyon sa iyo? Sumunod ka sa akin." **23** Kaya itong pahayag na ito ay kumalat sa mga kapatiran, na yung alagad na iyon ay hindi mamamatay. Ngunit hindi sinabi ni Jesus kay Pedro na ang alagad na ito ay hindi mamamatay, ngunit, "Kung nais ko na dapat siyang maghintay hanggang sa aking pagbalik, ano iyon sa iyo?" **24** Ito ang alagad na nagpapatotoo tungkol sa mga bagay na ito, at siya ang sumulat ng mga bagay na ito, at alam namin na ang kaniyang patotoo ay totoo. **25** Marami pa ring ibang mga bagay ang ginawa ni Jesus. Kung ang bawat isa ay naisulat, sa palagay ko kahit ang mundo mismo ay hindi mapagkakasya ang mga aklat na maisusulat.
